

MAGYAR

KÖZLÖNY

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG HIVATALOS LAPJA

Budapest,
2001. november 22.,
csütörtök

132. szám

II. kötet

Ára: 2240,- Ft

TARTALOMJEGYZÉK

43/2001. (XI. 22.) OM r.

A kerettantervek kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 28/2000. (IX. 21.) OM rendelet módosításáról

II. rész JOGSZABÁLYOK

A Kormány tagjainak rendeletei

Az oktatási miniszter 43/2001. (XI. 22.) OM rendelete

a kerettantervek kiadásáról, bevezetéséről
és alkalmazásáról szóló 28/2000. (IX. 21.) OM rendelet módosításáról*

A közoktatásról szóló — többször módosított — 1993. évi LXXIX. törvény 94. §-a (1) bekezdésének a) pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

1. §

A kerettantervek kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 28/2000. (IX. 21.) OM rendelet „NEMZETI, ETNIKAI, KISEBBSÉGI ISKOLAI OKTATÁS EGYES TANTÁRGYAINAK KERETTANTERVEI, TOVÁBBÁ A KISEBBSÉGI OKTATÁS ÓRATERVEI” című 3. számú melléklete az e rendelet *mellékleteként* kiadott „V. KERETTANTERVEK a román kisebbségi oktatáshoz” fejezettel egészül ki.

2. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

Dr. Pálkás József s. k.,
oktatási miniszter

Melléklet a 43/2001. (XI. 22) OM rendelethez

**(A NEMZETI, ETNIKAI KISEBBSÉGI
ISKOLAI OKTATÁS EGYES TANTÁRGYAINAK KERETTANTERVEI,
TOVÁBBÁ A KISEBBSÉGI OKTATÁS ÓRATERVEI)**

V.

**KERETTANTERVEK
a román kisebbségi oktatáshoz**

ROMÁN NYELV ÉS IRODALOM

ROMÁN TANÍTÁSI NYELVŰ ÉS KÉTNYELVŰ ISKOLÁK

1–4. évfolyam

Célok és feladatok

A román nyelv és irodalom alsó tagozatos tanításának célja elsősorban az, hogy segítségével megőrizzük identitásunkat, nyelvünket.

A nyelv a nép összetartó ereje, kulturális értékeinek kifejezője, hagyományainak átörökítője.

Az anyanyelv és az irodalmi műveltség nélkülözhetetlen feltétele a néphez és a kultúrához való kötődés. Ezért az anyanyelvi nevelés. Egyaránt fontos az egyén és a közösség számára is.

A román nyelv és irodalom alsó tagozatos tanításának célja, hogy az életkori sajátosságok figyelembevételével elindítsa a tanulót azon a felfedezőúton, ahol a hallott, családból hozott ösztönös nyelvhasználatától elér egy tudatos nyelvhasználat felé, melynek segítségével jobban megéli szűkebb és tágabb környezetének identitását, megtanul románul információt adni az anyaországról és saját hazájáról, nemzetiségi szokásairól, hagyományairól, ünnepeiről.

Célja továbbá az, hogy a tanulót képessé tegye a nyelv önálló használatára receptív és produktív szinten, megtanítsa az írásbeli nyelvhasználatra is.

Célja, hogy olyan interkulturális szemléleten tanítson, amely jobban segít abban, hogy a tanulót közelebb vigye a román nyelvterület sokrétű kultúrájához, hogy fölfedezze a román nyelv sokszínűségét, a szavak és kifejezések jelentéseinek hátterét, a magyar nyelvhez viszonyított azonosságát vagy különbözőségét.

Megtanítt toleranciára, kooperációs készségek elsajátítására.

A román nyelv és irodalom tantárgy kerettanterve tartalmazza a román nyelv és irodalom műveltségterületének (a hagyománynak megfelelő) nevelési-oktatási feladatai közül a korosztálynak megfelelőket, amelyek átvezető, konkretizáló lépcsőfokot jelentenek az egyes iskolatípusok között. Egyértelművé teszi, hogy az egyes iskolatípusoknak mi a célja, feladata, a tantervi anyaghalmazból melyik évfolyamon mit kell tanítani, a készségek milyen szintű fejlettsége várható el osztályonként a tanulóktól. Fontos feladat a nyelvi kifejezőképesség fejlesztése mellett az olvasás, írás, írásbeli szövegalkotás megtanítása. Célja, hogy a tanulót képessé tegye az előbeszédre, olyan fejlesztő feladatokon keresztül, amelyekkel receptív készségekre alapozva halad a produktív felé.

Az irányított zárt feladatoktól a tanuló fokozatosan el kell jusson a félig, majd a teljesen nyitott feladatokon keresztül a nyelv önálló használatához.

A beszédkészség fejlesztése mellett nagyon fontos a beszédértés, a szövegértés fejlesztése, az olvasás (hangos, néma felolvasás) fejlesztése, a szókincs fokozatos, tudatos bővítése.

A különböző mesék, legendák, mondókák, memoriterek dramatizálása elősegíti a szövegek jobb megértését, fokozatosan fejleszhető általuk lexikai alapjuk, kifejezőkészségük (szóbeli, írásbeli) és a jobb megértés által minőségi szöveg olvasására, feldolgozására lesznek képesek. Az 1-4. évfolyam legösszetettebb feladata az írásbeli nyelvhasználat elsajátítása, az írás eszközhasználati szintjének elérése, az írástechnika és a nyelvi tudatosság, a nyelvi rendszer és nyelvhasználat elsajátítása, alkalmazása, tevékenységekben történő gyakorlása. A képességfejlesztéssel egyenrangú feladat a román nyelv, mint anyanyelv megbecsülésére való nevelés. A tanulóknak ki kell alakítani azt a tudatot, hogy ősei kincsét tovább kell vinni, átörökíteniük az utókorak, és toleráns, pozitív befogadó személyiséggé kell válniuk, akik szeretnek olvasni, művelődni anyanyelven, hazájuk nyelvén és más nyelveken egyaránt.

Fejlesztési követelmények

Felkészítés a társadalmi együttműködéshez szükséges nyelvi képességek megszerzésére, a kulturált nyelvi magatartásra.

Az iskolában lévő tanulók alig, vagy ösztönösen használják anyanyelvüket. Az iskola feladata a tudatos nyelvhasználat kialakítása. A nyelv tanítása folyamán a tanulóban tudatosul a helyes kommunikációs kultúra, és képes lesz azt tudatosan fejleszteni. A fejlesztés tudatossága hozzájárul ahhoz, hogy a verbális és nonverbális kifejezés ne spontán befolyásolható legyen.

A román nyelv tanulása során képessé tesszük a tanulókat arra, hogy a különböző szituációkban mondani-valójukat másképp fogalmazzák meg (baráti kapcsolat, hivatalos kapcsolat).

A nyelv tanulása során a tanuló megtanulja, hogy a különböző lehetőségeken keresztül, a változatos technikák elsajátítása által hatékonyabb módszert válasszon fejlődése szempontjából. A különböző beszédhelyzetek, szituációk fejlesztik nyelvi alkalmazkodását.

A memoriterek, irodalmi művek a nyelv hatékonyabb elsajátítását segítik elő.

A különböző népköltészeti alkotások feldolgozása során fejlődik érzelmi azonosulásuk, a variált nyelvi kifejezésekkel állandóan bővül szókincsük, a dramatizálások, játékhelyzetek fejlesztik improvizációs készségüket, empátiájukat, bátrabban szólalnak meg társas helyzetekben.

A román nyelv formáihoz alkalmazkodó szövegalkotási képesség formálása, a képzelet, az önkifejezés, az egyéni stílus bátorítása.

A szóbeli és írásbeli szövegalkotó képesség különböző szövegtípusok íratásával fejlődik. Különböző alkotások bemutatása segíti önkifejezésük fejlődését.

A tudatos, folyamatos szókincsbővítés segíti a tanulókat abban, hogy önállóan tudjanak megfogalmazni és leírni a témához kapcsolódó szöveget.

Ezáltal fejlesztjük az önálló ellenőrző képességüket is.

A tanulók szövegértésének fejlesztése

Az aktív munkavégzés érdekében fontos, hogy a tanuló megértse a tanárnak a tananyaggal vagy a mindennapi beszédtemáival kapcsolatos egyszerű román nyelven tartott magyarázatát, értse utasításait.

Különböző gondolkodási és kreativitást igénylő feladatokkal, csoport és pármunkák végzése folyamán a tanulót rá kell vezetni arra, hogy értse meg a mindennapi élet beszédhelyzeteiben feltett, a szövegre nem közvetlen módon utaló kérdéseket is.

Ki kell alakítani a szövegértéshez szükséges tempójú hangos és önálló néma olvasást.

Ismert tartalmú szövegek felolvasása csak előzetes felkészülés után követelhető meg a tanulóktól. A szövegfeldolgozások által értelmezzük az irodalomtól eltérő nyelvi dialektusokat.

Megfigyeljük a közlésmód sajátos eszközeit, a művek művészi értékét, az emberi kapcsolatokat. Erkölcsileg azonosuljanak a pozitív élethelyzetekkel, és a negatív szereplőkről kritikusan mondjanak ítéletet.

A tanulási képesség fejlesztése, ismeretfeldolgozási technikák tanítása

Tudatosítani kell a tanulóknak, hogy ismereteiket minél tágabb környezetben fejlesszék (könyvtár, telekommunikáció, sajtó).

Meg kell tanítani őket az adatok célszerű, logikus elrendezésére, a vázlat készítésére. Fejlesztjük érzéküket a jó és a rossz megkülönböztetésére, a helyes kiválasztására.

Fejleszteni kell a forrásmunkák szelektálásának képességét is.

A tankönyvek és az órákra válogatott nyelvi szövegek fejlesztik a gyermekek érzelmi azonosulását, erkölcsi értékvitelét és esztétikai értékeinek befogadását.

Az irodalmi művek, népköltészeti alkotások fejlesztik tanulóinkban az erkölcsi kötelességtudatot, az ősök megismerésének készségét, az identitástudat kialakulását, a másság pozitív megítélését.

Foglalkozni kell a hazai nemzetiség, lakóhely irodalmi és művészeti, valamint történelmi hagyományával és azok megismertetésével.

A román nyelv rendszere, tudatos nyelvszemlélet kialakítása

A román nyelv rendszerére vonatkozó alapvető ismereteket a felismerés és a megnevezés szintjén kell tanítani.

A szókinccs elsajátítása, a nyelvi szabályok élőbeszédben való megfigyeltetése, elemzése által fejleszteni kell a tanulóknak azt a képességet, hogy helyesen tudja kifejezni magát román nyelven, tudja a megfelelő lexikai, nyelvi struktúrákkal egyértelműen és biztosan közölni mondanivalóját.

A megfelelő írásképesség elsajátítása

A román ábécé betűinek, betűcsoportjainak, kapcsolásainak megalapozása.

A helyes írástempó elsajátítása, az íráskép tetszetős külalakjának kialakítása.

Másolással, tollbamondással, emlékezetből, betűtévésztés, betűcsere, betűkihagyás nélkül a tanult helyesírási normák megtartásával szövegek, mondatok, szavak írása, az önellenőrzés szokásának kialakítása.

1. évfolyam **Évi óraszám: 148**

Belépő tevékenységformák

Beszédértés

A hallott szavak, szövegek megértésének gyakorlása különböző beszédhelyzetekben: mondókákban, memoriterekben, az életkori sajátosságoknak megfelelő mindennapi élethelyzetekben, tevékenység közben. A beszéd megértésének gyakoroltatása különböző variánsokban: hallás, látás után, szövegekörnyezetben, szituációs váltásokban.

Beszédképesség

A helyes beszédlegzés fejlesztése, gazdálkodás a levegővel. A tanulók megfigyelése, fejlesztése különböző tevékenységekben, helyes hangképzés különböző gyakorlatokban.

Tevékenység közben megfigyelő, analizáló, összehasonlító, vizuális képességük, emlékezet-tartósságuk megfigyelése, jelfunkcióik, mozgáskoordinációjuk, ritmusérzékük fejlesztése.

Beszélgetés képekről. A hangsúly kiejtésének gyakoroltatása szavakban, mondatokban, beszédtartamokban, tevékenység közben. Memoriterek, játékok gyűjtése egy-egy szituációhoz. A családdal, iskolával, természeti környezettel kapcsolatos szavak tanulása.

Beszédszándékok

Kommunikációs élethelyzetekben különböző beszédhelyzetek kipróbálása, alkalmazása. Szép, tiszta, helyesen artikulált beszéd kialakítása, fejlesztése.

Szókincs

Beszédgyakorlatok a betervezett szókincskészlettel, különböző tartalmú és szerkezetű mondatokban. Folyamatos szókincsfejlesztés. A folyamatos, gyakorlati nyelvhasználat kiépítése, alakítása, állandó tevékenkedtetéssel.

Memoriterek

Felelgetős mondókák párokban, társas kapcsolatokban. Jól ritmizált mondókák, dalok, versek tanulása, előadása.

Képolvasás, mesemondás, élményátadás, események elmondása, szereplők megnevezése.

Kérdésre megfelelő válaszadás gyakoroltatása.

Könyvtárhasználat

Látogatás a román báziskönyvtárban. Viselkedési szabályok gyakorlása. Életkornak megfelelő mesék, képeskönyvek keresése, kölcsönzése.

Feladatokra válaszkérés.

Tánc, dráma

Énekes népi játékok előadása, összekapcsolása mozgással, fantázia alapján, utánzás mellett.

Témakörök	Tartalmak
Beszédértés	Szavak, egyszerű, mindennapi érintkezésben használt szövegek megértése, a szavak, szövegek, beszédanyagok: időtartama, tempója, hangsúlya. Hallás, látás, megértés, közlés stratégiáinak gyakorlása szóváltásokban.
Beszédképesség	A helyes beszédlevegzés, artikuláció. A hangok, szó, mondat helyes ejtése, hanglejtés alkalmazása beszéd közben. Beszédlevegzés, hangindítás, hangképzés. A beszédanyagok időtartama, ritmusa. A mondat, szó használata a beszédben, különböző élethelyzetekben. Jó ritmusú, könnyen érthető szövegek (mesék, mondókák, sorolók, rövid szépirodalmi, természeti témájú ismeretterjesztő művek). Játékos szituációs jelenetek a gyermekkorból. Kérdések- válaszok felelgetős mondókákban.
Beszédszándékok	Köszönés, megszólítás, bemutatkozás, búcsúzás, elköszönés, egyszerű információkérés. Értés – nem értés kifejezése, tárgyak, dolgok megszerzése. Köszönet, dicséret, bocsánatkérés.
Szókincs	Szószerkezetek, szavak a mindennapi élethelyzetekben.
Memoriterek	2-3 kiolvasó mondóka, 1-1 népi gyermekjáték,

Témakörök	Tartalmak
	1-1 felelgetős szerepjáték, Találós kérdések, közmondások, nyelvtörők, rövid bábjátékok.
Könyvtárhasználat	Az önálló feladatvégzés lépéseinek alapozása. Könyvtárlátogatás, a kölcsönzés módja. Olvasási szokások a könyvtárban. Rajzos mesék, képes mesekönyvek kölcsönzése, használatuk a kommunikációban.
Tánc, dráma	Táncmozgások dallamra. Fantáziagyakorlatok ütemre, ritmusra. Népszokások. Népi játékok.

A továbbhaladás feltételei

Első évfolyam végén a kerettanterv nem határoz meg a továbbhaladáshoz szükséges feltételt, az első és második évfolyamot egy fejlesztési szakasznak tekinti.

2. évfolyam **Évi óraszám: 148**

Belépő tevékenységformák

Beszédértés

Helyes válaszadási gyakorlatok a különböző kérdésekre. Kérdések-válaszok alkotása különböző olvasott szövegek alapján. A szavak, szövegek, mondatok megértésének gyakorlása auditív és vizuális gyakorlatokon keresztül.

A beszédértés, a nyelvi tudatosság fejlesztése, a helyes hanganalízis tökéletesítése, értésfejlesztő gyakorlatok váltakozó ritmusú beszédtempóban.

Beszédképesség

A beszédtevékenység fejlesztése (szókincsfejlesztés, mondatalkotás, mondatkapcsolás). Szavak válogatása különböző beszédhelyzetekhez, mondatok alkotása és logikus kapcsolatba rendezése. Gyakorlatok a hangok, hangcsoportok: magán- és mássalhangzó csoportok helyes kiejtésére.

A helyes légzéstechnika elsajátítása gyakorlatok közben, a szünet jelentősége a beszédben. Szituációs párbeszédek. A beszéd szövegének helyes szelektálása figyelemmel a célra, a logikus kapcsolatokra és a beszélő szándékára (a szó, szószerkezet, mondatalkotás, mondatkapcsolás).

A kommunikációs képességek fejlesztése szerepjátékokkal, kommunikációs illemszabályok kialakítása.

Olvasás

A betűk felismerésének fejlesztése, a hangok helyes kiejtése a szó elején, közepén, végén. A szövegértés ábrázolása rajzzal.

Fokozatos fejlesztéssel a 2, 3, 4, 5, betűből álló szavak szótagolás nélküli összeolvasása.

Az olvasás technikájának elsajátítása hangosan majd némán.

Figyelem! A helyes olvasástechnika elsajátításához a következő három szerv együttes, azonos stabilitású működése szükségeltetik: a látás, az érzékelés, a hallás.

A felolvasás technikájának kialakítása. Látószögnövelő gyakorlatokkal a szóhatár növelése, ennek biztonságos olvastatása, szöveg helyes olvastatása.

Az írás jelrendszerének megtanítása

Az ujjak helyes tartása írás közben, az íróeszközök helyes fogása, a testtartás.

A betűk közti helyes távolság, a sorok közti távolság. Az írott betűformák (kis- és nagybetűk), valamint a betűkapcsolás megtanítása. Írástechnikai gyakorlatok másolással, tollbamondással, emlékezetből való írással.

Szavak, szókapcsolatok, rövid mondatok írásával az írás folyamatosságának, lendületének és helyességének fejlesztése. Szövegírási képesség fejlesztése ismert szöveg másolásával, tollbamondásával, emlékezetből való leírásával.

Önellenőrzési, hibajavítási képesség fejlesztése segítséggel.

Irodalmi szövegek, szövegértés

Illusztráció készítése. Képolvasás, az olvasott szöveg megértésének bizonyítása elmondással, kérdéssel, válaszadással, feladatok megoldásával. A szereplők megnevezése.

A mesék, versek, mondókák helyes, hangsúlyos elmondásának fejlesztése.

Szövegek, versek megkülönböztetése, ezek hangulata, ritmusa.

Szókincs

A második évfolyamon a korábban szerzett ismeretek elmélyítésére, a minőségi tanulásra, a nyelvi ismeretek elmélyítésére, a nyelvi pontosságra, a helyesen artikulált szóhasználatra kell törekedni.

Beszédszándékok

Egyetértés, egyet nem értés, tetszésnyilvánítás, tiltás, kötelezettség kifejezése. Szándék, akarat, javaslat, udvarias kérés. Létezés, cselekvés, birtoklás, időbeliség (jelen).

A hét, a hónapok, a napok neve.

Minőség, szín, kor. Mennyiség 1–1000-ig.

*Memoriterek**Könyvtárhasználat*

Feladatokhoz állatokról, növényekről szóló könyvek keresése, lexikonok használata segítséggel.

A könyvtárban való biztonságos tájékozódás képességeinek folyamatos kiépítése.

Tánc, dráma

Jellemek bemutatása fantázia alapján, vers improvizálása zenére, mozgásra.

Népszokások, bábjátékok bemutatása, játékképesség fejlesztése.

Témakörök	Tartalmak
Beszédértés	A szavak jelentése, szerepük a beszédben. Szavakat, szó szerkezeteket, mondatokat, közléseket, információkat tartalmazó ismeretek. Különböző beszédhelyzeteket, egyszerű, rövid mondatos válaszokat, a kérés, reagálás, tudakozódás, válaszadás formáinak alkalmazását tartalmazó szövegek.
Beszédképesség	A hangok helyes ejtésének gyakorlása (nézd, mondd, hallgasd). Beszélgetések képekről, eseményekről. Folyamatos helyes ejtési, hangsúly és artikulációs gyakorlatok. Eseményekhez szógyűjtés. Egy történet elkezdése, befejezése. Kapcsolatok keresése szavak, eszközök, tárgyak között. A szóképletet tartalmazó szituációs játékok. Rövid mesék, versek, tréfás mondókák. Didaktikai játékok (állatokról, növényekről).

Témakörök	Tartalmak
<p>Olvasás a) A betű jelrendszerének megtanítása</p> <p>b) Olvasási készség</p>	<p>A betűk megtanítása, az összeolvasás megtanítása, az olvasástechnika gyakorlása a szóolvasás szintjén. A román ábécé specifikus betűinek, betűcsoportjainak pontos olvasása, kiejtése, kiejtésváltozás.</p> <p>Olvasási gyakorlatok szótagolással, ritmusváltásokkal, ismert szövegekkel, ismert, de nem gyakorolt szövegekkel.</p> <p>Olvasási gyakorlatok egyre hosszabb szavakkal és ritkán használtakkal, a hangok helyes ejtése. Szószerkezetek, szövegszerkezetek olvasása.</p> <p>Ritmusvariációk, tempóváltozások (azonos, változó ritmus: lassú, gyors, közepes).</p>
<p>Az írás jelrendszerének megtanítása</p>	<p>A betűelemek helyes írása.</p> <p>A helyes betűalakítás, betűformák kiépítése. Betűkből szavak építése, helyes kötése, kapcsolása.</p> <p>Az írott és nyomtatott betűk írásának gyakorlása.</p> <p>Betűkapcsolások:</p> <p>Az: i, î, u, t, t,</p> <p>Az: n, m, p,</p> <p>Az: o, a, a, â, d,</p> <p>Az: e, l, b,</p> <p>Az: l, b + i, a, o, e,</p> <p>A: v, r,</p> <p>Az: m, b, e, r, b + e, e, l + b, f, h, k + i, a, o, e, l, f, g + e, i, a, o, b, r, v, c + i, e, h, s, s + i, u, a, o, e, t, l, r,</p> <p>A: z, x betűk írása, kapcsolása.</p> <p>A nagybetűk, a magánhangzócsoportok, betűcsoportok írása.</p>
<p>Irodalmi szövegek, szövegértés</p>	<p>A mindennapok ünnepe, az ünnepek, a család: a családi élet, tevékenységek a családban (névnap, születésnap, anyák napja, Mikulás, gyermeknap).</p> <p>A karácsony.</p> <p>A természet és az ember: részletek közvetlen környezetünk életéből, az időjárás változás, az évszakok változása, az emberek, állatok, növények élete az évszakok változásaiban.</p> <p>Az emberi munka, a test higiénája, az öltözködés.</p>
<p>Szókincs</p>	<p>Az alapszóképzlet szóanyagának gyakorlása szöveggörnyezetben.</p>
<p>Beszédzándékok</p>	<p>Én és a családom: rokonaim, bővebb családi események.</p> <p>Én és az iskolám: társas kapcsolatok (barátok), illemszabályok, ünnepi hagyományok, intézményekkel való kapcsolat.</p> <p>Én és a természet: tágabb környezetem növényei, állatai.</p> <p>Kedvenc állataim élete, jellemzői.</p> <p>Napirend, játékok.</p>
<p>Memoriterek</p>	<p>3-4 kiolvasó mondóka, 2-3 népi gyermekjáték,</p>

Témakörök	Tartalmak
	2-3 felelgetős gyermekjáték, 1-2 rövid mese részlete, 2-3 rövid vers, találós kérdés.
Könyvtár- használat	A román ábécé ismerete, a betűrendbe sorolás megtanulása. Ismeretterjesztő szövegek keresése.
Tánc, dráma	Bölcsődalok, nyelvtörök, ritmikus tánclépések, mese-dramatizálások, mimi- kai játékok, hagyományok, ünnepek.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló értse meg a tanult témákban, azokkal kapcsolatos élethelyzetekben az azokra feltett kérdéseket és ezekre tudjon válaszolni.

Értse meg a hallott közlésből a számára fontos információt. Értsen meg 2-3 mondatos utasítást. Értse meg a beszélő szándékát az információból, és tudjon következtetni a beszélők egymáshoz való viszonyára. Értse meg a hallás utáni megértés feladatainak szóbeli utasításait. Hajtson végre 3-4 mondatos utasításokat.

A tanuló legyen képes következetes kiejtéssel, hangsúllyal, intonációval, beszédképességgel kiejteni a tanultak „aktív anyagát”.

Mondatokhoz tudjon megjegyzést fűzni.

Egyes, környezetében előforduló élethelyzetekben tudjon kérdezni vagy válaszolni (baráti kapcsolat, vásárlás).

Meglévő nyelvtudásával tudjon kreatívan bánni.

Rövid párbeszédeket, verseket tudjon előadni.

Legyen képes emberek, tárgyak, állatok leírására 6-8 mondatban.

A tanuló ismerje fel a tanult nyelvi elemeket, struktúrákat.

Ismerje fel a szöveg összetartozó részeit.

Legyen képes a szöveghez kapcsolódó feladatokat végrehajtani.

Legyen képes szövegrészeket, mondatokat helyes intonációval olvasni.

Legyen képes néma, szövegértő olvasásra 4-5 mondatos terjedelemben, tudjon megértéssel kapcsolatos kérdésekre válaszolni.

A tanuló rendelkezzen a témakörökben, szövegkörnyezetben (órán, órán kívül, szabadidős tevékenységekben) előforduló, jól begyakorolt aktív szókincssel – minimum 350-400 aktív és 80-100 passzív szóelemmel. Bátran szólaljon meg román nyelven.

Tudjon információt adni és kérni közvetlen környezetétől.

A kis- és nagybetűk biztonságos alakítása és kapcsolása, lendülete.

Rendezett, tiszta, olvasható írásképe legyen.

Tudjon ismert nyelvtani elemekből és szókincsből álló szöveget helyesen lemásolni. Tudjon egyszerű szavakat, mondatokat, kifejezéseket emlékezetből leírni.

Legyen képes rövid mondatokat látó-halló tollbamondással leírni.

Legyen képes egyszerű, logikailag helyesen kapcsolódó rövid szövegeket önállóan leírni.

Ismerje meg a tankönyv és a munkafüzet feladatainak típusait, és azokat kevés segítséggel oldja meg.

3. évfolyam

Évi óraszám: 148

Belépő tevékenységformák

Beszédértés

A beszédértés, a nyelvi tudatosság további fejlesztése, a hanganalízis tökéletesítése. Szavak, kifejezések, egyszerű mondatok megértésének, felismerésének fejlesztése. Utasítások szövegtartamának elsajátítása.

Különböző élethelyzetekben való reagálási készség fejlesztése.

Beszédértési stratégiák tudatos formálása, képességek fejlesztése a fontos információk felfedezésére.

Egy-egy cselekvés, történet átalakítása más-más szituációkba.

Beszédképesség

A köznyelvi kiejtés képességének fejlesztése (szókincs, mondatalkotás, mondatkapcsolás, szövegalkotás).

A kommunikációs illemszabályok folyamatos alakítása.

A kommunikációs képességek fejlesztése szerepjátszókkal.

A szóbeli és írásbeli szövegalkotás elemeinek elsajátítása (fogalmazás előkészítése). A hangsúlyváltás a különböző típusú mondatokban.

A különböző beszédhelyzetek alkalmazása, gyakorlása tevékenység közben (telefonálás, tájékozódás). A közlésformák, a bemutatkozás, kérdésekre válaszkérés. Egy-egy cselekvés, történet elmesélése.

Szövegpótlás, mondat-átalakítási gyakorlatok.

Olvasási készség

A szövegek tartalmi elemzése, szövegértő képesség fejlesztése.

Az olvasási tempó fejlesztése különböző tempóváltásokkal (lassú-gyors, gyors-lassú, lassú-lassúbb-gyors stb.).

Változó szövegkörnyezetben a tanult nyelvi elemek keresése.

A hangos, folyamatos olvasás képességeinek kialakítása, a szünet.

A néma, megértő olvasási képesség fejlesztése különböző feladat-megoldásokkal (segítséggel, önállóan).

A mondatvégi írásjeleknek megfelelő hangsúlyos olvasás.

Irodalmi szövegek, szövegértés

Szövegelemző műveletek végzése: szerkezet, helyszín, időrendiség, szereplők kiemelése, a különböző emberi tulajdonságok felismerése, megnevezése, ok-okozati összefüggések keresése.

Művészeti eszközök felismerése, keresése lírai és elbeszélő szövegekben.

Tapasztalati szinten a művészeti eszközök felfedezése, segítséggel azok megkeresése.

Írásbeli kifejezőképesség

Gyakorlatok a helyes, tiszta, olvasható íráskép kialakítására.

Rövid és egyre nehezedő feladatok végzése másolással, emlékezetből való írással, tollbamondással.

Saját szándék, saját vélemény, saját élmény (előkészítés után) írásban való lejegyzése. Az önellenőrzés folyamatos fejlesztése.

Mondatalkotási, szóalkotási gyakorlatok a helyes, lendületes írás fejlesztése, a tempó ritmusának változtatásával.

Nyelvtani elemek, helyesírás

A szavak ábécérendbe rakása.

A szavak elválasztása, gyakorlása. A mondatfajták felismerése a szövegekben.

Szófajok keresése a szövegekben, felismerésük, megnevezésük konkrét példákon.

A szótanhoz kapcsolódó helyesírási tudnivalók gyakorlása.

A helyes mondatrend kiépítésének folyamatos gyakorlása.

Szókincs

A szókészletet tartalmazó szituációs játékok gyakorlása. Mesék, versek, mondókák, didaktikai játékok szóelemeinek állandó gyakorlása.

Beszédszándékok

Egyetértés, egyet nem értés, tetszésnyilvánítás, tiltás kifejezéseinek gyakorlása. Kötelezettség kifejezése. Szándék, akarat, javaslat, udvarias kérés kifejezéseinek gyakorlása.

Létezés, cselekvés, birtoklás, időbeliség, az elöljárószók helyes használatának alkalmazása az előbeszédben.

A közlési helyzethez alkalmazkodó nyelvhasználati képesség fejlesztése.

*Memoriterek**Könyvtárhasználat*

A kiadványok keresése katalógus alapján. Biztos tájékozódás a gyermekrészlegben.

Tánc, dráma

Rövid mesék, történetek dramatizálása. Improvizációs játékok tanári irányítással. Lépésekkel kísért énekes népi gyermekjátékok előadása.

Témakörök	Tartalmak
Beszédértés	<p>Feladatok a szókészlet, a tankönyv szavaival (igen-nem). Hallott szavak sorrendbe tétele téma szerint, különböző szempontok szerint. Ábrák, képek, szavak, kifejezések sorrendbe tétele (esemény időrendisége, ok-okozati összefüggések). Leírás, táblázat kitöltése, kikeresése (megadott képekről, mondatokból), rajzolás. Kérdésekre válasz több változatban. Hallott szövegek és hozzá információk (képek vagy rövid szöveg) közti különbségek felismerése.</p>
Beszédkészség	<p>Helyes ejtési gyakorlatok (beszédlégzés, artikuláció, ritmus tempó, hangsúly). Memoriterek. Beszélgetések képekről. Kommunikációs gyakorlatok: kérés, reagálás, tudakozódás, válaszadás helyes formái. Szövegalkotási gyakorlatok: – mondatok összekapcsolása, – történetek elkezdése, befejezése, – szógyűjtés. Dialógusos, monológikus beszédhelyzetek, hiányos dialógusok kiegészítése. Dialógusok beszédhelyzetekben és a tankönyv témáiban. Szituációk, rövid történetek szóban. Élményekről, képekről, eseményekről szituációs szövegek.</p>

Témakörök	Tartalmak
Olvasási készség	Az olvasástechnika fejlesztése az olvasás eszközi használata érdekében, az elsődleges megértés pontosságának fokozása. Képek szövegrészekhez való hozzárendelése. Szövegek alapvető információinak kigyűjtése, kiemelése. Népköltészeti műfajok, meseműfajok, mesetípusok. Versek hangulata, ritmusa, szerkezeti jellemzők. Mondák, elbeszélésrészek. Hiányos szövegek pótlása, a szövegek időrendjének, ok-okozati viszonyainak, sorrendjének megállapítása.
Irodalmi szövegek, szövegértés	Mesék, népdalok, versek, népi játékok, néphagyományok a hazai és az anyaország irodalmából. Elbeszélő szövegek, logikai sorrendbe épített szöveg-halmazok. Versek és elbeszélések a családról, az iskoláról, környezettünkről. Irodalmi elemzés: a rím, a refrén, a szóismétlés, a hasonlat. A cím, az oldal, a párbeszéd, a strófa, bekezdés, befejezés.
Írásbeli kifejezőképesség	Mondatalkotás, szóalkotás. Mondatok összekapcsolása. Élmény lejegyzése segítséggel. Az eszközszintű íráshasználat kiépítése.
Nyelvtani elemek, helyesírás	A szó, a szótagolás. A mondat fajtái: kijelentő, kérdő mondat. A hangrend. A szófajok. Az ige ideje, száma. A főnév száma, neme. A melléknév. A határozatlan és határozott névelős főnév. A betűcsoportos szavak helyesírása. A mondatvégi írásjelek. A szófajok szórendje egyszerű mondatokban.
Szókincs	Négy száz-hatszáz szóelem.
Beszédszándékok	Én és a családom: rokonaim, fontosabb családi események. Étkezések, szokások, vásárlás. Én és az iskolám: az iskola dolgozói, tevékenységük, az osztályom, társas kapcsolataim. Vásárlás, időjárás, egyházi ünnepek. Tájak, városok, nemzetiségi települések.
Memoriterek	4-5 kiolvasó mondóka, 4-5 gyermekjáték, felelgetős gyermekjátékok, 2-3 rövid meserészlet, 3-4 rövid vers, találós kérdések, közmondások.
Könyvtárhasználat	A román újságok, (helyi), nemzetiségi kiadványok megismerése. Enciklopédiák, gyermekszótárak szerkezete, történetek állatokról, gyerekekről.
Tánc, dráma	Gyermekjátékok, állatok mozgásának improvizálása. Rövid mesék, versek bemutatása. Bábok készítése, néphagyományok. 2-3 rövid meserészlet előadása.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló értse meg a tananyaggal, a mindennapi élet beszédtemáival kapcsolatos egyszerű, román nyelven tartott, a korábbinál hosszabb tanári magyarázatot.

Értse meg a mindennapi élethelyzethez kapcsolódó ismert nyelvi elemeket is tartalmazó párbeszédet, szöveget.

Pontosan értse a beszélő érzelmeit, a témához és egymáshoz fűződő kapcsolatait.

Értse meg a szövegre feltett kérdéseket.

A tanuló valós beszédhelyzetekben tudjon információt adni és kapni.
Mozogjon otthonosan a mindennapi életben leggyakrabban előforduló helyzetek nyelvi sémáiban (üdvözlés, vásárlás, iskolai helyzetek).
A tanuló által ismert témakörökhöz tartozó képekről, helyekről segítséggel tudjon összefüggő mondatokat elmondani.
Tudjon különböző szövegtípusok között különbséget tenni.
Tudja érzelmeit a megfelelő módon, helyes hanglejtéssel, hangsúllyal, beszédritmussal kifejezni.
A tanuló tudjon a tudásszintjének megfelelő szöveget önállóan elolvasni, feldolgozni szótárhasználattal.
Tudjon tudásszintjének megfelelő szövegben tájékozódni, tartalmát jellemezni.
Tudja az olvasott szöveget összefoglalni, megérteni.
Tudjon az átadott témában szöveget válogatni, gyűjteni.
Tudjon hangosan tisztán, hangsúlyosan, folyamatosan olvasni.
Tudjon a könyvtárban tájékozódni.
Tudjon kérdésekre különböző szövegtartalommal válaszolni.
A tanuló tudja saját szándékait írásban kifejezni.
Tudja saját véleményét írásban kifejezni.
Tudjon más ismert nyelvtani elemekből álló szöveget helyesen leírni tollbamondás alapján.
Tudjon egyszerű szavakat, kifejezéseket, mondatokat emlékezetből leírni.
Ismerje a tankönyv, a munkafüzet feladatainak típusait és azokat meg is tudja oldani.
Tudjon eseményeket, folyamatokat leírni.
Tudjon fogalmazást írni megadott témákról és érdeklődésének megfelelő szituációkról.
Legyen tiszta, olvasható írásképe.
Tudja elrendezni írásmunkáját esztétikusan, gazdaságosan.
Tudja pontosan jelölni az ékezeteket, mondatvégi írásjeleket.
Tudjon hibátlanul másolni 3-4 percig.
Tudjon tollbamondás után szavakat, rövid mondatokat hibátlanul leírni.
Tudjon emlékezetből szavakat, memoritereket hibátlanul leírni.
Tudja javítani, ellenőrizni munkáját.
A tanuló rendelkezzen a témakörökben, szöveggörnyezetben (órán, órán kívül, szabadidős tevékenységben) előforduló, jól begyakorolt, aktív szókinccsel, minimum 550-600 aktív, 150-200 passzív szóelemmel.

4. évfolyam

Évi óraszám: 148

Belépő tevékenységformák

Beszédértés

A köznyelvi kiejtés megértésének továbbfejlesztése.
A beszédtevékenység és a beszédértés fejlesztése.
Az összefüggő beszéd megértésének fejlesztése, folytatása megértés után.
Széles körű lehetőségek teremtése a különböző szövegtípusokban való kifejezésmódok megtapasztalásához. Páros és csoportos kommunikációs helyzetekben a szöveg, dialektusok megértése, bekapcsolódás a szituációba.

Beszédképesség

A beszédtevékenység, a nem verbális elemek használata a mondanivaló kifejezése érdekében.

Az összefüggő beszéd képességének fejlesztése a téma tartásával, az egyenes gondolatmenetet követve (szóbeli szövegalkotás).

A tartalomnak megfelelő szóhasználat.

Írásbeli szövegalkotás, elbeszélő fogalmazás készítése.

A közlési helyzethez igazodó nyelvhasználati képesség fejlesztése.

Olvasási készség

A néma és hangos olvasás, szövegértés képességének fejlesztése.

Műveletekben való jártasság, önálló feldolgozás, a véleményalkotás képességének kialakítása.

Nyelvi eszközök szerepe a tartalom kifejezésében. Szótárak, lexikonok használata, olvasóvá nevelés, könyvtárban való biztos tájékozódás.

A szövegben való gyors tájékozódás. Különböző tempójú olvasástechnikai variációk. A szöveg beszéd-szándék szerinti hangsúlyos olvasása. Folyamatos olvasás kifejlesztése.

Irodalom, szövegértés

Információk, tények, adatok kiemelése, csoportosítása.

Mesék, versek, történetek elemzése, olvasása. A szereplők tetteinek, kapcsolatainak vizsgálata. Kérdésfeltevések, lényeg kiemelése, dramatizálás, véleményalkotás, időrend, ok-okozati viszonyok, sorrend. Szövegelemző műveletek.

Megértő olvasás fejlesztése, a tartalom elmondása (nevelői segítséggel).

Íráskészség

A román írás készesszintű elsajátítása. A szótagolás szabályainak alkalmazása ismeretlen szövegben is. Ismeretlen szöveg másolása.

Emlékezetből és tollbamondás után ismert szöveg lejegyzése.

Az írott szöveghez fűződő egyszerű kérdéssel és válaszok lejegyzése.

A füzet helyes használata, javítás, önellenőrzés.

Szövegalkotás

Fogalmazásírás megadott szempontok szerint, szöveg tömörítése, szerkezeti elemek szerinti rendezése.

Közös meseírás társakkal, esztétikus írással. Vizuális eseménysorról elbeszélő fogalmazás készítése.

Jellemzőkészítés különféle variációkban (kép, szöveg, tárgy).

A hangzók biztos ismeretének fejlesztése. Az egyszerű mondat bővítésének gyakorlása.

Főnév és melléknév nemek szerinti egyeztetése. A névelős főnév felismerése és alkalmazása a mondatban.

A szófajok helyes használata a különböző mondatfajtákban. Az előljárósók szerepe a mondatokban, helyesírásuk gyakorlása. A határozósók és a névmások szerepe, helyes használata a mondatokban.

Szókincs

A szókészletet tartalmazó szövegek, szituációs játékok gyakorlása. Mesék, versek, didaktikai játékok szóelemeinek állandó gyakorlása.

Beszédszándékok

Részvétel szituációs beszélgetésekben több résztvevővel, kérdés, információkérés, elemzés, kiemelés.

Szavak kiemelése szövegekből.

Didaktikai játékok, beszélgetések, párbeszéd különböző élethelyzetekben, válaszadás. 7-8 mondatos szöveg alkotása élményekről, gondolatokról.

A helyes ejtés, hangsúly folyamatos gyakoroltatása, a szókészlet szavainak szó szerkezetével, logikai kapcsolatok. Bekapcsolódás spontán szituációkba, élethelyzetekben való tájékozódás.

Memoriter

Könyvtárhasználat

Katalógusban való jó tájékozottság. Művek önálló keresése, a szövegekben való jó tájékozottsági képesség fejlesztése. A könyvtár szeretete.

Tánc, dráma

Tánclépések, ritmusok gyakorlása.

Csujogatók előadása, fantázia-gyakorlatok népi dallamokra.

Mesék szövegének bemutatása, zenével való eljátszása.

Témakörök	Tartalmak
Beszédértés	Részvétel kötetlen beszélgetésben: a hangerő szabályozásának gyakorlata. Élmények, olvasmánytartalmak összefüggő, jól követhető események tartalmának megértése, szövegalkotás különféle témákban, helyzetekben. Hibás hangsúlyú szavak, szövegek korrekciója megértés után.
Beszédképesség	Az aktív szókincs megértése szövegekben, tartalmilag nem azonos szavak helyettesítése megfelelő szavakkal. Helyes ejtési gyakorlatok. A mondat és a szöveg fonetikai gyakorlása a beszédben, felolvasásokban, memoriterekben. Az olvasmányok tartalmának elmondása, tömörítés, bővítés. Kommunikációs gyakorlatok. Mese, monda dramatizálása. Az ösztönös nyelvhasználat tudatossá tétele.
Olvadási készség	A néma és hangos folyamatos olvasás. Helyes tagolás, hangsúlyozás. Néma olvasás szövegértési gyakorlatokkal. A versek (ismert) kifejező olvasása. Kifejező, értelmező felolvasás rövid szövegeken. Értelmi szünettartás.
Irodalom, szövegértés	Népköltészeti és műköltészeti alkotások a hazai román nemzetiség és a romániai gyermekirodalom alkotásaiból. Irodalmi elemek: az elbeszélő szöveg, a könyv, az illusztráció, a szereplők. Szövegtípusokban a hangsúlyváltások. A megszemélyesítés. A fejezet. Népi játékok, kommunikációs, életszerű információkat tartalmazó szövegszerkezetek. Ismeretterjesztő művek részletei: a környezettel, a családdal, az egészséges életmóddal, utazással, szabadidő-tevékenységgel, a hazai tájjal, intézményekkel kapcsolatban. Mondák, legendák részletei a XIX., XX. század történeteiből.
Írásképesség a) Írás	A román ábécé betűi és betűcsoportjai. A szótagolás, szóképzés. Szavak elemzés utáni írása, helyesírás. Szavakból mondat, mondatokból szöveg szerkesztése szempontok szerint. A szófajok sorrendje a mondatokban. Hibás szövegek javítása.

Témakörök	Tartalmak
b) Nyelvtani ismeretek	<p>Betűk: a magánhangzók, a mássalhangzók, magánhangzó csoportok, betűcsoportok, betű – szótag – szó – mondat.</p> <p>Szófajok: az igék és ragozásuk, a főnév neme, száma, határozott formája, névelős formája, a melléknév fokozása, a számnév, a névmások, a határozószók.</p> <p>Főnév + melléknév.</p> <p>Az óhajtó, felkiáltó és felszólító mondat.</p> <p>Az egyszerű és bővített mondatok.</p>
Szövegalkotás	<p>Változatos szövegszerkesztés: eseménysorok, ok-okozati összefüggések, időrend, eseményszínhely alapján, témához mondatok keresése, szelektálása, kifejező szavakkal való helyettesítése.</p> <p>Tárgy, személy jellemzése kérdések, vélemény, adatok alapján.</p>
Szókincs	<p>A korábbi három évfolyam szóanyagát figyelembe véve 700-800 aktív és 300-400 passzív elemet tartalmazó szöveg.</p>
Beszédszándékok	<p>Emberi kapcsolatok: a család élete, nemzedékek, teendők a ház körül, ünnepek.</p> <p>Lakóhelyünk – nevezetességek, települések.</p> <p>Én és a környezetem: társas kapcsolatok, barátok, illemszabályok, ünnepi hagyományok.</p> <p>Intézményekkel való kapcsolat.</p> <p>Én és a természet: tágabb környezetem növényei, állatai, kedvenc állataim élete, jellemzői.</p> <p>Napirendi programok: játékok, egyéb szabadidős tevékenységek.</p> <p>Természeti környezet: tájak, állatok, növények.</p> <p>Egészséges életmód: az emberi test felépítése, az orvos munkája, elsősegélynyújtás.</p> <p>Utazás-nyaralás, városi, falusi közlekedés. Magyarország és Románia tájegységei.</p> <p>A múlt idő több formája: összetett és folyamatos múlt felismerése a szövegekben.</p> <p>A jövő idő, a visszaható ige.</p> <p>Időbeliség, térbeli viszonyok. Helymeghatározás, mozgások.</p>
Memoriterek	<p>5-6 közmondás, találós kérdés, mondóka,</p> <p>4-5 gyermekjáték,</p> <p>2 rövid mese a hazai nemzetiségi alkotásokból,</p> <p>versek az évszakokról, az anyákról, az ünnepekről.</p>
Könyvtárhasználat	<p>A román gyermekirodalom műveinek tanulmányozása. A hazai román nemzeti gyermekirodalom műveinek, gyűjtéseinek tanulmányozása.</p> <p>Borza Lucia gyermekversei, Vasile Gurzau, Mihai Purdi meséi, E. Farago, Ion Creanga, M. Eminescu gyermekkölteményei.</p>
Tánc, dráma	<p>A hazai román nemzetiség táncai.</p> <p>Hazai román nemzetiség meséinek dramatizálása, előadása.</p>

A továbbhaladás feltételei

A tanuló értse meg a tanárnak – a tananyaggal vagy a mindennapi élet beszédtemáival kapcsolatos, egyszerű – román nyelven tartott, a korábbinál hosszabb, összefüggő magyarázatát.

Értse meg a mindennapi élet beszédhelyzeteiben feltett, a szövegekre nem közvetlen utaló kérdéseket is.

Értse meg a mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó ismert nyelvi elemeket is tartalmazó párbeszédet, szövegeket.

Értse pontosan a beszélők érzelmeit, a témához fűződő kapcsolatait.

Ismerje fel a hazai románok tájnyelvének szavait.

Értse meg és ismerje fel más szövegkörnyezetben is a tanult szavakat, kifejezéseket.

A tanuló, a már ismert beszédhelyzetekben, tudjon információt adni és kapni.

Mozogjon otthonosan a mindennapi életben leggyakrabban előforduló helyzetek nyelvi sémáiban (üdvözlés, vásárlás, iskolai helyzetek).

Az általa ismert témakörhöz tartozó képekről, helyekről tudjon összefüggő mondatokat, történeteket elmondani.

Tudjon különböző szövegtípusok között különbséget tenni.

Tudja érzelmeit megfelelő hangsúllyal, beszédritmussal kifejezni.

Legyen képes szépen, kifejezően, hangosan olvasni, helyes hangiejtéssel.

Legyen képes némán, önállóan, a szöveget megértve olvasni, annak tartalmát tudja összefoglalni meghatározott terjedelemben.

Ismerje fel a szövegtípusok jellegzetességeit, a szövegek logikai egységét, kapcsolódását.

Ismerje fel az életkor sajátosságainak, érdeklődési területeinek megfelelő, minél több szöveg szerkesztését, sajátosságait.

Tájékozódjon gyorsan és biztosan a szövegekben.

Legyen képes az olvasás útján történő ismeretszerzésre, tények, adatok kiemelésére.

Olvasson tankönyvén kívül más könyveket a könyvtárban.

Tudja a román ábécét.

Tudjon 15 soros ismert szöveget másolni betűtévesztés, betűkihagyás nélkül.

Legyen képes ismert 20 szavas szöveg helyesírására tollbamondás alapján.

Legyen képes emlékezetből szöveg leírására.

Tudjon minél több mondatból álló összefüggő, leíró szöveget készíteni.

Tudjon egyszerű, személyét érintő fogalmazást írni, alkotni.

Tudja mondatait logikai egységbe fűzni.

Tudjon egyszerű levelet írni.

Tudjon írásbeli üzenetet hagyni.

Ismerje jól a szótagolás szabályait.

Legyen képes önellenőrzésre.

Legyen képes a gyakori igék felismerésére, alkalmazására, jelen, összetett múlt és egyszerű jövő időben.

Törekedjen a helyes egyeztetésre az egyszerű és a bővített mondatokban (szófaji: főnév + melléknév; mondatnani: alany + állítmány).

Használja helyesen a tanult írásjeleket.

A tanuló rendelkezzen a ciklus végére egy olyan aktív (kb. 800) és passzív (kb. 200-300) szókinccsel, amellyel biztonságosan tud kommunikálni saját korára jellemző élethelyzetekben.

Értse meg az életkorának megfelelő tankönyvek, ifjúsági történetek témaanyagát, és az utasításoknak megfelelő gyakorlósorokat önállóan oldja meg.

5–8. évfolyam

Célok és feladatok

A román nyelv oktatásának célja a tanítási nyelvű és a kétnyelvű nemzetiségi általános iskolában az, hogy egy alapvető kulturált, irodalmi kommunikációs készséggel rendelkező tanulót képezzen ki, aki a gyakorlatban alkalmazni tudja ismereteit.

A román nyelv és irodalom kerettanterv egy olyan alapvető változtatást vezet be a román nyelv és irodalom tanításában, ami a köznyelv használatát célozza meg.

Minden évfolyam alapkövetelménye a köznyelvi normához alkalmazkodó szabatos, helyes stílus kialakítása. A tanítás folyamatában figyelemmel kísérjük, hogy a 8. évfolyam végére a tanuló legyen képes helyesen kifejezni magát, felhasználva a nyelv helyesírási és nyelvhelyességi szabályait. A nyelvtani szerkezeteket nem kiemelten, hanem a gyakorlatban irodalmi és nem irodalmi művek elemzése során tanítjuk. A nyelvtani ismeretek elsajátítása fokozatosan történik a kommunikációs nehézségek és szükségletek függvényében.

Minden évfolyamon a feldolgozásra javasolt irodalmi alkotások, a tanulók korának és nyelvi ismeretéhez igazodva lehetőséget nyújtanak, hogy megismerhessék a román irodalom és a magyarországi román irodalom kiemelkedő íróit és költőit.

Az irodalmi műveket értékí, esztétikai, stilisztikai, tárgyköri és nevelői szempontok alapján kell kiválasztani, annak érdekében, hogy a tanulóban tudatosuljon az irodalmi művek értéke.

A tanuló:

- legyen képes felismerni egy irodalmi alkotás műfaját, műnemét és szerkezetét,
- szerezzon jártasságot a művészi nyelvezetben, amely által fejlessze szókincsét, valamint beszéd és íráskészségét,
- nyilvánítson érdeklődést a szépirodalmi alkotások iránt,
- tudatosuljon benne az olvasásszeretet,
- fejlessze folyamatosan olvasási készségét, hangos és néma, helyes, folyékony, tudatos és logikus olvasással,
- alakítson és fejlesszen ki pozitív hozzáállást a román nép történelme, kultúrája és folklórja iránt.

Általános fejlesztési követelmények

Kulturált nyelvi magatartásra való felkészítés során figyelmet kell fordítani, hogy a tanulóban mélyüljön el a román nyelven való kommunikációs képesség és igény. Minden helyzetben tudja használni a tanuló a román nyelvet, mint a közlés eszközét. Ismerje fel a kétnyelvűség előnyét. Legyen képes felismerni a beszélő szándéka és közlés tartalma közötti kapcsolatot. A kommunikációs nevelés célja, hogy a tanulóban tovább fejlődjön a különféle beszédműfajok alkalmazása. Legyen képes részt venni beszélgetésben és vitában.

Szövegértés fejlesztése, az eredményes tanulás folyamatának fontos feltétele. A tanulóban ki kell alakítani, hogy képes legyen életkorának megfelelő tempójú folyamatos olvasásra. Olvasás útján gazdagítsa aktív szókincsét. Az életkori sajátosságoknak megfelelő irodalmi alkotások ismerete hozzájárul, hogy a tanulóban kialakuljon az olvasás igénye. Az irodalmi művek által megismerheti a román nép szellemiségét, szélesítheti látókörét, amely hozzájárul szűkebb környezetének megértéséhez, valamint a románsághoz és ezen keresztül a román néphez való tartozását. Megismeri a román irodalom kialakulását és fejlődését, a jelentősebb hazai és romániai írók, költők életét és kiemelkedő műveit.

A szövegalkotás fejlesztése elengedhetetlen folyamat, hogy a tanulóban kialakuljon a megfelelő tempójú és rendezettségű írás, alkalmazni tudja a román nyelv nyelvtani felépítésének alapelemeit. Használja az írást az önkifejezés eszközeként. Alkalmazza tudatosan a román nyelv hangtani, szótani és mondattani szabályait. Legyen képes a román nyelv sajátos nyelvtani szerkezetének használatára. Az írásbeli közlés során hasz-

nálja biztonságosan a helyzetnek, szándéknak megfelelő stílust, formát. A tanuló legyen képes a román nyelv helyes és folyékony alkalmazására, a köznyelvi normák figyelembevételével. Megfelelően alkalmazza a helyes hangképzést és hangsúlyt, valamint a mondatalkotást a szöveg megalkotása érdekében.

A tanulási képesség fejlesztése alapvető része az ismeretszerzés folyamatának. A tanuló jártasságot kell szerezzen a szövegfeldolgozó eljárások megismerésében (lényegkiemelés, tömörítés, szövegkiegészítés), valamint a verbális és vizuális információ együttes kezelésében. A tanulónak ismernie és használnia kell az önképzés technikáját (könyvtár, szótár, lexikonok stb.).

5. évfolyam

Évi óraszám: 148

Belépő tevékenységformák

Készségfejlesztési gyakorlatok

Beszédértés

- szövegértés különböző közlésfeltételek között,
- kérdésfeltevés logikus kapcsolatok felismerésére: Miért? Milyen okból? Milyen feltételek között?
- a közlés lényegének felismerése, halott szöveg alapján,
- új ismeretek és már elsajátított ismeretek azonosítása,
- helyes és helytelen nyelvi szerkezetek felismerése és megkülönböztetése (szótan, mondattan),
- különböző hanglejtésű közlések felismerése,
- irodalmi és nem irodalmi szövegek megértésének bizonyítása beszéddel és testbeszéddel.

Beszédképesség

- jellegzetes elemek felismerése hallgatott közlés alapján,
- szóbeli vázlatalkotás,
- kommunikációs tevékenységek előkészítése vázlatok alapján,
- áttérés egyenes beszédből függő beszédbe,
- a birtokos eset és részeshatározó eset képzése,
- tanult mondatrészek alkalmazása,
- egyszerű és bővített mondatképzés,
- nyelvtani egyeztetések betartása,
- azonos, ellentétes és rokon értelmű szavak gyakorlása (nyelvtani kifejezések nélkül),
- új kifejezések használata különböző szövegtípusokban,
- szójátékok,
- hangsúlyozási problémát kiváltó szavak helyes kiejtése,
- a tájsházolásos kiejtés korrekciója,
- az egyéni beszéd hanglejtésének, hangnemének és sebességének szabályozása,
- versmondás,
- elbeszélések vagy mesék átalakítása párbeszéddé,
- kommunikáció fejlesztése mesélő és leíró monológ segítségével,
- beszédkezdeményezés és bekapcsolódás a kommunikációba,
- önálló vélemény kifejezése egy ismert történetről.

Írott szövegértés

- a mondanivaló logikus sorrendben való megfogalmazása,
- elbeszélő műben leírtak azonosítása,
- egy kép, egy tárgy, egy hely bemutatása,

- párbeszéd azonosítása egy elbeszélő műben,
- különbségek feltárása egy párbeszéd és egy leírás között,
- a szereplők külső és belső tulajdonságainak felismerése és rövid bemutatása,
- olvasmányok elemzése szempontok alapján: szereplők, a cselekmény helye és ideje, a cselekmény kibontakozása,
- folyékony olvasás első látásra, a mondatvégi írásjeleknek megfelelő erősséggel és hanglejtéssel,
- szófajok felismerése,
- az egyeztetések meghatározása,
- olvasmányok kiválasztása érdeklődésnek megfelelően,
- csoportos beszélgetések olvasmányok alapján.

Íráskészség

- személyek, tárgyak, jelenségek bemutatása,
- a mondatok logikus kapcsolatát biztosító elemek helyes használata írott szövegben (tehát, azután, elsősorban, először, másodszor stb.),
- az írott szöveg három részre tagolása (bevezetés, tárgyalás, befejezés),
- a szöveg logikus tartalmi egységekre való bontása,
- a főmondanivaló megfogalmazása,
- a főmondanivaló kifejtése logikus sorrendben,
- egy párbeszéd átalakítása elbeszéléssé,
- megfelelő szavak kiválasztása,
- kifejezések és szavak helyettesítése más megfelelő szavakkal,
- kijelentő, kérdő és felszólító mondatok helyes szerkesztése,
- a mondanivaló logikus sorrendben való felépítése,
- írásjelek helyes használata,
- nyelvtani játékok a helytelen írás és a helytelenül használt írásjelek kiküszöbölésére,
- elbeszélő, leíró és párbeszédes szövegek megfogalmazása,
- egyéni vélemény alkotása és beépítése a fogalmazásba.

Témakörök	Tartalmak
A gyermek megnyilvánulási formái különböző helyzetben	Szóbeli közlés: párbeszéd, telefon, rádió, tv. Írásbeli közlés: üzenet, levél. Kifejezési készség fejlesztése (szóbeli és írásbeli) a következő közlési szándékok megvalósításában: köszönés, bemutatkozás, engedélykérés, felkérés, események, történetek elmesélése, egyetértés, egyet nem értés kifejezése egy eseménnyel vagy egy személlyel kapcsolatban, írott szöveg szerkesztése, vázlatkészítés, helyesírás alkalmazása.
Népköltészet: mesék, dojnak, közmondások, találós kérdések	A könyv; az illusztráció szerepe. Az elbeszélő szöveg. A szöveg logikus részekre bontása. A főmondanivaló logikus felépítése. A cselekmény térbeli és időbeli elhelyezése. A szöveg elmesélése. A cselekmény tartalmának ismertetése vázlat alapján. Szereplők jellemzése. A lírai műfaj: a dojna (versszak, verssor, kicsinyítő képzők).
A beszélt nyelv	A román nyelv hangjai: a hangok képzése, a román nyelv sajátos hangjai. A szótag, a szavak szótagolása, a hangsúly. A mondat a kommunikáció alapeleme (állító, tagadó, kijelentő, kérdő, felszólító mondatok). Az ige (segédigék, létigék, visszaható igék, kijelentő mód: jelen, összetett múlt, jövő idő).

Az írott nyelv	Szövegszerkesztés különböző közlésformában: üdvözlőlap, távirat, plakát, reklám. Írányított fogalmazások szerkesztése, megadott szavak és kifejezések, képek, hanganyag alapján.
Irodalmi olvasmányok	Vasile Alecsandri: Sfîrsit de toamna Ion Creanga: Punguta cu doi bani, Povestea unui om lenes Mihai Eminescu: Ce te legeni... Barbu Stefanescu Delavrancea: Bunicul, Bunica Lucia Borza: Mama Kifejező olvasás, beszélgetés, szövegelemzés
A szavak jelentése és szerkezete	A szókincs: a szó, azonos alakú de különböző jelentésű szavak. Szóalkotás elő- és utóképzőkkel. A szavak helyes írása. A kötőjel helyesírása: într-o, într-un, dintr-o, dintr-un, va / v-a, sau / s-au, nai / n-ai stb.
A család, a szülőhely, a természet	Szókincs- és beszédfejlesztés irodalmi és nem irodalmi szövegek alapján.
A gyermek és társadalmi környezete	A családi és iskolai közösség. A szülőhely közössége. Nemzetiségi közösségek. Szókincsfejlesztés. Szókincs- és beszédfejlesztés irodalmi és nem irodalmi szövegek alapján.
Könyv- és könyvtárhasználat	A könyv jelentősége. Folyóiratok, évkönyvek, sajtótermékek, segédkönyvek, lexikonok, enciklopédiák.

Memoriter

5 közmondás,
5 találós kérdés,
2 vers (a román és a hazai román irodalomból).

*Nyelv és kommunikáció***Szókincs**

- a szó, a szavak elválasztása, kicsinyítő képzők, rokon értelmű, ellentétes értelmű szavak, elő- és utóképzők.

Szótan

- a főnév: neme, száma, köznévi, tulajdonnévi, névelős és névelő nélküli főnevek, az esetek,
- a melléknév: a melléknév egyeztetése a főnévvel, a melléknév fokozása,
- a névmás: személyes, udvariassági és visszaható névmások,
- a számnév: a tőszámnév, a sorszámnév,
- az ige: az igeragozás, a segédigék, a létige mint a névszói állítmány igei része, a visszaható igék kijelentő mód (jelen, múlt és jövő idő),
- a határozószó: hely, idő, mód,
- az előjárószó,
- a kötőszó,
- az indulatszó.

Irodalom

Cím, szerző, oldal, tartalom, fejezet, dojna, mese, közmondás, találós kérdés, elbeszélés, leírás, párbeszéd, versszak, verssor, tájleíró költemény, portré, jellemzés; a művek szerkezete: bevezetés, bonyodalom, tetőpont, megoldás, befejezés; a levél: megszólítási és befejezési minták, a közlés tartalma.

*A továbbhaladás feltételei**A tanuló*

- bizonyítsa be verbálisan és testbeszéddel a hallott szöveg megértését,
- aktívan vegyen részt a didaktikai és szerepjátékokban,
- alkalmazza az alapszókinccs gondozott nyelvi formáit,
- fogalmazza meg helyesen és világosan gondolatait és érzelmeit,
- használja a tanult szavakat és kifejezéseket,
- értékelje röviden az olvasott olvasmányokat,
- jellemezze röviden a szereplőket,
- ismerjen fel egy irodalmi és egy nem irodalmi szöveget,
- ismerjen fel egy elbeszélő és egy leíró szöveget,
- tudja használni a szótárt,
- írjon olvashatóan és folyamatosan, helyezze el helyesen a szöveget a lapon,
- használja helyesen az írásjeleket,
- meséljen el írásban egy történetet,
- alakítson át mondatokat a következők szerint: állító-tagadó, állító-kérdő, igeidők megváltoztatása.

6. évfolyam
Évi óraszám: 148

*Belépő tevékenységformák**Készségfejlesztési gyakorlatok**Beszédértés*

- új információk kiválasztása hallott szöveg alapján,
- leíró, elbeszélő és párbeszédes részletek felismerése szóbeli közlés alapján,
- új szavak befogadása hallás után, irodalmi és nem irodalmi szövegekből,
- új szavak beépítése rokon és ellentétes jelentésű szavak sorozatába,
- ismeretlen szó jelentésének megállapítása szövegkörnyezet alapján,
- helyes és helytelen szóalakok megkülönböztetése,
- helyes és helytelen szószerkezetek felismerése a beszédben,
- a beszélgetőpartner beszéd-kezdeményezésének felismerése,
- megosztó figyelem fejlesztése és beszélgetőpartner mondanivalójának követésére.

Beszédképesség

- a mondanivaló kifejtésének gyakorlása meghatározott témában,
- irodalmi és nem irodalmi szövegek bemutatása és rövid kommentálása,
- egyes szavak értelmének szóbeli megállapítása különböző szövegekben,
- új szavak használata különböző szövegekben,
- szójátékok,
- szócsaládok képzése,

- rokon értelmű és ellentétes értelmű szavak használata megadott szövegben,
- az irodalmi nyelv helyes használata a beszédben,
- a fő- és mellék-mondanivaló, a fontos és a kiegészítő elemek megkülönböztetése,
- egy vázlat megalkotása szóbelileg – egyénileg vagy csoportban –,
- összekötőszavak („mai întâi”, „apoi”, „în primul rând”, „în al doilea rând”, „de asemenea”, „deci” stb.) kiválasztása és használata,
- a mondanivaló folyékonyan történő közlése,
- a tájnyelvi és irodalmi nyelvi kiejtés tudatosítása,
- egy mese átalakítása párbeszéddé és egyes versek elmondása,
- egyéni vélemény kifejezése és indoklása,
- egyetértés és egyet nem értés, állítás, tagadás és kérdés kifejezése,
- párbeszéd kezdeményezésére, fenntartására és befejezésére utaló szavak kiválasztása és helyes használata,
- a hatékony társalgás elsajátítása és használata,
- a kommunikáció és testbeszéd összehangolása egy párbeszédben,
- beszélgetést kezdeményező és társalgásba bekapcsolódó kommunikáció.

Írott szövegértés

- kérdések több válasz lehetőséggel,
- a fő- és mellék-mondanivaló feltárása egy adott szövegből,
- egy olvasmány szerkezeti összetevőinek (bevezetés, tárgyalás, befejezés), felismerése és elhatárolása,
- olvasmányok elemzése következő szempontok szerint: „ki?” (szereplők), „mikor?”, „hol?” (cselekmény elhelyezése időben és térben), „hogyan?” (a cselekmény lebonyolításának módja), stílus,
- új kifejezések azonosítása olvasott szövegben,
- kétnyelvű szótárak (román–magyar, magyar–román) és az értelmező szótár használata,
- rokon értelmű és ellentétes értelmű szavak azonosítása,
- szófajok stilisztikai értékének felismerése,
- óhajtó információ keresése és kiválasztása a tartalomjegyzék segítségével,
- egy ismert szöveg helyes és folyékony felolvasása hallgatóság előtt,
- a testbeszéd érvényesülése,
- a tanult művészi eszközök felismerése,
- csoportos viták ajánlott olvasmányokról.

Íráskészség

- a fő- és mellék-mondanivaló megkülönböztetése,
- gyakorlatok kiválasztása egyéni szöveg megalkotásához,
- a témának megfelelő szavak kiválasztása,
- a szó értelmezése egy szöveghelyzetben,
- helyes írás tollbamondás után,
- elbeszélő részek felismerése és sorrendbe helyezése megadott szöveg alapján,
- szereplők rövid bemutatása a szöveg részeinek megfelelően,
- elmesélés gyakorlása egyes szám 3. személyben,
- tudományos szöveg összefoglalása,
- párbeszédes szöveg átalakítása elbeszéléssé,
- egy film, egy színdarab, egy diafilm történetének elmesélése,
- egyéni vélemény megfogalmazása a tanult művekből.

Témakörök	Tartalmak
A tanuló megnyilvánulási formái csoportban és közösségben	Párbeszéd és magánbeszéd. A nyelvezet kiválasztása a kommunikációs helyzetnek megfelelően. A gondolatok logikus elrendezése az üzenet közlése céljából. Párbeszéd kezdeményezésének, fenntartásának és befejezésének mintái. Köszönés, bemutatkozás, azonosítás, engedélykérés és felkérés formái. Információ kérése és adása egy személy azonosságáról, családi állapotáról, foglalkozásáról, családi körülményeiről, vagy egy tárgy minőségéről, hasznosságáról. Térbeli viszonyok megállapítása. Egy tartomány vagy egy földrajzi zóna behatárolása. Egyetértés, illetve egyet nem értés kifejezése egy eseménnyel vagy személlyel kapcsolatban. Egy tárgy leírása, egy cselekmény bemutatása, két vagy több tárgy, személy vagy gondolat összehasonlítása.
A szövegek csoportosítása stílusuk alapján	Elbeszélő és leíró szövegek közötti különbségek. Szereplők jellemzése. Belső tulajdonságok és külső megjelenés bemutatása. Az elbeszélés és a leírás sajátos elemeinek felismerése irodalmi és nem irodalmi szöveg alapján.
A szavak jelentése és szerkezete	Szókincsfejlesztés: rokon értelmű és ellentétes értelmű szavak, szóalkotás, szóösszetétel. Szóalkotás elő- és utóképzővel. Szócsalád. Hangtan: félhangzók, kettőshangzók, hármas hangzók, hiátus. Az elvlasztás szabályai. A szófajok és helyesírásuk. Az egyszerű és a bővített mondat.
A magyarországi román népköltészet	Magyarországi román folkloristák. Csujogatók, szólások, közmondások, találós kérdések, kolindák, köszöntők.
Nevelő olvasmányok	Bibliai példabeszéd: Samaritanul cel milos. Irodalmi és közérdekű szövegek értelmezése: reklámok, plakátok, oktató hirdetések.
A román költészet	A versek tematikus csoportosítása. Tájéleíró és szerelmes versek. Vasile Alecsandri: Miezul iernii Mihai Eminescu: La mijloc de codru..., O, ramii George Topîrceanu: Rapsodii de primavara Lucia Borza: Anotimpuri Ana Blandiana: Cuvînt înainte Marin Sorescu: Cunostinte peste cunostinte Művészi eszközök: felsorolás, ismétlés, hasonlat és jelző.
Gyakorlati, szó- rakoztató és köz- érdekű szövegek	Szótári fejezet, hirdetés. Szórakoztató szövegek: keresztretjvény, betűhelycsere, szójátékok.
Írott kommunikáció	Fogalmazás készítés célja. A szövegalkotás részei. Oldalba helyezés. A szöveg kiegészítő elemei: aláhúzás, zárójel. Az írásjelek helyes használata. Gyakorlati szövegalkotás: jegyzet, házi feladat, röpdolgozat, témazáró dolgozat. Magán szövegalkotás. Kreatív szövegalkotás. Szabadtémájú fogalmazások: elbeszélés, leírás, jellemzés. Összefoglalás készítése irodalmi és nem irodalmi szövegek alapján. Párbeszéd átalakítása elbeszélő szöveggé, összefoglalás, elbeszélés.

Könyv- és könyvtárhasználat	Hírek, cikkek. A magyarországi román hetilap felépítése. Egyéb román kiadványok.
------------------------------------	--

Memoriter

5 csujogató,

1 kolinda,

1 vers.

*Nyelv és kommunikáció**Szókincs*

- a szó alakja és jelentése, alapszó, képzett szó, szótő, elő- és utóképző, szócsalád, szóképzlet; rokonok, színek, állatok (házi, vad) neve; azonos és ellentétes értelmű szavak.

Hangtan

- félhangzók, kettőshangzók, hármas hangzók, hiátus, kötőjel és hiányjel.

Szótan

- az ige a kommunikáció magja: idő, szám, személy, ragozás, kötőmód (jelen), óhajtó és felszólító mód, személyes és személytelen módok (felismerése szöveg alapján), segédigék,
- a főnév: ismétlés, az előjárószó szerepe a birtokos esetben és tárgy esetben, a tulajdonnevek helyes használata birtokos és tárgy esetben,
- a névelő: a melléknévi névelő, egyeztetés,
- a névmás: ismétlés, a személyes névmás hangsúlyos és hangsúlytalan alakjai, mutató és birtokos névmás,
- a számnév: a sorszámnév,
- a melléknév: ismétlés, képzése elő- és utóképzővel,
- a határozószó: ismétlés, melléknévből képzett határozószók,
- az indulatszó: szerepe a kommunikációban.

Mondattan

- a szófajok mondattani szerepe.

Irodalom

Könyvtár, kötet, irodalmi mű, gyakorlati szöveg, szórakoztató játékok, szereplők jellemzése; művészi eszközök: hasonlat, felsorolás, ismétlés, jelző; a közlés jelentésének logikus szerkesztése, fő- és mellékmondanivaló, egyszerű és bővített vázlat, szóbeli összefoglaló, monológ, párbeszéd.

*A továbbhaladás feltételei**A tanuló*

- különböztesse meg a főmondanivalót a mellékmondanivalótól,
- ismerje fel az irodalmi nyelv sajátos szavait és kifejezéseit,
- aktívan vegyen részt szerepjátékokban és didaktikai játékokban,
- használja fel nyelvtani ismereteit a kommunikációban,
- alkalmazzon korának és beszélgető partnere státusának megfelelő kifejezéseket,
- alkalmazza a gondozott nyelv és az irodalmi nyelv megfelelő kifejezéseit,

- válassza ki a szövegeket stílusuk alapján,
- válassza ki a szövegeket tartalmuk alapján,
- ismerje fel a szavak értelmét szövegszerkezetben,
- ismerje fel a mese és az elbeszélés szerkezeti felépítésének elemeit,
- ismerje fel a párbeszédet, elbeszélést, leírást és jellemzést,
- értse meg 5-6 csujogató és köszöntő jelentését,
- mutasson be írásban egy érdekes történetet betartva a helyesírás és a füzetlapon való elhelyezés szabályait.

7. évfolyam

Évi óraszám: 148

Belépő tevékenységformák

Készségfejlesztési gyakorlatok

Beszédértés

- közlésértelmezés,
- új információk felismerése hallott szövegből,
- a szavak helyes hangtani szerkezetének elsajátítása,
- helyes és helytelen szóalakok felismerése,
- új szavak elsajátítása irodalmi és nem irodalmi szövegből,
- új szavak beépítése rokon értelmű és ellentétes értelmű szavak sorozatába,
- szavak jelentésének megállapítása következtetéssel,
- azonos alakú szavak jelentésének felismerése,
- régi és (regionális) tájnyelvi kifejezések felismerése,
- a helyes és helytelen nyelvtani szerkezetek felismerése a közlés folyamatában,
- párbeszédet kezdeményező, fenntartó és befejező formák felismerése,
- a kommunikációs helyzet megfelelő követése és bekapcsolódás egy társalgásba.

Beszédképesség

- egyszerű szóbeli összefoglalás kibővítése mellékmondanivalók hozzáadásával,
- átviteli gyakorlatok a bővített vázlatból az összegzés és tartalom elmesélésbe,
- szavak és kifejezések értelmezése különböző szövegekben,
- a hangsúly jelentésváltoztató szerepe,
- rokonhangzású szavak alkalmazása,
- párbeszéd kezdeményezése, fenntartása és befejezése különböző társadalmi kategóriába tartozó partnerekkel.

Írott szövegértés

- a tartalom összefoglalása és elmesélése,
- a főtéma felismerése irodalmi és nem irodalmi szövegekben,
- egy elbeszélés cselekményének mozzanatainak feltárása,
- az epika és lírika jellemzőinek felismerése (prózában és versben),
- művészi eszközök: jelző, túlzás, ellentét, metafora stb. felismerése epikus és lírikus szövegekben,
- a leírás szerepének felismerése a személyleírás és a tájkép megalkotásában,
- a párbeszéd szerepének felismerése a szereplők jellemzésében,
- új kifejezések azonosítása egy olvasott szövegből,

- szótár és értelmező szótár használata új szavak jelentésének feltárásához,
- rokon értelmű, ellentétes értelmű és azonos alakú szavak szerepének felismerése adott szövegben.

Íráskészség

- a szöveg üzenetének felismerése, a kért információ kiválasztása,
- a mondanivaló csoportosítása a főmondanivaló köré,
- gyakorlati szövegek fogalmazása,
- elbeszélő szövegek összefoglalása és elmesélése,
- szereplők jellemzése,
- a rokon értelmű az ellentétes értelmű és az azonos alakú szavak kifejező erejének felhasználása,
- szavak értelmének felismerése különböző szövegekben,
- régi és tájszavak stilisztikai felhasználása,
- a szókincsbővítés eszközeinek felismerése,
- a mondat és az összetett mondat szórendjének helyes használata,
- a kettőshangzók, a hármas hangzók és a hiátus helyes írása,
- a szavak elválasztási szabályainak használata,
- új szavak helyes írása.

Témakörök	Tartalmak
Közlésformák	A tájékoztató párbeszéd és magánbeszéd (történetek elmondása). Az üzenet logikus felépítése, gondolatok elrendezése. Az üzenet alaki szerkesztése. A szóbeli leírószöveg szerkezete. A válaszadás megfogalmazása egy párbeszédben (párbeszédet kezdeményező, fenntartó és befejező formák). Kérdés-, illetve választípusú jelenetek felépítése.
Irodalmi és nem irodalmi szövegek stílusa	Szépirodalmi stílus. Mihai Sadoveanu: Domnu' Trandafir Ion Creanga: Harap Alb Vasile Alecsandri: Iarna Lucian Magdu: Aduceri-aminte I. Al. Bratescu-Voinesti: Puiul Publicisztikai stílus. A magyarországi románok hetilapja és a Lumina folyóirat. A tudományos stílus. Az Izvorul, Simpozion időszakos sajtótermékek. Romániai biológia, fizika, kémia tankönyvek. Hivatali stílus, nyomtatványok kitöltése (postán, szállodában stb.). Kérvény megírása.
Előadó-művészet	A kifejező és előadó olvasás. I. L. Caragiale: Vizita (dramatizálás). Versmondás. George Cosbuc: Mama, La oglinda Mihai Eminescu: Somnoroase pasarele Rendezvények, előadások: nemzetiségi nap vagy irodalmi est, színházi előadás.

A szóbeli és az írott kommunikáció alkotóelemei	Lexikai ismeretek ismétlése. Tájszavak és régi szavak. A magyarországi románok nyelvjárása. A birtokos névelő és a melléknévi névelő helyes használata. A személyes névmás hangsúlyos és hangsúlytalan alakjainak helyes alkalmazása. Az igeidők helyes alkalmazása (kijelentő mód jelenidő, folyamatos múlt, összetett múlt és jövő idő). A leggyakrabban használt rendhagyó igék helyes alkalmazása és ragozása (a lua, a sti, a da, a bea, a vedea stb.). A szófajok helyesírása.
A legenda Mesterul Manole	A kolostorok szerepe, a valláskultúra. Romániai kolostorok, kiemelten a Curtea de Arges kolostor. Román uralkodók: Stefan cel Mare, Neagoie Basarab, Mircea cel Batrîn, Vasile Lupu és mások alakjai az irodalomban. Az áldozathoz kapcsolódó népi hiedelmek. Az áldozat motívumainak európai kölcsönhatásai, Kõmûves Kelemenné. A Mesterul Manole legenda olvasása és elemzése.
A jó és a rossz örök harca	Ion Creanga: Harap Alb Jellemek a mesében: pozitív és negatív. Szólások és közmondások. A mese nyelvezete. Az író sokoldalú személyisége: mesemondó, író, tankönyvíró. Az első Ábécéskönyv. Bibliai példabeszéd: A tékozló fiú Érzelmi kapcsolatok a szülők és gyermekek között. Viselkedési normák és felelősségtudat.
Könyv- és könyvtárhasználat	Szótárak használata: értelmező és egyéb szótárak. Magyar–román, román–magyar szótár.

Memoriter

Mihai Eminescu: Somnoroase pasarele

George Cosbuc: Mama

Vasile Alecsandri: Iarna

*Nyelv és kommunikáció***Szókincs**

- az azonos alakú és hasonló hangzású szavak, párbeszéd, magánbeszéd, tájszavak, arhaikus szavak, tájszólás, a tudományos, publicisztikai, hivatalos, művészi stílus.

Szótan

- az ige: ismétlés, személyes és személytelen módok, rendhagyó igék,
- a névelő: a birtokos és a melléknévi névelő,
- a főnév: ismétlés, összetett főnevek (ragozás),
- a névmás: nyomósító, tagadó és határozatlan névmás,
- a melléknévi mutató névmás,
- a számnév: gyűjtő-, osztó- és törtszámnév,
- a határozószó: a határozószók fokozása,

- az előjárószó: ismétlés és bővítés, előjárósók, amelyeket birtokos, részeshatározó és tárgyessel használunk,
- a kötőszó és az indulatszó, ismétlés, bővítés.

Mondattan

- az igei és névszói állítmány.

Irodalom

Karcolat, novella, emlék, elbeszélés, legenda, szerelmes vers, példabeszéd, verselés, művészi eszközök.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló

- tudja megkülönböztetni a fő- és mellékmondanivalót, a kulcsszavakat és kiegészítőket,
- értse meg a közlés általános értelmét,
- fejezze ki magát helyesen, összefüggően és folyékonyan,
- tartsa be a mondatok helyes sorrendjét a beszédben,
- a melléknevet helyesen egyeztesse a főnévvel,
- csoportosítsa helyesen a rokon értelmű és ellentétes értelmű szavakat,
- alkalmazza helyesen a személyes névmás hangsúlyos és hangsúlytalan alakjait,
- értse meg az irodalmi szövegek rész- és globális jelentését,
- ismerje fel a szövegtípusokat,
- tudjon kifejező és előadó olvasást végrehajtani,
- ismerje a lírai és epikai szövegek szerkezetét,
- elemezze a tanult olvasmányokat,
- tudjon jellemezni irodalmi szereplőket,
- készítsen bővített vázlatot,
- készítsen vázlatot megadott témában,
- készítsen gondozott egyéni fogalmazásokat,
- fordítson románról magyarra 8 sort,
- alkalmazza helyesen a helyesírás szabályait.

8. évfolyam

Évi óraszám: 148

Belépő tevékenységformák

Készségfejlesztési gyakorlatok

Beszédértés

- közlést összegező gyakorlatok,
- közlésbővítési gyakorlatok, vagy egy szó bővítése egy szövegrészben vagy közlésben,
- szóbeli közlés kifejezésének gyakorlása testbeszéd kíséretében,
- a szókincs igazítása a közlés mondanivalójához,
- gyakorlatok a tájnyelv sajátosságainak felismerésére,
- azonosítási gyakorlatok a tanult nyelvtani ismeretek felismerésére,
- a mondatrészek közötti kapcsolatok felismerése egy mondatban vagy egy összetett mondat alapján,
- kulcsszavak felismerése szóbeli közlésben,
- párbeszéd kezdési formák felismerése,
- a gondolatok sorrendbe helyezése a közlés céljának megfelelően,
- a szöveg mondanivalójának és indoklásainak befogadása és megjegyzése.

Beszédkésztség

- egy közlés megfogalmazásának gyakorlása megadott témakörben,
- egy közlés megfogalmazása, amely egyéni véleményt tartalmaz egy történésről,
- a szavak jelentésének összehasonlítása különböző szövegek környezetben,
- szócsaládképzés,
- ellentétes értelmű, rokon értelmű, azonos alakú és többjelentésű szavak helyes használata,
- a tanult nyelvtani szerkezetek helyes alkalmazása,
- magánbeszéd vagy párbeszéd szerkesztési gyakorlatok,
- tárgy, természeti kép, jelenség bemutatásának gyakorlása,
- rövid elbeszélések szerkesztése,
- kifejező nyelvezet használatának gyakorlása,
- közlések, tájékoztató szövegek szerkesztésének gyakorlása.

Írott szövegértés

- a szöveg logikai és kronológiai sorrendjét megállapító gyakorlatok,
- a tájnyelvi, a régi és új szavakat azonosító gyakorlatok,
- szóképzéssel, szóösszetétellel keletkezett szavak felismerését segítő gyakorlatok,
- a tanult nyelvtani szerkezeteket felismerő gyakorlatok,
- alkalmazási gyakorlatok a szókincs választékos használatára,
- etikus és kulturális elemek felismerése egy szövegben,
- lírai és epikai szövegek szerkezeti felépítését felismerő gyakorlatok,
- a két műfaj megkülönböztető jegyeinek felismerése,
- a rokon értelmű, ellentétes értelmű, azonos alakú szavak felismerése szöveg alapján,
- az irodalmi és nem irodalmi szöveg sajátosságainak felismerése,
- egy szöveg teljes jelentésének kommentálása.

Íráskésztség

- helyes, esztétikus és rendezett írás gyakorlása,
- jártasság a mindennapi élet hivatalos iratainak (levél, üzenet, távirat, kérvény, meghívó) formai követelményeinek elkészítésében,
- egy táj, egy művészi alkotás, egy személy jellemzőinek bemutatása kifejező, választékos nyelvezettel,
- összetett mondat írásjeleinek helyes alkalmazása,
- a mondatvégi írásjelek szerepe a kifejező közlés megfogalmazásában,
- mondattani és nyelvhelyességi ismeretek biztonságos használata szóbeli és írásbeli megnyilatkozásban,
- téma, szereplők, stílusjegyek bemutatása irodalmi szöveg alapján,
- meghatározott témájú dolgozat vázlatának elkészítése.

Témakörök	Tartalmak
Hivatalos iratok és nem irodalmi szövegek	Levél, kérvény, meghívó elkészítése. Vázlat, tartalmi kivonat és fogalmazás elkészítése. Egy hirdetés megfogalmazása.
Mondattan	A főmondatrészek: alany és állítmány. A mellékmondatrészek: jelzők, határozók. Az igei állítmány és a névszói állítmány. A létige. Jelzői szerkezetek (masina de scris, profesor de matematica). A mondat tárgyának kifejezése előljárószóval és anélkül. A részeshatározó. A határozószók mondattani szerepe (állapothatározók).

Mihai Eminescu a nemzet költője	A költő munkássága. Szerelmes versei: Sara pe deal A természet szerepe a verseiben: Mai am un singur dor A halálérzés megfogalmazása Eminescu és Petőfi verseiben.
I. Slavici, G. Cosbuc, V. Alecsandri műveiből	Ioan Slavici irodalmi munkássága. A Gura satului című novella. A falusi emberek mentalitása. Pletykák és előítéletek. Szórakozási lehetőségek régen és ma (a táncház, kaláka, diszkó, tv, mozi). Cosbuc irodalmi munkássága. George Cosbuc: Nunta Zamfirei Lakodalmi szokások a költeményben. Lakodalmi szokások falunkban. Az allegória. Lakodalmi csujogatók. Vasile Alecsandri: O seara la Lido
Az összetett mondat	A mondat – ismétlés. Az összetett mondat: a főmondat és a mellékmondat. Mellérendelés és alárendelés. A kérdő-vonatkozó névmás. Alárendelő és mellérendelő kötőszavak, lokúciók. Az összetett mondat írásjelei. Fordítások román nyelvről magyar nyelvre és magyar nyelvről román nyelvre.
A hajdani iskola irodalmi alkotások tükrében	Ioan Slavici: Budulea Taichii A mű nyelvezete, az együttélés és a tolerancia. Tudor Arghezi: Abecedarul Ion Luca Caragiale: Bacalaureat A komikum és a mű nyelvezete. A protekció, a kapcsolatok szerepe.
A fősvénység mint irodalmi ihlet	Barbu Stefanescu Delavrancea: Hagi Tudose A mű elemzése, Hagi Tudose alakja. A fősvény alakja a magyar irodalomban, pl. Zsugori uram.
Modern információs és kommunikációs eszközök	A számítógép. Az elektromos levelezés. Információszerzés interneten. SMS üzenetek, reklámok, tv és újsághirdetések.
Könyv- és könyvtárhasználat	A Román Ortodox Püspöki Levéltár vagy a helyi levéltár meglátogatása. Régi templomi kiadványok. A könyv szerepe a XXI. század elején.

Memoriter

George Cosbuc: Nunta Zamfirei (3-5 versszak, részlet)

Mihai Eminescu: Sara pe deal

5 lakodalmi csujogató a magyarországi románok folklórából

Nyelv és kommunikáció

Mondattan

- a mondat, a mondatrészek,
- az összetett mondat, mellérendelés, alárendelés,

- a főmondat, az alárendelt tagmondat,
- az idézet,
- hivatalos és magándokumentumok,
- szövegtömörítés és bővítés.

Irodalom

Komikum, nyelvezet, régi könyvek, elektromos levelezés.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló

- értse meg egy hallott közlés globális jelentését és különítse el a fő és kiegészítő információkat,
- ismerje fel következtetéssel a szavak jelentését hallott közlés alapján,
- legyen képes egy szóbeli közlés megfogalmazásra megadott témában,
- legyen képes egy elbeszélő szöveg szóbeli összefoglalására,
- tudjon megadott szöveg alapján egy szereplőt jellemezni,
- legyen képes részekre felosztani egy epikai alkotás cselekményét,
- ismerje fel egy elbeszélés leírási módját,
- ismerje fel egy irodalmi alkotás művészi eszközeit,
- legyen képes következtetéssel felismerni a szó jelentését,
- tudja felismerni a nyelvtani szerkezetek stílusértékét,
- tudjon összefoglalást készíteni egy elbeszélő szöveg alapján,
- legyen képes írásban jellemezni egy szereplőt,
- legyen képes egy irodalmi alkotás jellemzőinek bemutatására,
- legyen képes hivatalos iratok megfogalmazására: kérvény, távirat és meghívó,
- tudjon a tanult nyelvhelyességi és helyesírási, valamint az elválasztási szabályok figyelembevételével egy fogalmazást készíteni.

9–12. évfolyam

A. IRODALOM

Célok és feladatok

A magyar közoktatás tartalmi reformjának fő elve, hogy a tanulók megfelelő szintű képzést kapjanak, amely összhangban áll a nemzetközi standardokkal, ugyanakkor a mai magyar társadalom igényeihez is igazodik.

A román irodalmi kerettanterv figyelembe veszi mind a teljesítmények előrelátható szintjét, mind az oktatásban részt vevő fiatalok érdeklődését, szükségleteit és vágyait. A kerettanterv modern tervezés szerint épül fel, és a problémacentrikus műértelmezésre teszi a hangsúlyt.

Kiemelt feladatként jelenik meg benne a tanulók kifejező képességének, kreativitásának fejlesztése, személyiségének formálása.

Célja az irodalom megszerettetése, a művészi szövegek iránti érdeklődés felkeltése, valamint a műalkotások segítségével az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai érzék fejlesztése.

Az irodalom nevelő tartalmával sokoldalúan fejleszti a személyiséget, ezért a jelen kerettanterv embert nemesítő eszmék, érzelmek, viselkedési formák kialakítására törekszik. A román irodalom és a magyarországi románok irodalmának tanulmányozásával a tanulóifjúság kulturális látóhatárának kialakítását és szélesítését tűzi ki célul.

Az irodalom mindenekelőtt eszme- és attitűd áramlat, tematikai, filozófiai és stilisztikai szabadválasztást jelent, egyfajta létértelmezést és az idő szellemiségét. Az oktatási anyag kiválasztásának kritériumai: a művészi érték, a különböző műfajok esztétikai sajátosságai.

A román irodalom kerettanterv ugyanakkor a pedagógusok számára rugalmas keretet is biztosít nevelő- és oktató munkájuk megszervezésében, jelentős szabadságot adva a kötelező és a szabadon választott szövegek kiválasztásában. Ily körülmények között a tanárok megtekinthetik azokat az optimális módokat, melyekkel a javasolt követelményeket teljesíteni tudják. Az irodalomtanításnak ugyanakkor alkalmazkodnia kell a tanulóközösség sajátos arculatához, a tanulók egyéniségéhez is.

Fejlesztési követelmények

A román irodalom tanulmányozása során a tanulók(nak):

- ismerjék a román irodalom fejlődésének főbb szakaszait, a kezdetektől a jelen korig, az irodalom és kulturális élet kiemelkedő alakjait, akik életművükkel képviselték ezeket a korszakokat;
- a világirodalom kontextusába ágyazva formáljanak egy általános (szintézis igényű) képet a román irodalomról;
- tökéletesítsék szóbeli és írásbeli kifejezőképességüket az irodalmi nyelv normáinak, valamint a különböző kommunikációs helyzeteknek megfelelően;
- fejlett művészetszemléletet és helyes viselkedési normákat kell elsajátítaniuk;
- ismerjék meg a román irodalom főbb korszakait és jellemezzék azokat;
- mélyítsék ismereteiket írókról és műveikről lírai, epikai és drámai művek segítségével;
- használják rendeltetésszerűen az irodalom tankönyvet;
- legyenek képesek az önálló gondolatközlésre, kritikus ítéletalkotásra, mellyel értelmezni képesek a román irodalom különböző korszakait, az írók és műveik üzenetét;
- sajátítsák el az irodalom tanulmányozásához szükséges szakkifejezéseket;
- tudniuk kell rangsorolni a román irodalom értékeit;
- mélyítsék a román irodalom iránti érdeklődésüket, és gazdagítsák nyelvi kifejezőeszközeiket;
- műveljék az irodalom tanulmányozásához szükséges nyelvezetet;
- asszimilálniuk és integrálniuk kell az esztétikai értékeket cselekedeteikben, viselkedésükben és vágyaikban.

9. évfolyam

Évi óraszám: 74

Belépő tevékenységformák

Kulturált nyelvi magatartás

Kreatív gyakorlatok.

Az irodalmi művek szereplőinek magatartásában érzékelhető szándék felismerése.

Testbeszéd értelmezése.

Szövegértés

Hangos és néma olvasás fejlesztése különböző témájú művek megismerése kapcsán.

Memoriterek kifejező előadása.

Az olvasott irodalmi mű megértésének bizonyítása.

Szövegelemző eljárások megadott kérdések és szempontok alapján.

A szöveg tagolása, a lényeg kiemelése. Az egész és a rész viszonyának vizsgálata.

Különböző műértelmezések összevetése.

A kreativitás fejlesztése.

Szövegalkotás

Írástechnika fejlesztése.

Leíró fogalmazás, tájleírás, elbeszélés elkészítése.

Önálló állásfoglalás az olvasott szépirodalmi művekben megfogalmazott gondolatokról. Kiselőadás különféle témákban.

Tanulási képesség

Eligazodás az ismeretterjesztő irodalomban.

Jegyzet- és vázlatkészítés önállóan és tanári irányítással.

Vázlat felhasználása különböző témájú szövegek megfogalmazásában.

Az iskolában elsajátított ismeretek bővítése önálló kutatással. Könyvtárhasználat.

Adatok gyűjtése, értékelése és felhasználása.

Az irodalom és az olvasó kapcsolata

Szövegelemző gyakorlatok.

A diákok érdeklődésére számot tartó irodalmi témák részletesebb megbeszélése.

Különböző témájú és műfajú irodalmi szövegek kreatív feldolgozása.

Alapvető irodalmi motívumok felismerése a népköltészeti és műköltészeti alkotásokban.

Beszélgetés érzelmekről. Erkölcsi választások indoklása.

Irodalmi kifejezésformák

A szerző, az elbeszélő és a szereplők megkülönböztetése. Nézőpontok értékelése.

Szépirodalmi művek, műnemek, műfajok megnevezése.

A versritmus, rímelés hangulati hatása. A szöveghangzás szerepének felismerése.

Idő, tér, cselekmény felismerése.

Az olvasott művek elhelyezése korban.

Az alkotók életrajzának felidézése.

Korhoz kötődő témák, problémák meglátása a tanult irodalmi művekben.

Egy-egy mű fogadtatása és jelentősége saját korában és az utókorban.

Témakörök	Tartalmak
Az irodalom, a szó művészete	Művészet és tudomány, a valóság megismerésének sajátos formái. Az irodalom és a társművészetek. Az irodalmi alkotás: valóság és fikció. Művészi kép. A nyelv kifejező szerepe az irodalmi alkotásban. A művészi többletjelentés. Az irodalmi alkotás szerkezete. A tartalom és a forma kapcsolata. Az elbeszélő költemények sajátosságai. Téma, motívum, laitmotívum. Téma, a cselekmény felépítése, konfliktus, az irodalmi hősök, kifejezési módok: elbeszélés, leírás, párbeszéd. A lírai alkotások felépítése.
A román irodalom alapvető témái	Javasolt tartalmi kategóriák: világegyetem – <i>Biblia: Genézis</i> , Mihai Eminescu <i>Scrisoarea I</i> , <i>Rugaciunea unui dac</i> ; élet és halál – <i>Miorita</i> , Mihai Eminescu <i>Mai am un singur dor</i> , Lucian Blaga <i>Gorunul</i> , <i>Tinerete fara batrînete si viata fara de moarte</i> ; természet – Vasile Alecsandri <i>Pasteluri</i> , Mihai Eminescu <i>Sara pe deal</i> , George Cosbuc <i>Noapte de vara</i> , Alexandru Macedonski <i>Noaptea de mai</i> , Mihail Sadoveanu <i>Nada florilor</i> ;

Témakörök	Tartalmak
	<p>serdülőkör – <i>Biblia: A tékozló fiú</i>, Mihai Eminescu <i>Fiind baiet...</i>, I. Teodorescu <i>La Medeleni</i>, Lucian Blaga <i>Cronicul vîrstelor</i>, Barbu Stefanescu Delavrancea <i>Bursierul</i>; szerelem – <i>Biblia: Énekek éneke</i>, Mihai Eminescu <i>Dorinta</i>, <i>De ce nu-mi vii...</i>, George Cosbuc <i>La oglinda</i>, Lucian Blaga <i>Izvorul noptii</i>, <i>Lumina</i>; játék – Ion Creanga <i>Amintiri din copilarie</i>, Tudor Arghezi <i>Prefata la Tara piticilor</i>; család – Ion Creanga <i>Amintiri din copilarie</i>, Barbu Stefanescu Delavrancea <i>Bunica</i>, George Cosbuc <i>Mama</i>, Ana Blandiana <i>Parintii</i>; iskola – Costache Negruzzi <i>Cum am învătat românește</i>, Ion Luca Caragiale <i>Bacalaureat</i>; a falusi élet arculata – George Cosbuc <i>Nunta Zamfirei</i>, <i>Moartea lui Fulger</i>, Ioan Slavici <i>Gura satului</i>; a művész és a művészet rendeltetése – <i>Mesterul Manole</i>, Octavian Goga <i>Rugaciune</i>, Lucian Blaga <i>Eu nu strivesc corola de minuni a lumii</i>, Horia Lovinescu <i>Moartea unui artist</i> (részlet); emberi gyengeségek – Barbu Stefanescu Delavrancea <i>Hagi Tudose</i>, Ioan Slavici <i>Moara cu noroc</i>, Grigore Alexandrescu <i>Cîinele si catelul</i>; kaland, utazás – Calistrat Hogas <i>Chira Chiralina</i>, Jean Bart <i>Europolis</i>, Radu Tudoran <i>Toate pînzele sus</i>; a fantasztikum világa – Vasile Voiculescu <i>Lostrita</i>, Mircea Eliade <i>Cum am gasit piatra filosofala</i>, <i>12000 de capete de vita</i>. (A felsorolt művek ajánlottak.)</p>
Stílusrétegek	<p>Tudományos, szakmai, művészi, hivatalos, publicisztikai stílus és nyelv. A köznyelv. Jellemzők. A szépirodalmi stílus. Stílusjegyek. A művészi kifejezés eszközei (verssor, strófa, hangsúly, rím, ritmus; klasszikus és modern verselés).</p>
Irodalmi műfajok és műnemek	<p>Epika. Jellemzők. Az általános iskolai ismeretek rendszerezése: verses elbeszélés – hősköltemény, eposz; próza – karcolat, novella, elbeszélés, regény. Dráma. Jellemzők. Az általános iskolai ismeretek felelevenítése: tragédia, komédia, dráma. Líra. Jellemzők. Az általános iskolai ismeretek rendszerezése: óda, szatíra, tájleíró költemény, elégia, szonett, rondó, gazell – fix versformák.</p>
A népköltészet, a román irodalom integrált része	<p>Népköltészet, a népművészet része, a nép szellemi gazdagságának kifejezőeszköze. Jellemzők. Témák és motívumok a népköltészetben. Líra. Jellemzők. Jellegzetes műfajok (<i>doina</i>, <i>dal</i>, <i>sirató</i>, <i>csujogató</i>, <i>közmondás</i>, <i>szólás</i>). <i>Doina</i> – a román nép jellegzetes lírai alkotása. A doinák sokszínűsége. Epika (verses epika). A ballada. A balladák sokszínűsége. <i>Miorita</i> – műelemzés. Legenda. Jellemzők. A legenda és a ballada elemei a <i>Manastirea Argesului</i> című balladában (műelemzés). Epika (prózai művek). Reprezentatív alkotások. Mese. Az epikai művek szerkezete. Motívumok. Művészi és erkölcsi értékek (<i>Tinerete fara batrînete si viata fara de moarte</i>). Dramatikus jellegű népköltészeti alkotások. Népszokások költészete. Kolindák. A népköltészet értéke. A népköltészet a műköltészet forrása. Alapvető mítoszok (általános bemutatás).</p>

A magyarországi románok népköltészete	Jellemzők. Témák és motívumok. Jellegzetes műfajok – <i>dal, sirató, csujogató, közmondás, szólás, mese, népszokások költészete.</i> (Lásd a Román népismeret kerettantervét is.)
A román nyelv eredete és fejlődése	A román nyelv latin gyökerei. A román nyelv kontinuitása és egysége. A román nyelv a XVI. századig. A szépirodalmi nyelv. Nyelvjárás, tájnyelv. A magyarországi románok nyelve. (Lásd a Román népismeret kerettantervét is.)

A továbbhaladás feltételei

A 9. évfolyam végére a tanulók(nak):

- a tanult irodalmi alkotások tükrében kell tudniuk a programban előírt irodalomelméleti szakkifejezéseket: irodalmi mű, költői kép, az irodalmi alkotás szerkezete, téma, motívum, látmotívum, tartalom, konfliktus; műfajok (líra, epika, dráma), műnemek (hőskötemény, eposz, karcolat, novella, elbeszélés, regény, tragédia, komédia, dráma, óda, szatíra, tájleíró költemény, elégia, szonett, rondó, gazell);
- új helyzetekben is készségszinten kell alkalmazniuk a tanult irodalomelméleti szakkifejezéseket, mind ezeket tudniuk kell alkalmazni más irodalmi alkotásokban is;
- ismerjék fel a különböző művek műnemeit, műfajait;
- mutassák be a népköltészet meghatározó jellemvonásait, főbb témáit, motívumait és műfajait, reprezentatív alkotásait (doina, ballada, legenda, mese);
- rendelkezzenek alapismeretekkel a román nép és nyelv eredetéről, latinításáról;
- értő-érző befogadóként fejtsék meg a művek esztétikai és etikai üzenetét, értsék a román irodalom emberi üzenetét;
- szerkesszenek meg különböző témájú fogalmazásokat, válaszokat, érveléseket stb., írjanak szintéziseket, jellemzéseket, recenziókat, referátumokat, műelemzéseket.

10. évfolyam **Évi óraszám: 74**

Belépő tevékenységformák

Kulturált nyelvi magatartás

Változatos gyakorlatok a beszédtechnika fejlesztésére.

Saját vélemény előadása és megvédése.

Kérdések és válaszok megfogalmazása.

Szövegértés

Olvadási képesség és szövegértés bizonyítása.

Szövegelemzés fejlesztése.

Eszei mondanivalók elhatárolása. Lényegkiemelés.

Ok-okozati összefüggések felismerése.

Műfaji eltérések megfigyelése.

Kifejezésmódok, stílus eszközök funkciójának megfigyelése.

Szövegalkotás

Szövegalkotási feladatok szóban és írásban.

Elbeszélés, leírás, jellemzés készítése. Értekezés.

Az érvelés technikájának fejlesztése beszámolókbán.

A szereplők tulajdonságainak, cselekedeteinek és indítékainak megfigyelése és értékelése.

Önálló műelemzés elkészítése megadott szempontok szerint.

Tanulási képesség

Önálló adatgyűjtés módszereinek fejlesztése.

Könyvtárhasználat. Internet. Bibliográfiák, szakkönyvek adatainak elrendezése vázlatokban.

Gyűjtőmunka csoportosan vagy egyénileg.

Információ feldolgozása. Az idézés szabályai, etikai normáinak ismerete és alkalmazása.

Az irodalom és az olvasó kapcsolata

Alapvető téma és motívum felismerése az olvasott művek alapján.

Tananyag kiegészítése egyéni olvasmányok alapján.

Szituációk megfigyelése és jellemzése olvasott művek, megtekintett színdarabok vagy tévéfilmek alapján.

Érzelmek és gondolatok megjelenítésének módzatai irodalmi művekben.

A szereplőket vezérlő értékek és viselkedési minták felismerése.

Kapcsolatok és párhuzamok az irodalom és a társművészetek között.

Irodalmi kifejezésformák

Az újonnan szerzett műfaji ismeretek, fogalmak biztos alkalmazása a tanult művek értelmezésében.

Olvasott irodalmi művek elhelyezése különféle kontextusokba.

Témakörök	Tartalmak
A román irodalom és kultúra a XVI. században (általános bemutatás)	Az írott kultúra kezdetei. Ószláv nyelvű román kultúra. <i>Învataturile lui Neagoe Basarab catre fiul sau Teodosie</i> , az ószláv nyelven írott kultúra monumentális alkotása. Az ószláv nyelvű kultúra román jellege. A román nyelvű írás kezdetei (<i>Scrisoarea lui Neacsu</i>). A máramarosi szövegek. Coresi munkássága, ennek jelentősége.
A vallásos irodalom a XVII. században (általános áttekintés)	A vallásos irodalom hozzájárulása a román nyelv fejlődéséhez. Dosoftei, Varlaam és Simion Stefan szerepe. <i>A Bukaresti Biblia</i> – a román nyelv és kultúra monumentális alkotása. Antim Ivireanul.
A XVII. század és a XVIII. század kezdetének nagy krónikásai	Grigore Ureche, Miron Costin, Ion Neculce. A nagy krónikások műveinek jelentősége a román nyelv és kultúra fejlődésében. A román nép és nyelv latin eredetének kinyilvánítása. A krónikaírók hazafisága. A krónikák jellemzői. Munténiai krónikások. Constantin Cantacuzino szerepe. A történetírás hozzájárulása a román irodalmi nyelv és román irodalom fejlődéséhez.
Dimitrie Cantemir, a román irodalom és kultúra sokoldalú személyisége	Dimitrie Cantemir – a sokoldalú, európai személyiség. <i>Istoria ieroglifica</i> – a román irodalom első fiktív regénye. A román humanizmus jellemzői. <i>Descrierea Moldovei</i> (műértelmezés).

A román irodalom és kultúra a XVIII. század második felében és a XIX. század első felében	A felvilágosodás. Az Erdélyi Iskola – a román felvilágosodás kifejezése. Az Erdélyi Iskola megalakulásának sajátos körülményei. Képviselők – Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior, Ion Budai-Deleanu. Kulturális és irodalmi tevékenységük. Az Erdélyi Iskola felfogása a román nép eredetéről. Szerepe a nemzeti öntudat kialakításában és megerősítésében. Ion Budai-Deleanu – <i>Tiganiada</i> . A felvilágosodás eszméi a műben. Felvilágosodás Munténiában és Moldvában. Vacarescu, Costache Conachi, Dinicu Golescu (általános bemutatás). A román nyelvű sajtó és színhátság kezdetei.
A román irodalom az 1848-as időszakban	Társadalmi, politikai és kulturális keretek. A román nyelvű sajtó, oktatásügy és színhátság fejlődése. Gheorghe Asachi, Andrei Muresanu, Ion Heliade-Radulescu, Costache Negruzzi, Grigore Alexandrescu, Nicolae Balcescu, Alecu Russo, Dimitrie Bolintineanu, Anton Pann, Vasile Alecsandri (általános bemutatás). A kor stílusirányzatai – klasszicizmus, szentimentalizmus, romantika. <i>Dacia literara</i> – a román romantika programja. A folyóirat szerepe a román irodalom orientálódásában. Mihail Kogalniceanu hozzájárulása. Ion Heliade-Radulescu a modern román kultúra képviselője és irányítója. Irodalmi és nyelvészeti tevékenysége. <i>Zburatorul</i> (műelemzés). Grigore Alexandrescu – munkássága. <i>Umbra lui Mircea</i> . <i>La Cozia</i> – műelemzés. Fabulák. Az 1848-as írók hozzájárulása a román nyelv és irodalom (irodalmi műfajok és műnemek) fejlődéséhez. Klasszicizmus és romantika a kor irodalmában (összegzés).
Vasile Alecsandri, a kor irodalmának szintézise	Vasile Alecsandri élete és munkássága. Résztvétele a kor nevezetes kulturális és politikai eseményeiben. Hozzájárulása a vers, próza és dráma fejlődéséhez. Lírai és epikai művei. <i>Doine</i> , <i>Lacramioare</i> , <i>Pasteluri</i> (általános bemutatás). Szerelmi költészete. <i>Steluta</i> . <i>O seara la Lido</i> (versértelmezés). A nagy történelmi események versei (általános bemutatás). Vasile Alecsandri prózája. <i>Istoria unui galbîn si a unei parale</i> , <i>Balta Alba</i> (műelemzés). Színdarabok. <i>Chirita în provincie</i> (műértelmezés). Vasile Alecsandri – a román irodalom úttörője.
A román irodalom az 1848-as forradalom utáni időszakban	Bogdan Petriceicu Hasdeu – <i>Razvan si Vidra</i> (műelemzés).
A román irodalom nagy klasszikusainak kora	A <i>Junimea</i> és a <i>Convorbiri literare</i> . Titu Maiorescu – kulturális és irodalmi vezéregyéniség. A <i>Junimea</i> és a <i>Convorbiri literare</i> szerepe a román irodalom fejlődésében. Titu Maiorescu hozzájárulása az irodalmi nyelv fejlődéséhez. Esztétikai elvek az <i>O cercetare critica asupra poeziei române de la 1867</i> és <i>Comediile d-lui I. L. Caragiale</i> tanulmányok alapján. A népköltészet kritikája. V. Alecsandri, M. Eminescu.
A magyarországi románok irodalma a XIX. században	Általános bemutatás. Kulturális központok. Folyóiratok és kiadványok. A mai Magyarország románjai a XIX. század sajtójában. Iosif-Ioan Ardelean <i>Monographia comunii Chitichaz</i> (általános bemutatás). David Voniga, Iustin Popfiu, Iosif Vulcan műveiből (általános bemutatás). (Lásd a Román népismeret kerettantervét is.)

A továbbhaladás feltételei

A 10. évfolyam végére a tanulók(nak):

- szemléltetniük kell a régi román irodalomról és kultúráról elsajátított ismereteiket (kezdetek, ósláv nyelvű irodalom, ennek román jellege, a román nyelvű írás kezdetei, a vallásos irodalom és a történetírás hozzájárulása a román nyelv és irodalom fejlődéséhez);
- mutassák be az Erdélyi Iskola szerepét mint a román felvilágosodás megnyilvánulási formáját, valamint a nemzeti öntudat megerősítésének mozgalmát;
- mutassák be az 1848-as forradalom kereteit, tartalmát és szerepét, az 1848-as események jelentőségét a román irodalom és kultúra fejlődésében (neves személyiségek, alapvető művek, irodalmi műfajok és műnemek, irányzatok és törekvések);
- a kor történelmi és társadalmi rendszerébe ágyazva ismertessék az irodalmi és kulturális jelenségeket;
- készítsenek különböző témájú fogalmazásokat, válaszokat kérdésekre, érveléseket, rezüméket, jellemzéseket, recenziókat, referátumokat, értekezéseket irodalmi korszakokról, művekről;
- a műértelmezések során sajátítsák el az esztétikai, erkölcsi, állampolgári normákat, a román irodalom humanista üzenetét.

11. évfolyam
Évi óraszám: 111

*Belépő tevékenységformák**Kulturált nyelvi magatartás*

Emberi érzelmek ábrázolásának megfigyelése.

Szabatos nyelvi kifejezésmód. Egy-egy részlet kifejező előadása.

Érzelmek, viszonyok visszaadása hangsúly, beszédtempó, dallam stb. eszközeivel.

Szövegértés

Különböző műfajú szövegek tolmácsolása megjelenítéssel.

Összetettebb logikai kapcsolatok felismerése. Érvek és ellenérvek feltárása.

A hétköznapi és az irodalmi kommunikáció sajátosságainak megfigyelése.

Szó szerinti jelentés és az átvitt értelem megkülönböztetése.

Szövegalkotás

Saját álláspont megfogalmazása. Cáfolat és ellenvélemény kifejtése.

Élménybeszámoló, riport, ajánlás elkészítése adott témában.

Jelenetek tartalom- és stílushû visszaadása.

Tanulási képesség

Olvasmányválasztás megadott témához.

Beszámoló készítése irodalmi alakok életéről, egy-egy korszakról vagy eseményről.

Anyaggyűjtés. Jegyzet, vázlat készítése.

Ismeretterjesztő irodalom felhasználása beszámolókhöz, kiselőadásokhoz.

Az irodalom és az olvasó kapcsolata

Az olvasott szépirodalmi művekben megjelenő szituációk, gondolatok, jellemek összefüggéseinek értékelése.

Az emberi kapcsolatok értékelése. Értékek átrendeződésének megfigyelése.

Társadalomkritikai, filozófiai hatások megfigyelése egyes alkotásokban.

Irodalmi kifejezésformák

Műfajok felismerése a tanult művek alapján.

A cselekmény legfontosabb szerkezeti elemeinek értelmezése.

Tér- és időviszonyok felismerése.

A túlzás és általánosítás szerepének megértése.

Más tantárgyakban elsajátított ismeretek felhasználása.

Improvizáció alkalmazása.

Témakörök	Tartalmak
Mihai Eminescu	<p>Mihai Eminescu élete és munkássága. Eminescu költészetének nagy témái. Hitvallása a költészetéről és a művészi küldetésvállalásáról. <i>Epigonii</i> (műelemzés).</p> <p>Meditatív költészete. <i>Scrisoarea III</i> (műelemzés). Helye a <i>Scrisori</i> soraiban. Szerkezete. Költői képei. Ellentétek. A haza és haladás gondolata.</p> <p>A szerelem és a természet költészete (általános bemutatás). <i>Sara pe deal</i> (műelemzés). A költői képek kompozíciója. A természet- és szerelemélmény összefonódása. Az érzelmek intenzitása. A költői nyelv kifejezőereje és zeneisége. <i>Floarea albastra</i> (műelemzés). A szimbólumok jelentése. <i>Dorinta</i> (műelemzés). A természet és a szerelem víziója. A szerelmi pillanat beteljesedésének kifejezése.</p> <p>Mihai Eminescu és Veronica Micle levelezéséből.</p> <p>Népies és mitológiai ihletésű versek (általános bemutatás). <i>Revedere</i> (műelemzés). A vers szerkezete. Filozófiai jelentősége, sorsfilozófiai problémák felvetése. A lírai kifejezőmód egyszerűsége és mélysége.</p> <p>Filozofikus és vallásos ihletésű művek. <i>Luceafarul</i> (műelemzés). A költemény keletkezése. Szerkezete: az egyetemes-kozmosz és az emberi-földi szint. A témák és motívumok gazdagsága. Epikai, lírai és drámai elemek a költeményben. Filozófiai jelentősége (a költemény allegorikus értelmei). A költői nyelv kifejezőképessége. <i>Luceafarul</i>, Mihai Eminescu költészetének remekműve.</p> <p>Mihai Eminescu prózai alkotásai.</p>
A realizmus a román irodalomban	A stílusirányzat általános bemutatása.
Ion Creanga	<p>Munkássága – mesék és elbeszélések. <i>Amintiri din copilărie</i> (műelemzés).</p> <p>A gyermekkor és a szülőföld élménye. Szerkezeti felépítés. Jellemábrázolás. Az elbeszélés sajátosságai. A komikum eszközei. A művészi nyelv. <i>Povestea lui Harap-Alb</i> (műelemzés). A mese alapvető motívumai. A mű eredetisége (a szituációk és a cselekmény motiválása, a fantasztikum egyedisége, a párbeszéd értéke).</p> <p>Ion Creanga hozzájárulása a próza fejlődéséhez. Ion Creanga és Mihai Eminescu levelezéséből.</p>

Ion Luca Caragiale	Munkássága – dramaturgia, novellák és elbeszélések, karcolatok (általános bemutatás). <i>O scrisoare pierduta</i> , <i>O noapte furtunoasa</i> (műelemzés). A cselekmény felépítése. A konfliktus fokozása és a drámai feszültség. Szerkezet. Szereplők. A jellemábrázolás eszközei. A komikum forrása és eszközei. <i>O scrisoare pierduta</i> – a román drámaírás remekműve. <i>În vreme de razboi</i> (műelemzés). <i>Napasta</i> (műelemzés). I. L. Caragiale hozzájárulása a próza fejlődéséhez.
Ioan Slavici	Munkássága. Hozzájárulása a próza fejlődéséhez. Novellák – <i>Budulea Taichii</i> , <i>Popa Tanda</i> , <i>Gura satului</i> . Tipológia, az erdélyi falu képe. <i>Moara cu noroc</i> (műelemzés). Tematika. A cselekmény felépítése. Szereplők. A cselekmény drámaisága. Emberábrázolás. A pszichológiai elemzés. <i>Mara</i> – általános bemutatás.
A román irodalom a XIX. század végén és a XX. század elején	Törekvések, eszmei és stílusirányzatok a román irodalom és kultúra fejlődésében. A <i>samanatorizmus</i> és a <i>poporanizmus</i> . A szimbolizmus. Irodalmi folyóiratok és személyiségek. <i>Samanatorul</i> – George Cosbuc, Alexandru Vlahuta, Nicolae Iorga. <i>Viata româneasca</i> – Constantin Stere; Garabet Ibraileanu szerepe. Szimbolizmus a román irodalomban. Képviselők – Alexandru Macedonski, Dimitrie Anghel, Stefan Petica, George Bacovia, Ion Minulescu.
Alexandru Macedonski	Munkássága. A román szimbolizmus teoretikusa. <i>Literatorul</i> . A <i>Noptile</i> ciklusa. <i>Poema rondelurilor</i> . <i>Noaptea de decembrie</i> (műelemzés). Romantikus költemény szimbolista elemekkel. Törekvés a tökéletességre. Az allegória jelentősége. A vers üzenete.
George Bacovia	Munkássága. George Bacovia és az autentikus szimbolizmus. <i>Plumb</i> , <i>Lacustra</i> (műelemzés).
Barbu Stefanescu Delavrancea	Munkássága. Hozzájárulása a próza (<i>Sultanica</i> , <i>Trubadurul</i> , <i>Hagi Tudose</i>) és a dráma (<i>Trilogia Moldovei</i> – <i>Apus de soare</i> , <i>Viforul</i> , <i>Luceafarul</i>) fejlődéséhez (általános bemutatás). <i>Apus de soare</i> (drámaértelmezés). A drámaíró felidéző tehetsége. A mű konfliktusa. Hősies és monumentális az irodalmi alakok megalkotásában. (Stefan cel Mare). A portré technikája. A dráma hazafias üzenete.
George Cosbuc	Munkássága. George Cosbuc költészete, a román nép életének és törekvéseinek kifejezése. A természet és a falusi érosz költészete. <i>La oglinda</i> , <i>Dusmancele</i> , <i>Numai una</i> , <i>Pe lînga boi</i> , <i>Noapte de vara</i> , <i>În miezul verii</i> (általános bemutatás). A falusi élet nagy eseményeinek költészete. <i>Nunta Zamfirei</i> , <i>Moartea lui Fulger</i> (műelemzés). A nép hagyományainak és szokásainak művészi feldolgozása. A ceremóniák mesei hangneme. A költői nyelv kifejező ereje. A múlt és a Függetlenségi Háború megidézése. <i>O scrisoare de la Muselim-Selo</i> (műelemzés). A társadalmi versek. <i>Doina</i> , <i>Decebal catre popor</i> (általános bemutatás).

Octavian Goga	Munkássága. Az erdélyi falu monográfiája. Octavian Goga – „szenvedéseink költője”. Költeményeinek nemzeti és társadalmi jellege. Ezek messianizmusa. Művészi eredetisége. <i>Rugaciune</i> (műelemzés). A költő mint a nép vágyainak tolmácsolója. A képek és a nyelv elevensége, a stílus profetikus jellege. <i>Oltul</i> (műelemzés). A költői nyelv kifejezőkészsége, eredetisége, és a verssorok szuggesztív ereje. A költemény szimbolikus jellege. Az üzenet hazafias jelentése. Költői kifejezőeszközök és módok. <i>Noi, Casa noastra, Batrîni</i> (műelemzés).
Mihail Sadoveanu	Munkássága. Prózájának nagy témái. <i>Hanu-Ancutei</i> (általános bemutatás). <i>Baltagul</i> (műelemzés). A pásztorok életének művészi megvilágítása. Népköltészeti elemek. A szereplők jelentősége. Vitoria Lipan, a példamutató szereplő. Az elbeszélés művészete. A történelmi ihletésű regény. <i>Neamul Soimarestilor</i> (műelemzés). A regény szerkezete. Mihail Sadoveanu hozzájárulása a román irodalom fejlődéséhez.
Ion Agârbiceanu	Munkássága. Prózájának nagy témái. Novellák – <i>Fefelega</i> (műelemzés). <i>Arhanghelii</i> (műelemzés).

A továbbhaladás feltételei

A 11. évfolyam végére a tanulók(nak):

- ismertessék az évfolyamon tanult irodalmi korszakok főbb jellemzőit;
- mutassák be a tanév alatt megismert írók irodalmi munkásságának alapvető jellemzőit;
- el kell olvasniuk az elemzésre vagy értelmezésre szánt műveket vagy azok részleteit;
- tanúbizonyyságot kell adniuk a különböző műfajú irodalmi alkotások elemzéséhez szükséges technikák elsajátításáról;
- be kell bizonyítaniuk, hogy irodalmi tanulmányaik során képesek kapcsolatok, analógiák, párhuzamok felállítására is;
- érvelve integráljanak írókat és műveket különböző eszmeáramlatokba és stílusirányzatokba;
- világítsák meg egyes írók kulcsszerepét a román irodalom fejlődésében;
- jellemezzék a nagy klasszikusok korát;
- mutassák be az eminescui költészet hozzájárulását a román líra fejlődéséhez;
- legyenek képesek a tanult irodalmi irányzatok bemutatására;
- ismertessék az évfolyamon tanult lírai alkotások sajátosságait;
- értelmezzék szóban vagy írásban a tanult művek téma- és formavilágát, reprezentatív szereplőit, motívumait;
- készségi szinten kell értelmezniük olyan műveket (részleteket is), melyeket a tanórán nem tárgyaltak;
- helyezték el a (mű)részletet az alkotás egészébe, és tárják fel annak többletjelentését, esztétikai értékét;
- olvasmányaik alapján sajátítsák el az esztétikai, erkölcsi és állampolgári normákat, a román irodalom humanista üzenetét;
- készítsenek különböző témájú fogalmazásokat, érveléseket, motiválásokat;
- legyenek képesek rezümék, jellemzések, értekezések, összehasonlító elemzések, szintézisek és kritikák megírására.

12. évfolyam Évi óraszám: 99

Belépő tevékenységformák

Kulturált nyelvi magatartás

A szépirodalmi művekben megjelenő kapcsolatok, érzelmi viszonyok értelmezése és megvitatása. Szituációs- és szerepjátékok.

Szövegértés

A tanulmányozott szépirodalmi művek mögöttes jelentéseinek keresése és megfogalmazása, társadalmi és történelmi hátterük feltárása.

Művészi kifejezőmódok, stílusesszók funkciójának megfigyelése.

Kritikai érzék fejlesztése. Egyéni vélemény megfogalmazása.

Szépirodalmi mű befogadása és megértése.

Szövegalkotás

Érvelés saját álláspont mellett, a tanult művek alapján, szabatos és egyéni stílusban.

Ismertetés, ajánlás, kritika megírása. Indoklás.

Idézési módok alkalmazása.

Irodalmi alakok jellemének megítélése.

Problémák többoldalú megközelítése.

Tanulási készség

Ismeretek gyűjtése irodalmi témákról külső segédeszközök igénybevételével.

Önálló problémafelvetés egyéni kutatómunka alapján.

Nagyobb lélegzetű dolgozatok megírása.

Tematikus tájékozódás az ismeretterjesztő információkban.

Az irodalom és az olvasó kapcsolata

Vizsgálódás a népszerű irodalom műfajaiban.

Népszerű szépirodalmi művek vagy azok filmes feldolgozásainak értékelése.

Sémák és sablonok szerepének értelmezése.

A kortárs irodalom befogadásának tapasztalatai.

Tendenciák és magatartásformák megfigyelése és megvitatása.

Irodalmi kifejezésformák

Művészi kifejezőmódok, stílusesszók funkciójának megfigyelése és értékelése.

A román irodalom nagyobb korszakaira vonatkozó ismeretek önálló megfogalmazása.

Tájékozódás a román irodalom kronológiájában.

Az alapvető irodalmi téma, a motívum jelentésének elemzése.

Az elemzési jártasság fokozatos fejlesztése.

Következtetések megfogalmazása újonnan olvasott művek alapján.

Szerzők hatásának megfigyelése az irodalmi hagyományban.

A régió, a település irodalmi hagyománya.

Az irodalom mint folyamatos, ám történetileg változó hagyomány.

Témakörök	Tartalmak
A román próza a XX. században	Az 1900–1918-as időszak. A kontinuitás elemei. Duiliu Zamfirescu, Barbu Stefanescu Delavrancea, Ion Agârbiceanu, Gala Galaction, Ion Alexandru Bratescu–Voinesti, Calistrat Hogas, Alexandru Vlahuta. A két világháború közötti időszak. Irányzatok és törekvések. Orientálódás a regény felé, irányzatok a regény fejlődésében. Jeles képviselők.
Liviu Rebreanu	A modern román regény megalkotója. <i>Padurea spînzuratilor</i> (műelemzés). A regény keletkezésének körülményei, szerkezete és művészi üzenete. <i>Ion</i> (műértelmezés). A parasztvilág Liviu Rebreanu műveiben. Liviu Rebreanu novellái. <i>Catastrofa, Itic Strul, dezertor, Rafuiala, Prostii</i> (műelemzés).
Camil Petrescu	Camil Petrescu prózájának új elemei a két világháború közötti irodalomban. <i>Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de razboi</i> (műelemzés). A regény szerkezete (szubjektív és objektív sík), a pszichoanalízis és a megfigyelés regénye, az értelmiségi drámája. <i>Patul lui Procust</i> (a regény értelmezése). A regény mint a lét dossziéja, egyedisége, stílusa.
George Calinescu	A román irodalom proeminens személyisége. Költő, kritikus, drámaíró, prózaíró, irodalomtörténész. <i>Enigma Otiliei</i> (műelemzés). Balzaci típusú regény, a fősvény és a karrierista pszichológiája. <i>Istoria literaturii române de la origini pâna în prezent</i> (általános bemutatás).
Marin Preda	Munkássága. A II. világháború utáni román próza kiemelkedő képviselője. <i>Morometii</i> (műértelmezés). A román falu realista ábrázolása. Ilie Moromete sorsa, a szereplő egyénisége, más szereplők (Niculai Moromete). <i>Cel mai iubit dintre pamînteni</i> (műelemzés). Az értelmiségi sorsa.
Mircea Eliade	A román irodalom sokoldalú személyisége. Élete és sokrétű tevékenysége. <i>Maitreyi</i> (műelemzés). <i>La tiganci</i> (műértelmezés).
Irodalomkritika és irodalomelmélet a XX. században	Jeles képviselők: Eugen Lovinescu, George Calinescu, Tudor Vianu, Perpessicius, Pompiliu Constantinescu, Vladimir Streinu, Serban Cioculescu.
Tudor Arghezi	Hagyomány és újítás Tudor Arghezi költészetében. Költészetének világa; programverse, erotikus, társadalmi és filozófikus lírája; a költői nyelv megújítója. <i>Testament</i> (komplex műelemzés). Tudor Arghezi költői hitvallása. A rítus esztétikája. Költői kifejezőeszközei. <i>Flori de mucigai</i> (műelemzés). <i>Duhovniceasca, Psalmi</i> (műelemzés). Istent keresve. Az istenélmény Tudor Arghezi és Ady Endre költészetében.
Lucian Blaga	A modern líra képviselője. Lucian Blaga lírájának világa, egyedisége. Egyetemes lírai törekvések Lucian Blaga költészetében, művészetének filozófiai alapja. Az expresszionizmus. <i>Eu nu strivesc corola de minuni a lumii</i> (műelemzés). Lucian Blaga költői hitvallása. A megismerés luciferi és paradicsomi felfogása, a kifejező és a megnyilatkozó metafora, a vers, mint a titok lehetséges művészi formája, a szabadvers. <i>Gorunul</i> (műelemzés). Kommunikálás a természettel, népies motívumok felhasználása (a <i>Mioritara</i> emlékeztető elemek); költői nyelv. <i>Mesterul Manole</i> (műelemzés). A népi mítosz művészi feldolgozása, a cselekmény áthelyezése egy mitikus román korba, expresszionista elemek.

Ion Barbu	Költői hitvallása. Alkotói korszakai. Parnasszianizmus és annak túlhaladása korai költészetében. <i>Dupa melci</i> (műelemzés). Ballada és keleties ciklusai. <i>Riga Crypto si lapona Enigel</i> (műelemzés). A balladai forma szimbolikus értelme, a megismerés lépcsőfokai, az archaikus és népies árnyalatú nyelvezet.
A líra a második világháború után	A kortárs líra helye és szerepe a román irodalom fejlődésében (általános bemutatás). A kor társadalmi, politikai és kulturális háttere. Az ideológiai dogmatizmus és az irodalom.
Stefan Augustin Doinas	<i>Mistretul cu colti de argint</i> (műelemzés). A műballada funkciói, az epika mint a líra indítéka. A hétköznapi ember és a zseni ellentéte.
Nicolae Labis	<i>Mesterul Manole, Miorita, Moartea caprioarei</i> (műelemzés). Az ódai karakter. Lírai sajátosságok.
Nichita Stanescu	<i>Cîntec</i> (műelemzés). Az érzelmek lírai kifejezése, a költői nyelv eredetisége. <i>Leoaica tînara, dragostea</i> (műelemzés). <i>În dulce stil clasic</i> (műelemzés).
A dráma a második világháború után	A drámaírás jellemzői. Főbb képviselők.
Marin Sorescu	<i>Iona</i> (műelemzés). A mű helye az író drámaíróművészetében, létértelmező látásmódja, a parabola technikája, a metaforikus nyelvezet.
Horia Lovinescu	<i>Moartea unui artist</i> (műelemzés). A <i>Mesterul Manole</i> – az esztétikai mítosz művészi átalakítása, az alkotó és hivatásának problémája, a szereplők jellemzése.
A magyarországi románok a XX. század irodalmában	A magyarországi románok lírája és prózája a XX. században – Maria Berényi, Lucia Borza, Ilie Ivanus, Lucian Magdu (Lásd a Román népismeret kerettantervét is.)
Román származású írók más irodalmakban	Általános áttekintés. Elena Vacarescu, Panait Istrati, Eugen Ionescu, Vintila Horia és mások.

Elvárható teljesítmény

A 12. évfolyam végére a tanulók(nak):

- ismerjék és jellemezzék a két világháború közötti főbb irányzatokat;
- rendelkezzenek megalapozott tudásanyaggal az évfolyamon tanult írók irodalmi munkásságáról;
- magyarázzák meg a modern próza és líra ihletforrásainak sokszínűségét és formaújítását;
- tárják fel és mutassák be a lírai és az elbeszélő szerkezetek jellegzetességeit;
- kritikai ítélőképességüket – végzős tanulókhoz méltóan – különböző fogalmazási típusokban juttassák kifejezésre;
- ismertessék a XX. századi költészet sajátosságait (század eleji költészet, a két világháború közötti és a második világháború utáni irodalom);
- bizonyítaniuk kell, hogy szilárd ismeretanyaggal rendelkeznek az évfolyamon tanult írók és költők életművéből;
- tárják fel a tanult drámai szövegek esztétikai sajátosságait, és mutassák be a dráma fejlődését a román irodalomban;
- példákkal illusztrálják mindazokat a sajátosságokat, melyekkel egy-egy mű vagy alkotó kulcsszerepet tölt(ött) be a román irodalom fejlődésében;

- mutassák be a román irodalom sajátosságait, valamint ennek integrálását az egyetemes irodalom kontextusába;
- a képzési szakasz sajátosságainak megfelelően írjanak fogalmazásokat, összegzéseket (egy témán belül, egy költőről vagy korszakról), jellemzéseket irodalmi alakokról és műelemzéseket;
- a művek befogadása során sajátítsák el az esztétikai, erkölcsi és állampolgári normákat, a román irodalom humanista üzenetét.

B. NYELV ÉS KOMMUNIKÁCIÓ

Célok és feladatok

Ez a program a gimnázium profiljának, nyelvi színvonalának, valamint az alábbi célkitűzések figyelembevételével készült:

A román nyelv tanítása az alaptanterv tervezési mintáját követi.

A kerettanterv nagy hangsúlyt tesz tanulóink önkifejező képességének fejlesztésére, az önálló gondolatalkotásra és kreativitásra.

Figyelembe véve a nyílt társadalom értékrendszerét, a jelen program a hatékony nyelvtanítás módszerén alapszik, és számos szabadon választható szövegűpust kínál feldolgozásra.

Ez a tervezet a gyakorlati nyelvtanítást szorgalmazza, fontos célkitűzése a készség szintű (legkülönbözőbb szövegfajtákra vonatkozó) szövegértési és szövegformálási képesség fejlesztése, a beszéd és íráskultúra folyamatos tökéletesítése.

Tartalmaiban összhangban áll a különböző évfolyamok nyelvi készségfejlesztő tudásanyagával.

Egy-egy új ismeret (beszéd-rész) megjelenítése a kerettantervben nem feltételezi minden esetben az azonos című lecke megjelenését a tankönyvben.

Ajánlja mindezeknek az új nyelvi elemeknek a gyakorlati szempontú megközelítését, mert ez a módszer megkönnyíti a megértést (pl. nyelvi gyakorlatok, szemléltetések, tömör magyarázatok stb.).

Csak a legalapvetőbb elméleti ismeretek közvetítésére ösztönöz, mert a fő hangsúlyt a kommunikációs képesség fejlesztésére helyezi.

Ily módon a tanárok – az osztály sajátos arculatához és a tanulók egyéniségéhez alkalmazkodva – a leghatékonyabb munkamódszerekkel fejleszthetik a tanulók nyelvi készségeit, kifejezőképességeit.

Fejlesztési követelmények

A román nyelvi képzés általános célkitűzéseinek egyike, hogy az elsajátított *román nyelvtudás* (szókincs) *alkalmazható legyen* más – a NAT-ban megfogalmazott – *műveltségi területeken is*.

Hatékonyan kell szolgálnia *a nyelv készség szintű elsajátítását, a szövegértés és szövegszerkesztés* képességének fejlesztését.

A szóbeli és írásos közlésfajták ismeretét.

A kommunikáció céljának és a beszédhelyzetnek legmegfelelőbb nyelvi magatartás kialakítását.

Rendkívül fontos a „*nyelven való gondolkodás*” képességének fejlesztése, a mindenkori nyelvi közösségek társadalmi, történelmi helyzetének megismerése.

A nyelv helyes és rendeltetésszerű alkalmazása

Szövegértés

A tanuló:

- mások tényközléseiből értse a fő gondolatmenetet és a szövegformálás elvét;
- határozza meg világosan a gondolatközlő álláspontját és célját.

Szövegalkotás:

A tanuló(nak):

- tervezze meg és öntse rendezett formába a gondolatait, figyelembe véve a közlésfolyamat tényezőit és a rendelkezésére álló időt;
- az előírt követelmények a távolsági (telefon és egyéb) beszélgetésekre is vonatkoznak.

Az irodalom és az olvasó kapcsolata:

A tanuló(nak):

- értse a *legkülönbözőbb tárgyú szövegeket*, legyen képes a *különböző adatok és információk* feldolgozására, *tömör összegzésére*, majd *elmélyültebb tanulmányozásra* és más tudásgyarapító tevékenységek végrehajtására;
- *értelmezzen és elemezzen* különböző szövegfajtákat;
- legyen képes az *eltérő szövegtípusok* megkülönböztetésére;
- *önállóan* tárja fel a kölcsönhatásokat;
- hangos olvasáskor *tartsa be a hangsúly és hanglejtési szabályokat*.

Írásos közlés

Az írás gyakorlása során a tanuló(nak):

- jusson el a *tudatos önkontroll szintjére*;
- értse az *előbeszéd* és az *írásos közlés közötti különbséget* a verstani, a központosítási, a hiányos és a teljes mondatszerkesztési, a köznyelvi és szaknyelvi, technikai szabályokat illetően;
- rendelkeznie kell a *legkülönbözőbb szövegfajták megírásának képességével*;
- tudnia kell rendeltetésszerűen, mindig a *kommunikáció szituációjának és céljának megfelelően fogalmazni* (a hivatalos vagy a magánjellegű közlésformát választani);
- tisztán kell látnia, hogy a különböző terjedelmű és típusú szövegek nagyon is megkövetelik a *logikus, tervszerű megformálást*;
- *készségszinten* (pontosan) kell közvetítenie a legkülönbözőbb szövegfajtákból merített *információkat* és *írás technikákat*.

9. évfolyam
Évi óraszám: 59

*Belépő tevékenységformák**Szövegértés*

Különböző köznyelvi szövegből képesek legyenek a tanulók a lényeges információt megkülönböztetni a lényegtelenről; az ismeretlen nyelvi elemek jelentését a szövegösszefüggésekből kikövetkeztetni és a fontos információkat megérteni; értsék a köznyelvi beszélgetés vagy monológikus szöveg lényegét.

Szövegalkotás és beszédképesség

A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándék kifejezése: köszönés, elköszönés, megszólítás, bemutatás, bemutatkozás, telefonálás; személyes levél megírása; érdeklődés, engedélykérés, köszönet, bocsánatkérés és az ezekre való reagálás; személyes véleménynyilvánítás, információcsere a közlésfolyamatban.

Tanulási képesség

A tanulók szerezzenek jártasságot a jegyzet- és vázlatkészítésben. Önálló anyaggyűjtéssel is gyarapítsák az iskolában elsajátított ismereteiket.

A román nyelv életének, rendszerének ismerete

A tanulók sajátítsák el a fonetikai fogalmakat; értsék a hang és betű viszonyát, a hangváltozások rendszerét; ismerkedjenek meg a leíró nyelvtan részeivel (alaktan és mondat); tartsanak kiselőadást a román nyelv eredetéről, legyenek konkrét ismereteik a neolatin nyelvcsaládról.

Témakörök	Tartalmak
A közlésfolyamat, a beszédhelyzet	<p>Dialógus/monológ a közlésfolyamatban. A nyelv alkalmazkodása a kommunikáció céljához.</p> <p>A közlés logikai-szemantikai szervezése (a szóbeli szöveg jelentése).</p> <p>A gondolatok, közlés egyszerű, ill. részletes terve. Szóbeli összegzés.</p> <p>A közlés alaki felépítése.</p> <p>A szóbeli szöveg tartalma. Szóválasztás. Az egyszerű, illetve a bővített mondatok, valamint az összetett mondatok szerkesztése. A verbális és nonverbális (gesztus, mimika stb.) kifejezőeszközök alkalmazása. A nyelv függőleges tagolódása (csoportnyelv, szaknyelv stb.).</p> <p>A tájékoztató szöveg. Az egyszerű párbeszéd szerkezete.</p> <p>A párbeszéd megkezdéséhez szükséges nem nyelvi kifejezőeszközök (arcjáték, tekintet, kézmozdulat, testtartás, érintés). A párbeszéd folytatásához és befejezéséhez szükséges formulák. Üdvözlési, bemutatkozási, azonosítási, megengedési és felkérési formulák.</p>
Az írott szöveg	<p>Az írott szöveg szerkesztése.</p> <p>Az írás célja. A szövegszerkesztés általános szabályai. Egy fogalmazvány részei (bevezetés, kifejtés, befejezés).</p> <p>A szöveg elrendezése. Az írásjel-kiegészítők (aláhúzás, zárójel stb.) használata.</p> <p>Az írásjelek: pont, vessző, kettőspont, kérdőjel, felkiáltójel, idézőjel.</p>
A megvalósítás kontextusai	<p>Az ismeretközlő, elemző, meggyőző közlésfajta.</p> <p>Tanulmány. Esszé. Jegyzet. Röpdolgozat. Félévi dolgozat.</p> <p>Az önkifejező, kapcsolattartó szöveg. Megélt események/tények leírása.</p> <p>Levél a családhoz. Üdvözetek. Az elbeszélő közlésfajta (szabad fogalmazás).</p> <p>Irodalmi, illetve nem irodalmi műről készült írások. Elbeszélés. Leírás. Portré.</p> <p>Értekezés irodalmi és egyéb írásműről. Tartalom. Lírai, epikai szövegek rövid értékelése. (Lásd az irodalom kerettantervét is.).</p>
Szókészlettan	<p>Szókészlet. A szókincs bővítése. Szavak gyakorisága a nyelvben. A szó (forma és tartalom).</p> <p>Alapszavak. Képzett szavak. Szótő. Szuffixumok és prefixumok.</p> <p>A szócsaládok (kizárólag származtatott szavak esetében).</p> <p>Szinonimák. Antonimák.</p>
Hangtan	<p>Hang. Betű. Abécé. Hang és betű viszonya a román nyelvben. Magánhangzók, mássalhangzók és félhangzók. Hangcsoportok (diftongus, triftongus).</p> <p>Hiátus. Szótag. Hangsúlyos szótagok, hangsúlytalan szótagok. A szótagolás fonetikai szabályai. A szavak elválasztásának helyesírása (választójel és hiányjel használata).</p>

Témakörök	Tartalmak
A mondattan alapfogalmai	A leíró nyelvtan részei (alaktan és mondattan). Mondattani fogalmak ismertetése. A mondat. Tőmondat és bővített mondat. A mondat fő részei (állítmány és alany), a mondat bővítményei (a jelző és a határozók). Az összetett mondat. A mellérendelés és alárendelés.
Szótan	Ige – a kommunikáció magva (megemlítés). Mondatbeli szerep. Idő, személy, szám. Felismerési gyakorlatok. Személyes módok – ismerkedés (kijelentő mód, kötő mód – jelen és múlt, feltételes-óhajtó mód – jelen és múlt, felszólító mód). Felismerési gyakorlatok. Személytelen módok – általános ismertetés. A kijelentő mód idői. A segédigék a fi (lenni), a avea (bíni), a vrea (akarni). A segédige mint állítmány. Főnév (ismertetés). Köz- és tulajdonnevek. Főnevek helyesírása. Nemük. Számuk. A névelő használata. Határozott névelő. Határozatlan névelő. A főnév esetei. Alanyeset. A főnév mint alany és névszói állítmány. Tárgyeset. Az elöljárószó – a tárgyeset kifejezésére szolgáló nyelvtani eszköz. Egyszerű és összetett prepozíciók. Részeshatározó eset. Birtokos eset. A birtokos névelő. Birtokos névelő egyeztetése nemben és számban a birtokkal. Megszólító eset. A főnevek helyesírásának gyakorlása a főnév különböző eseteiben. Írásjelek használata. A főnév helyettesítése. Névmások (személyük, számuk, nemük). A személyes névmások hangsúlyos és hangsúlytalan alakjai. A személyes névmás hangsúlytalan alakjainak helyesírása, kapcsolása. A személyes névmások egyéb alakjai: dînsul, dînsa, dînsii, dînsele. Az udvariassági névmások. Az udvariassági megszólítási formák magán és nyilvános nyelvezet. Udvariassági megszólítási formák helyesírása (rövidítésük). Számnev (ismertetés). Töszámnév (egyszerű és összetett). Sorszámnév. Számnevek helyesírása. A főnév és a jelzős szerkezet. Egyalakú és többalakú melléknevek (kizárólag gyakorlatok formájában). Szórend. A főnévvel való egyeztetésük nemben, számban és esetben. Mondattani szerepük. Szuffixumokkal és prefixumokkal alkotott melléknevek (kizárólag gyakorlatok formájában). A melléknév helyesírása. Határozószó. Helyhatározószók, időhatározószók, módhatározószók. Melléknevekből képzett határozószók. Egyes határozószók helyesírása. Indulatszó. Kommunikációs szerepe. Hangutánzó szó. Az indulatszó írásjelei.

Témakörök	Tartalmak
A mondat szintagmatikus szerkezete	A mondat fő részei. Állítmány (ismertetése). A névszói állítmány. Alany (ismertetés). Az általános alany. Állítmány egyeztetése az alannal. Az egyszerű mondat bővítményei. Jelző (ismertetés). Melléknévi jelző. Főnévi jelző. Határozók (ismertetés). Az összetett mondat. Főmondat. Mellékmondat. Mellérendelés. Alárendelés. Helyesírás, írásjelek használata.

A továbbhaladás feltételei

Olvasható írás, a szöveg megértését biztosító néma olvasás és felolvasás. A kommunikációs helyzeteknek megfelelő nyelvhasználat. A témának, a beszédhelyzetnek megfelelő fogalmazás. A nyelvi törvényszerűségek helyes alkalmazása (hang, szó, mondat) szabályainak alkalmazása. A román helyesírás ismerete és helyes alkalmazása. Írott szövegekről, előadásokról jegyzet és vázlat készítése.

10. évfolyam **Évi óraszám: 59**

Belépő tevékenységformák

Szövegértés

A tanulók megadott kérdések alapján dolgozzanak fel különböző szövegtípusokat. Tömörítsék a szövegek üzenetét, elemezzék a szöveg makro- és mikroszerkezetét.

Szövegalkotás és beszédképesség

Alkossanak a kommunikációs helyzetnek megfelelő szabatos szöveget.

Társalogjanak a témának és beszédhelyzetnek megfelelően.

Írjanak egyszerű értekezéseket irodalmi művekről.

Fogalmazzák meg a drámai szituációkhoz kapcsolódó gondolataikat és a szituációkat, a szerepeket játsszák el.

Készítsenek különböző jegyzeteket és vázlatot írott szövegekről, előadásokról.

Egyéni munkájuk során használják a könyvtári információhordozókat.

A román nyelv élete, rendszerének ismerete

Értsék és tárják fel a szövegek mikro- és makroszerkezetét: bekezdések, utalások, kapcsolatok.

Ismerjék az alapszókinccset és a szókinccsbővítés eszközeit.

Bővítsék és használják adekvát módon fonetikai és szótani alapismereteiket.

Használják tudatosan az irodalmi nyelvet, s ahol időszzerű, a tájnyelvet.

Témakörök	Tartalmak
Szövegtan	<p>A szöveg ismertetőjegyei, szerepe a közlésben; két alapformája (az előbeszéd és az írás). Az előbeszéd. Szóbeli kommunikáció (hallás utáni szövegértés és beszéd). Kommunikációs helyzet. A párbeszéd és a monologizált közlés (ismertetés). Dialógus és társalgás. A beszélőhöz és a közlés sajátosságaihoz való alkalmazkodás (közvetlen/közvetett). A szóbeli közlés tényezői. A közlés logikai-jelentéstani szervezése. A gondolatok rendszerezése (ismertetés). A közlemény alaki felépítése. Leíró szóbeli szöveg sajátossága (összetevők, szövegösszefüggések egyszerű kivitelezésük). A nyelvi és a nem nyelvi közlésformák. Dialógus és monológ. Az ismeretközlő szöveg (események elbeszélése). Párbeszédben a kérdés és a válasz felépítése. Párbeszéd kezdeményezésére, folytatására és befejezésére alkalmazott általános kifejezések. A „kérdés–válasz” szerkesztése. Kérés, vélemény, benyomás és jóváhagyásra alkalmazott kifejezések.</p>
Az írás folyamata	<p>Írott szöveg stílusa. Rendeltetésszerű szövegtervezés. Áttérés egyenes beszédéről függő beszédre és fordítva. Szimbólumok és szóképek. Írásjelek: pont, vessző, pontosvessző, gondolatjel. Helyesírási jelek. Stílusrétegek. Nyelvi kifejezőmód. A közéleti írás (gyakorlati, informatív jelleg). Egyszerű, tájékoztató szöveg. Egyszerű útmutatás. A magán nyelvhasználat. Az önkifejezés. Elbeszélés egyes szám első személyben. Érvelés. Szabad fogalmazás. Képzeltbeli esetek elbeszélése. Tájéleírás. Párbeszéd összeállítása kitalált telefonbeszélgetésből kiindulva. Ismert személy portréjának leírása találós kérdés formájában. Értekezés irodalmi műről. Összegezés. Jegyzetelés. Irodalmi mű/részlet témája. Egyszerű értekezés már ismert lírai szövegekről. (Lásd az irodalom kerettantervét is.)</p>
Szókészlet, frazeológia	<p>A szókincs fogalma. A szókincs bővülése. Szóteremtés: szóképzés – szóösszetétel. A kettős alaktani funkció. Szócsaládok. Antonimák, szinonimák, homonimák. Fonetikai alapismeretek (ismertetés).</p>
Szótan	<p>Az ige (ismertetés). Az ige mint állítmány. Személyes módok: kijelentő mód, felszólító mód, kötő mód, feltételes-óhajtó mód. Személytelen módok: főnévi igenév, határozói igenév, melléknévi igenév, szupinum. A főnév (ismertetés) neme, száma, esete (ismertetés). A melléknévi mutató névmás. Egyszerű és összetett főnevek ragozása határozott és határozatlan névelővel, tulajdonnevek ragozása (hím- és nőnem). Helyesírási gyakorlatok. A főnév helyettesítői. A névmás.</p>

Témakörök	Tartalmak
	Számnév (ismertetés). A főnév meghatározói. Melléknév (ismertetés). Határozószó (ismertetés). A határozószó fokozása. Elöljárószó. Indulatszó.
Az egyszerű mondat	Állítmány: igei, névszói. Alany. A főnévi, névmási, igei, határozói jelző. Határozó.
Az összetett mondat	Mondatfajták. Összetett mondat. Főmondat. A főmondat fő alkotó elemei. Mellé- és alárendelés. Kötőszók (ismertetés): mellérendelő és alárendelő mondat kötőszavai.

A továbbhaladás feltételei

Folyékony olvasás, szöveghû felolvasás. Kellõ helyesírású, olvasható írás.

A kommunikációs helyzetnek megfelelõ nyelvváltozat használata. A köznyelv és a nyelvváltozatok nyelvhelyességi normáinak ismerete.

Párbeszéd, érvelés alkalmazása mindennapi kérdések megválaszolásában, beszámolók készítésében.

Egyszerûbb értekezések készítése.

Hivatalos és személyes írások önálló szövegalkotása.

A román nyelv törvényszerûségeinek helyes alkalmazása.

11. évfolyam

Éves óraszám: 30–59

Belépõ tevékenységformák

Szövegértés

A tanulók ismerjék és értelmezzék a különbözõ szövegtípusokat, stílusfajtaikat.

Szövegalkotás és beszédkézség

A tanulók vállalkozzanak önálló szövegszerkesztésre magán és egyszerű hivatalos írásmûvek megírására: értékelés, meghívó, reklámszöveg, kérvény, jegyzõkönyv, illetve személyes írások: szabad fogalmazás, emlék, curriculum vitae-k stb.

Önállóan is gyûjtsenek segédanyagokat a könyvtár és a számítógép adatbázisaiból. Szelektálják és rendszerezik az összegyûjtött anyagokat.

A román nyelv rendszerének ismerete

A tájnyelv és az irodalmi nyelv közti különbségek tudatában kommunikáljanak. (Lásd a Népismeret kerettantervét is.) Alkalmazzák a helyesírási törvényszerûségeket és tökéletesítsék nyelvhelyességi ismereteiket, kísérik figyelemmel a román nyelvû rádió- és tévémûsorokat.

Témakörök	Tartalmak
Közlésfajták Kommunikáció- típusok	<p>Szóbeli kommunikáció (hallás utáni értés és beszéd). Beszédhelyzet. Párbeszéd és monológ (ismertetés). Formális és informális dialógus. Szóbeli szöveg felépítése. A közlés logikai-szemantikai felépítése. A közlés alakítása. A szövegösszetartó erő. Verbális és nonverbális kifejezőeszközök. A szövegösszefüggés három síkja (nyelvtani, jelentésbeli, nyelven kívüli). A tájékoztató szöveg. Elemző-meggyőző szöveg. Általános és sajátos tárgyú szövegek szerkesztése. A nem nyelvi kifejezőeszközök szerepe a szövegben. Ízlés, vélemény kifejezése, szándékok és tervek megfogalmazása.</p>
Az írott szöveg stílusa	<p>A szövegek osztályozása. Gyakorlatok az irodalmi, illetve nem irodalmi szövegek bővítésére és szűkítésére, a gondolatok logikai felépítése, egy gondolati vezérfonal kibontakoztatása. Szöveg átformálása az eredeti sorrend megváltoztatásával. Gyakorlatok: váltsanak a párbeszédről elbeszélésre, prózáról versre. A szöveg jellemzőinek bemutatása. Különböző írásmódok. Írásfajták jellegzetes grafikai struktúrája (szabad vers, vers- és prózarészletek). Írásjelek. Gyakorlati és kifejező értékük. Megvalósítandó kontextusok. Nyilvános, köznapi szövegek. Dokumentum. Könyvtári kéréslap és cédulázás. Naplótervezés. Színházi programok. Kulturális esemény bemutatása. Köznapi szövegek. Saját nézőpont. Érvelés. Szabad fogalmazványok. Értekezés (irodalmi/nem irodalmi szövegekről). Ismert művek és részletek értelmezése. A cím jelentősége. Irodalmi hősök, szereplők jellemzése. (Lásd az irodalom kerettantervét is.) Tudományos szövegek összefoglalása. Rövid könyvismertetés.</p>
A kommunikáció tényezői	<p>Szókincs. Az alap- és teljes szókincs (ismertetés). A szavak értelme kontextusban. A szókincsbővítés: szóalkotás származtatás és összetétel útján (ismertetés), a kettős alaktani funkció, neologizmusok, rokon alakú szavak (paronimák), homonimák, többjelentésű szavak, frazeológiai egységek.</p>
Fonetika	<p>A román nyelv beszédhangjai, diftongusok, triftongusok, hiátusok (ismertetés). Fonetikai változások.</p>
Szótan	<p>Ige (ismertetés). Az ige ragozása: aktív, passzív, visszaható-dinamikus, visszaható-passzív igeragozás. Csak egyes szám 3. személyű igék. Főnév. A főnév helyettesítői. A határozatlan, a tagadó, a kérdő-vonatkozó névmás. A nyomosító névmás önálló és melléknévi alakjai. A számnév. A főnév determinánsai: a melléknév. A határozószó (kérdő, határozatlan határozószó). Határozószós kifejezések. A határozószó mint állítmány. Elöljárószók (ismertetés). Indulatszók (ismertetés).</p>

Témakörök	Tartalmak
Mondattan	A mondatrészek. Az állítmány. Az igei és névszói állítmány. A jelző. A melléknévi, főnévi, névmási, igenévi és határozószói jelző. A határozók. A tárgy, a részes- és a körülményhatározók. Az összetett mondat elemei. Főmondat és mellékmondat. Mellérendelés, alárendelés. Jellegzetes alárendelő kötőszók. Más összekötő elemek.

A továbbhaladás feltételei

Ismeretlen szöveg értelmező és szövegű felolvasása.
A magán és a közösségi kommunikációs helyzetnek megfelelő nyelvváltozat és stílusréteg kiválasztása.
Általános és sajátos tárgyú szövegek megszerkesztése.
Irodalmi értekezések, értelmezések elkészítése, szereplők jellemzése, könyvek ismertetése.
A nyelvhasználati normákhoz való tudatos alkalmazkodás.
A nyelvtani szabályok ismerete és pontos betartása.

12. évfolyam **Évi óraszám: 26–53**

Belépő tevékenységformák

Szövegértés

A tanulók válasszák ki a különböző szituációknak legmegfelelőbb nyelvváltozatot. Alkalmazzák ezeket a rögtönzött beszédhelyzeteket.

Szövegalkotás és beszédképesség

A tanulók tartsanak lényegre törő szóbeli előadásokat különféle közlésformákban. Kapcsolódjanak be alkalmi beszélgetésekbe, tartsanak előadást a tanult kommunikációs ismeretek felhasználásával.

Vállalkozzanak különféle tartalmú nem irodalmi szövegek (publicisztikai, tudományos, közéleti, gyakorlati) önálló elemzésére.

Írásban és szóban egyaránt fejtsek ki véleményüket a mindennapi élet momentumairól, irodalmi és művészeti élményeikről.

Készítsenek önálló műelemzéseket többféle elemzési szempont szerint.

Feladatuk legyen a különböző problémák többoldalú megközelítése, feldolgozása, szempontok tárgyalása, döntések indoklása.

Tájékozódjanak a különféle információforrásokban az irodalmi, művészeti kérdések megvitatásához.

A román nyelv rendszerének ismerete

A tanulók szóban és írásban ismertessék a román nyelv eredetét, rokonságát, nyelvtörténeti korszakait, valamint a nyelv eredetéről kialakított elméleteket. (Lásd a Román népismeret kerettantervét is.) Néhány nyelvi példával ismertessék a diakron és szinkron nyelvvizsgálat lényegét.

Témakörök	Tartalmak
Tudatos nyelvgyakorlás, közlés-fajták	<p>Szóbeli kommunikáció. Kommunikációs helyzetek. Társalgási stílus. Dialógus, beszélgetés, vita és társalgás. A beszélőhöz való alkalmazkodás. A közlés célja. A közéleti nyelv stílusai. A szóbeli szöveg struktúrája. A szóbeli szöveg felépítése. A közlés logikai-szemantikai szervezése. Gondolatok összpontosítása egy témára, gondolatok összefüggése. A dialogizált és monologizált közlés felépítése. Önvallomás és dialógus.</p>
Az írás folyamata	<p>Az írott szöveg megszerkesztése. A fogalmazás elkészítésének terve. Résszekre osztás. Fejezet. Részlet. Szövegösszefüggés. Kézírás és szövegkép. A tartalom kiemelő írásmódjai. A számítógép szóközeinek elrendezése. Rövidítések. Szimbólumok. Vázlatok. Rajzok. Lábjegyzet. Írásjelek. Írásjelek kifejező értéke a különböző típusú szövegekben. Szövegformálás. Értékelés. Meghívó. Reklámszöveg szerkesztése. Referátum. Esszé. Elemzés. Jegyzőkönyv. Kérvény. Szabvány űrlapok stb. Az egyéni stílus műfajai. Emlék. Napló. Curriculum vitae. Tudományos-fantasztikus elbeszélés. Fiktív szereplők. Tudományos-fantasztikus elemek az elbeszélésben. Az elbeszélések. Költői fogalmazások. Forgatókönyvek színpadi jelenetekhez. Irodalmi, illetve nem irodalmi műről készült írások. Szövegmagyarázat. Szintézis. Két irodalmi mű összehasonlítása. Olvasónapló. Zenei- és sportkrónika.</p>
Szókészlettan	<p>Szókincsünk eredete. Örökölt és kölcsönszavak. A román nyelv latin jellege. Az egységes román nyelv. Irodalmi nyelv. Nyelvjárások. Köznyelv. Írott nyelv. A Magyarországon élő románok tájnyelvének jellemzői. A nyelv vertikális és horizontális rétegződése. A szókincs bővítése: szóalkotás, szóösszetétel, nyelvtani kategóriák megváltozása. Szócsaládok. Kölcsönszavak. Neologizmusok. Szó és szövegkörnyezet. Szavak értelmének meghatározása kontextusban. Tulajdonképpeni és átvitt értelmük. Poliszémia. Jelentéstani kategóriák. Szinonimák. Homonimák. Antonimák. Tautológia. Argó és zsargon. Alap- és teljes szókincs (ismertetés).</p>
Fonetikai fogalmak	Az eddig tanultak ismétlése.
Az összetett mondat	Az alárendelő mondat fajtái: állítmányi, alanyi, jelzői, tárgyi, határozói alárendelés.

Elvárható teljesítmény

- Írott feladatokban elvárható az esztétikai íráskép és a megfelelő helyesírás.
- Könnyedség és spontaneitás a hétköznapi kommunikációban, valamint jártasság a gyakorlati szövegek kivitelezésében.
- A meggyőző műfajokban (írásban és szóban) a gondolatok, érvek világos megfogalmazása.
- A tanulók legyenek tájékozottak a könyvtár adta lehetőségekben, tudjanak kutatni és a begyűjtött információt megfelelően feldolgozni.
- Legyenek tájékozottak a román nyelv rendszerében, ismerjék a nyelvfejlődés fontosabb momentumait, és tudják a román nyelv helyét az újlatin nyelvcsaládban.

NYELVOKTATÓ ÁLTALÁNOS ISKOLÁK**1-4. évfolyam***Célok és feladatok*

A román nyelv oktatásának célja a nyelvoktató általános iskolában, hogy – domináns magyar nyelvi környezetben – biztosítsa a román nyelv második anyanyelvként való elsajátítását.

Az 1-4. évfolyamon a hangsúly elsősorban a kommunikáció kialakítására és fejlesztésére esik, az idegen nyelv oktatásának modern módszereinek alkalmazásával.

A román nyelv oktatásának célja, hogy a tanuló:

- sajátítsa el a román nyelv alapjait,
- fejlessze helyes szóbeli és írásbeli kommunikációs készségét,
- készségszintre emelje a nyelv használatát,
- sajátítsa el a köznyelv használatához szükséges szókincset,
- helyesen ejtse ki a román nyelv hangjait,
- tudjon helyesen olvasni, a román nyelv sajátos hanglejtésének betartásával,
- fejlessze helyesírási készségét,
- szerezzon ismereteket a román kultúráról.

A román nyelv oktatásának feladatai, hogy a tanuló:

- legyen képes megérteni a tanár közlését,
- legyen képes a román nyelv hangjait helyesen ejteni és a szavakat helyesen hangsúlyozni,
- értse meg az egyszerű kérdéseket, és azokra tudjon válaszolni,
- tudjon helyesen rövid mondatokat alkotni,
- tudjon hangosan és némán olvasni,
- legyen képes röviden megfogalmazni észrevételeit az olvasott szövegről.

*Általános fejlesztési követelmények**Beszédértési készség, beszédképesség*

Merjen a tanuló román nyelven megszólalni, fokozatosan növekedjen önbizalma.

Értse meg és tudja követni a tanár egyszerű utasításait.

Tudjon egyszerű módon kérdezni, válaszolni.

Legyen képes megoldani a hallás utáni értési feladatokat.

Megértési problémák esetén tudjon segítséget kérni.

A tanuló tudja használni a román nyelvet hétköznapi kommunikációs helyzetekben.

Legyen képes mondanivalóját a tartalomnak megfelelő formában megfogalmazni.

Tudjon beszélgetést kezdeményezni és folytatni, élményeiről beszámolni, információt kérni és adni.
Tanuljon meg és adjon elő néhány verset és dalt román nyelven.

Olvasásértési készség

Ébredjen fel a tanuló érdeklődése a román népcsoport kultúrája iránt.

Ismerje fel és értse meg a leírt ismert szavakat, kifejezéseket.

A megértést cselekvéssel, szóban vagy írásban jelezze vissza.

Legyen képes helyesen és folyamatosan olvasni románul életkorának megfelelően.

Tudjon szövegből egyszerű információkat kiemelni.

Legyen gyakorlata egyszerű, ismert nyelvi elemekből álló szöveg néma olvasással való megértésében.

Tudjon nyelviileg összetettebb szöveget is megérteni, feldolgozni (tanórán tanári segítséggel, illetve házi olvasmányként).

Ismerjen meg néhány román irodalmi alkotást (verset, mesét, elbeszélést).

Legyen képes ismert szöveget kifejezően, hangsúllyal felolvasni.

Legyen igénye románul olvasni.

Írásbeli készség

Legyen képes a tanuló egyszerű szöveget lemásolni és tollbamondás után helyesen leírni.

Tudjon egyszerű, tényyszerű információkat fogalmazni.

Legyen képes több mondatból álló összefüggő szöveget írni (párbeszéd, üzenet, üdvözlő képeslap, bemutatás).

Legyen képes a román nyelv alapvető nyelvi és nyelvhelyességi törvényszerűségeinek alkalmazására.

Tudjon különbséget tenni a magyar és a román nyelv között.

A román nép kultúrájáról szóló alkotásokon keresztül ismerje meg a román nép szellemiségét, a kétnyelvűség előnyeit.

Legyen képes röviden visszaadni írásban is egy-egy irodalmi alkotás lényegét.

1. évfolyam

Évi óraszám: 111

Belépő tevékenységformák

Készségfejlesztési gyakorlatok

Beszédértés

- a beszéd, a beszédhallás és értés fejlesztése,
- a helyes és helytelen fonémák megkülönböztetése,
- hallásgyakorlatok, új szavak felismerése különböző szövegtípusokban,
- a szavak jelentésének felismerése kontextus alapján,
- felismerési és azonosítási gyakorlatok a szóbeli közlés tartalmi jellege szerint,
- párbeszéd megfigyelése és azokban való közreműködés,
- beszélgetésre ösztönző gyakorlatok,
- nyelvhelyességi játékok a helyes egyeztetésre.

Beszédkészség

- helyes kiejtési gyakorlatok,
- szavak, szó szerkezetek, mondatok helyes hangsúlyozása,

- memoriterek,
- versmondás és énekek előadása,
- játékok,
- tematikus kontextusban páros játékok,
- szituációs játékok,
- egyszerű mondatalkotási gyakorlatok,
- a szavak használata különböző szövegekben,
- az „a, î”, az „x” (gz, cs) hangok kiejtésének gyakorlása,
- csoportos kiejtési gyakorlatok,
- az „oa, ea” kettőshangzók tiszta kiejtése,
- beszédfejlesztési gyakorlatok,
- helyes kiejtési és hangsúlyozási gyakorlatok,
- a beszéd összekapcsolása mozgással,
- az új szókincs gyakorlása, játékhelyzetek, gyermekjátékok és mozgások keretében,
- mondatalkotás megadott szavak segítségével,
- szókincsfejlesztő gyakorlatok igei szerkezetekkel.

Témakörök	Tartalmak
Az én világom	Bemutatkozás (név, életkor). Külső tulajdonságok. Belső tulajdonságok. Kedvenc játékok, játékszerek.
A család	Családtagok. Foglalkozások.
A ház, a lakás	A ház helyiségei. Bútorok.
Az iskola	Iskolai felszerelések. Tevékenységek.
Az időjárás	Évszakok. Az időjárási viszonyok.
Tevékenységek	Mindennapi tevékenységek. A hét napjai, a hónapok.
Ünnepek	Mikulás. Karácsony. Húsvét. Anyák napja.

Beszédszándékok

A javasolt beszédszándékokat tematikus és szituációs helyzetek keretében gyakoroljuk és alkalmazzuk. Köszönés és visszaköszönés találkozáskor és búcsúzáskor (alapköszönési formák).

Bemutatkozás (Ma numesc..., Pe mine ma cheama..., Eu sînt...).

Információ adása és kérése (va rog, te rog, unde este?, ce face?).

Köznapi tevékenységek kifejezése jelen időben (învat, citesc, manînc, ma spal etc.).

Közvetlen környezetben lévő elemek felismerése.

A tanuló környezetében lévő elemek térbeli elhelyezése (aici, acolo, la scoala, în camera etc.).

Személyek, tárgyak leírása, (bun, rau, mic, mare, frumos, urît etc.)

Óhaj kifejezése (doresc sa, as vrea sa).

Tetszés, illetve nem tetszés kifejezése (mie îmi place sa, mie nu-mi place sa).

Köszönetnyilvánítás, válasz a köszönetre (va multumesc, cu placere).

A közlés felépítésének módja

Lexika

Szókincsfejlesztés: 250 lexikai egység elsajátítása a feldolgozott témakörök és a képes szótár alapján.

2. évfolyam

Évi óraszám: 111

Belépő tevékenységformák

Készségfejlesztési gyakorlatok

Beszédértési készség

- hallást és szövegértést igazoló gyakorlatok,
- ismeretlen szó jelentésének felismerése szövegösszefüggés alapján,
- hangazonosítási gyakorlatok szótagok keretében,
- didaktikai játékok főnév és melléknév, illetve alany és állítmány egyeztetésére,
- gyakorlatok a kiejtési hibák javítására,
- párbeszédet és beszélgetést ösztönző gyakorlatok.

Beszédkészség

- rövid szövegalkotási gyakorlatok,
- kérdésalkotási és válaszadási gyakorlatok,
- tárgyak alaptulajdonságainak leírása,
- olvasott vagy hallott szöveg elmesélése,
- közlést kifejező mondatok szerkesztése,
- szóképző gyakorlatok, szótagok segítségével,
- beszédhangok helyes kiejtése,
- magánhangzókat és mássalhangzókat megkülönböztető gyakorlatok,
- kijelentő és kérdő mondatok mondathangsúlya.

Írott szövegértés

- a hang és betű összefüggésének felismerése,
- kis- és nagybetűk írott és nyomtatott formáját felismerő és megkülönböztető gyakorlatok,
- szótagok felismerése egy szóban,
- szótagoló olvasás gyakorlása,
- a tanult betűk összeolvasása,
- a hangos és néma olvasás gyakorlása,
- a folyamatos olvasás fejlesztése,
- verses szövegek olvasása és memorizálása,
- iskolai könyvtár (román könyvek) megismerése.

Íráskészség

- szabályos betűalakítási és kapcsolási gyakorlatok: szavak, szó szerkezetek írása,
- a szórend a mondatban,
- mondatalkotási gyakorlatok megadott szavak alapján,
- mondatzáró írásjelek alkalmazása,

- másolási gyakorlatok: szavak, kijelentő és kérdő mondatok,
- tollbamondási gyakorlatok,
- mondatalkotások eseményt ábrázoló képről.

Témakörök	Tartalmak
Az én világom	Az ismeretek ismétlése és bővítése. Lakcím. Az emberi test részei. Ruházat, öltözködés.
A család	Az ismeretek ismétlése és bővítése. Közeli rokonok. Családi ünnepek.
A ház, a lakás	Az ismeretek ismétlése és bővítése. Az udvar. A kert. Háziállatok.
Az iskola	Az ismeretek ismétlése és bővítése. Iskolai felszerelések. Órarend.
Az idő	Az ismeretek ismétlése és bővítése. Az óra.
Tevékenységek	Az ismeretek ismétlése és bővítése. A napszakokhoz kapcsolódó tevékenységek. Hétvége.
Ünnepek	Az ismeretek ismétlése és bővítése. Mikulás, karácsony, húsvét, anyák napja. Születésnap.

Kommunikációs funkciók

Kommunikációs készség kialakítása

Szóbeli kommunikáció – témakörökhöz kapcsolódó rövid párbeszéd.

A szó – a kommunikáció eleme.

A párbeszéd – két személy közötti beszélgetés.

A tanulók alkalmazzák szóbeli készségük gyakorlása közben a következő beszédszándékokat:

Köszönés és visszaköszönés találkozáskor és búcsúzáskor (alapköszönési formák).

Bemutatkozás (Ma numesc..., Pe mine ma cheama..., Eu sînt...).

Megköszönés (Multumesc! Va multumesc! Cu placere!).

Információ adása és kérése (Va rog..., Te rog..., Unde este? Cine este?).

Jókívánság kifejezése (La multi ani! Sarbatori fericite!).

Az időbeli viszonyok kifejezése (Cît e ceasul? La ce ora ? Cînd?; dimineata, seara, dupa-masa).

Térbeli viszonyok kifejezése; hely: hol (aici, acolo, aproape, departe); mozgás: hová (la, în, din, pe).

Szándék kifejezése (vreau..., as vrea sa..., doresc...).

Köznapi tevékenységekről tájékoztatást adni.

Engedélykérés (Va rog sa-mi dati voie sa..., Va rog sa ma lasati sa...).

Kommunikáció szerkesztési elemek

Szóbeli kommunikáció

Lexika

Szókincsfejlesztés: 250 lexikai egység elsajátítása a feldolgozott témakörök és leckék alapján.

Írott kommunikáció

Írás: ábécé, szavak írása, szótagolás, mondatírás.

Helyesírás: a szavak helyesírása, nagybetű a mondat elején, tulajdonnevek írása (családnév, keresztnév).

Az „a, â, î” betűk és a „ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi” betűcsoportokat tartalmazó szavak helyesírása. Az „oa, ea, ia, ua, ua” stb. kettőshangzók helyesírása; írásjelek.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló

- legyen képes megérteni ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget,
- tudjon verbális vagy nonverbális formában reagálni egy hallott szövegre,
- tudja tisztán, helyesen kiejteni a hangokat, szótagokat, szavakat, kettőshangzókat,
- tudjon helyes hanglejtéssel kijelentő mondatokat mondani,
- legyen képes alkalmazni a tanult szonórikus szerkezeteket,
- tudjon kép alapján 2-3 önálló mondatot alkotni,
- adjon elő 3 rövid verset és 3 tanult dalt,
- ismerje fel a hangok írott alakjait,
- tanári segítséggel legyen képes egy írott szövegből a lényegét kiemelni,
- ismerje fel a tanult mondatfajtákat írásjelük alapján,
- tudjon helyesen másolni betűket, szavakat, mondatokat és rövid szöveget,
- tudja helyesen leírni a román nyelv sajátos hangjait,
- tudjon tollbamondás után írni,
- tudja helyesen alkalmazni a mondatvégi írásjeleket.

3. évfolyam
Évi óraszám: 111*Belépő tevékenységformák**Készségfejlesztési gyakorlatok**Beszédértési készség*

- szövegértési gyakorlatok,
- fontosabb információk megértése hallott szöveg alapján, kérdések és válaszok megfogalmazásával,
- a szöveg eseményeinek időrendi elhelyezése,
- ismert szavak azonosítása egy hallott közlés alapján,
- közlést szerkesztő gyakorlatok új kifejezésekkel,
- magánhangzók, mássalhangzók, szótagok azonosítása, magánhangzók-csoportok felismerése megadott szavak alapján,
- párbeszéd gyakorlatok: tanár – tanuló, tanuló – tanuló között,
- szerepjátékok.

Beszédkészség

- mondatalkotási gyakorlatok megadott kérdések és szavak alapján,
- rövid szóbeli szövegek alkotása,

- lexikai játékok,
- szöveg előadási gyakorlatok és játékok,
- kiejtési gyakorlatok,
- hanglejtési gyakorlatok,
- versmondási gyakorlatok,
- mesélés tanári segítséggel,
- dialógus kezdése és befejezése,
- ismert témakörökben beszélgetési gyakorlatok párban és csoportban.

Írott szövegértés

- az olvasottak tartalmának és címének összefüggése,
- olvasási gyakorlatok, válaszadás megadott kérdések alapján,
- szereplők felismerése elbeszélő szöveg alapján,
- hanglejtési és hangsúlyozási gyakorlatok kijelentő, kérdő és felszólító mondatokkal; a mondatvégi írásjeleknek megfelelő hanglejtéssel való olvasás gyakorlása,
- könyvtárismeretek,
- versmondás, mesekönyvek, beszélgetések román mesekönyvek illusztrációi alapján.

Íráskészség

- illusztráció elemzési gyakorlatok,
- mondatbővítési gyakorlatok,
- kérdés és válasz szerkesztési gyakorlatok,
- új kifejezések beépítésének gyakorlása a mondatban,
- hangcsoportok helyesírásának gyakorlása,
- írás, másolás és tollbamondás nagybetűk és mondatvégi írásjelek alkalmazásával; a sorvégi elválasztás gyakorlása,
- szépírási gyakorlatok,
- rövid szövegírási gyakorlatok,
- a szép és helyes írás igényének fejlesztése,
- az egyéni írásmód fejlesztése.

Témakörök	Tartalmak
Az én világom	Ismeretek ismétlése és bővítése. A családi élet, szeretet és tisztelet. A szülők munkája.
A ház, a lakás	Ismeretek ismétlése és bővítése. Rend és tisztaság. Udvari és kerti tevékenységek.
Az iskola	Ismeretek ismétlése és bővítése. Viselkedés az iskolában. Tantárgyak. Iskolai tevékenységek.
Az idő	Ismeretek ismétlése és bővítése. Évszakok (tevékenységek, öltözködés).
Szabadidő	Játékok, játékszerek, tv (rajzfilmek), olvasás stb.
Egészség	Az emberi test higiénája. Az egészséges étkezés. Helyes öltözködés. Orvosnál.

Témakörök	Tartalmak
Ünnepek	Ismeretek ismételése és bővítése. Pedagógusnap. Március 15.
Tevékenységek	Ismeretek ismételése és bővítése. Vásárlás.

Kommunikációs funkciók

Kommunikációs készség kialakítása

Szóbeli kommunikáció.

Témakörökhöz kapcsolódó rövid párbeszéd.

A szó – kommunikációs elem.

A mondat – a mondatok hangsúlyozása.

A párbeszéd – két személy közötti beszélgetés.

Beszédszándékok

A javasolt beszédszándékokat tematikus és szituációs helyzetek keretében gyakoroljuk és alkalmazzuk.

Köszönés és visszaköszönés találkozáskor és búcsúzaskor (alapköszönési formák).

Bemutatkozás, bemutatás (Pe mine mă cheama..., ma numesc..., eu sînt..., dati-mi voie sa va prezint pe doamna..., pe domnul...).

Meghívás: meghívás elfogadása és elutasítása (Va invit, Va astept cu drag, Vin cu placere, Nu pot veni, Sînt ocupat).

Köszönet kifejezése (Multumesc! Va multumesc! Îți multumesc! Cu placere!).

Információt adni és kérni (Spune-mi, te rog..., Spune-ti-mi, va rog..., Unde este? Cine este?)

Óhaj kifejezése (Vreau sa..., Doresc sa..., Nu doresc sa...; as merge, as mînce).

Jó kívánság kifejezése (La multi ani! Sarbatori fericite!).

Térbeli viszonyok kifejezése: hely, irány, mozgás (Unde? la, în, aici, la dreapta, la stînga; De unde? de la, din).

Időbeli viszonyok kifejezése: kijelentő mód jelen idő, összetett múlt, jövő idő. Az óra (Cît e ceasul? La ce ora?); az idő (ieri, azi, mîine, luni, marti...).

Tulajdonságok kifejezése: mennyiség (Cît? Cîte? Számnevek 20-tól –100-ig), minőség (bun, rau), tulajdonságok (mic, mare, frumos, urît...).

Kommunikáció szerkesztési elemek

Szóbeli kommunikáció

Lexika

Szókincsfejlesztés: 250 lexikai egység elsajátítása a feldolgozott témakörök és leckék alapján.

Írott kommunikáció

Írás: szabályos és szépírás, a szóközi távolság betartása.

Helyesírás: az „a, â, î” betűk, a „ce ci, ge, gi, che, chi ghe, ghi” betűcsoportok, a kettőshangzók és a hármashangzók helyesírása.

Írásjelek: a pont, a kérdőjel, a felkiáltójel, a vessző és a kötőjel helyes használata.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló

- legyen képes megérteni a tanult kifejezéseket és szavakat,
- legyen képes megérteni egy közlést,
- tudjon egy egyszerű párbeszédben részt venni,

- tudjon a tanár kérdéseire a beszédhelyzetnek megfelelően válaszolni,
- tudjon a tanult témakörökben információt átadni,
- ismerjen közmondásokat, találós kérdéseket, tudjon előadni 3 rövid román verset és 3 román dalt,
- legyen képes egy eseményt rövid mondatokkal logikus és helyes sorrendben elmondani,
- legyen képes megérteni és megoldani az olvasott feladatokat,
- legyen képes kérdéseket és feleleteket alkotni az olvasmányok alapján,
- értse meg egy írott szöveg lényegét,
- tudjon tiszta, szép külalakkal rövid szöveget másolni,
- tudjon tollbamondás után 4-5 mondatot írni.

4. évfolyam

Évi óraszám: 111

Belépő tevékenységformák

Készségfejlesztési gyakorlatok

Beszédértési készség

- az események elrendezése időrendben hallott szöveg alapján,
- hallott szöveg megértésének bizonyítása kipipálással, táblázat kitöltésével,
- nyelvhelyességi gyakorlatok helyes és helytelen nyelvi szerkezetek felismerése a közlés folyamatában,
- egyeztetési gyakorlatok,
- mimikai gyakorlatok,
- a testbeszéd összehangolása a szövegmondással,
- szövegértési gyakorlatok, a lényeg leszűrése,
- új kifejezések beépítése rövidebb szövegben,
- szöveg meghallgatása.

Beszédkésztség

- történetek, események elmondása,
- az előbeszéd szerkesztése képek alapján,
- előbeszéd szerkesztése kérdések alapján,
- szótár használatának gyakorlása,
- a helytelen és regionális kifejezések javítása,
- párbeszéd és beszélgetési gyakorlatok ismert témakörök alapján,
- szerepjátékok a beszédszándékok gyakorlására.

Írott szövegértés

- a folyamatos olvasás gyakorlása,
- egy szöveg fő mondanivalójának kiemelése,
- a cselekmény helyét és idejét meghatározó gyakorlatok,
- szöveg és illusztráció közötti kapcsolatok felismerése,
- szöveg fő mondanivalójának összefoglalása,
- a lényeg keresése és gyakorlati alkalmazása – egy adott témában – a tanár utasításainak segítségével,
- versmondási gyakorlatok,
- a kifejező olvasás gyakorlása a mondatvégi írásjelek figyelembevételével.

Íráskészség

- átélt események leírása,
- közlést tömörítő gyakorlatok,
- szövegalkotási gyakorlatok képek alapján,
- téma szerinti szógyűjtés,
- alany és állítmány egyeztetése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- az „e” hanggal kezdődő szavak helyesírása,
- nagybetűs szavak helyesírása,
- írásjelek helyes alkalmazásának gyakorlása,
- üdvözlőlap írás gyakorlása.

Témakörök	Tartalmak
Az én világom	Ismeretek ismétlése és bővítése. Személyi adatok (születési hely és idő). Lakcím; hány éves vagyok?
A család	Ismeretek ismétlése és bővítése. Megszólítási formák a családban. A szülők munkahelye. Szakmák és foglalkozások.
A falu	Az én falum. Románlakta települések (román elnevezések). Fontosabb helyek és intézmények a faluban.
A város	A legközelebbi város. Gyula a magyarországi románok központja. Lehetőség szerint a város meglátogatása. Város és falu közötti különbségek.
Szabadidő	Ismeretek ismétlése és bővítése. Más tevékenységek a szabadidőben (könyvtár, a szülők segítése stb.).
Egészség	Ismeretek ismétlése és bővítése. Beteg vagyok.
Utazás	Utazás vonattal, autóbuszal, személygépkocsival. Kerékpározás, közlekedési szabályok. Balesetek megelőzése.
Vásárlás	Élelmiszerboltban. A piacon. Zöldségek, gyümölcsök.

*Kommunikációs funkciók**Kommunikációs készségek kialakítása**Szóbeli kommunikáció*

Párbeszéd – beszélgetés két személy között, bemutatkozási formák, különböző kérések.

Monológ – beszéd kép alapján, esemény elmondása.

A mondat – a mondathangsúly, a mondanivaló közlése gesztusokkal.

Beszédszándékok

A javasolt beszédszándékokat tematikus és szituációs helyzetek keretében gyakoroljuk és alkalmazzuk.

Köszönés találkozáskor és búcsúzaskor.

Bemutatkozás és valakinek a bemutatása (Ma numesc..., Doresc sa va prezint pe..., Va rog sa faceti cunostinta cu...).

Köszönetnyilvánítás (Multumesc! Va multumesc! Cu placere!).

Információ kérése, adása (Te rog, spune-mi..., Spuneti-mi, va rog..., Unde este?).

Óhaj kifejezése (Doresc sa..., As vrea sa..., Nu doresc sa...).

Utasítást adni és kapni (Asteapta-ma! Grabeste-te! Te astept! Nu te grabi!).

Jó kívánság kifejezése (Sarbatori fericite! La multi ani!).

Térbeli viszonyok kifejezése: hely, irány, mozgás (Unde? De unde? la, de la etc.).

Időbeliség kifejezése; kijelentő mód jelen idő, összetett múlt, jövő idő; az óra és idő kifejezése (Cît este ceasul? La ce ora? Cînd? azi, mîine, ieri, luni, marti etc.).

Tulajdonság kifejezése: mennyiség (Cîti? Cîte?), számnevek 1–1000; minőség (bun, rau); tulajdonság (mare, mic etc.).

Kommunikáció szerkesztési elemek

Szóbeli kommunikáció

Lexika

Szókincsfejlesztés: 250 lexikai egység elsajátítása a feldolgozott témakörök, leckék alapján.

Írott kommunikáció

Írás: szépírás, arányos elhelyezés az oldalon (a füzetlapon).

Helyesírás: ismeretek ismétlése, szavak, mondatok helyesírása, a kötőjel használata s-au / sau, s-a / sa.

Írásjelek helyes alkalmazása.

Szövegszerkesztés: üdvözlőlap írása.

Fogalmazás: szabad fogalmazás, fogalmazás képek alapján.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló

- legyen képes megérteni a tanult és gyakran használt kifejezéseket,
- legyen képes megérteni a jól artikulált normál sebességgel mondott szöveget,
- tudja alkalmazni a tanult szó szerkezeteket rövid párbeszédben,
- legyen képes információt adni családjára vonatkozóan,
- legyen képes szituációkban kérdéseket feltenni,
- tudjon 3 verset és 3 dalt előadni,
- tudjon ismert szöveget folyékonyan, a mondatfajtnak megfelelő hanglejtéssel elolvasni,
- legyen képes egy olvasott szöveg lényegét megérteni,
- tudjon leírni egy személyt, egy tárgyat, egy állatot,
- tudjon mondatot kiegészíteni igékkal, főnevekkel, melléknevekkel,
- tudja alkalmazni a tanult helyesírási szabályokat és írásjeleket.

5. évfolyam

Évi óraszám: 111

Belépő tevékenységformák

Készségfejlesztési gyakorlatok

Beszédértés

Reagálási gyakorlatok egyszerű közlésekre és utasításokra.

Szavak, kifejezések, mondatok azonosítása és megkülönböztetése különböző helyzetekben.

Egy hallott szöveg globális megértésének igazolása egyszerű feladatok végrehajtásával, mint: kari-kázd be, húzd alá, rajzolj stb.

Testbeszéd.

Térbeli eligazodás.

Beszédkésztség

Kiejtési gyakorlatok.

Páros tevékenységek (egyszerű párbeszéddek).

Kijelentések alkotása új szavakkal és nyelvi struktúrákkal.

Egyszerű leírások, képek (támaszszavak), támaszkérdések alapján.

Versmondás, éneklés.

Didaktikai játékok.

Írott szövegértés

Gyakorlatok egyszerű kijelentések felismerésére.

Kifejező olvasási, szerep szerinti olvasási gyakorlatok egyenletes tempóban.

Gyakorlatok többféle megoldással.

Megértést igazoló gyakorlatok ellenőrző kérdésekre adott válasszal.

Tájékozódási gyakorlatok egy térképen vagy egy rajzon.

Szótár használatának gyakorlása.

Íráskésztség

Gyakorlatok szótár igénybevételével.

Betűpótlás, mondatok kiegészítése szavakkal.

Tollbamondás.

Mondatalkotási gyakorlatok.

Fogalmazási gyakorlatok (egyszerű leírások, felköszöntési minták) és elhelyezésük a lapon.

Didaktikai játékok.

Témakörök	Tartalmak
A gyermek és világa	A köszönés és annak fogadása – figyelembe véve a napszakokat és a partnert. Bemutatkozás. Valakinek a bemutatása. Válasz a bemutatásra. A lakás (ház) bemutatása. A lakás helységeinek ismertetése (nappali, hálószoba, fürdőszoba, konyha, gyermekszoba). Személyleírás belső és külső tulajdonságok alapján. Rokonsági fokok. Az emberi test részei. A ruházat. Egészségi állapot. Az egészséges táplálkozás. Foglalkozások (mesterségek). Az iskola és termeinek bemutatása. A tanuló órarendje. A tanítási év és a vakációk.
A természet és a környezet	Az évszakok. Időjárás. Az óra kifejezése. A napszakok. Gyümölcsfák és díszfák. A kertben termesztett növények (virágok, zöldségek). Háziállatok. Vadállatok. Közlekedési szabályok (gyalogosok, kerékpárosok). A környezettel való kapcsolat. Az élelmiszerboltban. A ruházati- és a cipőboltban. A játékboltban.

Témakörök	Tartalmak
A társadalom	Egy telefonbeszélgetés (meghívás, információkérés). Üdvözlőlap megírása egyházi ünnepek (karácsony, húsvét) és születésnap alkalmából.
A képzeletbeli világ	Mesék: Piroska és a farkas, Hófehérke és a hét törpe. A jó és rossz, az igazság és hazugság közötti harc. Pozitív, negatív szereplők. Egy rajzfilm elmesélése: Csizmás Kandúr. Kedvelt szereplő egy meséből (motiváció).
Mindennapi tevékenységek	A tanuló napi programja. A tanuló programja munkaszüneti napokon. A moziban, egy gyalogtúrán stb. Gyermek és ifjúsági tévéprogramok megtekintése.

Kommunikációs funkciók

Beszédszándékok és fogalomkörök

A javasolt beszédszándékokat tematikus és szituációs helyzetek keretében gyakoroljuk és alkalmazzuk:

- köszönés, a köszönés viszonzása (ismétlés, bővítés),
- bemutatkozás, bemutatás (ismétlés, bővítés),
- engedélykérés (permite-mi sa..., da-mi voie sa...),
- személyek, állatok, helyek, tárgyak leírása (ismétlés, bővítés),
- információ adása és kérése (személyre, környezetre – Spune-mi, te rog; Unde este? Cine este? stb.),
- öröm és bánat kifejezése (sînt bucuros ca..., sînt suparat ca...),
- elnézés kifejezése (scuza-ma, iarta-ma, nu am vrut),
- állítás és tagadás kifejezése (da, este adevarat; nu, nu este adevarat),
- felkészítettség, jókívánság kifejezése (va felicit, va urez, La multi ani! stb.),
- elégedettség és elégedetlenség kifejezése (îmi place, nu-mi place),
- helyviszonyok – hely és távolság (aici, acolo, alaturi, lînga, în mijlocul, în fata stb.),
- időviszonyok kifejezése (ismétlés, bővítés) – sînt, eram, am fost, voi fi.
- jellemzők, tulajdonságok kifejezése.

A kommunikáció alkotó elemei

Hangtan és helyesírás

Az elválasztás szabályai

- írásjelek és szerepük
- a kötőjel használata
- a hangsúly szerepe a beszédben
- kettőshangzók, hármas hangzók, hiátus

Lexika

Szókincsgyarapítás évente 250 lexikai egységgel

- szókincsgyarapítás szóképzéssel (elő- és utóképzővel)
- rokon értelmű és ellentétes értelmű szavak

Nyelvtani ismeretek

A főnév (ismétlés)

- a tulajdonnevek helyesírása
- a főnevek birtokos- és részeshatározó esetének kifejezése (köz- és tulajdonneveknél)
- a főnevek határozott és határozatlan névelővel való ellátása

A névelő

- a határozott és határozatlan névelő (ismétlés)
- főnevek ragozása határozott és határozatlan névelővel
- a melléknévi névelő (cel, cea, cei, cele)
- ragozás melléknévi névelővel

A melléknév

- a tulajdonságot jelölő melléknevek (ismétlés)
- melléknevek fokozása
- a mutató névmás melléknévi alakjai (acest elev / elevul aceasta)
- a birtokos névmás melléknévi alakjai (mei, tai, sai stb.)

A névmás

- személyes névmások (ismétlés)
- a személyes névmások alakjai részeshatározó és tárgysetben

A számnév

- a tőszámnevek (ismétlés)
- 1000-től 1.000.000-ig
- az összeadás és kivonás

Az ige

- jelen idő, befejezett múlt és jövő idő (ismétlés)
- a folyamatos múlt idő
- a jövő idő kifejezése: o + a ragozandó ige kötőmódbeli alakja
- a felszólító mód
- a segédigék (ismétlés: a avea, a fi)
- az a vrea segédige
- a visszaható igék: a se spala, a se înbraca, a se culca

A határozószó

- leggyakrabban használt idő-, hely- és módhatározószók

Az előjárószó (ismétlés, bővítés) – la, cu, din, în, despre stb.

A kötőszó (ismétlés, bővítés) – ori... ori, nici... nici stb.

Az indulatszó: of! au! vai! poc! stb.

Az egyszerű mondat – a mondat fő részei

A bővített mondat

A továbbhaladás feltételei

A tanuló

- tudja végrehajtani a tanár utasításait,
- értse meg a rövid közléseket, értelmezze az ismeretlen szavak következtetés (dedukció) alapján,
- tudjon egyszerű információt kérni és adni,
- tudjon ismert szöveget egyenletes tempóban, helyes hanglejtéssel olvasni,
- tudjon két tanult verset és éneket előadni,
- értse meg néma olvasással egy szöveg mondanivalóját,
- értse meg egy üdvözlőlap és képeslap üzenetét,
- helyesen írjon tollbamondás után,
- tudjon képezni mondatokat a szavak mondatbeli sorrendjének betartásával,

- készítsen különböző témájú fogalmazásokat (kulcsszavak alapján, vázlat segítségével),
- tudjon megfogalmazni egy táviratot és egy üdvözlőlapot.

6. évfolyam

Évi óraszám: 111

Belépő tevékenységformák

Készségfejlesztési gyakorlatok

Beszédértés

- Gyakorlatok többféle megoldási lehetőséggel.
- Válaszadási gyakorlatok átfogó kérdésekre.
- Igaz/nem igaz típusú gyakorlatok.
- Helyes választ megerősítő gyakorlatok (kipipálás, kiegészítés).
- Mondatok kiválasztása egy sorozatból és azok rendszerezése a hallott szöveg alapján.

Beszédképesség

- Kérdésfeltevési gyakorlatok.
- Csoportos és páros tevékenységek.
- Párbeszéd szituációs helyzetekben.
- Egyszerű fogalmazás (megadott igékkel, kérdésekkel, szavakkal vagy képekkel).
- Társalgás egyszerű témák alapján.

Írott szövegértés

- Egyéni és csoportos olvasási gyakorlatok; olvasás szereposztással.
- Táblázat kiegészítési gyakorlatok; többféle megoldási lehetőségű gyakorlatok; válaszadási gyakorlatok feltett kérdésekre.
- Gyakorlatok szöveg és kép összehangolására; képek helyes felismerése.
- Mondatalkotás új kifejezésekkel.
- Gyakorlatok többféle megoldási lehetőséggel.

Íráskészség

- Fogalmazás támaszkérdések alapján.
- Egyszerű fogalmazások (megszokott, köznapi témák).
- Nyomtatványok kitöltése személyi adatokkal.
- Személyes levelek megfogalmazása.

Témakörök	Tartalmak
A gyermek és világa	Bemutakozás (ismétlés, bővítés). Lakhely, cím. A lakás bemutatása (ismétlés, bővítés). A tanárok és iskolatársak bemutatása. Az emberi test részei. A férfi és női öltözék. Egészségi állapot. A fogorvosnál. A házasság és az esküvő. Rokonsági kapcsolatok. A helyes táplálkozás. Az iskola ebédlőjében. A főítkezések. A tálalás. Foglalkozások (ismétlés, gyarapítás). Mesterségek.

Témakörök	Tartalmak
A természet és a környezet	<p>A szülőhely bemutatása. A város és a falu (különbségek). Hazánk és Románia fontosabb városai. Városi közlekedési eszközök. Középületek. Közlekedési szabályok (ismétlés, bővítés). Bevásárlás: a piacon, az élelmiszerboltban, a ruházati boltban és a cipőboltban (ismétlés, bővítés). Időjárás. Évszakokhoz kötődő tevékenységek. Az évszakoknak megfelelő ruházat. A háziállatok gondozása. Az állatok gondozása télen. Az állatkertben (legismertebb vadállatok). A zöldségek gondozása a veteményeskertben. Egy vendéglői ebéd (etikai normák).</p>
A társadalmi és kulturális környezet	<p>A bizalmas és hivatalos levél. Egy levél részei. Családi és baráti levelezés. A kérvény. A postán. Egy levél vagy egy csomag feladása. Postai nyomtatványok kitöltése. A városi könyvtárban. Egy múzeumban.</p>
A képzeletbeli világ	<p>A világirodalom és román irodalom meséiből: Hamupipőke, A kecske és a három gida. Mesék és adomák a magyarországi románok népi alkotásaiból (Pacala avocat, Hai la prune, hai!) Közmondások és találós kérdések. Szereplők jellemzése (belső és külső vonások kiemelésével) a tanult mesékből, idézetekkel alátámasztva.</p>
Mindennapi tevékenységek	<p>A tanuló napi programja (ismétlés, bővítés). Szórakoztató programok, amiben az egész család részt vesz: egy hétvégi üdülés; egy kirándulás a Balaton partján; a strandon; egy üdülőben; egy kirándulás Romániába. Gyermek- és ifjúsági műsorok megtekintése a tévében. Hobbik: bélyeggyűjtés, papírszalvéta gyűjtés, horgászás.</p>

Kommunikációs funkciók

Beszédszándékok és fogalomkörök

A javasolt beszédszándékokat tematikus és szituációs helyzetek keretében gyakoroljuk és alkalmazzuk:

- személyes vonatkozású információk kérése és adása (ismétlés, bővítés),
- engedélykérés kifejezése: da-mi voie, dati-mi voie, permite-mi, permiteti-mi (ismétlés, gyarapítás),
- öröm/bánat kifejezése (ismétlés, gyarapítás),
- bocsánatkérés kifejezése (ismétlés),
- állítás/tagadás kifejezése (bővítés),
- gratulálni, gratulációt fogadni (ismétlés, bővítés),
- elégedettség/elégedetlenség kifejezése (ismétlés, bővítés),
- sajnálat kifejezése (îmi pare rau, nu am vrut sa, regret ca),
- érdeklődés hogylétről (Cum te simți? Ți-ai revenit?),
- óhaj kifejezése, bővítése (doresc, as vrea, îmi doresc, îti doresc),
- engedélykérés, tiltás kifejezése (se poate, e posibil, îti interzic sa),
- térbeli viszonyok kifejezése: a hely és távolság (ismétlés, bővítés,)

- időviszonyok kifejezése (ismétlés, bővítés), időtartam: încet, repede, demult, rar stb; a hónapok,
- jellemzők kifejezése (ismétlés, bővítés), értékek: scump, ieftin, primul, ultimul stb.,
- érzelmek kifejezése (elégedettség, nyugtalanság, félelem).

A kommunikáció alkotó elemei

Hangtan és helyesírás

- szavak elválasztása (ismétlés, bővítés),
- írásjelek (ismétlés, bővítés),
- a kötőjel helyes használata (ismétlés, bővítés): l-am vazut, m-a chemat, ti-am spus stb.

Lexika

- szókincsgyarapítás évente 250 egységgel,
- szókincsgyarapítás szóképzéssel (elő- és utóképzőkkel),
- rokon értelmű és ellentétes értelmű szavak,
- szócsalád.

Nyelvtani ismeretek

A főnév: előző években tanultak felelevenítése

- főnév + melléknév, illetve melléknév + főnév ragozása,

A névelő

- a határozott és a határozatlan névelő (felismerés),
- a melléknévi névelő (ismétlés),
- a birtokos névelő, annak egyeztetése a birtokkal.

A melléknév

- melléknév egyeztetése a főnévvel (ismétlés),
- változó és változatlan alakú melléknevek,
- melléknevek fokozása (ismétlés, bővítés).

A névmás

- a személyes névmás (ismétlés, bővítés),
- hangsúlyos és hangsúlytalan alakok,
- az udvariassági névmás,
- a visszaható névmás,
- a birtokos névmás.

A számnév (ismétlés, bővítés)

- sorszámnév,

Az ige (ismétlés, bővítés)

- felszólító mód és annak helyesírása: Du-te! Scrie-mi!
- feltételes-óhajtó mód jelen ideje,
- igei szókapcsolatok (a sterger putina, a da bir cu fugitii).

A határozószók: a leggyakoribb idő-, hely- és módhatározószók

Az elöljárószó (ismétlés)

- elöljárószók birtokos esettel: deasupra, contra, împotriva,
- elöljárószók részeshatározó esettel: datorita, multumita.

A mondat

- a bővített mondat,
- a mellékmondatrészek.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló

- tudjon információkat kérni és közölni,
- tudja teljesíteni a beszélgetőpartner utasításait, felkéréseit,
- tudjon elmondani 3 verset és 3 dalt elénekelni,
- értsen meg egy szöveget néma olvasással,
- értse meg egy levél tartalmát,
- tartsa be a román nyelv szórendjét és helyesírását,
- alkosson többféle fogalmazást (kép, vázlat, kulcsszavak alapján).

7. évfolyam
Évi óraszám: 111

*Belépő tevékenységformák**Készségfejlesztési gyakorlatok**Beszédértés*

Gyakorlatok többféle megoldási lehetőséggel; feleletek kérdésekre.

Helyes választ megerősítő gyakorlatok (aláhúzással, kipipálással stb.).

Táblázat kiegészítési gyakorlatok; hiányos szövegek kiegészítése.

Irányvonal feltüntetése egy térképen vagy vázlaton; irány feltüntetése egy rajzon (térbeli eligazodás céljából).

Beszédképesség

Párbeszéd gyakorlása.

Csoportos és páros tevékenységek gyakorlása.

Beszélgetés egyszerű témákról.

Átélt események és tapasztalatok közlése (monológ).

Írott szövegértés

Szerepekre osztott olvasás.

Táblázat kiegészítési gyakorlatok.

Mondatok logikai sorrendbe állítása egy olvasott szöveg alapján.

Mondatalkotási gyakorlatok.

Irányított és nem irányított olvasás.

Írásképesség

Fogalmazások megadott szavak felhasználásával.

Egyszerű fogalmazások.

Néhány esemény egyszerű ismertetése; gyakorlatok a következő szavak alkalmazásával: mai înfî, apoi, î n cele din urma.

Különbözö típusú levelek szerkesztése.

Fogalmazások megadott vázlat alapján.

Témakörök	Tartalmak
Az egyén világa	A barátság. Kollegialitás. Önfeláldozás. Az emberi jellem gyengéi. A személyes napló. Sporttevékenységek. Egy iskolai ünnepély (évnnyitó vagy évvzáró). Egy családi ünnep. Ünnepi asztal. Román hagyományos ételek. A főzés – egy étel elkészítése. Egy sütemény

Témakörök	Tartalmak
	elkészítési módja. Hogyan készülődik a család egy ünnepre? (ajándékok, ajándékozás)
A természeti környezet	Környezetvédelem. Háziállatok gondozása (ismétlés, bővítés). Exotikus állatok (teknősbéka, hamszter stb.). Selejtanyagok felhasználása. Papírgyűjtés, vasgyűjtés. Falusi élet (évszakhoz kötve).
Fejlődés és változás	Villamos készülékek. Háztartási gépek. Mezőgazdasági gépek. Egy üzem bemutatása (a gyulai húsfeldolgozó üzem). Mesterségek. Kézművesek. Iparművészek. Foglalkozások a harmadik évezred kezdetén. Internetes levelezés. Internetes információk. Hirdetések és reklámok.
A társadalmi és kulturális környezet	A magyarországi román kisebbség bemutatása. Románlakta települések. Az ortodox egyház (vallás). Magyarországi román mesemondó: Mihai Purdi „Cîtu Batrînu”. Cikkek a „Foaia româneasca” hetilapból. Lucia Borza és Lucian Magdu – versek.
A szabadidő	A főváros megtekintése. Fővárosi közlekedési eszközök: metró, trolibusz, villamos. A főváros főbb látnivalói: középületek és fontosabb épületek. A szállás és étkezés lehetőségei. Egy sakkparti.

Kommunikációs funkciók

Beszédszándékok és fogalomkörök

A javasolt beszédszándékokat tematikus és szituációs helyzetekben gyakoroljuk és alkalmazzuk:

- szándék kifejezése,
- érzelmek kifejezése (meglepetés, elismerés, csodálat),
- elfogadni/elutasítani egy meghívást: voi veni cu placere, regret, nu pot veni,
- figyelemfelhívás kifejezése: Asculta! Privește! Fii atent!
- egy szituáció (helyzet) leírása: azi am fost, ieri m-am întîlnit stb.,
- javaslattevés: propun ca sa, cred ca, trebuie sa stb.,
- tanácsadás kifejezése: te sfatuiesc sa; este bine/rau; ar fi indicat ca stb.,
- öröm/bánat kifejezése: ma bucur ca, ma supar daca stb.,
- térbeli viszonyok kifejezése; hely: peste tot, în jurul, de-a lungul, deoparte stb; irány: spre nord, dinspre/înspre sud, de la rasarit la apus stb.,
- időviszonyok kifejezése: de cînd, totdeauna, de fiecare data, în timp ce,
- jellemzők kifejezése; mennyiség: bucata, felie, metru, litru; formák: rotund, cerc, dungă, picatele, carouri.

A kommunikáció alkotóelemei

Hangtan és helyesírás

- előző évfolyamokon tanultak felelevenítése,
- a hiányjel (Las' sa mearga!),
- a félmagánhangzók.

Lexika

- szókincsgyarapítás évente 250 lexikai egységgel,

- szókincsgyarapítás szóösszetétellel,
- rokon értelmű és ellentétes értelmű szavak sorozata,
- neologizmusok.

Nyelvtani ismeretek

A főnév

- az előző évfolyamokon tanult ismétlése,
- a tárgyeset mondattani szerepe,
- a megszólító eset,
- összetett főnevek helyesírása: untdelemn, bunastare, pierde-vara, gura-casca, Tîrgu-Jiu stb.

A névelő (ismétlés)

- a melléknévi névelő,
- a melléknévi névelő birtokos és részeshatározó esetben.

A melléknév (ismétlés)

- a hasonlítás (tot atît de..., ca si, mai putin..., decît...); az abszolút felsőfok.

A névmás (ismétlés)

- a mutató névmás ragozása,
- esetek, amelyekben a részeshatározó esetű hangsúlytalan személyes névmás a birtokos névmás melléknévi alakját helyettesíti (caut sapca mea – îmi caut sapca).

A számnév (ismétlés)

- a sorszámnevek ragozása: primul elev,
- a szorzás, az osztás.

Az ige (ismétlés)

- a személytelen módok mondattani szerepe,
- a főnévi igenév hosszú alakja mint főnév,
- a melléknévi igenév melléknévi szerepe.

Az elöljárószók (ismétlés, gyarapítás)

- elöljárószók, amelyek birtokos, részeshatározó és tárgyesetet vonzanak.

Mondattan (ismétlés, elmélyítés)

- a fő- és mellékmondatrészek felismerése.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló

- értse meg egy hallott üzenet lényegét,
- tudja megkülönböztetni a lényegest a lényegtelentől egy információból,
- tudja megfogalmazni mondanivalóját egy adott témában,
- tudjon önálló fordítást végrehajtani,
- tudja a lényegét kiemelni egy írott szövegből,
- ismerje fel a tanult szószerkezeteket és kifejezéseket,
- készítsen fordítást (írásban) szótár segítségével,
- tudjon különböző műfajú fogalmazásokat készíteni,
- ismerje és használja az összefoglalás szabályait.

8. évfolyam
Évi óraszám: 111

Belépő tevékenységi formák

Készségfejlesztési gyakorlatok

Beszédértés

- Hallott üzenetek lényegének megértése.
- Egyszerűbb vagy bonyolultabb utasítások végrehajtása.
- Helyes válaszokat megerősítő gyakorlatok kipipálással, aláhúzással stb.
- Kérdések, amelyek a hallott szöveg megértésére utalnak.
- Gyakorlatok többféle megoldási lehetőséggel.
- Testbeszéd; szerepjátszás.
- A szóképlet összehangolása a közlés mondanivalójával; a szavak szövegbe helyezése.

Beszédkésztség

- Irányított társalgási gyakorlatok; csoportos és páros tevékenységek.
- Színlelési gyakorlatok mindennapi beszédhelyzetekre.
- Gyakorlatok egyéni véleménynyilvánításra, egyes érzelmek kifejezésére, különböző beszédhelyzetekben.
- Kérdésfeltevési gyakorlatok.
- Információ kiegészítésének gyakorlása.

Írott szövegértés

- Kérdésfeltevési és megválaszolási gyakorlatok.
- Hasznos információk kiválasztása és rendszerezése egy szöveg szakaszonkénti áttekintésével.
- Gyakorlatok a szavak átvitt értelmének felismerésére.
- Irányított és nem irányított olvasás.

Íráskészség

- Egy történet elmondásának, vagy folytatásának gyakorlása.
- Egyenes beszéd függő beszéddé alakításának gyakorlása.
- Írásbeli gyakorlatok véleménynyilvánítás céljából mindennapi témákkal kapcsolatban.
- Egyéni vagy csoportos fogalmazás szótár segítségével.
- Fogalmazás gyakorlása (összefoglalás, fogalmazás, mese folytatása stb.).

Témakörök	Tartalmak
Az egyén világa	<p>A barátság (ismétlés, bővítés). Az ellenségeskedés. Tolerancia.</p> <p>Házasság (hivatalos és egyházi). Esküvő.</p> <p>Beteglátogatás kórházban.</p> <p>Temetés.</p> <p>Iskolai vetélkedők. Hagyományos vetélkedők a magyarországi román gyermekek részére: „A legjobb versmondó”, „A legjobb mesemondó”, „Barátság Kupa”, „Perinita”.</p> <p>A tanulók felkészítése és részvétele a vetélkedőkön. (Az egész osztály megtanul egy mesét és két verset, melyből az egyik egy román klasszikus költő műve.)</p>

Témakörök	Tartalmak
A természeti környezet	<p>Környezetvédelem (ismétlés, bővítés). A csönd világából: „Puiul” I. Alex. Bratescu-Voinesti-től, „Caprioara”, Emil Gîrleanu-tól, „Zdreanta” Tudor Arghezi-től, „Moartea caprioarei” Nicolae Labis-tól. A természeti szépségek prózában és versben. (C. Hogas, V. Alexandri, G. Cosbuc). A könnyűipar. Egy tejfeldolgozó üzem bemutatása. A nehézipar. Az Ikarus autóbuszgyár bemutatása. Exportcikkek: Made in Hungary. Földrajzi fogalmak. Románia és Magyarország felszíne. Lakosság. Magyarország/Románia szomszédai. Egy határközeli romániai város bemutatása (Arad, Nagyvárad). Egy közlekedési baleset. Elsősegélynyújtás egy sérültnek.</p>
Fejlődés és változás	<p>A számítógép fontossága. A számítógép és az oktatás. Továbbtanulás. Iskolatípusok. A gyulai „Nicolae Balcescu” középiskola. Új mesterségek (bővítés). A házépítésben történt változások. A gazdaságok korszerűsítése.</p>
A társadalmi és kulturális környezet	<p>A magyarországi románok szellemi és kulturális élete. Román nyelvű kiadványok. A románlakta települések kulturális élete (Gyula, Elek, Méhkerék, Battonya stb.). A magyarországi románok kulturális és politikai szervezetei (egyesületek, M.R.O. Önkormányzata).</p>
A szabadidő	<p>Romániai turisztikai célpontok (Duna-delta, Fekete-tenger partja, ómoldovai kolostorok stb.). Magyarországi turisztikai célpontok (Balaton, Ópusztaszer). Egy külföldi kirándulás. Határátkelés: útlevél, vám, valuta stb.</p>

Kommunikációs funkciók

Beszédszándékok és fogalomkörök

A javasolt beszédszándékokat tematikus és szituációs helyzetek keretében gyakoroljuk és alkalmazzuk:

- ízlések, preferenciák kifejezése (ismétlés, bővítés),
- megelőzés, figyelmeztetés kifejezése (te previn, te avertizez),
- információ kérése, illetve adása (ismétlés, bővítés),
- egy kölcsönös kommunikáció kezdeményezése,
- egy eseménysorozat részletezése,
- engedély/tiltás kifejezése (îti permit, îti interzic),
- tiltakozás kifejezése (nu sînt de acord; nu ai dreptate; nu e adevarat),
- érdeklődés/nemtörődömség kifejezése (este curios/curioasa, îl intereseaza, nu-l intereseaza/o intereseaza, n-o intereseaza),
- optimizmus/pesszimizmus kifejezése (va reusi, nu va reusi stb.),
- időviszonyok kifejezése: de cînd, din cînd în cînd, cînd si cînd stb.,
- jellemzők kifejezése – mennyiség: hectar, ar, m², m³, cm³ stb.

A kommunikáció alkotó elemei

Hangtan és helyesírás

- a kötőjeles írás (ismétlés, bővítés: nu i-l dau, pare-mi-se),
- a félmagánhangzók (ismétlés),
- azonos magánhangzók hiátusban (ismétlés, bővítés): alcool, fiinta, licee.

Lexika

- szókincsgyarapítás évente 250 lexikai egységgel,
- szóképzés egybeolvadással rövidítéssel,
- neologizmusok (auto-, macro-, micro-, poli- stb.),
- kettős szófajok (frumos – melléknév is, módhatározószó is).

Nyelvtani ismeretek

A főnév (ismétlés, bővítés)

- többes számban többalakú főnevek (colt - colti, colturi),
- csak egyes számú, ill. csak többes számú főnevek (fier, aur, unt, mazare, ochelari, maruntaie, zori stb.),
- gyűjtőnevek (tinerete, batrînete),
- összetett főnevek ragozása, mondattani szerepük.

A melléknév (a tanultak ismétlése)

- a melléknév mondattani szerepe,
- a nem fokozható melléknevek (major, minor, minim stb.).

A névmás (a tanultak ismétlése)

- nyomósító névmások (însuși, însuși),
- kérdő-vonatkozó névmások (care, cine, ce),
- határozatlan névmások (cineva, oricine),
- tagadó névmások (nimeni, nimic).

A számnév (a tanultak ismétlése)

- a gyűjtőszámnevek (amîndoi, ambii),
- az osztószámnevek (cîte unu, cîte doi),
- a szorzószámnevek (înzecîți, însușit).

Az ige, a határozószó, az előjárószó és a kötőszó (a tanultak ismétlése és bővítése szókapcsolatokkal)

Az összetett mondat (ismétlés, bővítés)

- a főmondat és a mellékmondat.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló

- tudja elkülöníteni egy standard nyelvezetű és normális beszédtempójú üzenetből a jellegzetes információkat,
- értse meg a kért információt,
- tudja megadni a beszélgetőpartnernek a kért információt,
- beszéljen egy megadott témáról,
- tudjon önállóan fordítani (szótár segítségével vagy anélkül),
- értse meg egy olvasott szöveg mondanivalóját,
- ismerje fel a tanult szószerkezeteket és kifejezéseket,
- készítsen egy összefoglalót.

NÉPISMERET**ROMÁN TANÍTÁSI NYELVŰ, KÉTNyelvŰ ÉS NYELVOKTATÓ ISKOLÁK****1–4. évfolyam***Célok és feladatok*

A román nemzetiségi általános iskolák valamennyi típusában – legyen az román tanítási nyelvű, kétnyelvű vagy a román nyelvet csak oktató iskola – új tantárgy, a népismeret. Ennek keretében kap helyet a mai Magyarországon élő románok kultúrájának, hagyományainak és szokásainak ismertetése a tanulók nyelvi tudásának és életkori sajátosságainak megfelelően.

Elsődleges cél egy általános kép kialakítása a Magyarországgal szomszédos országokról, a hazai románok elődjének származási helyéről, az országban élő más nemzetiségek létéről, a XIX. és XX. századi román paraszti életmód jellemző vonásairól.

A több generációs család bemutatása, a családi ház formájának, beosztásának, berendezési tárgyainak, közvetlen környezetének ismertetése, a dolgos hétköznapiak, a családi eseményekhez (születés, házasságkötés) kötődő szokások, a vallási ünnepek rendje, az önellátó gazdálkodás, a szabadidő eltöltése, öltözködési és étkezési kultúra, a gyermekek játékaik és játékszerei, a szájhagyomány útján fennmaradt mondókák és mesék megismertetése.

A hagyományörző mesemondók, táncosok iránti tisztelet megtanítása, a nyelv iránti szeretet erősítése, ösztönzés a karácsonyi, húsvéti és más szokások megtartására, a játékok alkalmazására, a játékszerek elkészítésére.

Mindezek alakítsák ki és erősítsék a helyes identitástudatot, vezessenek el a hazai többi nemzetiség kultúrája iránti tisztelethez, különös tekintettel a többségi magyar nemzet hagyományaira.

Fejlesztési követelmények

A bemutatott példák és olvasmányok alapján váljon világossá, mely országokkal határos Magyarország, a románokon kívül milyen etnikai kisebbségek élnek együtt az országban, melyek azok a helységek, vidékek ahonnan a románok elődjeit betelepítették, (néhányat megőriztek a családi nevek), és melyek azok, ahol még ma is élnek leszármazottaik.

Tudatosodjanak a magyarországi románok életmódjának főbb elemei: a család tagjai (3-4 generáció), a lakóház, annak helyiségei és berendezési tárgyai, a közvetlen környezet, az udvar, a kert, az állattartás, a foglalkozások, az ünnepi és mindennapi szokások, hiedelmek, a szabadidő eltöltése, a gyermekek játékaik és játékszerei.

Váljon egyértelművé, hogy másképpen éltek az emberek régen, de különbség volt a szegényebb és módosabb rétegek között.

A tanuló ismerjen néhány népszokást (kántálás, tojásfestés, ünnepi ételek, böjti ételek stb.), lakodalmi csujogatást, mondókát, népmesét, gyermekjátékot.

Legyen képes különbséget tenni az alapszókinccs tájnyelvi és irodalmi változata között. Néhány példa segítségével érzékelje a hazai románok tájnyelvében létező különbségeket.

1. évfolyam
Évi óraszám: 37

Belépő tevékenységformák

Tanulmányi séta, egy régi és egy új falusi ház megtekintése. Külső jellemzők megfigyelése.

Lakószobák száma és berendezése régen és ma.

Különböző gabonaszemek bemutatása, melyik szolgál emberi fogyasztásra, melyik állati eledel.

Egy hagyományos mesterség műhelyének meglátogatása.

Néhány egyszerűbb szerszám bemutatása (kalapács, fűrész, harapófogó stb.), beszélgetés arról, mire használják. A szerszámok használatának eljátszása.

Paraszi gazdaság megtekintése, a melléképületek funkciója.

Beszélgetés a zöldségfélék és gyümölcsök felhasználásáról, téli tárolásukról.

Régi gyermekjátékok és a hozzájuk tartozó mondókák megtanulása. Bábu vagy baba térden való lovagoltatása. A *De-a pitigaia* és a *De-a pisica-n sant* összevetése a *Csip-csip-csóka* és az *Enyém a vár...* játékokkal.

Néhány kiszámoló megtanulása.

Csöszkunyhó és kút készítése csutkából.

A szókincs bővítése valamennyi témakörben.

Témakörök	Tartalmak
A vidéki élet	<p>A vidéki lakosság többsége földműves, béres, napszámos volt. De akadt ács, asztalos, kerékgyártó, kovács, borbély, szabó, csizmadia.</p> <p>A módosabbak közül került ki a bíró.</p> <p>Kevés értelmiségi: pap, tanító, tanítónő, jegyző.</p> <p>Volt aki a postán, a vasútnál dolgozott.</p> <p>A földművelés során főleg önellátásra termesztettek búzát, (kenyérnek), árpát, kukoricát, tököt, répát, lucernát (az állatoknak). Az állattartás is a család igényeire volt méretezve, általában lovat, tehenet (néha kecskét, juhot), sertést, baromfit tartottak. A lovat a mezőgazdasági munkákra használták, a tejet házilag dolgozták fel (aludttej, vaj, túró), a baromfi és a sertés a húst biztosította. A családok többségének kevés felesleg jutott eladásra.</p> <p>A földművelő munkákat egyszerű szerszámokkal végezték (eke, borona, fogas, kasza, sarló, kézi kukoricavető), a kert műveléséhez ásót, kapát, gereblyét, fűrész használta.</p> <p>Egyéb szerszámok a ház körüli munkákhoz: kalapács, harapófogó, gyalu, reszelő, kézfűrő, kézidaráló a kukorica őrlésére.</p>
A lakóház	<p>A régi parasztház beosztása: az utcai szoba, a konyha, a kisszoba, a kamra.</p> <p>Egyes helyeken a ház folytatásaként állt az istálló.</p> <p>Berendezési tárgyak: ágyak, asztal, székek, pad, komód, tálas, bölcső. A kisszobában mosdótál.</p> <p>Háztartási eszközök: fazekak, lábasok, tálak, evőeszközök, teknő, dézsá, hordó, üst, rosta, szita stb., valamint a kemence fűtéséhez és a kender feldolgozásához szükséges kellékek (tiló, gereben, rokka, szövőszék).</p>
Az udvar	<p>Minden házhoz tartozott udvar, benne gémeskút és itatóvályú, valamint a melléképületek: nyári konyha, fészter, kukoricagóré, ólak, istálló, mint önálló épület.</p>

Témakörök	Tartalmak
A kert	A házhoz tartozó kertben a gyümölcsfák (szilva, meggy, dió, alma, néhol szőlő) mellett főleg zöldségféléket: burgonyát, káposztát, sárgarépat, gyökeret, hagymát, fokhagymát, babot, mákot termesztettek. Többségüket tárolták télire, savanyúságokat készítettek, a gyümölcsből lekvárt főztek vagy megszállták.
Játékok	A legkisebbekkel rendszerint a nagyszülők, a dédszülők játszottak. A legismertebb játékok voltak a <i>tapsikolás</i> , <i>lovagoltatás</i> , <i>Csip-csip-csóka</i> , <i>Itthon van a kutya?</i> A játékokhoz tartozó mondókákat ütemesen mondogatták. A nagyobbak kedvelt játéka a <i>Cica az árokban</i> (magyar megfelelője <i>Enyém a vár...</i>). A szabályok ismertetése.
Kiszámolók	A kiszámolóknak fontos szerep jut a játékok elkezdése előtt. A szótagolva való, ütemes elmondás fejleszti a ritmusérzékét. A szájhagyomány útján megőrzött kiszámolók megtanítása mellett az olvasókönyvből már ismertek közül néhánynak felidézése.
Játékszerek	A legegyszerűbb és legkedveltebb játékszereket csutkából készítették maguk a gyerekek. Ilyenek a csöszkunyhó és a kút. A csöszkunyhó elkészítése, kúpszerűen összerakott csutkákból, nagy figyelmet és kezűgyességet kíván. A kút keresztbe tett párhuzamos csutkákból készül, a játék pedig abból áll, hogy a kútba helyezett egy kisebb csutkát úgy kell kiemelni, hogy a kút ne omljon össze.

2. évfolyam

Évi óraszám: 37

Belépő tevékenységformák

Néhány romániai népviseleti ruhadarab megfigyelése fényképeken. Jellegzetes, régi, hazai román paraszti ruhadarabok és lábbelik bemutatása (pl. pruszlik, alsószoknya, bő vászongatya, ing, munkakötény, papucs, bocskor). Irodalmi és tájnyelvi elnevezésük.

Beszélgetés a téli és nyári viseletről.

A *De-a puricele* játék megtanulása, a hozzátartozó párbeszéddel, hasonlósága a *Hátulsó pár előre fuss* játékkal.

Játékszerek készítése (labda rongyból, illetve kócból, bútordarabok bogáncsból).

Húsvéti tojásfestés hagymahéjjal, díszítés levelekkel.

Játék a piros tojásokkal (összekocantás, pénzdobás).

Témakörök	Tartalmak
A ruházat	Romániában tájegységenként változó a népviselet, gazdagon díszített, színes. A különböző népviseletek bemutatása fényképeken, kiemelten a bánáti, a mócok és a Kolozsvár környéki románok népviseletének megfigyelése. A jellegzetes ruhadarabok elnevezése (hímzett blúz, kötényszoknya, szűk pantalló, tüsző stb.) A magyarországi románok ruházata régen is eltérő volt a romániaiakétól. Valamikor sok ruhadarabot otthon készítettek, kézzel varrtak. A vásznat is maguk szőtték. Gyapjúfonálból kötöttek, illetve horgoltak mellényeket, kabátkákat.

Témakörök	Tartalmak
	A férfiak, a nők ruházata nyáron illetve télen. A kisebb gyermekek a nagyobbaktól örökölték a ruhákat. Gyakran a kisfiúk is leánykaruhácskát hordtak, a télikabátot női nagykendő helyettesítette.
Játékok	A nagyobb gyermekek kedvelt játéka: a sárgolyósdí. Az utca porából gyúrták a szükséges sarat. A játékhoz mondóka is tartozik. A <i>De-a puri-cele</i> játék menete azonos a <i>Hátulsó pár előre fuss</i> játék menetével, a kísérő párbeszéd azonban lényegesen különbözik. A játék szabályainak és menetének ismertetése, majd bemutatása a gyakorlatban.
Játékszerek	Gyermekjátékokat csak a módosabb családok vehettek, rendszerint a vásárokon. Így a gyermekek többsége maga készítette játékszerekkel játszott. A lovas szekeret (dobozból és csutkából), a labdát (rongyból, illetve kócból, régen a tehén szőreből), a bútorokat (bogáncsból) minden gyermek el tudta készíteni.
Húsvéti szokások	A húsvét a legnagyobb keresztény ünnep a románoknál. Egyik szimbóluma a piros tojás. Régen hagymahéjjal, krepp papírral festették a húsvéti tojásokat, amelyeket különböző, apró levelekkel díszítettek. A piros tojásokkal való játék célja a tojás elnyerése. Ezt összekocantással vagy pénzdobással lehetett elérni. Az utóbbi változatot a fiúk játszották.
Mindennapi szokások	A gyermekek körében kedveltek voltak a természeti jelenségekhez és állatokhoz kapcsolódó mondókák. Gyakorta fejezték ki haragjukat csúfolódó mondókákkal. Szokások voltak az olyan szólásmondások, amelyeket akkor mondogattak, ha kiesett egy tejfoguk, ha testvériesen osztottak valamin, vagy ha az esti lefekvéshez készülődtek.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló tudjon felsorolni néhány mesterséget. Nevezzen meg szerszámokat és mondja meg mire használják.

Tudja elmondani, hogy a határban termesztett növények közül, melyeket használják emberi étkezésre, és melyek szolgálnak állatok etetésére.

Sorolja fel egy hagyományos falusi lakóház helyiségeit, fontosabb berendezési tárgyait, emeljen ki néhány ma már nem használatos eszközt.

Írja le egy lakóház udvarát az ott levő melléképületekkel, jegyezze meg, melyiknek mi a funkciója.

Mondja el, milyen háziállataik vannak otthon, és mi a hasznuk.

Ismerje a zöldség- és gyümölcsféléket, beszéljen téli tárolásukról.

Tudja eljátszani, egyedül vagy társaival, a kisgyermekek játékaikat a hozzájuk tartozó versikékkel.

Készítse el a tanult játékszereket.

Legyen képes ütemesen elmondani két-három kiszámolót.

Tudjon megnevezni, fénykép alapján, néhány jellegzetes romániai népviseleti ruhadarabot.

Ismerje a hazai románok régi, ma már nem hordott, fontosabb ruhadarabjainak nevét irodalmi és tájnyelven.

Nevezze meg néhány ruhadarab alapanyagát (pl. vászon, flanel, szövet, selyem, bársony). Határozza meg a mindennapi és ünnepi viselet közötti különbséget, és indokolja meg.

Sorolja fel a régi és mai játékszereket. Mondja el, hogyan készültek a régiek. Mutassa be társaival a tanult játékokat, a kezdő játékost válassza ki kiszámolóval.

Vázolja röviden a tojásfestés és díszítés módját, egy társával mutassa be a piros tojásokkal való játékokat. Tudja előadni ütemesen a természeti jelenségekhez és állatokhoz, illetve a gyermekek mindennapi életének eseményeihez kapcsolódó hagyományos mondókákat.

3. évfolyam Évi óraszám: 37

Belépő tevékenységformák

Magyarország térképének megtekintése, a szomszédos országok megnevezése. Ezek lakosai (osztrákok, szlovákok, ukránok stb.) és a nyelv, amelyet beszélnek.

A románok által is lakott települések megkeresése Magyarország térképén. Azok neve magyarul és románul.

A tanulók román családi neve: melyek származnak mesterségből, illetve romániai vidék vagy folyó elnevezéséből.

Mondatok az olvasókönyv meséiből, és ezek bemutatása a falusiak által beszélt nyelven.

A helybeli templom(ok), imaház(ak) megtekintése, külsejük megfigyelése.

Karácsonyfadíszek készítése (pl. tobozból, dióból).

Az ünnep köszöntése kolindákkal.

A csillag-járás karácsonyi népszokásról készült fényképek megtekintése, a szokást bemutató fiúk öltözékének megfigyelése.

Betlehemes templom készítése (papírdoboz, jászol, kised stb.).

A *La cine-i inelul?* és a *Megy a gyűrű vándorútra* játékok összehasonlítása.

Hegedű és állatok készítése kukoricaszárból.

Témakörök	Tartalmak
Az ország, amelyben élünk	Magyarországon a lakosság többsége magyar. Anyanyelvük is magyar. Az országban azonban élnek még más anyanyelvű lakosok is, pl. románok, németek, szlovákok, szerbek, horvátok stb. Ezek nemzeti kisebbségek. Magyarország hét országgal határos. Ezekben is, a többségi lakosság mellett élnek nemzeti kisebbségek. Valamennyien beszélnek az ország hivatalos nyelvét.
Hol élnek románok Magyarországon?	Románok által is lakott települések az ország keleti határa mentén találhatóak. A helységeknek román nevük is van.
Honnan származnak őseink?	A hazai románok közvetlenül Erdély nyugati vidékeiről települtek be. Több családi név utal erre (pl. Abrudan, Muresan, Ardelean, Crisan, Salajan, Tîrnovan), de sok románnak magyar családi neve van. Több családi név őrzi az elődök mesterségét, foglalkozását (pl. Cioban, Olar, Pacurar). A hasonló nevű családokat ragadványnevekkel különböztették meg.
Nyelv, nyelvjárás, tájnyelv	Az írók, költők választékos nyelven írnak. Ez az irodalmi nyelv. Egyes vidékeken bizonyos szavakat az emberek az irodalmi nyelvtől eltérően mondanak. Ez a nyelvjárás. Kis közösségek nyelve ettől is eltérhet, ez a tájnyelv. A magyarországi románok a bihari és a körösi román nyelvjárás egy-egy tájnyelvi változatát beszélnek.

Témakörök	Tartalmak
Vallási közösségek	A hazai románok többsége az ortodox, kisebb része a görögkatolikus, illetve a baptista egyház híve.
Karácsonyi szokások	A húsvét mellett a románok másik legnagyobb keresztény ünnepe a karácsony. Ünnepi szokások a kolindálás és a csillag-járás. A kisgyerekek rövidebb versikékkal jártak főleg a rokonokhoz karácsonyt köszönteni. A nagyobbak hosszabb kolindákat énekeltek, és nemcsak a rokonokhoz kopogtattak be. A csillag-járás alkalmával népi dramatikus játékot adtak elő. Jelmezeiket a felnőttek segítségével készítették el. A görögkatolikusoknál a betlehemezés a szokás. A kapott ajándékokat (pl. alma, dió, kalács) fehér vászontarisznyába gyűjtötték.
Játékok	A <i>La cine-i inelul?</i> társasjáték (magyar megközelítő megfelelője a <i>Megy a gyûrû vándorútra...</i>) sok figyelmet és ügyességet kíván, ugyanakkor izgalmas is. A játékot mondókéval játsszák. Egyszerűbb játék a <i>sotronul</i> , szabályai megegyeznek a magyar <i>ugróiskola</i> szabályaival.
Játékszerek	A kukorica szárából főleg a zsebkéssel jól bánó fiúk készítettek játékszereket: hegedût, állatokat. A kemény szárból nagyobb állatokat csináltak, míg a szár puha beléből apróbbakat (pl. koca, malac, kutya).

A továbbhaladás feltételei

A tanuló tudja megmutatni a térképen a Magyarországgal határos országokat. Sorolja fel nevüket, a többségi lakosságot és a nyelvet, amelyet beszélnek.

Nevezze meg a Magyarországon élő nemzeti kisebbségeket.

Tudja helyesen leírni románul a románok által is lakott magyar települések nevét és a román családi neveket.

Válasszon a tanult témák közül egyet (pl. családi ház, kert, ruházat), és soroljon fel a témával kapcsolatos szavakat a lakóhelyén beszélt tájnyelven.

Mutassa be társaival a *La cine-i inelul?* és a *sotronul* játékokat.

Készítsen el egy-két tetszés szerinti játékszert kukoricaszárból, illetve a kukoricaszár belsejéből (pl. hegedû, ló, tehén, koca malacokkal stb.).

Tudja pontosan a karácsonyi ünnep dátumát.

Tanuljon meg két-három szabadon választott kolindát.

4. évfolyam Évi óraszám: 37

Belépő tevékenységformák

A kétegyházi tájház és a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum meglátogatása.

A tájház berendezési tárgyai, illetve a múzeumban kiállított tárgyak megtekintése, a ma már nem használatos tárgyak és eszközök megfigyelése.

Tájékozódás a nagyszülöktől a böjti ételekről.

Hagymakalendárium készítése.

Keresztény ünnepek dátumának megkeresése a naptárban (vízkereszt, virágvasárnap, pünkösd, Szent Tódor- és Szent György-nap).

Családi ünnepek: születésnap, névnap, házassági évforduló. A szűkebb családi kör tagjainak születési helye, ideje. Névnepok megkeresése a naptárban. A szülők házasságkötésének éve és napja. Az időpontok feljegyzése. A felköszöntéskor használt hagyományos: *La multi ani!*

Falusi lakodalmakról készült régi fényképek megtekintése.

Pörgettyű és papírsárkány készítése.

Közmondások kigyűjtése az eddig használt tankönyvekből.

Beszélgetés közismert mesék szereplőiről. A mesék tanulsága.

Könyvtárlátogatás során a hazai román nyelvű kiadványok megtekintése.

Témakörök	Tartalmak
Tájház	A kétegyházi tájház külső jegyei híven őrzik az egykori építkezési szokásokat. A bútortat jellegzetes elhelyezése. Belső díszítő elemek: a gyapjú ágytakarókat, díszes, csipkés párnákat, a rongyszőnyeget a család nő tagjai készítették. A régi szerszámok, a kenderfeldolgozáshoz, a fonáshoz és a szövéshez használt eszközök a paraszti életmód emlékei.
A Munkácsy Múzeum	A békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum a hazai román (és szlovák) nemzeti kisebbség területi múzeuma. A tárgyak több évtizedes gyűjtőmunka során gyűltek össze. A néprajzi gyűjtőtáborokban román középiskolás diákok is részt vettek.
Böjtök	A vallásos élet fontos része a böjt. A karácsony előtti kisböjtöt és a húsvét előtti nagyböjtöt régen szigorúan betartották. Böjt idején tilos volt állati eredetű élelmiszereket fogyasztani. A böjti időszakra készülődés során minden edényt hamuból készült lúgos vízben gondosan megtisztítottak a zsírtól.
Karácsonyi szokás	A karácsony-köszöntő hegedűszóval a legények kedvelt szokása volt. Két-három zenész kíséretében, csoportosan látogatták meg a lányos házakat. A karácsonyi jókívánságok és kolindálás után a vendégek táncra perdültek a háziakkal. A vendéglátók étellel, itallal kínálták a látogatókat.
Újévi szokások	A termés minősége és mennyisége sokban függött az időjárástól. Minden gazdálkodó szerette volna tudni, milyen lesz munkája eredménye. Sokan készítettek hagymakalendáriumot, mivel úgy gondolták, annak jóslata beválik. Szilveszterkor és újévkor szokás volt hagyományos ételeket készíteni. Szilveszterkor szárnyast, mert az hátrakapar minden rosszat, újévkor sertéshúst, mert a malac előretúrja a szerencsét.
Más keresztény ünnepek	A karácsony és húsvét mellett ünnep számba ment vízkereszt, virágvasárnap, pünkösd, Szent Tódor- és Szent György-napja. Vízkereszt a házszentelés napja, virágvasárnap a nagyhét kezdete, ekkor indul a húsvétra való felkészülés. Szent Tódor-naphoz különféle hiedelmek kötődnek, Szent György-napján volt szokásban a locsolkodás, amikor is a legények kútvízzel locsolták meg a lányokat. Pünkösd a gabonaszentelés ünnepe is volt.

Témakörök	Tartalmak
Családi események	<p>A családban ünnepnek számított a születés és a házasságkötés. Az újszülött nevének megválasztása hagyományos módon történt, az elsőszülött fiú apja vagy nagyapja nevét kapta, az elsőszülött lány anyja vagy nagyanyja nevét. A keresztyánát is a hagyományoknak megfelelően választották: az anya vagy az apa testvérének személyében. De a szülők esküvői tanúi is lehettek keresztszülők.</p> <p>A házasságkötés fontos momentuma a lakodalom, hetekig is tarthatott a készülődés. Hagományos ételeket szolgáltak fel, reggelig tartott a tánc, a jókedvet a csujogatások fokozták.</p>
Szórakozás, játék	<p>A legényeknek és lányoknak egyetlen szórakozási lehetősége a vasárnapi és ünnepnap <i>joc</i> (táncházt) volt. Itt ismerkedtek a fiatalok. Böjt idején azonban ezt tiltották. Egy táncrend mindig ugyanabból a 4 (esetleg 5) gyorsabb és lassúbb táncból állt. De a táncok falvanként különböztek.</p> <p>A zenét rendszerint két zenész szolgáltatta, a táncokat oszlopba rendeződve járták, miközben, főleg a legények, csujogattak. Ezek fejezték ki a fiatalok érzelmeit: szimpátiát, gúnyt stb.</p> <p>A fiúk a cérna faorsójából készített pörgettyűvel játszottak, abban versenyeztek, kinek a pörgettyűje forog tovább.</p> <p>A papírsárkány eregetése is kedvelt időtöltésnek számított.</p>
Népi irodalom	<p>Százjhagyomány útján sok közmondás maradt fenn. Ezeket a tömör tanácsokat, bölcsességeket a régiek igen gyakran használták a mindennapi beszédben.</p> <p>Eleink számos anekdotát is ismertek. Ezek a rövid, csattanós, humoros történetek gyorsan terjedtek, szájról szájra járva átalakultak, ezért több változatuk ismert.</p>
Mesék	<p>A hosszú, téli estéken a fonás, a kukoricamorzsolás serényebben haladt, ha az idősek mesélni kezdtek. A hazai román népmesék között nem egy akad, amelyet több estén át is meséltek, amíg a végére értek.</p> <p>A mesékben valóságos és képzelt szereplők, jók és rosszak, küzdenek egymással. A jó legyőzi a rosszat, az igazság mindig győzedelmeskedik.</p> <p>Néhány kedvelt mese (<i>Piroska és a farkas</i>, <i>Hófehérke</i>, <i>A kiskakas gyémánt félkrajcárja</i> stb.) más népeknél is ismert.</p>
Mesemondók, hagyományőrök	<p>A hazai román népmesék különös tehetségű előadói voltak <i>Vasile Gurzau</i>, <i>Mihai Purdi</i>, <i>Teodor Simonca</i> parasztemberek. Lakóhelyük (Méhkerék, Puszaotlaka, Kétegyháza) tájnyelvén meséltek, így is jelentek meg nyomtatásban az utókor számára.</p> <p>Mindhárom mesemondótól egy-egy rövidebb hazai népmesét átdolgozott formában ismertetünk.</p> <p>Táncosok, zenészek, énekesek.</p>

A továbbhaladás feltételei

A tanuló ismerje a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum címét.

Soroljon fel néhány böjti, hagyományos szilveszteri és újévi ételt.

Tudja megmondani, mely ünnepek dátuma állandó.

Rögzítse írásban a család tagjainak (nagyszülők, szülők, testvérek) születési dátumát, névnapját, szüleinek házasságkötési időpontját.

Tanuljon meg két táncházi és két lakodalmi csujogatóst.

Beszéljen a falusi táncházról és annak tilalmáról.

Mondjon el, röviden, egy anekdotát és egy mesét.

Vonja le a tanulságot a *Ciobanul mincinos* (*A hazug juhász*) meséből.

Tanulja meg, dallamával együtt, a *perinta* körtáncot, és mutassa be társaival.

5–8. évfolyam

Célok és feladatok

A népismeret tanítása önálló tantárgyként a NAT bevezetésével vált lehetségessé.

A népismeret az anyanyelvi oktatás fontos része, amely alapvető ismereteket nyújt a románság kultúrájáról, történelméről, hagyományairól és jelenéről.

A népismeret tanításának célja, hogy minden tanuló ismerje meg lakóhelyének, régiójának legjellegzetesebb hagyományait.

Alapozza meg, mélyítse el a nemzeti önismeretet, a tevékeny hazaszeretetet, a hagyományok megismerésének és megőrzésének értékét, népi kultúránk, nemzeti értékeink megbecsülését.

Fedezze fel a tanuló, hogy a népi hagyományok összekötnek a múlttal, és segítenek a jelenben való eligazodásban.

Ösztönözzön a szűkebb és tágabb szülőföld szellemi és tárgyi hagyományainak, történelmi, vallási emlékeinek felfedezésére, a még felidézhető vagy a még élő néphagyomány gyűjtésére, hogy erősödjék a tanulóknál a múlt tisztelete, a haza szeretete és a hozzá való kötődés.

A népi kultúra értékeinek megismerése által alapozza meg a tanulók értelmi, érzelmi, etikai és esztétikai nevelését.

A szűkebb szülőföld hagyományainak alaposabb ismeretén keresztül cél a hazaszeretet megerősítése, az egészséges identitástudat kialakítása, amely arra tanítja tanulóinkat, hogy megbecsüljék nemzeti értékeinket, szeressék és tiszteljék ősei értékét.

A néprajz forrásainak (archív fotók, filmek, régi dokumentumok, iratok, tárgyak, eszközök) bemutatása mellett a tanulóknak általános ismereteket kell nyújtani a román nyelv eredetéről, Románia természeti szépségeiről, jelentősebb történelmi korszakairól, a tudományos és kulturális élet kiemelkedő alakjairól.

Fejlesztési követelmények

A tanítás során legyen minél több alkalom a néphagyományok és alkotások élményszerű megismerésére, múzeum, tájház látogatása, filmek megtekintése.

A tanuló cselekvő és alkotó módon vegyen részt a néphagyományok megismerésében (a településre jellemző népszokások, népdalok, népmesék, népköltészeti alkotások, népi táncok stb.).

Váljon érthetővé a tanuló számára, hogy a paraszti élet rendjét a hétköznapi és ünnepek váltakozása, ritmusa is meghatározza, amelyek egyrészt a jeles napokhoz, ünnepekhez, munkaalkalmakhoz kapcsolódtak, másrészt a bölcsőtől a koporsóig megszabták, meghatározták az élet kereteit.

A népismeret tanítása tudatosítsa a tanulóban, hogy először minden népnek saját hagyományát, nemzeti értékeit kell megismernie, hogy azután másokét is megértse és tiszteletben tartsa.

Ismerje meg a tanuló az anyanemzet kulturális életének kiemelkedő eseményeit, személyiségeit, alkotásait.

Legyen képes különböző forrásokból tájékozódni.

5. évfolyam

Évi óraszám: 37

Belépő tevékenységformák

A tanulónak legyenek ismeretei a román családok összetételéről, használva az irodalmi és tájnyelvi kifejezéseket (dédszülők, nagyszülők, nagynéni, nagybácsi, unoka, unokatestvér, vő, meny, sógor, sógornő, mostoha apa, mostoha anya, fogadott gyerek).

Ismerje a lakóház építésének technikáját, építési anyagokat: vert fal, vályog, nádtető, zsúptető.

Paraszti lakóház felépítése: két szoba, egy konyha, egy kamra.

Ház körüli épületek: nyári konyha, fészker a szerszámokkal, istálló, disznóól, galambdúc, pince stb.

Fényképek gyűjtése a berendezési tárgyak elrendezéséről és a bútortípusokról: két ágy, pad, asztal, székek, szekrény, tálás stb.

Textíliák, dísz tárgyak gyűjtése, bemutatása: hímzés és szöttes, a tisztaszoba textíliái, díszpárnák, lepedővégek, asztalterítők, ikonok, dísztányérok, fényképek stb.

Ünnepi asztal megterítése (karácsonykor, lakodalom és böjt idején).

Fényképekről, filmekről ismerje fel a népi viselet jellegzetes darabjait.

Nők öltözet: kendő (delin kendő), blúz, alsó szoknya, szoknya, kötény, cipő, csizma, papucs stb.

Férfiak öltözet: ing, vászongatya, kötény, kalap, szalmakalap, kucsma, pantalló, bocskor (bőrből, posztóból) stb.

A tanuló tudja felsorolni a családtagok munkáit: állattartás, eszközök, lakóház stb. karbantartása, földművelés, háztartás irányítása, tejfeldolgozás, szövés, fonás, kézimunkázás, idénymunkák a kertben, kisebb testvérek felügyelete, udvarseprés, liba- és tehénpásztorkodás stb.

A betegségek és népi gyógymódok megismerése: sárgaság, köhögés, tüdőbaj, sebek, szemmel verés, szenteltvíz, kamilla, csalán, káposztalevél, tömjén, hagyma, dohánylevél, paradicsom.

A ráolvasás.

Jellegzetes népi élelmiszerek és ételek megismerése, elkészítési módjuk leírása: disznó, juhhús, szárnyasok, tojás, tej, tejtermékek, kenyér (sütése kemencében), zöldségek, gyümölcsök (aszalás, savanyítás), puliszka, málé.

Elkészítésük cserépedényben, vaslábásban.

A lakások díszítésénél alkalmazott tárgyak felismerése és esetleges bemutatása: szőnyegek, takarók, ágytakarók (lepedővégek), díszpárnák, törülközők, asztalterítők.

Témakörök	Tartalmak
A család	A család összetétele. A nagycsalád. Közeli és távoli rokonok.
A lakóház	Lakóház építése, külső jellegzetességei, építési alapanyagok. Jellegzetes paraszti lakóház felépítése.
Népi építészet	Épületek a ház körül.
Berendezési tárgyak	A berendezési tárgyak elrendezése, bútortípusok elnevezése. Konyhai eszközök. Egyéb eszközök a kamrában. Dísz tárgyak.
Étkezés	Alapvető élelmiszerek. Az étkezés rendje.

Témakörök	Tartalmak
Népvisélet	A jellegzetes öltözködés. Ünnepi öltözet. A nők öltözete. A férfiak öltözete.
Gazdálkodás	Nemek és korosztályok szerinti munkák a házban és a ház körül. Férfiak. Nők. Gyerekek.
Népi gyógyászat	Mosakodás a gémeskútnál. Fürdés hetente a teknőben, dézsában. Betegségek. Gyógymódok. Népi gyógymódok.
Élelmezés, élelmiszerek	A maguk termesztette élelmiszerek fogyasztása. Cserépedény, vaslábas. Jellegzetes népi ételek.
Népművészet	Szöttesek és hímzések a lakás díszítésére. Hétköznapi lakástextíliák, a tisztaszoba lakástextíliái.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló vegyen részt a néphagyományok megóvásában és megőrzésében.

Ismerje meg a család felépítését (rokonai szálak), használja a helyi tájnyelvet és az irodalmi kifejezéseket, készítsen egyszerű családfát.

Mutassa be szülőhelye jellegzetes építkezését, képekről ismerje fel a parasztház jellegzetességeit (falai, teteje stb.), melléképületeit, funkcióit.

Sorolja fel a paraszti háztartás és gazdálkodás eszközeit, és tudjon azokról röviden beszélni.

Nevezzen meg román népi bútorokat.

Nevezze meg a népi ruházat legfontosabb kellékeit.

Az ősi mesterségek közül kettőt mutasson be.

Tanulja meg a legismertebb gyógynövények nevét (kamilla, csalán).

Látogasson múzeumokat, ismerjen fel régi fotókat, nézzen filmeket és alkalmazza ezeket forrásként.

6. évfolyam

Évi óraszám: 37

Belépő tevékenységformák

A paraszti életmód megismerése. A földművelők egy része mások földjét művelte a termés feléért.

A földnélküli parasztok elszegődtek napszámosnak, béresnek, állatorzónak, aratómunkásnak stb.

A szókinccs fejlesztése a különböző mesterségek és foglalkozások megismertetésével: kovács, ács, asztalos, borbély, szabó, cipész, kerékgyártó, pap, jegyző, tanító, bíró stb.

Az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó szokások gyűjtése, pl. az újszülött látogatása, a keresztelő (a csuklóra piros fonalat kötöttek, a bölcsőbe különféle mágikus erővel bíró tárgyakat helyeztek el stb.).

Érdeklődjenek hogyan kötöttek házasságot a szülők, nagyszülők, dédszülők.

Lakodalmi szokások gyűjtése, csujogatók megtanulása, előadása.

Film megtekintése egy helyi lakodalomról.

Beszélgetések az érdekházasságról, lányszöktetésről, hozományról.

Elhalálozásról híradás: a harangjelzés különböző módjai.

A gyász megjelenítése, szokások megismerése: a tükör letakarása, ravatalozás a tisztaszobában. Fejkendő, zsebkendő rögzítése a templomi lobogókra.

A nőtlen, hajadon fiatalok eltemetése mint menyasszony, vőlegény.

Siratóénekek, halotti búcsúztatás.

A táncház szerepe: szervezők, táncrend, a párok sorrendje, a zene, a csujogatók. Néhány csujogató memorizálása.

Közösségi és gyermekjátékok gyűjtése, szabályainak ismertetése, bemutatása, eljátszása.

A játékok elkészítésének ismertetése és gyakorlati bemutatása, pl. csúzli, csutkababa, tojásbéjéből madárka, síp libatollból, puska bodzából, rongylabda stb.

Érdeklődjenek a fiatalok fonóhoz kapcsolódó szórakozásairól, pl. az orsó lopása, kiváltása.

Rövid beszámolók romániai utazásokról, kirándulásokról és élményekről.

Témakörök	Tartalmak
Foglalkozások, mesterségek	Földművelők. Mesterek. Értelmiségiek.
Családi események	Születés. A gyermek megszületéséhez és a keresztlőhöz kapcsolódó hiedelmek és szokások. Házasság. A házasságkötés szokásai. Egy helyi lakodalom lefolyása. Lakodalmi szokások. Halálozás – temetés. Temetési szokások és hiedelmek. A gyász megjelenítése. Halotti búcsúztatás.
Szabadidő eltöltése	Hagyományos népszokások megismerése. A tánc, a táncház szerepe. A népszokások hagyományhű felelevenítése. Táncrendek. Szórakozási lehetőségek. A fonó. Ide kapcsolódó más népszokások. Gyermekjátékok. Játékszerek elkészítésének ismertetése. Mulatságok, szórakozások.
Ismeretek Romániáról	Az ország természeti szépségei. Olvasmányok kiemelkedő román történelmi személyiségekről.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló ismerje a naptári év legfontosabb népszokásait, a szabadidő eltöltésének néhány momentumát.

Lakóhelyéről ismerjen egy hagyományos mesterséget folytató kézművest vagy tájházat.

Ismerje a románok által is lakott települések lakosainak összetételét.

Legyen ismerete a paraszti életről, a paraszti élet nehézségeiről, eltérő vagyoni helyzetéről.

Tudja felsorolni a jeles családi eseményeket a bölcsőtől a temetésig, valamint az ezekhez kapcsolódó népszokásokat, népköltészeti alkotásokat.

Ismerje a román népköltészet szépségeit, tanuljon meg négy népdalt, ismerjen fel két népi táncot, jellegzetes népi hangszereket, négy közösségi játékot (pl. a fonóban).

Nevezzen meg néhány természeti szépségeiről ismert romániai tájat, mondákban szereplő történelmi személyiségeket.

7. évfolyam Évi óraszám: 37

Belépő tevékenységformák

Ismeretek Magyarország lakosainak összetételéről: állampolgárok, többség – kisebbség, nemzet – nemzetiség, etnikum.

A nemzetiségek betelepítése a szomszédos országokból.

(Honnan jöttek őseink?)

A települések helyzete a török hódoltság idején.

Az elnéptelenedés okai: különféle betegségek, harcok, háborúk.

A betelepítések okai, menete, gazdasági és politikai jelentősége.

Ismeretek a románlakta településekről és azok megkeresése a térképen.

A román nyelv helye a latin nyelvcsaládban.

Egyházi iskolák létrejöttének jelentősége az anyanyelv szempontjából.

A bihari és körösi román nyelvjárás megismerése és ezek összevetése az adott település tájnyelvével.

Népszokások.

Böjtek: minden hét szerdája és péntekje.

Június 24: koszorúfonás Szent Iván napján.

Kedd, mint szerencsétlen nap: nem fontak és nem szöttek.

Húsvét és pünkösöd között, csütörtöki napokon tiltva volt a mosás, varrás, meszelés, a vihar megelőzése végett.

A tavaszi zöldsgvetéshez kapcsolódó szokások, pl. a mákot akkor kellett elvetni, amikor a hívek kijöttek a templomból, mert így sűrűn kelt ki, vagy: a petrezselymet egy órákor volt jó vetni, hogy csak egy gyökere legyen stb.

Disznóvágáskor kóstoló küldése a rokonoknak, szomszédoknak.

A román nép eredetéről. Románia elhelyezkedése Európában. Nevezetes vidékek. Jeles történelmi személyiségek.

Témakörök	Tartalmak
Az ország, ahol élünk	Magyarország földrajzi elhelyezkedése, szomszédos országok. Nemzet – nemzetiség – etnikum. Az anyanyelv. A nemzetiségek betelepítése.
Magyarországi románok	Románok a Kárpát-medencében. A származásra utaló egyes családnevek. Az elnéptelenedés okai.

Témakörök	Tartalmak
	A betelepítések okai. Az egyházi közösségek létrejötte. Egy adott település történetének rövid áttekintése.
Nyelv, tájnyelv, nyelvjárás	A román irodalmi nyelv jelentősége. A latin nyelvcsalád tagjai. Az első román nyelvű egyházi iskolák alapítása.
Népszokások	A nagyböjt fogalma. Szent Iván-napja (Sînziene). Disznóvágáshoz kapcsolódó szokások. Szokások a tavaszi vetés idején. „Paparuga”-járás.
Ismeretek Romániáról	Topográfiai ismeretek. Nagyobb történelmi korszakok. Jelentősebb események. Vezető történelmi személyiségek.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló legyen tisztában az etnikai csoport és nemzetiség fogalmával.

Ismerje a nemzetiségek betelepítésének rövid történetét, a települések nevét és földrajzi elhelyezkedésüket. Ismerje meg lakóhelye történetének nevezetesebb eseményeit (lehetőség szerint gyűjtőmunkával is kiegészítve).

Értse meg a nemzeti és etnikai kisebbség, a többség, a nemzet, az anyanyelv és a dialektus fogalmát.

Tudjon beszélni a kisebbségek együttéléséről.

Indokolja meg a régiójához, nyelvéhez kötődő identitását.

Ismerjen az évszakokhoz kapcsolódó népszokásokat, hiedelmeket, pl. „paparuga”-járás.

Számoljon be egy élményéről, pl. disznóvágás.

A térkép alapján vázolja Románia földrajzi jellemzőit. Nevezzen meg néhány fontos történelmi korszakot és azok kiemelkedő személyiségeit.

8. évfolyam **Évi óraszám: 37**

Belépő tevékenységformák

Az egyház jelentősége identitásunk és nyelvünk megőrzésében.

A katolikus és az ortodox egyház szétválása (Bihar megyében görögkatolikusok).

A helyi templom: először fából építették, később kőből.

Egyházi vezetők: a lakóhelyen működő egyházak papjainak, valamint a baptista prédikátorok nevének megismerése.

Ismeretek az ortodox egyház hierarchikus felépítéséről, az Aradi és Nagyvárad Püspökség vezető szerepéről.

A lakóhely baptista gyülekezetének szokásai, pl. keresztelés felnőtt korban.

Állandó és változó dátumhoz kötődő ünnepek.

A különböző ünnepekhez kötődő népszokások, pl. locsolkodás Szent György-napján, turka-járás stb.

Tájékozódás Domokos Sámuel és Hocopán Sándor népmese gyűjtői munkásságáról.

Hagyományörzőink (táncosok, zenészek, énekesek) felismerése fényképekről.

A romániai kulturális és tudományos élet jelentősebb momentumainak vázlatos ismertetése.

Témakörök	Tartalmak
Vallás, egyház	Az ortodox egyház. A helyi templom. Baptista egyház. A vallás mint a hazai román identitás megőrzésének egyik formája.
Keresztény ünnepek és az ünnepekkel kapcsolatos szokások	Állandó dátumhoz kötődő ünnepek. Változó dátumhoz kötődő ünnepek. Karácsony. Újév. Húsvét. Pünkösöd.
Hagyományörzők	Ismert mesemondóink. Hagyományörző néptáncosok. Kitüntetett zenészek, énekesek.
Jeles személyiségek	A kulturális élet néhány jeles személyisége és fontosabb életrajzi adataik.
A hazai románság intézményrendszere	Az irányító kulturális, egyházi és politikai intézmények és szervezetek.
Ismeretek Romániáról	A tudományok és művészetek fejlődése és neves képviselői.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló ismerje az egyház szerepét a nyelv és nemzeti identitás megőrzésében.

Legyenek ismeretei az egyház tudatformáló szerepéről.

Ismerje a naptári év legfontosabb népszokásait (részvétel egy dramatikus játékban).

Legyen képes egy jeles naphoz kötődő népszokás leírására, önálló előadására.

Tudjon beszámolni a lakóhelyéhez köthető neves személyiségek tevékenységéről.

Ismerje a hazai románok irányító kulturális, egyházi és politikai szervezeteit és azok irányítóit.

Ismerje a helyi és az országos román önkormányzat vezető szerepét.

Legyenek ismeretei a megválasztás módjáról.

Ismerje a hazai román kulturális élet jeles személyiségeit.

Vákolja a magyarországi románok kulturális szövetségének szerepét a kulturális élet összefogásában, irányításában; a kutatóintézet szerepét a múlt és jelen megismerésében; az újság, a rádió, a tv fontos szerepét az információ terjesztésében.

Legyen tájékozott a hazai román könyvkiadással kapcsolatban (néprajzi kézikönyvek, ismeretterjesztő könyvek, filmek, fotók), ezeket tudja forrásként használni.

Számoljon be egy múzeumlátogatásról.

Ismereteit tudja más tantárgyakhoz kapcsolni, pl. irodalom, történelem, ének-zene stb.

Tudjon felsorolni néhány jeles román tudóst, művészt, és nevezze meg azok alkotásai közül a legismertebbeket.

9–12. évfolyam

Célok és feladatok

A román népismeret új tantárgy, amely egyrészt Románia földrajzához, történelméhez, néprajzához és filológiájához kötődő ismeretanyagra épül, másrészt a hazai román kisebbség történelmi múltját, nyelvét, hitéletét, szokás- és hagyományvilágát mutatja be.

Cél- és feladatrendszerét abból a hitvallásból meríti, hogy csak az értékmentés, -teremtés és közvetítés vállalásával formálható az egyén és közösség identitástudata.

A tantárgy tanításának célja a paraszti életmód, lélekrajz és sorsfilozófia megismertetése, az elődök tárgyi és szellemi értékeinek bemutatása. Miután „a népi kultúra értékrendszerében nem létezhetnek tartalom és küldetés nélküli cselekmények, rítusok, gesztusok” stb. a népi játékokban, mágikus eljárásokban, folklóralkotásokban rejlő többletjelentések megfejtésével az újabb nemzedékek számára is gazdag népkultúrakincset tár fel, amely megbecsülésre, tiszteletre és szeretetre készíti a lelket és az értelmet. Nem egy idealizált múlt tanítására vállalkozik, hanem egy minél valóságosabb, lényegi elemeket tartalmazó helyzet- és lélekrajz megformálását tűzi ki célul. A múltból a jelenbe vezető utak feltárása segít a jelenkor minél mélyebb megértésében és egy reálisabb jövőkép megformálásában.

Központi rendező elve, hogy a helyi szint és értéket közvetítő tudásanyagot a tanulók az egyetemes, valamint az együtt élő két nép kulturális kontextusába ágyazva sajátítsák el, figyelemmel kísérve a hazánkban élő más ajkú nemzetiségek szokás- és hagyományrendszerét is.

A román népismeret tantárgy olyan individuumok nevelésére és oktatására vállalkozik, akik románságuk megőrzésével és a magyarság szeretetével, a „gondolkodj globálisan és cselekedj lokálisan” szellemében képesek felvállalni a harmadik évezred új kihívásait.

Fejlesztési követelmények

A tanulók:

- sajátítsanak el minél sokszínűbb ismereteket Románia földrajzáról, festői tájairól, specifikus jelképeiről;
- ismerjék meg a román nép és nyelv kialakulásához kötődő elméleteket, a különböző történelmi korszakokat és a neves történelmi alakokat;
- értsék a történelem menetét, az egyetemes és a két nép (román–magyar) együttéléséből adódó okozati összefüggéseket;
- tiszteljék az együtt élő kisebbségek kulturális értékeit;
- ismerjék a történelmi és a mai Magyarország területén élő románság történetét, hitéletét, és sajátítsanak el helytörténeti ismereteket is;
- tudjanak meg minél többet az etnológiához kapcsolódó tudásanyagból is;
- legyenek képesek a társművészetek közötti kölcsönhatások felismerésére, figyeljenek az irodalom, a zene és a képzőművészet összefüggéseire;
- mélyítsék tudásukat a történelmi és a mai Magyarország románságának kultúrtörténetéből is;
- ismerjék a kulturális intézményeket (iskola, színház, sajtó, kulturális körök) a különböző tudományokat, a technika világát stb. és mindazokat a tudós egyéniségeket, akik zsenialitásukkal maradandót adtak a kisebbségnek, a nemzetnek, a világnak (néhányan közülük egyetemes hírnevet szereztek);
- kövessék figyelemmel a mai Románia aktuális eseményeit és a határokon túli román kisebbségek kulturális életét;
- rendelkezzenek a mai hazai románság társadalmi-kulturális életéhez (intézmények, oktatás, sajtó, kiadványok, egyesületek) kötődő tudásanyaggal;
- ismerjék és becsüljék a magyar kultúrát megőrizve és közvetítve a jövő számára az elő-deinktől örökölt értékeket: nyelvünket, vallásunkat, sajátos kultúrkincsünket.

9. évfolyam
Évi óraszám: 59

Románia földrajza

Belépő tevékenységformák

A tanulók:

- *szerezzenek* minél mélyebb ismereteket *Románia gazdasági és természetföldrajzáról*, de nemcsak a *tudományos szakirodalom alapján*, hanem a *művészetekben való fiktív utazások*, és az *egzotikus régiókban* megvalósult barangolások során is;
- önállóan is *gyűjtsenek* ismeretanyagot *filmekből, tudományos művekből, utazási naplókából* stb., mert mindezek *tudást gyarapító, személyiségformáló, szépérzékét fejlesztő tevékenységi formákat* jelentenek;
- készítsenek *szóbeli beszámolót és írásos tájékoztatót* Románia társadalmi-gazdasági helyzetéről, idegenforgalmáról stb.;
- írjanak fogalmazást a *kisebbség és az adott élettér, miliő viszonyulásáról*;
- *szerezzenek* jártasságot a *térképhasználatban*;
- „*utazzanak*” *térképen* a legnevezetesebb helyekre, és társítsanak hozzájuk *történelmi, művelődéstörténelmi, művészeti* ismereteket, melyek régmúlt idők echóját hallatják;
- a *földrajzi tudás- és szóanyag* közvetítésén túl, fordítsanak kellő hangsúlyt a *nyelvművelésre, a szó-kincsgyarapításra* (a terminus technikusok helyes használatára).

A *román nyelv és kommunikáció* óráin a földrajzhoz kötődő irodalmat sokrétű *szövegtani, mondat- és szó-tani*, valamint *jelentéstani* gyakorlatokra is felhasználjuk.

Témakörök	Tartalmak
Románia földrajzi elhelyezkedése	Közigazgatási felosztása (a megyék). Románia természeti adottságai és gazdasága. A társadalom szerkezete, az aktív lakosság szerepe stb.
Földrajzi térségek	Hegységek: Kárpátok, Keleti-Kárpátok, Déli-Kárpátok, Kárpátalja, Bánáti dombvidék, Nyugati Hegységrendszer. Vizek: A Fekete-tenger (tengerpart), Duna-Delta, Vaskapu, Maros, Olt stb.
Földrajzi legendák	A „Caraimanul”, „Babele”, „Retezatul” stb. a legendák tükrében. A Maros és az Olt folyók legendája. (A szövegek intertextuális, jelentéstani elemzése a nyelvi társalgási órákon történik).
Települések	Falusi települések. Élet a hegyvidék és alföld között. Tipikus román falvak (a máramarosi, a bukovinai falu, települések a Mócok országából). Jellemző képek. Városi települések.
Turizmus	A tengerpart. Síkvidéki, hegyaljai, hegyi, balneoklimatikus üdülőhelyek. Síelőhelyek (Poiana Brasov, Predeal, Paltinis, Vatra Dornei). Hegyvidékek. Falusi turizmus.

Témakörök	Tartalmak
Románia ma	Általános helyzetkép. Etnikai szerkezet. Társadalmi élet. Társadalmi szerkezet. Kormányzati rendszer. A jogrendszer. A pénzügyi rendszer. A politikai többpártrendszer. Az oktatás rendszere. A kulturális élet. A mindennapi élet.

A továbbhaladás feltételei

Románia földrajza

A tanulók:

- legyenek képesek *a térkép készségi szintű használatára*;
- ismerjék Románia *közigazgatási felosztását* és *főbb természeti adottságait*;
- tudjanak *földrajzi jelképeket* olvasni az atlasz megfelelő lapjairól;
- tanuljanak meg *legalább 5-6 földrajzi legendát*;
- legyenek képesek a *nevezetesebb városok* földrajzi és történelmi bemutatására;
- mutassák be a híresebb *üdülőhelyeket*;
- formáljanak egy *általános helyzetképet* a mai Romániáról;
- legyenek alapismereteik a *határ menti régiókban élő románokról*.

A románok története (a XX. század elejéig)

Belépő tevékenységformák

A tanulók:

- szerezzenek jártasságot a történelmi atlasz gyors és rendeltetésszerű használatában;
- tanórákon túli tevékenységi formákkal is mélyítsék tudásukat, pl. különböző történelmi tárgyú szakirodalom, történelmi magazinok, tanulmányok olvasásával, filmek megtekintésével stb. (beleértve a hazai román kiadványok tanulmányozását is);
- tájékozódjanak az Internet keresőprogramjában;
- értsék az alaptudományok közötti összefüggéseket, mint pl. a földrajz, a történelem, a filológia (majd később) az etnológia összefonódását;
- megismerési horizontjuk táguljon a művészetek, valamint az egyetemes filozófiai és irodalmi mozgalmak, irányzatok felé is; pl. az Erdélyi Iskola bemutatásakor az európai felvilágosodás filozófiai-kulturális kontextusában is tudjanak gondolkodni;
- idézzék fel (szóban vagy írásban), azokat a nagy történelmi eseményeket, amelyek egy-aránt hatottak a román és a magyar nép történelmére;
- készítsenek szóbeli vagy írásos beszámolókat a két nép együttéléséről;
- hasonlítsanak össze azonos eseményről készült történelmi forrásrészleteket;
- ismerjék a különböző elméleteket, a román és a magyar történészek álláspontját;
- önállóan is készítsenek tematikus bibliográfiát;
- tartsanak (4-5 perces) kiselőadásokat, vitaindítókat (jegyzet, feleletterv alapján);
- vitassák meg a kiemelkedő történelmi személyiségek döntéseit;

- ismerjenek a nagy fejedelmekhez fűződő legendákat;
- idézzenek fel olyan irodalmi és képzőművészeti alkotásokat, amelyek a nagy uralkodókat idézik fel;
- keressenek történelmi helyeket mai helyzetet tükröző térképeken.

Témakörök	Tartalmak
A kezdetek	Őskor és ókor Románia tájain. A románok eredete.
A középkori államiság	A havasalföldi és moldvai állam megalapítása. A középkori gazdaság és társadalom.
A török veszély	A török fenyegetés árnyékában. Együtt élő népek az erdélyi fejedelemségben a XVI–XVII. században. A török uralom a fejedelemségekben. A török elleni harcok. Román–magyar kapcsolatok. A művelődés keretei. A fanarióta korszak.
A nemzeti újjászületés kora	Az erdélyi románok a XVIII. században. A Tudor Vladimirescu felkelés. A „Szervezeti Szabályzat” kora. Az erdélyi románok a reformkorban és az 1848-as forradalomban. Az 1848-as forradalom a román fejedelemségekben.
A modern állam kiépítése	A fejedelemségek egyesülése és Cuza reformjai. A függetlenségi háború és a királyság kikiáltása. Társadalmi, gazdasági változások a századfordulón. A románok a dualizmus kori magyar államban, nemzetiségi politika. Az erdélyi kérdés Romániában. Az első világháborúban.

A továbbhaladás feltételei

A románok története (a XX. század elejéig)

A tanulók:

- legyenek képesek az *önálló anyaggyűjtésre, jegyzetkészítésre*, logikusan felépített *írásos és szóbeli* feleletre;
- az *atlasz* segítségével idézzenek fel *történelmi eseményeket*;
- értsék az *ok-okozati összefüggéseket*;
- egy-egy *évszám*ból kiindulva elevenítsék fel a történelmi eseményeket;
- legyenek jártasak a tanult *fogalmak* világában;
- legyenek képesek egy kisebb lélegzetű *történelmi tanulmány* megértésére és *lényegének kiemelésére*;
- jellemezzék a nagyobb *történelmi személyiségeket*.
- tudjanak *összefüggően beszélni* a Duna menti népek sorsközösségéről;
- tájékozódjanak a *legmodernebb bibliográfiákban*.

10. évfolyam
Évi óraszám: 59

A románok története (a XX. század)

Belépő tevékenységformák

A tanulók:

- *egyéni anyaggyűjtéssel* is szerezzenek minél több ismeretet a mai Románia társadalmi, politikai, gazdasági helyzetéről és etnikai összetételéről;
- az Internet, a tömegkommunikáció segítségével tájékozódjanak a *legújabb szakirodalomban*;
- folytassanak *elemző beszélgetést* nemzetközi szerződések, békekötések alapokmányairól;
- *esszé* formájában is fejtsék ki gondolataikat a kijelölt történelmi kérdésről.

Témakörök	Tartalmak
Románia az első világháború után	Románia a Párizs környéki békek után. A társadalom problémái, a pártok és a politika, a nemzetiségi kérdés. Művelődés, életmód a két világháború között. A király és a Vaszgárda párharca. A királyi diktatúra.
A második világháború és hatásai	A második bécsi döntés, Észak- és Dél-Erdély. A királyi diktatúra bukása. Románia a második világháborúban.
A kommunista diktatúra Romániában	Társadalmi, gazdasági változások a második világháború után. A kommunista diktatúra kiépítése. A nemzetiségi kérdés.
A romániai rendszerváltozás	A temesvári és a bukaresti forradalom. A többpártrendszer kialakulása. A mai Románia társadalmi, gazdasági kérdései.

A magyarországi románok története

Belépő tevékenységformák

A tanulók:

- könyvtárban, levéltárban, egyházi és múzeumi forrásokból gyűjtsenek ismeretanyagot a *történelmi és a mai Magyarország románságának (művelődés)történetéről*;
- *rajzolják meg* a családfájukat;
- gyűjtsenek *archív fotókat* szülőfalujuk hajdani képéről és egyéb tárgyakat a dédszülők családi hagyatékából;
- állítsanak össze *kiselőadásokat* saját falujuk (városuk) *helytörténetéből*;
- *írjanak kisebb tanulmányokat* azokról a *neves egyéniségekről*, akik sokat tettek e régió románságának szellemi felemelkedéséért;
- *ismerjék azokat a történelmi dátumokat*, amelyek a kerettantervben szerepelnek;
- szerezzenek ismereteket a honi etnikai, kisebbségi közösségek történelmi örökségéből, e *nemzetiségek irodalmából, zene- és tánckultúrájából*;
- *írjanak vitaindítót* a *kisebbségi jogi-állampolgári ismeretek* témaköréből.

Helytörténet

Témakörök	Tartalmak
A XVIII. század előtti múlt nyomában	Történelmi adatok a román-magyar határmentén élő románságról. A románság jelenléte a Körösök vidékén, a XIII. században.
A települések helyzete a török hódoltság idején	Vallomások a török utazó <i>Evliya Celebi</i> feljegyzéseiből (a gyulai várban). E régió elnéptelenedésének okai.
A szervezett újratelepítés	Az újratelepítés okai és körülményei. A megyék újjászerveződése: <i>Bihar</i> (1688), <i>Békés</i> (1715) és <i>Csanád</i> (1730).
A múlt nyomdokain	A <i>Gyula</i> és <i>Magyarcsanád</i> közti települések románsága a <i>Fehér-Körös</i> felé nyúló hegyvidékről származhat, míg a <i>Méhkerék</i> és <i>Pocsaj</i> között letelepült lakosság a Bihari-hegységhez közelebb elterülő <i>Fekete-Körös</i> vidékéről jöhetett (térkép). Az elődök magukkal hozták a túlélés alaptényezőit: <i>a nyelvet, az ortodox vallást, a szokásokat, a művészeteket</i> stb.
Helytörténet	Mozaikok a románok által is lakott települések helytörténetéből: <i>Elek, Battonya, Békéscsaba, Kétegyháza, Méhkerék, Pusztaozlaka, Gyula, Körösszakál, Körösszegapáti, Bedő, Pocsaj, Magyarcsanád.</i>

Mozaikok a történelmi és a mai Magyarország románságának történetéből

Témakörök	Tartalmak
Nemzeti-kulturális törekvések (1918-ig)	Az <i>Erdélyi Iskola</i> szerepe. Az aradi Preparandia. Mozaikok az Osztrák–Magyar Monarchia <i>macedo-román közösségeinek</i> életéből. A budapesti <i>Petru Maior</i> egyesület történetéből.
Neves személyiségek	<i>Moise Nicoara, Gheorghe Pomut, Iosif Vulcan, Iosif Ioan Ardelean, David Voniga, Stefan Rusu</i> és mások a magyarországi románság szolgálatában.
Kulturális intézmények, iskola, oktatás, alapítványok	Egyházi iskolák. Román állami iskolák. A felsőoktatás helyzete. Alapítványok: <i>Gozsdu, Ghiba-Birta Elena, Pap Teodor, Tegle Petru.</i> <i>Az alapítványok szerepe a magyarországi románok kulturális életében.</i>
A román nyelvű sajtó és kiadványok	A román sajtó története 1918-ig. <i>Iosif Vulcan</i> és a <i>Familia</i> (Család) című lap, 1864. <i>David Voniga</i> és a <i>Lumina</i> (Fény) 1894. A sajtó története a mai Magyarországon. Évkönyvek és egyéb román kiadványok
Kulturális élet a XX. század második felében	A hazai románság kulturális élete. Román intézmények.

Témakörök	Tartalmak
A magyarországi románok kiadványai	Szintézis a jelentősebb publikációkról.

Kisebbségi jogi és állampolgári ismeretek

Témakörök	Tartalmak
A nemzetiségek jogairól	<i>Alapfogalmak:</i> nép, nemzet, nemzetiség, nemzeti kisebbség, etnikum. Azonosságtudat, identitás, kettős kötések, román–magyar együttélés. Az asszimiláció (okai, jellemzői, fokozatai, iránya), összefüggései a városiasodással, a közigazgatással stb.
Magyarország kisebbség-politikája ma	A kisebbségekre vonatkozó törvények. Más kisebbségek Magyarországon.

A román nyelv

(Lásd a *Nyelv és kommunikáció kerettantervét is.*)

Belépő tevékenységformák

A tanulók:

- rajzolják le a *neolatin nyelvek ágrajzát*;
- tanuljanak meg 20-30 *alapszót*, amelyek a nyelvrokonságot bizonyítják;
- *térképhasználattal* kövessék nyomon a román nyelvterületeket;
- mutassanak be *élőszavas és írásos szöveget* a *körösvidéki román nyelvjárás* mindkét *tájnyelvi változatáról*;
- tartsanak *vitaindítót* a nyelv és identitás témaköréből.

Témakörök	Tartalmak
A román nyelv egy neolatin nyelv	A román nyelv főbb sajátosságai. A neolatin nyelvek. Román nyelvterületek bemutatása (térképhasználattal).
Hol és melyik variánsát beszélik?	A román nyelv tájnyelvi változatai.
Nyelvjárások, tájnyelvi változatok	A <i>körösvidéki nyelvjárás</i> és a két <i>tájnyelvi változat</i> jellemzői.
Mi az irodalmi nyelv?	A román nyelv irodalmi változata. Stílusfajták.
A hazai románok nyelve	A román nyelv helye és szerepe a honi románság életében ma. A hazai románság csoportokra bontása anyanyelvismeret alapján.
Nyelv – identitás	A <i>nyelv</i> mint az <i>értékmentés</i> és <i>-közvetítés</i> kulcstényezője. Ifjú nemzedék – iskola – nyelv (tájszólás – irodalmi nyelv).

A továbbhaladás feltételei

A románok története a XX. században

A tanulók:

- legyenek képesek egy reális helyzetrajz lényegre törő felvázolására a mai Románia *társadalmi, politikai, gazdasági életéről* és annak *etnikai összetételéről*;
- tudjanak *bibliográfiákat* készíteni az iskolai és közkönyvtárak, valamint az Internet keresőprogramjának használatával;
- tájékozódjanak a *legújabb szakirodalomban*;
- ismerjék a román és a magyar történészek állásfoglalásait a XX. századi Romániáról;
- legyenek képesek *pályamunka* megírására (tanári irányítással);
- legyenek *jártasak* a tanult fogalmakban, és értsék az *ok-okozati összefüggéseket*;
- kísérik figyelemmel a *napi eseményeket*.

A magyarországi románok története

A tanulók:

- ismerjék a *magyarországi románok történelmi múltját*, a(z) (újra)telepítések okait és körülményeit;
- rendelkezzenek alapvető *helytörténeti* ismeretekkel;
- kísérik figyelemmel a *nemzeti-kulturális törekvéseket* és a románság szellemi elitjének cselekvési programját;
- legyenek széleskörű ismereteik a történelmi és a mai Magyarország románságának *művelődéstörténetéből*;
- ismerjék a *hazai románok intézményeit* és a *román nyelvű kiadványokat*;
- rendelkezzenek alapvető *kisebbség-jogi és állampolgári ismeretekkel*.

A román nyelv

A tanulók:

- értsék a *diakron* és a *szinkron* nyelvvizsgálat közötti különbséget;
- legyenek alapismereteik a *román nyelv* kialakulásáról;
- legyenek képesek a *neolatin nyelvcsalád felvázolására*, az e nyelveket beszélő országok (népek, etnikumok és kisebbségek) életterének bemutatására (térképhasználattal);
- ismerjék a román *nyelvjárások* és a *tájnyelvi változatok* főbb sajátosságait;
- fejtsék ki véleményüket a kétnyelvűségről, a kisebbségi nyelv pozícióvesztésének okairól, a nyelv és identitás tárgyáról;
- ismerjék a különböző stílusfajtákat.

11. évfolyam **Évi óraszám: 59**

A vallások és az egyházak szerepe a románok kultúrájában

Belépő tevékenységformák

A tanulók:

- vitassák meg az *egyházszakadás közvetett és közvetlen okait*;
- írjanak *esszéket a keresztény hit lényegéről* (s benne az *ortodoxizmusról*);
- tekintsenek meg egy *ortodox templombelsőt*, nevezzék meg annak főbb részeit, ismerjék meg a különböző *kegytárgyakat* és az egyházi *szent könyveket*;

- fogalmazzanak meg *értekezéseket* az egyház szerepéről a román nyelv és kultúra megőrzésében;
- tudásukat *dolgozatok* és *feleletek* formájában is tegyék mérlegre.

Témakörök	Tartalmak
A kereszténység, a keresztény egyház	A kereszténység első évszázadainak nyomában – a <i>keresztény hit lényege</i> (tömör áttekintés).
A Nagy Egyházszakadás (1054)	Az egyházszakadás <i>közvetett</i> és <i>közvetlen okai</i> , következményei. A <i>keleti</i> és a <i>nyugati</i> kereszténység elkülönülése. <i>Dogmatikai, egyházfegyelmi, liturgikus eltérések.</i>
Az ortodoxizmus	Az ortodoxizmus alaptanai. Az ortodox egyházak (köztük a Román Ortodox Egyház) általános áttekintése.
A szent építmény részei	A templom mint szent építmény. <i>Építészeti stílusjegyei.</i> <i>Belső részei.</i> <i>Kegy tárgyak.</i> <i>Egyházi (szent)könyvek.</i>
A görög katolicizmus	Magyarországi román görög katolikusok: <i>Léta, Bedő, Pocsaj.</i> A görög katolicizmus lényege. <i>Dogmatikai, liturgiai és egyházfegyelmi különbségek a görögkeleti és görög katolikus szertartás között.</i>
A reformáció	A protestáns egyházak. Főbb protestáns egyházak. A protestantizmus lényege és hatása a kultúra fejlődésére. A román baptista közösségek (általános áttekintés).

A magyarországi románok népi kultúrája

Belépő tevékenységformák

A tanulók:

- gyűjtsenek *archív fotókat* a *tradicionális faluról, mesterségekről, munkaeszközökről* stb.;
- *írásban* és *szóban* jellemezzék az elődök *ruházatát, népi konyhaművészetét, ünnepekhez kötődő szokásait* stb.;
- látogassák a kétegyházi *tájházat*; készítsenek *népi ételeket*; tekintsenek meg archív filmeket;
- fejtsék meg az *emberi élet nagy eseményeihez kötődő jelentősebb szimbólumokat*;
- tanuljanak és adjanak elő *népdalokat, népi táncokat, meséket, legendákat, népi színjátékokat* stb.;
- az értékmentés céljából gyűjtsenek *ősi szokásokat, hagyományokat, folklóralkotásokat*;
- szervezzenek *tanulmányi kirándulásokat*, és látogassák a *múzeumi gyűjteményt* is mint az *eltűnt idők fennmaradt tanúbizonyságát*;
- vegyenek részt *néprajzi, önismereti táborokban*; tiszteljék az apáink apáitól örökölt értékeket.

Témakörök	Tartalmak
A paraszti közösségek	(A nagyobb hangsúly a magyarországi románság tárgyi és szellemi kultúrájának bemutatására esik.) Párhuzamok a román és a magyar népi kultúrában.
A család szerkezete, rokoni kapcsolatok	A <i>tradicionális típusú család bemutatása.</i> A család társadalmi-gazdasági egység. A család felépítése. Kapcsolatrendszere. Rokoni kapcsolatok. A <i>nemzetiségi, a vallási és helyi endogámia.</i>
Gazdasági	Nincstelen parasztok, jobbágyok, később szabadparasztok, szolgák, disz-

Témakörök	Tartalmak
és társadalmi helyzet	nópásztorok, béresek.
Lakókörnyezet	Zsúfolt lakóházú, keskeny és kanyargós utcájú települések.
Főbb tevékenységek, használati eszközök	Földművelés. Állattenyésztés. Len- és kenderfeldolgozás. Faeke (később vaseke). Cséplés nyomtató lóval.
Osí mesterségek	Románia tájain fafeldolgozás: építmények, fatemplomok (Máramaros, Nyugati-Kárpátok). Fazekasság (Horezu, Ohaba, Vama). A magyarországi románoknál: szücsmesterség, fonás, szövés, hímzés.
Lakóházak, gazdasági építmények	E régió hagyományait követő építkezési módok (<i>falverés, nádtető stb.</i>). Alföldi típusú lakóházak. Két- vagy háromosztatú lakóház. Gazdasági építmények: mezőgazdasági termények tárolására; állatok szállása; gazdasági eszközök és takarmány elhelyezésére.
A lakóház belső elrendezése	Háromosztatú térelrendezés (<i>tisztaszoba, konyha, lakószoba</i>) és a <i>mel-lékhelyiségek</i> . A szobák belső elrendezése. A hagyomány szerint <i>diagonális</i> elrendezés. A század elejétől <i>párhuzamos</i> elhelyezés. A szoba legfőbb díszítőelemei: a <i>festőminták, festett falak</i> .
A bútorok	Keményfából <i>faragott bútordarabok</i> , különböző geometriai formákkal vagy virág motívumokkal díszítve. A polgári bútor megjelenése a XIX. század második felében.
Ruházkodás	Románia különböző tájegységeinek népviselete, valamint a <i>magyarországi románok ruházata</i> . A ruházat rendeltetése. <i>Mindennapi viseletre szánt ruhák.</i> <i>Vasárnapi (ünneplő) ruhák.</i> A női és a férfi ruházat a román népviseletben.
A népi textíliák, azok funkciói, és díszítőelemei	A <i>paraszti lakásbelső</i> legjellegzetesebb román elemei: a <i>szőtt, hímzett textíliák</i> . A vászonszövés művészete. Két anyag kombinációjával nyert szöttesek. A <i>díszítő funkciójú</i> textíliákat kenderből és pamutból szöttek, pl. abroszok, ágyterítők, csipkés párnák stb. <i>Különböző funkciójú és jellegű szöttesek.</i> <i>Viseleti darabok és ünnepi alkalmakkor használt, díszítő funkciójú textíliák.</i> A szöttesek <i>színvilága, díszítőelemei, geometriai motívumrendszere</i> . Különböző <i>technikai eljárások</i> , egyszerű és bonyolult hímzéstéchnikák alkalmazása.
Étkezési szokások, speciális ételek	Tradicionalis ételek. Böjti ételek. <i>Ünnepekhez kötődő étkezési szokások</i> (húsvét, karácsony, parasztlakodalom, halotti tor) és szezonmunkák idején, aratáskor, betakarításkor.

Román szokások, hiedelmek és hagyományok

(Mindezek bemutatása egyetemes és nemzeti kontextusban;
párhuzamok a román és a magyar népi kultúrában.)

Témakörök	Tartalmak
Naptári ünnepek és szokások	A naptári ünnepek <i>4 ciklusra bontva</i> . Téli, tavaszi, nyári, őszi ünnepkör.
Nevek, ragadványnevek	<i>A magyarországi románok nevei, ragadványnevei.</i>
Átmeneti rítusok A születés	<i>Terhesség. Népi szokások és hiedelmek, jövőmondó eljárások. Születés. Születési szokások. Az újszülött sorsát befolyásoló mágikus eljárások. Hiedelmek, babonák. Profán szimbólumok. A bölcsődal. A születés a művészetekben.</i>
A keresztelés	Az újszülött integrálódása a keresztény ortodox egyházba. Szakrális rítusok, szimbólumok.
Népi összejövetelek a lakodalom előtti időszakból	Tradicionalis táncmulatságok A vasár- és ünnepnap táncháza. Fonó.
A házasodás	A leányszöktetés („fujitul”). Az eljegyzés. Endogámia, exogámia. Az egyházi esküvő.
A lakodalom	A lakodalmi ceremónia. Szokások és népi alkotások. Lakodalmi hívogatás. A lakodalom mint népi színjátszás. <i>A lakodalom a művészetekben.</i> (Lásd a Román irodalom kerettantervét is.)
A magyar népszokások hatása	Egyes magyar népszokások átvétele.
A temetés	Az elváláshoz és az átmenethez kötődő <i>cselekmények, rítusok és hiedelmek</i> . A temetési szertartás főbb szegmenstumai. A temetési szertartás mint ősi szimbólumok hordozója. Halált jósló jelek. A virasztó. A halottas menet. <i>A halottsiratás, a népek ősi szokása.</i> <i>A halottsirató ének – a nők improvizatív költészete.</i> A halottbúcsúztató ének: „ <i>Hora mortului</i> ” a magyarországi románok jellegzetes folklóralkotása. A halál mint a házasságkötés misztériuma. Kifejezése a román kultúrában és az egyetemes művészetekben. (Lásd a Román irodalom kerettantervét is.)
Népi hitvilág, hiedelmek, babonák	<i>Pozitív és negatív jelek: „jó óra”, „rossz óra”; „jó napok”, „rossz napok”. Kedd asszonya, Péntek asszonya stb.</i>
Népi gyógyászat	Gyógynövények és egyéb anyagok alkalmazása a népi gyógyászatban. Mágikus gyógyítás. Ráolvasások.
A gyermek szerepe a tradicionális közösségekben	A gyermek jogai, kötelességei, szabadideje.
Gyermekjátékok	<i>A felnőttek világából vett játékok:</i> a családi élet szokásai (pl. lakodalom, temetés stb.) a gyermeki színjátszásban. <i>Igazi gyermekjátékok:</i> „de-a bighe”, „de-a tetrutale” stb. <i>Gyermekszínház:</i> kolindálás, paparudele-játék (esővarázslás) stb. Gyermekdalok, mondókák, kiszámolók, találós kérdések, nyelvtörők.
A gyerekek játékszerei	Játékszerkészítés a tradicionális közösségekben.

Népköltészet

(Lásd a Román irodalom kerettantervét is.)

(Műnemek – műfajok)

Témakörök	Tartalmak
A folklór mint hagyomány- és szokásköltészet	Az agrárszokások költészete: az aratódalok. Karácsonyi énekek: vallásos és világi témájú kolindák. Lakodalmi költészet: a táncszó, csujogató, menyegzői köszöntők, vőfély-versek, menyasszony-síratók, ételköszöntők stb. A népgyógyászat költészete: mágikus énekek, ráolvasások. Halottsírátók, halotti énekek
Tanköltemények	Shólások és közmondások. (Méhkeréki shólások és közmondások Horcopán Sándor gyűjtése). Találós kérdések. Gyermekfolklór.
A népballada	Miorita (A báránka) Mesterul Manole (Manole Mester).
Népi epika	Népmesék: tündérmesék, tanmesék. Egyetemes, nemzeti és helyi motívumok V. Gurzau, T. Simonca, M. Purdi meséiben.
Népi legendák	Földrajzi és történelmi legendák: Volt egyszer egy Bucur nevű pásztor... (Legenda Bukarest alapításáról). Legenda Moldova megalapításáról. Vlad Tepes egy katonája. Cuza Voda és a katona. Bologu nevű betyár legendája. Legenda Paradaicaról.
A növény- és madárvilág	Állatok, madarak, növények a legendák világában. A napraforgó legendája. A fecskemadár legendája stb.
Népi líra	Érosz a folklórban. Szerelmi tárgyú dalok. Csujogatók.
Népi színjátszás	Paraszti karnevál: turkajárás, maszkos alakoskodások. Misztériumjátékok. Betlehemezés. Egyéb népi színjátékok.
Népzene	Bölcsődal, szerelmi dal, ballada, síratóének, hóra.
Néptánc-művészet	A magyarországi románok néptánc kultúrája. Bihari táncok.

A továbbhaladás feltételei

A vallások és az egyházak szerepe a románok kultúrájában

A tanulók:

- rendelkezzenek ismeretekkel a kereszténység lényegéről;
- értsék az egyházszakadás okait és következményeit;
- legyenek alapismereteik a keleti és a nyugati egyházak dogmatikai, egyházfegyelmi és liturgikus különbségeiről;
- ismerjék a főbb ortodox egyházakat;
- ismerjék az ortodoxizmus alaptanait, tudjanak felsorolni néhány kegytárgyat és szent könyvet;

- legyenek képesek értelmezni a *szakrális jelképrendszert*;
- a szintézis igényével tudjanak beszélni a *protestantizmus* lényegéről, és ismerjék a protestáns egyházakat;
- tájékozódjanak a görög katolikus és a *baptista* közösségek életéről is.

A magyarországi románok népi kultúrája

A tanulók:

- ismerjék a *paraszti közösségek belső rendszerét*;
- legyenek képesek a *román* és a *magyar* népi hagyományok kölcsönhatásának felismerésére;
- ismerjék a *tradicionális típusú család* felépítését, kapcsolatrendszerét;
- legyenek jártasak a *lakókönyezet*, a *ruházkodás*, a *népi étkezési szokások* témakörében is;
- értsek az *endogámia* és *exogámia* lényegét;
- ismerjék a *naptári ünnepeket* és az ezekhez fűződő népköltészetet;
- legyenek alapismereteik a magyarországi románok *ragadványneveiről*;
- ismerjék az *átmeneti rítusokhoz* fűződő szokásokat és szóhagyományozó alkotásokat;
- értsek a *gyermek szerepét* a tradicionális közösségekben és legyenek ismereteik a hajdani *játékszerek készítéséről*;
- legyenek képesek a *folklóralkotások téma- és formavilágának komplex elemzésére*;
- ismerjenek *román szólásokat, közmondásokat, balladákat, legendákat és népmeséket*;
- legyenek képesek a *mesék elemzésére*, az *egyetemes*, a *nemzeti* és a *helyi motívumok* feltárására.

12. évfolyam Évi óraszám: 53

Tudományok – művészetek – nyelv

Belépő tevékenységformák

A tanulók(nak):

- legyenek általános ismereteik a négy alaptudományról: földrajz, történelem, etnológia, filológia;
- hozzanak példákat az irodalom és a társművészetek közötti összefüggésekre;
- keressék a tudományok és a különböző művészeti ágak közötti összefüggéseket;
- szóbeli feleletek, referátumok, írásbeli dolgozatok formájában bizonyítsák be általános műveltségüket a művészetekben (építészet, festészet, zene stb.);
- aktívan és alkotóan kapcsolódjanak be az integrált ismereteket közvetítő órák tananyag feldolgozásába, a földrajz, a történelem és a jelképrendszerekben gazdag művészetek világába;
- diakronikus és szinkronikus látásmóddal integrálják és rendszerezik ismereteiket;
- elevenítsenek fel történelmi eseményeket az irodalom, a festészet és a zene művészeti kódjain;
- a társművészetek közötti összefüggéseket a stílusirányzatok aspektusából is figyeljék meg, s minél mélyebb látásmóddal kövessék a modernizmust a művészetekben;
- tartsanak (kis)előadásokat a modern és a posztmodern irányzatokról (a fenti példák alapján);
- írjanak dolgozatot mindazokról a román kulturális és tudományos felfedezésekről, amelyek európai és egyetemes értékűek;
- ismertessék a román tudomány és technika legfőbb vívmányait;
- vegyenek részt a művészetekkel, a tudománnyal, technikával, sporttal stb. kapcsolatos vetélkedőkön;
- elemezzenek történelmi, tudományos stb. témájú szövegeket (szófaji, jelentéstani szempontból), mert ezek a nyelvi gyakorlatok jól szolgálják a szókincsgyarapítást, a helyes és árnyalt kifejezésmódot;
- látogassanak el múzeumokba, képtárakba, kulturális intézményekbe, mert mindezek hatékonyan fejlesztik az etikai és esztétikai érzéket, és segítik az önmeghatározást.

Témakörök	Tartalmak
	<i>(Földrajzi, történelmi, vallástörténeti, művészeti és nyelvi ismeretek egyidejű közvetítése. A szövegek sokrétű nyelvi elemzése).</i>
Tudományok – művészetek	A havasalföldi kolostorok. Építészeti stílusok: <i>bizánci, brâncoveanu, argesi stílus</i> stb. Történelmi alakok. Irodalmi és képzőművészeti alkotások. A moldvai kolostorok. A moldvai festészet stílusjegyei. A „ <i>moldvai stílus</i> ”, a „ <i>voroneti kék</i> ”. A XVIII. század építészete és képzőművészete. A brâncoveanu stílus. A XIX. század a <i>neoklasszikus</i> és a <i>román, nemzeti stílus</i> korszaka. A XIX. és a XX. századi román <i>építészet, képzőművészet</i> (vázlatokban). C. <i>Brâncusi</i> szoborcsoportjai. <i>A magyarországi románok képzőművészete.</i>
Színház	Színháztörténeti alapismeretek. Színészek. Rendezők. Dramaturgok. Drámairodalom. (Lásd a Román irodalom kerettantervét is.)
Zene	Zenei ismeretek. Zeneirodalom. Zenetörténet (zeneszerzők, karmesterek, operaénekesek).
Filmművészet	A filmművészet nagyjai (színészek, rendezők).
Kulturális intézmények	(Lásd a Román irodalom kerettantervét is.)
Tudományok	A különböző tudományok (matematika, fizika, kémia, biológia, földrajz, történelem, filozófia, pszichológia, nyelvészet) neves tudósai.
Technika	Repüléstan.
Sport	Híres sportolók.

V.

**PROGRAME-CADRU
Pentru învățământul minoritar****LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ****ȘCOLI CU LIMBA DE PREDARE ROMÂNĂ ȘI BILINGVE****Clasele 1–4***Scopurile și sarcinile*

Scopul principal al predării limbii și literaturii române în clasele 1-4 ale școlii generale este ca ea să contribuie la păstrarea limbii și identității noastre. Limba este o forță de coeziune, prin ea se exprimă valorile noastre culturale, și tot prin ea se păstrează tradițiile noastre. O condiție primordială a folosirii limbii materne și a formării unei culturi generale este atașamentul față de neam și de cultura sa. Prin urmare procesul instructiv-educativ în limba maternă este important atât pentru individ, cât și pentru comunitate. Ținând cont de particularitățile de vârstă ale elevilor, obiectivul predării limbii și literaturii române în clasele 1-4 ale școlii generale este ca elevii să fie capabili, pornind de la folosirea instinctivă a limbii însușite în familie, să treacă la folosirea conștientă a limbii, aceasta fiind pentru ei o descoperire. Prin folosirea conștientă a limbii elevii retrăiesc mai profund sentimentul de identitate a mediului lor restrâns și mai larg, ei învață să transmită informații în limba română despre România și patria lor, despre datinile, tradițiile, obiceiurile și sărbătorile acestora.

Scopul predării limbii și literaturii române este ca elevii să folosească limba atât la nivelul receptării, cât și la cel al producerii mesajelor, și să fie capabili să folosească în scris limba lor maternă. Totodată disciplina noastră trebuie să transmită elevilor o perspectivă a interculturalității prin care ei se vor putea apropia și mai mult de complexitatea culturii românești, de varietatea limbii române, descoperind semnificațiile profunde ale cuvintelor și ale expresiilor, diferențele sau elementele comune dintre limba română și maghiară. Astfel elevii își vor însuși deprinderi de toleranță și de cooperare.

Programa-cadru a disciplinei conține sarcinile didactice și educative ale predării limbii și literaturii române (în domeniul culturii conform tradițiilor), ținând cont de particularitățile de vârstă ale elevilor, pe baza cărora se realizează treptele de trecere (cu precizarea și concretizarea sarcinilor) dintre diferite tipuri de școală. Programa concretizează scopurile și sarcinile pentru diferite tipuri de școală și stabilește conținutul și standardele de învățare pentru fiecare an de studiu, și prevede nivelul dorit de dezvoltare a deprinderilor pentru fiecare clasă în parte. Paralel cu dezvoltarea capacității de exprimare orală este importantă însușirea de către elevi a deprinderilor de citire și de scriere corectă, precum și de alcătuire în scris a textelor. Astfel elevii trebuie să fie capabili să se exprime oral pe baza unor exerciții de îmbogățire a cunoștințelor prin care ei, pornind de la deprinderi de înțelegere a limbii, își vor dobândi deprinderi de folosire independentă a limbii.

Elevii trebuie să ajungă treptat la folosirea independentă a limbii, trecând de la exercițiile dirijate la-a-numite închise la exerciții deschise. Paralel cu dezvoltarea capacităților de exprimare corectă este foarte importantă dezvoltarea deprinderilor de înțelegere a mesajelor și

a textului, de citire (cu voce tare și în gând) și la fel de importantă este și îmbogățirea treptată și conștientă a vocabularului.

Prin punerea în roluri a poveștilor, legendelor, poeziilor, memorizărilor contribuim la o mai bună înțelegere a textelor. Prin acest procedeu elevii își vor dezvolta cunoștințele relative la lexic, cele de exprimare (orală și în scris), astfel ei vor fi în stare să citească și să înțeleagă un text la un nivel mai ridicat.

Sarcina cea mai complexă la clasele 1-4 este însușirea de către elevi a folosirii în scris a limbii. Ei trebuie să ajungă la un nivel de folosire în scris a limbii ca mijloc de exprimare, și trebuie să stăpânească tehnica scrisului și folosirea conștientă a limbii, trebuie să-și însușească sistemul limbii și punerea în aplicare și folosirea acestui sistem în diferite activități. O importanță egală cu dezvoltarea deprinderilor o are sarcina de a-i educa pe elevi în spiritul respectului față de limba română ca limbă maternă. Elevii trebuie să devină conștienți că ei sînt purtători ai unor comori strămoșești pe care le vor transmite generațiilor viitoare; ei trebuie să devină indivizi care să aibă un spirit receptiv și de toleranță, cărora le place să citească, să se cultive în limba lor maternă, atît în limba pării lor, cît și în alte limbi.

Obiective generale

Pregătirea elevilor pentru însușirea deprinderilor de limbă necesare comunicării în societate și folosirii în mod civilizat a limbii.

Elevii care frecventează școala vorbesc limba lor maternă la un nivel scăzut sau spontan. Astfel sarcina școlii este pregătirea elevilor în vederea folosirii conștiente a limbii. De-a lungul cursurilor de limbă elevii trebuie să fie conștienți de importanța comunicării corecte în limba română, prin urmare ei vor fi capabili să-și dezvolte conștient aptitudinile de limbă. Dezvoltarea conștientă va rezulta ca această comunicare, verbală sau nonverbală, să nu fie influențată în mod spontan.

În procesul de însușire a limbii române îi vom forma pe elevi să fie capabili de a formula diferit intențiile lor de comunicare, conform situațiilor (în relațiile prietenești și cele oficiale). De-a lungul procesului de însușire a limbii, elevii, prin experiența dobîndită în diverse situații și prin învățarea unor tehnici variate, se vor deprinde cu alegerea celor mai eficiente metode în vederea dezvoltării lor. Diferitele situații de comunicare contribuie la dezvoltarea aptitudinilor elevilor de a se adapta la diverse situații de contact lingvistic.

Textele destinate memorizării, împreună cu operele literare vor contribui la eficacitatea însușirii limbii. De-a lungul analizelor creațiilor populare se dezvoltă la elevi sentimentele de identificare afectivă, iar prin folosirea expresiilor variate ei își vor îmbogăți treptat vocabularul; exercițiile de punere în roluri, situațiile de joc le dezvoltă aptitudinile de folosire spontană a limbii, creînd o atitudine deschisă față de ceilalți, astfel elevii se vor putea exprima mai liber în situații de comunicare în grup.

Formarea aptitudinilor la elevi de a crea texte în funcție de cerințele regulilor și formelor limbii române contribuie la încurajarea imaginației, a exprimării libere și a unui stil individual. Deprinderile de a crea texte în scris și oral se dezvoltă prin elaborarea de către elevi a diferitelor tipuri de texte. Prezentarea unor opere literare ajută dezvoltarea exprimării libere a elevilor.

Îmbogățirea conștientă și permanentă a vocabularului îi ajută pe elevi să redacteze și să prezinte diferite texte legate de o temă dată. Astfel vom dezvolta la elevi și aptitudinile de autocontrol.

Dezvoltarea aptitudinilor de înțelegere a textului

În vederea desfășurării unor activități eficiente este important ca elevii să înțeleagă explicațiile și indicațiile simple în limba română ale profesorului, legate de cunoștințele ce urmează să fie însușite sau de temele de conversație curentă. Prin diverse exerciții bazate pe

logică și creativitate și prin activitățile în perechi, elevii trebuie să înțeleagă și întrebările care se vor ivi în diferite situații de comunicare din viața cotidiană și cele care nu se leagă direct de textul respectiv.

Trebuie să se formeze la elevi deprinderile de citire într-un ritm adecvat înțelegerii textului și de citire individuală în gând. Se poate pretinde de la elevi citirea textelor cunoscute doar după o pregătire prealabilă. După interpretarea textelor se vor da explicații privind cuvintele și expresiile dialectale ce prezintă diferențe față de limba literară. Atragem atenția elevilor asupra mijloacelor specifice ale comunicării, asupra valorii artistice a operelor și asupra relațiilor interpersonale. Ei trebuie să se identifice cu situațiile pozitive de viață, iar în legătură cu personajele negative ei trebuie să prezinte punctul lor de vedere critic.

Dezvoltarea aptitudinilor de învățare și transmiterea tehnicilor de prelucrare a cunoștințelor

Elevii trebuie să înțeleagă că este necesar ca ei să-și îmbogățesc cunoștințele într-un cadru cât mai larg (biblioteci, programe tv și radio, presă). Ei trebuie să se familiarizeze cu sistematizarea logică și selectivă a informațiilor și cu elaborarea schișelor. Le dezvoltăm totodată simțul de a distinge binele de rău, de a alege ceea ce este corect. Va trebui dezvoltată la elevi și capacitatea selectării lucrărilor de bază.

Manualele și textele alese pentru muncă în clasă dezvoltă identificarea afectivă a elevilor, judecata lor morală și înțelegerea valorilor estetice ale textelor.

Operele literare și creațiile populare vor dezvolta la elevi conștiința datoriei morale, necesitatea de a-i cunoaște pe strămoși, formarea conștiinței identitare și aprecierea în mod pozitiv a alterității.

Cadrele didactice trebuie să predea elevilor cunoștințe despre românii din Ungaria, despre tradițiile literare, artistice și istorice ale localităților respective.

Structura limbii române; formarea atitudinii conștiente de folosire a limbii

Se vor preda cunoștințe de bază legate de structura limbii române, la un nivel încât elevii să recunoască și să nominalizeze părțile principale. Prin însușirea vocabularului, prin observarea și urmărirea regulilor gramaticale în vorbirea curentă, trebuie să se dezvolte la elevi aptitudinile de exprimare corectă în limba română, să fie capabili să-și comunice clar și sigur intențiile, cu ajutorul unor unități lexicale și gramaticale adecvate.

Însușirea deprinderilor de scriere

Se pun bazele însușirii scrierii literelor și grupurilor de litere și a legăturilor între ele. Se formează la elevi un ritm corect de scriere și un aspect plăcut al formei literelor prin copiere, dictare, scriere din memorie, prin scrierea unor texte, propoziții și cuvinte fără greșeli, fără emiterea sau schimbarea literelor, respectând regulile de ortografie învățate. Se creează totodată obiceiul de a-și controla singur textul scris.

Clasa 1
Numărul orelor: 148

Activități de învățare

Dezvoltarea deprinderilor de înțelegere a mesajului oral

Exerciții de înțelegere în diferite situații de comunicare, a cuvintelor și textelor auzite în poezii destinate memorizării, în situații obișnuite ale vieții cotidiene și în cadrul activităților conform specificului de vârstă a elevilor. Exerciții de înțelegere a mesajului oral în tipuri deosebite: după audierea și citirea textului, în context și în diferite forme situaționale.

Dezvoltarea deprinderilor de exprimare orală

Exerciții de respirație corectă în timpul vorbirii, de dozare eficientă a aerului din plămâni. Observarea elevilor de-a lungul diferitelor activități și urmărirea formării corecte a sunetelor în diverse exerciții. Dezvoltarea la elevi a aptitudinilor de observație, de analiză, de comparație și a capacităților vizuale în vorbire; amplificarea capacităților lor de memorizare, de recunoaștere a funcțiilor semnelor lingvistice, de coordonare a mișcării și de simț al mișcării ritmice.

Conversații despre ilustrații. Exerciții de pronunțare a accentului în cuvinte, în propoziții, în situații de comunicare diferite în timp, în cadrul diverselor activități. Culegerea pentru fiecare situație de comunicare în parte a textelor destinate memorizării. Însușirea cuvintelor legate de familie, de coală, de mediul înconjurător.

Intenții de comunicare

Activizarea și aplicarea în practică a situațiilor de comunicare în diverse împrejurări ale vieții cotidiene. Formarea și dezvoltarea vorbirii clare, agreabile și corect articulate.

Vocabularul

Exerciții de comunicare în propoziții de structură și conținut diferit cu vocabularul prevăzut dinainte. Dezvoltarea continuă a vocabularului. Crearea și formarea, printr-o activitate permanentă, a capacității elevilor de a se folosi de limba română.

Texte destinate memorizării

Exerciții cu texte în dialog cu participarea a doi sau a mai mulți elevi. Învățarea și recitarea unor texte pentru copii, cântece și poezii. Povestire după ilustrații, citire expresivă a poveștilor, transmiterea unor impresii, prezentarea unor evenimente, denumirea personajelor. Exerciții în vederea găsirii răspunsurilor corecte la întrebări.

Folosirea bibliotecii

Vizită la *Biblioteca de bază* a cărților românești. Exerciții privind regulile de comportament al elevilor în bibliotecă. Alegerea și împrumutarea cărților de povești și ale cărților cu ilustrații. Găsirea unor răspunsuri corecte la întrebări.

Dansul, teatrul

Prezentarea unor piese cu cântece cu caracter popular, împreună cu mișcări și gesturi ale corpului, alese după imaginația elevilor, bazată pe imitație.

Teme	Conținuturi
Dezvoltarea deprinderilor de înțelegere a mesajului oral	Înțelegerea cuvintelor, a unor texte simple, folosite în comunicarea cotidiană; durata, ritmul și accentul cuvintelor, textelor, diverselor tipuri de comunicare. Exersarea strategiilor de înțelegere auditivă și vizuală, de decodare și de comunicare a mesajului.

Teme	Conținuturi
Dezvoltarea deprinderilor de exprimare orală	Respirația și articularea corectă în timpul vorbirii. Pronunțarea corectă a sunetelor, cuvintelor, propozițiilor și folosirea corectă a liniei melodice a frazei. Respirația, crearea sunetelor și articulația. Durata și ritmul subiectelor de comunicare. Folosirea propozițiilor și cuvintelor în vorbire și în diverse situații de comunicare. Alegerea unor texte cu ritm adecvat, fără dificultăți de vocabular (povești, texte scurte pentru recitat, poezii cu numărători, opere literare scurte și opere scurte de popularizare a țării). Scene cu glume din copilărie. Întrebări și răspunsuri sub formă de dialog.
Intenții de comunicare	Formule de salut, de adresare, de prezentare, de rămas bun, cererea unor informații simple. Exprimarea înțelegerii sau a neînțelegerii mesajului, dobândirea unor obiecte și lucruri. Formule de mulțumire, de laudă și de iertare.
Vocabularul	Cuvinte, construcții de cuvinte în diferite situații de viață cotidiană.
Texte destinate memorizării	2-3 texte scurte pentru recitat, câte un joc popular de copii, câte un joc sub formă de dialog în roluri, ghicitori, proverbe, exerciții cu texte dificile de pronunțat, jocuri cu păpuși.
Folosirea bibliotecii	Pregătirea treptelor de realizare individuală a sarcinilor. Vizită la bibliotecă, modul de a împrumuta cărți. Obiceiurile de lectură în bibliotecă. Împrumutarea cărților cu povești ilustrate și a cărților ilustrate, folosirea lor în practica limbii române.
Dansul, teatrul	Mișcări de dans pe ritm de muzică. Exerciții pe ritm și pe măsură dată. Obiceiuri populare. Piese cu caracter popular.

Cerințe de promovare

Pentru clasa întâi programa-cadru nu stabilește cerințe de promovare.

Programa consideră clasa întâi și clasa a doua ca fiind o singură etapă de dezvoltare.

Clasa a 2-a **Numărul orelor: 148**

Activități de învățare

Dezvoltarea deprinderilor de înțelegere a mesajului oral

Exerciții de formulare de răspunsuri corecte la diferite întrebări. Elaborarea întrebărilor și răspunsurilor pe baza textelor citite. Exersarea înțelegerii cuvintelor, textelor, propozițiilor cu ajutorul exercițiilor auditive și vizuale. Scopul este ca elevii să înțeleagă comunicarea, să se dezvolte la ei o conștiință lingvistică, să se perfecționeze analiza corectă a sunetelor, să se facă exerciții de decodare a sensului în situații de comunicare cu durată diferită.

Dezvoltarea deprinderilor de exprimare orală

Dezvoltarea exprimării orale (îmbogățirea vocabularului, alcătuirea propozițiilor, locul propozițiilor în frază). Selectarea cuvintelor pentru diferite situații de comunicare, crearea

propozițiilor și a ezarea lor în ordine logică. Exerciții pentru pronunțarea corectă a sunetelor și a grupurilor de sunete. Însușirea tehnicilor de respirație corectă în timpul exercițiilor, rolul pauzei în vorbirea curentă. Dialoguri în diverse situații de comunicare. Selectarea corectă a conținutului comunicării în funcție de scopul urmărit, de legăturile logice și de intențiile vorbitorului (cuvântul, locușionile, crearea propozițiilor, legătura între ele).

Dezvoltarea aptitudinilor de comunicare prin dialog în roluri, formarea regurilor de comunicare.

Dezvoltarea deprinderilor de citire corectă

Dezvoltarea recunoașterii literelor, pronunțarea corectă a sunetelor la începutul, la mijlocul și la sfârșitul cuvântului. Reprezentarea gradului de înțelegere a textului. Pe baza dezvoltării treptate a deprinderilor se trece la citirea cuvintelor de două, trei, patru sau cinci litere fără silabisire. Însușirea tehnicilor de citire corectă, mai întâi cu voce tare, pe urmă în gând.

Atenție! Pentru însușirea tehnicilor de citire corectă este necesar ca cele trei organe: văzul, percepția și auzul să funcționeze în comun, la același nivel de stabilitate.

Formarea tehnicilor de citire expresivă. Exersarea creșterii lungimii cuvintelor (prin exerciții de mărire a unghiului de vedere) ce urmează să fie pronunțate, folosirea exercițiilor pentru citirea corectă a acestora și pentru citirea corectă a unui text.

Însușirea sistemului de semne al scrierii

Exersarea poziției corecte a degetelor în timpul scrisului, a instrumentelor de scris și a corpului. Respectarea distanței corecte între litere și între rânduri. Însușirea formelor literelor (mici și mari), precum și a legării literelor între ele. Exerciții de tehnici ale scrierii pe bază de copiere, dictare și de descriere din amintire.

Dezvoltarea scrierii fluente, corecte, pline de vervă prin exersarea scrierii cuvintelor, expresiilor și a propozițiilor scurte. Dezvoltarea aptitudinilor de elaborare a unui text prin copierea unor fragmente cunoscute, prin dictarea acelorași texte și prin scrierea lor din amintire. Dezvoltarea aptitudinilor de autocontrol și de corectare a greșelilor cu ajutorul cadrelor didactice.

Texte literare, înțelegerea textului

Alegerea ilustrațiilor. Descrierea unor ilustrații, confirmarea înțelegerii textului citit de către elevi prin povestirea conținutului, prin întrebări și răspunsuri, prin rezolvarea temelor. Denumirea personajelor. Dezvoltarea deprinderilor de a prezenta corect și cu intonație adecvată poveștile, poeziile, textele destinate memorizării. Diferențierea textelor și a poeziilor prin analiza tonului și ritmului lor.

Vocabularul

În clasa a doua se va urmări adâncirea cunoștințelor însușite anterior, învățarea la un nivel mai ridicat, adâncirea cunoștințelor gramaticale, comunicarea corectă din punct de vedere gramatical, folosirea cuvintelor cu o intonație corectă.

Intenții de comunicare

Exprimarea acordului sau a dezacordului față de ceva, a aprobării, a interzicerii, a datoriei. Intenția, voința, propunerea, cererea politicoasă. Existența, acțiunea, posesiunea, raporturi temporale (prezent).

Denumirea zilelor săptămânii și a lunilor.

Calitate, culori, vârstă. Cantitatea de la 1 la 1000.

Texte destinate memorizării

Folosirea bibliotecii

Alegerea volumelor despre animale și plante, folosirea enciclopediilor cu ajutorul adulților.

Dezvoltarea treptată a aptitudinilor de a se orienta cu siguranță în biblioteci.

Dansul, teatrul

Prezentarea caracterelor prin inventarea unor situații, crearea în mod spontan a unor poezii pe ritm de muzică și de mișcare a corpului. Prezentarea obiceiurilor, a teatrului de păpuși, dezvoltarea deprinderilor de joc.

Teme	Conținuturi
Dezvoltarea deprinderilor de înțelegere a mesajului oral	Semnificația cuvintelor, rolul lor în vorbire. Cunoștințe referitoare la cuvinte, expresii, propoziții, enunțuri, informații. Situații de comunicare și răspunsuri simple, texte ce conțin aplicarea formelor de cerere, de reacție la ceva, de informații despre ceva, de răspunsuri.
Dezvoltarea deprinderilor de exprimare orală	Exersarea pronunțării corecte a sunetelor (vezi, spune, ascultă). Discuții despre ilustrații. Evenimente. Exerciții continue de pronunțare și de accentuare. Culegerea cuvintelor pentru anumite evenimente. Începerea unei povestiri și încheierea ei. Căutarea posibilelor legături între cuvinte, instrumente și obiecte. Jocuri imitând situații privitoare la cuvinte din vocabular. Povești scurte, poezii, poezioare hazlii. Jocuri didactice (cu animale și plante).
Dezvoltarea deprinderilor de citire corectă a) Însușirea sistemului de semne al literelor b) Deprinderile de citire	Învățarea literelor și legarea lor, exersarea cititului în etapa citirii cuvintelor. Citirea și pronunțarea literelor și grupurilor de litere specifice limbii române. Schimbări la nivelul pronunțării. Exerciții de citire pe silabe cu schimbarea ritmului, pe baza unor texte cunoscute, dar necitite recent. Exerciții de citire cu cuvinte tot mai lungi și rar folosite. Citirea unor expresii, locuțiuni, a unor structuri compuse din texte. Schimbarea ritmului de citire (în ritm egal și ritm alternativ: lent, rapid și mijlociu). Scrierea corectă a elementelor grafice ale literelor. Formarea corectă a literelor, realizarea corectă a formei literelor. Construirea de cuvinte din litere, legarea lor corectă.
Însușirea sistemului de semne al scrierii	Exersarea scrierii literelor de mână și de tipar. Scrierea și legarea literelor: i, î, u, t, ț, n, m, p, o, a, ă, â, d, e, l, b, l, b + i, a, o, e v, r, m, b, e, r, b + e, e, l, + b, f, h, k + i, a, o, e, l, f, g, k + i, a, o, b, r, v, c + i, e, h, s, ș + i, u, a, o, e, t, l, r, z, x. Scrierea literelor mari, a grupurilor de vocale și a grupurilor de litere.
Texte literare, înțelegerea textului	Sărbătorile obișnuite, sărbătorile și familia: viața familiei, activități în familie (ziua onomastică, ziua de naștere, ziua mamei, Moș Nicolae, ziua copilului).

Teme	Conținuturi
	Sărbătoarea de Crăciun. Natura și omul: aspecte ale mediului înconjurător, schimbarea vremii, schimbarea anotimpurilor, viața oamenilor, animalelor, plantelor de-a lungul anotimpurilor. Munca omului, igiena corporală, îmbrăcămintea.
Vocabularul	Exersarea în context a cuvintelor din vocabularul fundamental.
Intenții de comunicare	Eu și familia mea: rudele mele, evenimente familiale mai importante. Eu și școala mea: relații interpersonale (prieteni), regulile de bună conduită, tradiții sărbătorești, legătura cu diferite instituții. Eu și natura: plantele și animalele mediului meu mai larg. Viața și caracteristicile animalelor mele preferate. Stabilirea programului zilnic, jocurile.
Texte destinate memorizării	3-4 numărători, 2-3 jocuri populare pentru copii, 2-3 jocuri de copii pe roluri, fragmente din două-trei povești scurte, 2-3 poezii scurte, ghicitori.
Folosirea bibliotecii	Cunoașterea alfabetului românesc, însușirea așezării în ordine alfabetică. Căutarea unor texte de popularizare a țărilor.
Dansul, teatrul	Cântece de leagăn, pași ritmici de dans, punerea în roluri a unor povești, jocuri de mimică, tradiții, sărbători.

Cerințe de promovare

Elevii trebuie să înțeleagă întrebările care se pun în cadrul temelor studiate și în situațiile legate de temele respective și să fie capabili să răspundă la ele; să desprindă din comunicările auzite, informațiile necesare pentru ei; să înțeleagă comenzi de două-trei propoziții; să înțeleagă intențiile vorbitorului din informațiile primite și să fie în stare să tragă concluzii asupra relațiilor dintre vorbitori; să perceapă indicațiile verbale ale exercițiilor de înțelegere după auz a textului; să fie în stare să execute indicații de două-trei propoziții.

Elevii să fie capabili să pronunțe „materia activă” a celor învățate, folosindu-se consecvent de pronunție, de accent, de intonație și de aptitudinile de vorbire.

Să fie capabili totodată să-și exprime părerea asupra propozițiilor respective. În anumite situații din mediul lor, elevii să fie capabili să pună întrebări și să răspundă (relații prietenești, cumpărături) la alte întrebări.

Elevii trebuie să fie capabili să folosească în mod creator cunoștințele lor gramaticale.

Să fie capabili să prezinte dialoguri și poezii.

Să fie în stare să descrie în 6-8 propoziții oameni, obiecte și animale.

Să recunoască elementele de limbă studiate și structurile lor.

Să recunoască părțile componente ale textului.

Să fie capabili să rezolve temele legate de text.

Elevii să fie capabili să citească, cu intonație corectă, fragmente de text și propoziții.

Să fie capabili să citească în gând și să înțeleagă un text de 4-5 propoziții, să fie în stare să răspundă la întrebările referitoare la înțelegerea textului.

Elevii să aibă un vocabular activ (compus din cel puțin 350-400 de elemente active și 80-100 de elemente pasive). Să aibă curaj să vorbească în limba română.

Să fie în stare să dea și să ceară informații în mediul în care trăiesc.

Să formeze și să lege cu siguranță literele mici și mari.

Elevii sã aibã un scris ordonat, curat ºi citeþ.

Sã fie în stare sã copieze fãrã greºeli un text compus din elemente gramaticale cunoscute ºi vocabular cunoscut. Sã fie capabili sã scrie din memorie cuvinte, propoziþii ºi expresii.

Sã fie în stare sã scrie dupã dictare propoziþii scurte.

Sã fie capabili sã scrie texte simple, scurte corecte din punct de vedere logic.

Sã cunoascã tipurile de teme din manual ºi caietul de lucrãri ºi sã fie în stare sã le rezolve cu ajutorul profesorului.

Clasa a 3-a **Numãrul orelor: 148**

Activitãþi de învãþare

Dezvoltarea deprinderilor de înþelegere a mesajului oral

Perfecþionarea deprinderilor de comprehensiune a unui mesaj, a folosirii conºtiente a limbii ºi a simþului auditiv pentru a distinge clar sunetele. Dezvoltarea înþelegerii ºi recunoaºterii cuvintelor, expresiilor ºi a propoziþiilor simple. Însuºirea conþinutului unor indicaþii. Dezvoltarea deprinderii de a reacþiona în diferite situaþii. Formarea conºtientã a strategiilor de comprehensiune a unui mesaj oral, dezvoltarea capacitãþilor de a descoperi informaþii importante.

Transformarea unei acþiuni sau întâmplãri în alte situaþii de comunicare.

Dezvoltarea deprinderilor de exprimare oralã

Dezvoltarea deprinderii de a pronunþa cuvintele dupã normele standard de pronunþare (la nivelul vocabularului, formãrii propoziþiilor, legãturii între elementele frazei ºi al alcãtuirii unui text).

Modelarea continuã a normelor de comportament corect în procesul comunicãrii.

Dezvoltarea deprinderilor de comunicare a elevilor prin situaþii dialogate (pe roluri).

Însuºirea elementelor alcãtuirii unui text oral sau scris (pregãtirea compunerilor). Schimbarea liniei melodice a comunicãrii în diferite tipuri de propoziþii. Exersarea ºi aplicarea diverselor situaþii de comunicare în timpul unor activitãþi (în timpul unor conversaþii la telefon ºi când elevii cer anumite informaþii). Formele de comunicare, prezentarea, gãsirea rãspunsurilor la întrebãri. Povestirea unor activitãþi, a unor întâmplãri. Completarea unui text, exerciþii de transformare a propoziþiei.

Dezvoltarea deprinderilor de citire

Analiza textelor dupã conþinutul lor, dezvoltarea aptitudinilor de înþelegere a textului.

Dezvoltarea ritmului de citire prin diferite schimbãri de ritm (încet-repede, repede-încet, încet-mai încet-repede etc.).

Cãutarea elementelor de limbã studiate în diferite contexte.

Formarea aptitudinilor de citire continuã ºi cu voce tare, rolul pauzei.

Dezvoltarea aptitudinilor de citire comprehensivã ºi în gând prin exerciþii (cu ajutor ºi individual).

Citirea cu intonaþia respectivã a semnelor de punctuaþie de la sfîrºitul propoziþiilor.

Texte literare, înþelegerea textului

Efectuarea procedeelor de analizã a textului: la nivelul structurii, acþiunii, locului acþiunii, timpului acþiunii, evidenþierea personajelor, recunoaºterea ºi denumirea diferitelor caractere umane, cãutarea relaþiei cauzã-efect.

Recunoaºterea ºi cãutarea mijloacelor artistice în poezie ºi în prozã.

Descoperirea mijloacelor artistice la nivelul empiric, gãsirea lor cu ajutorul profesorului.

Dezvoltarea deprinderilor de exprimare în scris

Exerciții pentru formarea scrisului corect, îngrijit și citeț.

Efectuarea unor exerciții scurte și pe parcurs tot mai dificile, prin copiere, prin relatare în scris din memorie și prin dictare.

Consemnarea în scris a unor intenții și păreri personale (după pregătire prealabilă).

Dezvoltarea continuă a autocontrolului.

Exerciții de alcătuire a propozițiilor și a cuvintelor în vederea dezvoltării scrisului cu nerv prin schimbări de ritm al scrisului.

Noțiuni de gramatică, ortografie

Așezarea în ordine alfabetică a cuvintelor.

Exersarea regurilor de despărțire a cuvintelor în silabe.

Recunoașterea în text a felurilor de propoziție.

Căutarea părților de vorbire în texte, recunoașterea și denumirea lor pe baza unor exemple concrete.

Exerciții de ortografie legate de morfologie.

Exersarea continuă a structurării corecte a propozițiilor.

Vocabularul

Exerciții de îmbogățire a vocabularului prin jocuri, situații de comunicare.

Exerciții cu cuvinte din povești, poezii, zicători și jocuri didactice.

Intenții de comunicare

Exerciții de exprimare a acordului și dezacordului față de ceva, a aprobării, a interzicerii.

Exprimarea obligațiilor. Exerciții de exprimare a intenției, voinței, propunerii, cererii politicoase. Aplicarea în vorbirea curentă a folosirii corecte a unor informații despre existență, acțiune, posesiune, raporturi cronologice și a propozițiilor.

Dezvoltarea aptitudinilor de folosire a limbii adecvate la diferite situații de comunicare.

*Texte destinate memorizării**Folosirea bibliotecii*

Căutarea publicațiilor pe baza catalogului. Orientare sigură în secția cărților pentru copii.

Dansul, teatrul

Punerea în roluri a unor povești scurte și întâmplări. Jocuri cu caracter spontan cu ajutorul profesorului. Prezentarea unor jocuri populare cu cântece pentru copii, alăturate de dans.

Teme	Conținuturi
Dezvoltarea deprinderilor de înțelegere a mesajului oral	Exerciții cu cuvintele din vocabular și din manual (da-nu). Așezarea în ordine a cuvintelor auzite, pe o temă dată, după diferite criterii. Așezarea în ordine a unor figuri, ilustrații, cuvinte, expresii (ordinea cronologică, relația cauză-efect). Descrieri, tabele (despre ilustrațiile, propozițiile indicate), desene. Răspunsuri la întrebări în mai multe variante.
Dezvoltarea deprinderilor de exprimare orală	Recunoașterea diferențelor între textele ascultate și informațiile care însoțesc aceste texte (ilustrații sau texte scurte). Exerciții de pronunțare corectă a cuvintelor (respirația în timpul vorbirii, articulația, ritmul, cadența, accentul). Texte destinate memorizării. Conversații în jurul ilustrațiilor. Exerciții de comunicare: dorința de a obține ceva, reacții, culegerea unor informații, formele corecte ale răspunsurilor.

Teme	Conținuturi
	<p>Exerciții de alcătuire a unui text:</p> <ul style="list-style-type: none"> – legarea propozițiilor, – începerea și încheierea relatării unei întâmplări, – adunarea cuvintelor. <p>Situații de comunicare pe bază de dialog sau monolog, completarea dialogurilor incomplete.</p> <p>Dialoguri în situațiile de comunicare și în temele din manual. Diverse situații, scurte întâmplări prezentate oral.</p> <p>Texte pe bază de situații de comunicare în legătură cu impresii, ilustrații, evenimente.</p>
Dezvoltarea deprinderilor de citire	<p>Dezvoltarea tehnicii de citire, în sensul ca citirea să fie folosită ca instrument de cunoaștere, intensificarea exactității înțelegerii.</p> <p>Potrivirea ilustrațiilor la textele la care se referă.</p> <p>Culegerea și scoaterea în evidență ale informațiilor importante din texte.</p> <p>Genurile poeziei populare, genurile basmului, tipologiile basmului.</p> <p>Atmosfera poeziei, ritmul ei, caracteristicile structurii poetice.</p> <p>Legende, fragmente ale unor povestiri.</p> <p>Completarea unor texte incomplete, stabilirea ordinii cronologice, a relației cauză-efect, a ordinii spațiale.</p>
Texte literare, înțelegerea textului	<p>Povești, cântece populare, poezii, jocuri populare, tradiții populare ale românilor din Ungaria și din literatura din România. Texte narative, blocuri de texte structurate după criterii logice. Poezii și povești despre familie, școală, mediul înconjurător.</p> <p>Analiză literară: ritmul, refrenul, repetiția cuvântului, comparația.</p> <p>Titlul, pagina, dialogul, strofa, alineatul, încheierea.</p>
Dezvoltarea deprinderilor de exprimare în scris	<p>Formarea propozițiilor și a cuvintelor.</p> <p>Legarea propozițiilor.</p> <p>Consemnarea impresiilor cu ajutorul profesorului.</p> <p>Formarea deprinderii de exprimare în scris care devine un instrument de lucru.</p>
Noțiuni de gramatică, ortografie	<p>Cuvântul, despărțirea în silabe.</p> <p>Felurile propozițiilor: enunțiative și interogative.</p> <p>Sunetele. Părțile de vorbire: timpul și numărul verbului.</p> <p>Substantivul: numărul și genul.</p> <p>Substantivul cu articol hotărât și nehotărât.</p> <p>Adjectivul.</p> <p>Ortografia cuvintelor formate din mai multe grupuri de litere.</p> <p>Semnele de punctuație de la sfârșitul propozițiilor.</p> <p>Topica părților de vorbire în propoziții simple.</p>
Vocabularul	Vocabular compus din 400-600 de cuvinte.
Intenții de comunicare	<p>Eu și familia mea: rudele mele, evenimente mai importante din viața familiei.</p> <p>Mesele comune, tradiții, cunpărături.</p> <p>Eu și școala mea: angajații școlii, activitatea lor, clasa mea, relațiile mele interpersonale.</p> <p>Starea vremii. Sărbători religioase.</p> <p>Regiuni, orașe, localități locuite și de naționalități.</p>

Teme	Conținuturi
Texte destinate memorizării	4-5 numărători, 4-5 jocuri de copii, jocuri pe roluri, 2-3 fragmente scurte din povești, 3-4 poezii scurte, ghicitori, proverbe.
Folosirea bibliotecii	Cunoașterea publicațiilor românilor din Ungaria. Structura enciclopediilor, a dicționarelor pentru copii, relatări despre animale, despre copii.
Dansul, teatrul	Jocuri de copii. Imitarea spontană a mișcării animalelor. Prezentarea unor scurte povești și a unor poezii. Confecționarea păpușilor. Tradiții populare. Prezentarea a 2-3 scurte fragmente de povești.

Cerințe de promovare

Elevii să fie capabili să înțeleagă explicațiile simple ale învățătorului, legate de disciplinele respective, de subiectele conversațiilor cotidiene, date în limba română și care sînt mai lungi decît cele din clasele anterioare; să înțeleagă dialogurile și textele legate de situații de comunicare ce conțin și elemente cunoscute de limbă.

Să fie capabili să înțeleagă exact sentimentele vorbitorului, legătura acestuia față de temă și legătura între vorbitor și tema respectivă.

Să înțeleagă întrebările puse pe marginea textului.

Elevii să fie capabili să dea și să primească informații în situații reale de comunicare.

Să utilizeze cu ușurință formulele cel mai frecvent utilizate în viața cotidiană (salutul, cumpărăturile, situații din viața școlii).

Să fie capabili să prezinte în câteva propoziții coerente tablourile și locurile care se leagă de teme familiare ale elevilor.

Să fie în stare să facă deosebire între diferitele tipuri de texte.

Să fie capabili să-și exprime în mod adecvat sentimentele cu intonația, cu accentul și cu ritmul potrivit vorbirii.

Elevii să fie capabili să citească și să prelucreze cu dicționar texte în funcție de nivelul lor de cunoștințe.

Să se orienteze în textul respectiv și să prezinte conținutul acestuia.

Să înțeleagă un text și să facă rezumatul acestuia.

Să caute și să adune texte într-o temă predată în clasă.

Să citească cu voce tare, clar, accentuat și cursiv.

Să se orienteze în bibliotecă.

Să răspundă la întrebări, folosindu-se de diferite noțiuni legate de textul respectiv.

Elevii să fie capabili să-și exprime în scris intențiile.

Să exprime în scris păreri proprii.

Să fie capabili să scrie corect după dictare texte ce conțin elemente gramaticale cunoscute.

Să scrie din memorie cuvinte, expresii și propoziții simple.

Să cunoască tipurile de teme din manual și din caietul de lucrări și să fie capabili să le rezolve.

Să fie capabili să descrie evenimente și acțiuni în desfășurare.

Să scrie compuneri după o temă dată și după situații ce intră în sfera lor de interes.

Să aibă un scris clar și citeț.

Să fie capabili să-și structureze economic și după criterii estetice lucrările în scris.

Să folosească corect semnele de punctuație de la sfîrșitul propozițiilor și semnele diacritice.

Să copieze fără greșeli timp de 3-4 minute.

Elevii să fie capabili să scrie corect după dictare cuvinte și propoziții scurte.

Să scrie fără greșeli cuvinte din memorie și texte destinate memorizării.

Să-și corecteze și să-și controleze lucrările elaborate.

Elevii să dispună de un vocabular activ, însușit temeinic prin repetiții, compus din cuvinte referitoare la teme și situațiile de comunicare (la ore, în afara orelor, în cadrul activităților în timpul liber), de cel puțin 550-600 de cuvinte din vocabularul activ și 150-200 de cuvinte din cel pasiv.

Clasa a 4-a **Numărul orelor: 148**

Activități de învățare

Dezvoltarea deprinderilor de înțelegere a mesajului oral

Perfecționarea însușirii intonației și a ritmului comunicării verbale curente.

Dezvoltarea deprinderilor de comunicare verbală și de înțelegere a unui mesaj oral.

Dezvoltarea înțelegerii vorbirii coerente și continuarea vorbirii după înțelegerea acesteia.

Crearea unei game largi de posibilități pentru ca elevii să fie în stare să observe și să perceapă modalitățile de exprimare pe baza diferitelor tipuri de texte.

Înțelegerea textului, a cuvintelor dialectale în situații de comunicare în perechi și în grup, participarea elevilor la asemenea situații de comunicare.

Dezvoltarea deprinderilor de exprimare orală

Diferite activități de comunicare, folosirea elementelor nonverbale (de mimică și de gesturi) în vederea exprimării conținutului mesajului.

Dezvoltarea aptitudinilor de comunicare coerentă fără abatere de la tema dată, urmărind ordinea logică directă a comunicării (alcătuirea textului prin comunicare verbală).

Folosirea cuvintelor adecvate conținutului.

Alcătuirea în scris a unui text, elaborarea unor compuneri narative.

Dezvoltarea aptitudinilor de folosire a limbii adecvate situației de comunicare.

Dezvoltarea deprinderilor de citire

Dezvoltarea deprinderilor de citire în gând și cu voce tare și a celor de înțelegere a textului.

Formarea priceperilor de folosire a mai multe procedee, de prelucrare a textului și formarea aptitudinilor de exprimare a unor păreri proprii.

Rolul mijloacelor lingvistice în exprimarea conținutului.

Folosirea dicționarelor, enciclopediilor, formarea deprinderilor elevilor pentru a deveni cititori, orientarea sigură în biblioteci.

Orientarea rapidă în receptarea textului. Diverse tehnici de citire în ritmuri diferite. Citirea textului cu o intonație adecvată intențiilor de comunicare.

Dezvoltarea citirii cursive.

Texte literare, înțelegerea textului

Sesizarea și gruparea informațiilor, faptelor și a datelor.

Citirea și analiza poveștilor, poeziilor și a întâmplărilor.

Studierea acțiunilor personajelor și a relațiilor dintre personaje.

Formularea întrebărilor, evidențierea esențialului, dramatizarea, formarea opiniei, ordinea cronologică, relația cauză-efect, ordinea spațială. Operațiuni de analiză a textului.

Dezvoltarea citirii comprehensive, relatarea conținutului (cu ajutorul profesorului).

Dezvoltarea deprinderilor de exprimare în scris

Însușirea scrisului în limba română la nivelul deprinderilor.

Aplicarea regulilor de despărțire a cuvintelor în silabe și în texte necunoscute. Copierea unui text necunoscut.

Consemnarea în scris, din memorie sau după dictare, a unui text cunoscut.
Redarea în scris a unor întrebări și răspunsuri simple referitoare la texte scrise.
Folosirea corectă a caietului, corectarea și autocontrolul.

Întocmirea unui text

Întocmirea unei compuneri după criterii stabilite, rezumarea textului, structurarea lui după elementele componente.

Elaborarea în scris, în comun, a unei povești, cu aspect îngrijit al scrisului.

Redactarea unor compuneri narative despre un șir de evenimente mai mult vizuale.

Formularea unor aprecieri în diferite situații (după ilustrații, texte, obiecte).

Dezvoltarea cunoașterii temeinice a sunetelor.

Exersarea dezvoltării propoziției simple.

Acordul în gen al adjectivului cu substantivul.

Recunoașterea și folosirea în propoziție a substantivului articulat.

Folosirea corectă a părților de vorbire în diferite feluri ale propoziției.

Funcțiile propozițiilor în propoziție, exersarea ortografiei lor corecte.

Funcțiile pronumelor și adverbilor în propoziție și folosirea lor corectă în propoziție.

Vocabularul

Exersarea unor texte și jocuri, imitând situații, referitoare la cuvinte din vocabular.

Exerciții premanente cu folosirea elementelor de limbă din poveștile, poeziile și jocurile didactice studiate în clasă.

Intenții de comunicare

Participarea cu mai mulți colegi la conversații în diverse situații de comunicare, formularea întrebărilor, solicitarea informațiilor, analiză, evidențiere.

Evidențierea cuvintelor din texte.

Jocuri didactice, conversații, dialoguri în diferite situații de comunicare, formularea răspunsurilor.

Alcătuirea unui text din 7-8 propoziții despre impresiile și constatările elevilor.

Exersarea continuă a pronunțării și a intonației corecte cu cuvintele și expresiile din vocabular, ținând cont de relațiile logice. Intrarea elevilor în situații spontane de comunicare, orientarea în situații reale ale vieții cotidiene.

Texte destinate memorizării

Folosirea bibliotecii

Capacitatea de a se orienta în cataloagele bibliotecii. Căutarea în mod independent a operelor, dezvoltarea aptitudinilor de bună orientare în texte.

Îndrăgirea bibliotecii.

Dansul, teatrul

Exerciții cu pași de dans în funcție de ritmuri diferite.

Prezentarea unor stigături, exerciții inventate pe melodii populare.

Prezentarea textului unor povești, acompaniată de muzică.

Teme	Conținuturi
Dezvoltarea deprinderilor de înțelegere a mesajului oral	Participarea la conversații libere: practicarea reglării intensității vocii. Înțelegerea coerentă a impresiilor, a conținutului lecturilor, perceperea unor acțiuni ușor de urmărit. Întocmirea unor texte cu diferite teme și în situații diferite.

Teme	Conținuturi
Dezvoltarea deprinderilor de exprimare orală	<p>Corectarea accentuării cuvintelor pronunțate greșit, îndreptarea textelor în cursul perceperii și înțelegerii lor.</p> <p>Înțelegerea vocabularului activ în text. Înlocuirea cuvintelor neidentice din punct de vedere al conținutului cu cuvinte potrivite.</p> <p>Exerciții de pronunțare corectă.</p> <p>Exerciții privind folosirea în vorbire, în citirea expresivă, în textele destinate memorizării a propozițiilor și a aspectului fonetic al textelor.</p> <p>Redarea conținutului lecturilor, rezumarea și completarea acestuia.</p> <p>Exerciții de comunicare.</p> <p>Dramatizarea poveștilor, legendelor.</p> <p>Înlocuirea folosirii instinctuale a limbii cu folosirea conștientă a ei.</p>
Dezvoltarea deprinderilor de citire	<p>Citire cursivă în gând și cu voce tare.</p> <p>Împărțirea corectă a unităților propoziției, intonația corectă. Citire în gând în cadrul unor exerciții de înțelegere a textului.</p> <p>Citirea expresivă a unor poezii cunoscute. Citirea expresivă și explicativă a unor texte scurte. Folosirea pauzelor conform sensului.</p>
Texte literare, înțelegerea textului	<p>Creștii populare și creștii literare (poezii) din literatura românilor din Ungaria și din literatura din România destinate copiilor.</p> <p>Elemente ale literaturii: textul narativ, cartea, ilustrațiile, personajele.</p> <p>Schimbări la nivelul intonației în diferite tipuri de texte. Personificarea.</p> <p>Capitolul. Jocuri populare pentru copii, structuri de texte cu informații reale din viața cotidiană, cu valoare de comunicare.</p> <p>Părți ale operelor de popularizare a ținței referitoare la mediul înconjurător, la familie, la modul de viață sănătos, la călătorii, la activități în timpul liber, la meleagurile țării.</p> <p>Fragmente din legende având la bază întâmplări din secolele XIX și XX.</p>
Dezvoltarea deprinderilor de exprimare în scris a) Scrierea b) Cunoștințe gramaticale	<p>Literele și grupurile de litere ale alfabetului. Despărțirea cuvintelor în silabe și formarea cuvintelor.</p> <p>Scrierea cuvintelor după analiză, ortografia.</p> <p>Alcătuirea propozițiilor din cuvinte, a textului din propoziții după criterii date. Topica. Corectarea greșelilor din texte.</p> <p>Sunetele: vocalele, consoanele, diftongii, grupuri de sunete.</p> <p>Literele: silaba, cuvântul, propoziția.</p> <p>Părțile de vorbire: verbul, conjugarea verbelor, substantivul, genul, numărul, forma articulată, gradele de comparație ale adjectivului, numeralul, pronumele, adverbul.</p> <p>Acordul adjectivului cu substantivul.</p> <p>Propoziția optativă, exclamativă și imperativă.</p> <p>Propoziția simplă și dezvoltată.</p>
Întocmirea unui text	<p>Redactarea textului în mod variat: după succesiunea evenimentelor, relația cauză-efect, ordinea, cronologică, locul acțiunii, căutarea și selectarea propozițiilor în funcție de anumite teme, înlocuirea lor cu cuvinte expresive.</p> <p>Caracterizarea personajelor și a obiectelor pe baza unor întrebări, păreri și date.</p>
Vocabularul	<p>Îmbogățirea vocabularului cu 700-800 de cuvinte din vocabularul activ și cu 300-400 de cuvinte din vocabularul pasiv.</p>

Teme	Conținuturi
Intenții de comunicare	<p>Temele principale: relații umane, viața familiei, generațiile, treburi casnice, sărbătorile. Localitatea unde trăim – locuri renumite, alte localități din împrejurimi. Mediul nostru cel mai apropiat. Relații interpersonale, prietenii, reguli de conduită, tradiții legate de sărbători. Contacte personale cu instituții. Mediul mai larg: plante, animale. Animalele mele preferate, caracteristicile acestora. Programe zilnice: jocuri, alte activități în timpul liber. Modul de viață sănătos: structura corpului omenesc, activitatea medicului, primul ajutor. Călătorii, vacanță, circulația în mediul urban și în cel rural, zonele geografice ale României și Ungariei. Noțiuni de gramatică: forme ale timpului trecut: recunoașterea în text a perfectului compus și a imperfectului. Timpul viitor, verbele reflexive. Raporturi temporale și spațiale. Stabilirea locului și mișcării.</p>
Texte destinate memorizării	<p>5-6 proverbe, zicători, ghicitori, numărători, 4-5 jocuri de copii, 2 povești scurte din literatura românilor din Ungaria și din literatura română, poezii despre mamă, anotimpuri, sărbători.</p>
Folosirea bibliotecii	<p>Cunoașterea publicațiilor românilor din Ungaria: săptămânalul și alte publicații. Studierea operelor și culegerilor aparținând literaturii pentru copii a românilor din Ungaria. Poezii pentru copii ale Luciei Borza, din poveștile lui Vasile Gurzău, Mihai Purdi, Teodor Șimonca. Poezii pentru copii, povești semnate de Elena Farago, Ion Creangă, Mihai Eminescu.</p>
Dansul, teatrul	<p>Dansuri din folclorul românilor din Ungaria. Prezentarea pe scenă a unor povești dramatizate din folclorul românilor din Ungaria.</p>

Cerințe de promovare

Elevii să fie capabili să înțeleagă explicațiile simple ale învățătorului, legate de disciplinele respective, de subiectele conversațiilor cotidiene, date în limba română și care sînt mai lungi decît cele din clasele anterioare.

Să fie capabili să înțeleagă și întrebările care se pun în situații de comunicare cotidiene și care nu se referă direct la textele respective.

Să înțeleagă dialogurile și textele legate de situații de comunicare ce conțin elemente cunoscute de limbă.

Să fie capabili să înțeleagă exact sentimentele vorbitorului, legătura acestuia față de tema respectivă.

Să înțeleagă cuvintele din graiul românilor din Ungaria.

Să înțeleagă și să recunoască cuvintele și expresiile învățate și în alte contexte.

Elevii să fie capabili să dea și să primească informații în situații de comunicare cunoscute.

Să utilizeze cu u^ourin^ă formulele cel mai frecvent utilizate în via^ă cotidiană (salutul, cumpărăturile, situaⁱⁱ din via^ă colii).

Să fie capabili să prezinte în câteva propoziⁱⁱ coerente tablourile ^oi locurile care se leagă de temele familiare ale elevilor.

Să facă deosebire între diferite tipuri de texte.

Să-^oi exprime în mod adecvat sentimentele, cu intona^{ia}, cu accentul ^oi cu ritmul potrivit vorbirii.

Elevii să fie capabili să citească ^oi să prelucreze cu dic^{ionar} texte în func^{ie} de nivelul lor de cuno^{tin}țe.

Să citească cu voce tare clar ^oi expresiv, cu intona^{ia} corectă.

Să citească texte în gînd, independent ^oi comprehensiv ^oi să fie în stare să le rezume conⁱⁿutul în proporⁱⁱ stabilite dinainte.

Să fie capabili să recunoască caracteristicile diferitelor tipuri de texte, unitatea logică a textelor, relaⁱⁱile lor.

Să recunoască modul de redactare ^oi caracteristicile a cît mai multe texte conform trăsăturilor specifice ale vîrstei ^oi sferei lor de interes.

Să se orienteze sigur ^oi repede în texte.

Să fie în stare ca prin citit să-^oi îmbogă^șască cuno^{tin}țele, să eviden^șieze fapte ^oi date din acestea.

Să citească ^oi alte cîr^{ți} în afara manualului.

Să cunoască alfabetul românesc.

Să fie în stare să copieze un text de 15 rînduri fără să confunde literele sau să omită litere.

Să scrie corect după dictare un text cunoscut de 20 de rînduri.

Să scrie un text din memorie.

Să redacteze texte coerente cu caracter descriptiv, compus din cît mai multe propoziⁱⁱ.

Să scrie, să redacteze o compunere simplă legată de persoana lor.

Să alcătuiască propoziⁱⁱ unitare din punct de vedere logic.

Să scrie o scrisoare simplă.

Să lase cuiva un mesaj scris.

Să cunoască bine regulile de despăr^șire a cuvintelor în silabe.

Să fie capabili să se autocontroleze.

Să recunoască ^oi să folosească verbele cele mai uzitate, la timpul prezent, perfectul compus ^oi la viitor.

Să facă eforturi pentru a folosi corect acordul în propoziⁱⁱ simple ^oi dezvoltate (acordul între păr^șile de vorbire: substantiv+adjectiv; la nivelul propozi^{iei}: subiect+predicat).

Să folosească corect semnele de punctua^{ie} învă^șate.

Pînă la sfîr^șitul ciclului de studiu elevii să dispună de un vocabular activ (cca 800 de cuvinte) ^oi pasiv (200 de cuvinte) cu care pot comunica cu siguran^ă în diferite situaⁱⁱ de comunicare reale.

Să în^șeleagă tematica manualelor ^oi a unor lucrări pentru tineret conform vîrstei lor ^oi să rezolve independent temele date de învă^șător.

Clasele 5–8

Scopurile ^oi sarcinile

Scopul predării limbii române în colile generale cu limba de predare română ^oi bilingve este de a forma un elev cu o cultură comunica^{ională}, literară de bază, care este capabil să utilizeze în formă practică cuno^{tin}țele sale.

Programa-cadru de limba și literatura română propune o schimbare fundamentală la nivelul studierii limbii și literaturii române, care prevede folosirea limbii standard. Cerințele de bază în toate clasele vor urmări formarea unui stil corect și coerent, acordat la normele limbii standard.

În cursul predării se va urmări ca până la sfârșitul clasei a opta elevul să devină capabil să se exprime corect, aplicând regulile ortografiei și ortoepiei. Structurile gramaticale nu vor fi tratate izolat, ci pe baza comentării textelor literare și nonliterare. Cunoștințele gramaticale se vor însuși treptat în funcție de dificultatea și nevoile de comunicare.

Pentru fiecare an, textele literare propuse pentru a fi studiate, corespund vârstei și nivelului de cunoaștere al limbii elevilor, oferă posibilitate de a cunoaște poezii și scriitori marcanți ai literaturii române și ai literaturii românilor din Ungaria.

Selectarea creațiilor se face pe baza criteriului: valoric, estetic, stilistic, tematic și formativ, în scopul conștientizării valorii operelor în elev.

Elevul

- să fie capabil să recunoască genul, specia, compoziția operei literare,
- să se familiarizeze cu limbajul artistic, prin care să-și dezvolte vocabularul atât în exprimarea orală, cât și în exprimarea scrisă,
- să manifeste curiozitate și interes față de literatura beletristică,
- să-și conștientizeze plăcerea lecturii,
- să dezvolte permanent deprinderile de citire, – cu voce tare și în gând, corectă, cursivă, conștientă și logică –,
- să dezvolte atitudini favorabile față de istoria, cultura și folclorul românilor.

Obiective generale

Dezvoltarea deprinderilor de exprimare civilizată. În cursul pregătirii trebuie acordat atenție ca să se aprofundeze la elev capacitatea și necesitatea de a comunica în limba română. În toate situațiile să fie capabil de a utiliza limba ca mijloc de comunicare. Să sesizeze avantajele bilingvismului. Să fie capabil de a recunoaște legătura dintre intenția vorbitorului și conținutul mesajului. Scopul educației de comunicare este de a dezvolta la elev utilizarea diferitelor moduri de conversație. Să fie capabil de a participa la conversații și discuții.

Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului este o importantă condiție în procesul de învățare eficientă. Trebuie urmărit ca elevul să fie capabil de a citi cursiv într-un ritm adecvat vârstei. Prin citire să-și îmbogățească vocabularul activ. Cunoașterea creațiilor literare potrivite vârstei contribuie la formarea cerinței de a citi. Prin creațiile literare elevul poate cunoaște spiritualitatea poporului român, își dezvoltă orizontul de vedere, care contribuie la înțelegerea mediului mai restrâns al românilor, întărind prin acestea apartenența sa la poporul român. Cunoaște formarea și evoluția literaturii române, viața și operele mai importante ale scriitorilor și poezilor români din România și din Ungaria.

Dezvoltarea capacității de formulare a textului este un indispensabil proces în formarea deprinderii unui scris corect și într-un ritm susținut, ca elevul să-și folosească bazele structurii gramaticale ale limbii române. Să utilizeze scrisul ca mijloc de autoexprimare. Să fie capabil să folosească conștient regulile fonetice, morfologice și sintactice. Să fie capabil să folosească structurile gramaticale specifice limbii române. În cursul comunicării scrise să întrebuițeze cu siguranță forma, stilul adecvat situației și intenției. Să fie capabil de a folosi corect și cursiv limba română, având la bază normele limbii uzuale. Să folosească potrivit articularea și accentuarea, precum și formarea propozițiilor în scopul creării textelor.

Dezvoltarea capacităților de învățare este o parte fundamentală în procesul obținerii cunoștințelor. Elevul trebuie să se deprindă cu tehnicile de interpretare de text, (evidențiere, sinteză, dezvoltare de text), precum și cu tratarea simultană a comunicării verbale și vizuale. Elevul trebuie să cunoască și să întrebuițeze tehnicile de autodezvoltare (bibliotecă, dicționare, lexicoane etc.).

Clasa a 5-a
Numărul orelor: 148

Activități de învățare

Exerciții de dezvoltare a capacităților

Mesajul oral

- ascultarea mesajelor în diferite condiții de comunicare,
- formularea de întrebări pentru sesizarea raporturilor logice de tipul: De ce?, Din ce cauză?, În ce condiții?,
- sesizarea apelului esențial dintr-un mesaj ascultat,
- identificarea unor informații noi și stabilirea legăturii acestora cu cele achiziționate anterior,
- discriminarea structurilor gramaticale (morfologice și sintactice) corecte de cele incorecte în enunț,
- identificarea enunțurilor în funcție de intonație,
- demonstrarea verbală și nonverbală a unor texte literare și nonliterare.

Exprimarea orală

- identificarea elementelor semnificative dintr-un mesaj ascultat,
- realizarea orală a unui plan simplu de idei,
- comunicare pe baza unui plan de idei realizat anterior,
- trecerea de la vorbirea directă la vorbirea indirectă,
- formarea genitivului și a dativului,
- alcătuirea propozițiilor simple și compuse,
- utilizarea părților de propoziție studiate,
- stabilirea acordurilor gramaticale,
- exersarea sinonimelor, antonimelor, paronimelor (fără să se facă referire la terminologie),
- folosirea cuvintelor noi în contexte diferite,
- jocuri de cuvinte,
- rostirea corectă a cuvintelor cu probleme de accentuare,
- corectarea pronunțării regionale,
- reglarea intonației, a tonului și a vitezei vorbirii,
- recitarea poeziilor,
- transpunerea în dialog a unei povestiri sau povești,
- dezvoltarea comunicării prin monolog narativ și descriptiv,
- inițierea și intervenirea în actul comunicării,
- exprimarea propriilor opinii în legătură cu un fapt cunoscut.

Mesajul scris

- formularea mesajului într-o succesiune logică,
- identificarea elementelor descrise într-un text narativ,
- prezentarea unei imagini, unui obiect, unui loc,

- identificarea dialogului într-un text narativ,
- evidențierea diferențelor dintr-un dialog și o descriere,
- recunoașterea și prezentarea sumară a trăsăturilor fizice și sufletești ale personajelor,
- analiza lecturilor după următoarele puncte de vedere: personaje, locul și timpul acțiunii, desfășurarea acțiunii,
- citirea fluentă și expresivă a unor texte la prima vedere, cu adaptarea volumului și intonației impuse de semnele de punctuație,
- identificarea părților de vorbire,
- stabilirea acordurilor,
- conversații în grup pe baza lecturilor.

Exprimarea scrisă

- formularea corectă a propozițiilor enunțiative, interogative și imperative,
- transpunerea ideilor într-o succesiune logică,
- descrierea unor persoane, obiecte, fenomene,
- utilizarea corectă, în scris, a unor elemente care asigură succesiunea logică a propozițiilor în textul redactat (deci, apoi, în primul rând, prima oară, a doua oară etc.),
- structurarea textului scris în cele trei părți (introducere, cuprins și încheiere),
- împărțirea textului în unități logice de conținut,
- formularea ideilor principale,
- dezvoltarea ideilor principale într-un șir logic,
- transformarea unei secvențe dialogate în povestire,
- selectarea vocabularului adecvat,
- înlocuirea expresiilor și cuvintelor cu echivalente,
- utilizarea semnelor de punctuație,
- jocuri gramaticale de corectare a greșelilor de ortografie și de punctuație,
- compunerea de texte narative, descriptive și dialogate,
- formularea unor opinii proprii și introducerea lor în compuneri.

Teme	Conținuturi
Acte de manifestări ale copilului în diferite situații	Componentele comunicării orale: telefon, radio, televizor. Comunicarea scrisă: bilet, scrisoare. Dezvoltarea deprinderii de exprimare (orală și scrisă) pentru a realiza următoarele acte de comunicare: formule de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare, povestirea unor fapte, întâmplări, exprimarea acordului sau dezacordului în legătură cu un fapt sau atitudinea unei persoane, redactarea textului scris, planul simplu de idei, ortografia și punctuația.
Literatura populară: povești, basme, doine, proverbe, ghicitori	Cartea: rolul ilustrațiilor. Textul narativ. Delimitarea textului în fragmente logice. Formularea ideilor logice, principale. Recunoașterea determinantilor spațiali și temporali ai acțiunii. Povestirea orală a lecturii. Rezumatul acțiunii după un plan simplu. Caracterizarea personajului. Genul liric: doina (strofa, versul, diminutivele).
Limba vorbită	Sunetele limbii române: formarea sunetelor, sunetele specifice limbii române. Silaba, silabisirea, accentul. Propoziția forma de bază a comunicării (afirmativă, negativă, enunțiativă, interogativă, imperativă). Verbul (verbe auxiliare, copulative, reflexive la indicativ: prezent, perfectul compus, viitor).

Teme	Conținuturi
Limba scrisă	Elaborarea textelor în funcție de diferite tipuri de comunicare: felicitare, telegramă, afiș, reclamă. Redactarea unor compuneri dirijate pe baza unor cuvinte și expresii date, pe baza unor tablouri, benzi.
Lecturi literare	Vasile Alecsandri: Sfirșit de toamnă Ion Creangă: Punguța cu doi bani, Povestea unui om leneș Mihai Eminescu: Ce te legeni... B. t. Delavrancea: Bunicul, Bunica Lucia Borza: Mama Citire expresivă, conversație, interpretare de text.
Sensul și structura cuvintelor	Lexicul: cuvântul, cuvinte cu aceeași formă, dar cu sens diferit. Formarea cuvintelor cu sufixe, prefixe. Scrierea corectă a cuvintelor. Utilizarea cratimei: într-o, într-un, dintr-o, dintr-un, va / v-a, sau / s-au, nai / n-ai etc.
Familia, locurile natale, natura	Îmbogățirea și dezvoltarea vocabularului pe baza textelor literare și nonliterare.
Copilul și mediul social	Colectivitatea familiară și școlară. Colectivitatea locului natal. Comunități de naționalitate. Îmbogățirea vocabularului. Dezvoltarea conversației pe baza textelor literare și nonliterare.
Biblioteca	Importanța cărților. Reviste, anuare, presă, cărți auxiliare, lexicoane, enciclopedii.

De memorizat

5 proverbe

5 ghicitori

2 poezii (din literatura română și literatura românilor din Ungaria)

Limbă și comunicare

Lexic:

– cuvântul, despărțirea cuvintelor în silabe, diminutive, sinonime, antonime, prefixe, sufixe.

Morfologie:

– substantivul: genul, numărul, comune, proprii, articulate, nearticulate, cazurile,

– adjectivul: acordul adjectivului cu substantivul, gradele de comparație ale adjectivului,

– pronumele: personal, de politețe și reflexiv,

– numeralul: cardinal și ordinal,

– verbul: conjugarea verbelor, verbe auxiliare, verbul copulativ „a fi” și verbele reflexive la indicativ (prezent, trecut, viitor),

– adverbul: de loc, de timp, de mod,

– prepoziția,

– conjuncția,

– interjecția.

Noțiuni literare

titlul, autorul, pagina, tabla de materii, capitolul, doina, povestea, proverbe, ghicitori, narațiunea, descrierea, dialogul, strofa, versul, pastelul, portretul, caracterizarea;

structura operelor: introducerea, intriga, punctul culminant, deznodământul, încheierea; scrisoarea: adresarea, formulă de încheiere, conținutul mesajului.

Cerințe de promovare

Elevul

- să demonstreze prin mijloace verbale și nonverbale receptarea mesajului oral,
- să participe activ la jocurile de rol și alte jocuri didactice,
- să folosească vocabularul de bază în stil îngrijit,
- să formuleze corect și clar gândurile și sentimentele proprii,
- să utilizeze cuvintele și expresiile învățate,
- să aprecieze sumar lecturile citite,
- să caracterizeze sumar personajele,
- să recunoască un text literar și nonliterar,
- să recunoască un text narativ și un text descriptiv, să știe a folosi dicționarul,
- să scrie lizibil și cursiv, așezând corect textul în pagină,
- să folosească corect semnele de ortografie și punctuație,
- să povestească pe scurt, în scris, o întâmplare,
- să transforme propoziții după următoarele: afirmative-negative, afirmative-interogative, schimbarea timpurilor verbale.

Clasa a 6-a

Numărul orelor: 148

Activități de învățare

Exerciții de dezvoltare a deprinderilor

Mesajul oral

- selectarea informațiilor noi dintr-un text ascultat,
- identificarea secvențelor descriptive, narrative și dialogate dintr-un enunț oral,
- receptarea cuvintelor noi după auz în texte literare și nonliterare,
- integrarea cuvintelor noi în serii sinonimice și antonimice,
- stabilirea sensului unui cuvânt necunoscut prin apel la context,
- discriminarea formelor lexicale corecte de cele incorecte,
- identificarea structurilor corecte și incorecte în vorbire,
- sesizarea unui dialog inițiat de partener,
- dezvoltarea atenției distributive și a capacității de a urmări mesajul partenerului.

Exprimarea orală

- stabilirea ideilor în jurul cărora se organizează o temă dată,
- prezentarea și comentarea succintă a unor texte literare sau nonliterare,
- determinarea orală a sensului unor cuvinte în diferite contexte,
- utilizarea cuvintelor noi în contexte diferite,
- jocuri asociativ-verbale,
- alcătuirea de familii de cuvinte,
- utilizarea sinonimelor și a antonimelor în contexte date,
- folosirea corectă în vorbire a limbii literare,
- discriminarea ideilor principale de cele secundare, a esențialului de elementele de detaliu,
- realizare orală – individual sau în grup – a unui plan simplu,

- selectarea și utilizarea conectorilor textuali („mai întâi”, „apoi”, „în primul rând”, „în al doilea rând”, „de asemenea”, „deci” etc.),
- rostirea corectă a cuvintelor cu probleme de accentuare,
- comunicarea fluentă a enunțurilor,
- conștientizarea diferenței dintre pronunția regională și cea literară,
- punerea în dialog a unei povestiri, recitarea unor poezii,
- expunerea și motivarea părerii personale,
- exprimarea acordului și a dezacordului, a afirmației, a negației și a interogației,
- selectarea și folosirea adecvată a cuvintelor de inițiere, de menținere și de încheiere a unui dialog,
- însușirea și utilizarea conversației eficiente,
- coordonarea elementelor verbale și nonverbale într-un dialog,
- dezvoltarea inițiativei de comunicare și de intervenire în conversație.

Mesajul scris

- întrebări cu răspuns la alegere,
- relevarea ideilor principale și secundare ale unui text dat,
- identificarea și delimitarea părților componente ale unei lecturi (introducere, cuprins și încheiere),
- analiza lecturilor din următoarele puncte de vedere: „cine?” (personajele), „când?”, „unde?” (plasarea acțiunii în timp și spațiu), „cum?” (modul de desfășurare a acțiunii), stilul,
- identificarea expresiilor noi într-un text citit,
- folosirea dicționarilor bilingve (român-maghiar, maghiar-român) și a dicționarilor explicative,
- identificarea sinonimelor și antonimelor,
- identificarea categoriilor morfologice cu rol expresiv,
- căutarea informației dorite cu ajutorul tablei de materii,
- citirea corectă și fluentă a unui text cunoscut în fața unui auditoriu,
- valorificarea elementelor nonverbale,
- identificarea figurilor de stil învățate,
- discuții în grup pe marginea lecturii suplimentare.

Exprimarea scrisă

- diferențierea ideilor principale de ideile secundare,
- selectarea ideilor pentru un text propriu,
- selectarea cuvintelor adecvate temei,
- diferențierea sensului cuvântului în context,
- scrierea corectă după dictare,
- identificarea și ordonarea secvențelor narative dintr-un text dat,
- caracterizarea sumară a personajelor corespunzătoare secvențelor textului,
- povestire la persoana a treia singular,
- rezumarea unui text științific,
- transformarea unui text dialogat în povestire,
- povestirea unui film, a unei piese de teatru, a unui desen animat,
- formularea unor opinii referitoare la textele studiate.

Teme	Conținuturi
Acte de manifestare ale elevului	Comunicare dialogată și monologată. Selectarea limbajului în funcție de scopul comunicării. Organizarea logică a ideilor pentru comunicarea mesajului.

Teme	Conținuturi
În grup și colectivitate	Formule de inițiere, menținere și de încheiere ale unui dialog. Formule de salut, de prezentare, de identificare, de permisiune și de solicitare. Cererea și oferirea unei informații despre identitatea, starea, ocupația, mediul familial al unei persoane, sau despre calitatea, utilitatea unui obiect. Situarea unui loc în raport cu altul. Localizarea unei regiuni sau a unei zone geografice. Exprimarea acordului sau dezacordului în legătură cu un fapt sau o persoană. Descrierea unui obiect, prezentarea unei acțiuni, compararea a două sau mai multe obiecte, persoane sau idei.
Clasificarea textelor după stil	Deosebiri dintre textele narative și cele descriptive. Caracterizarea personajelor. Portetul fizic și moral. Recunoașterea caracteristicilor specifice ale narățiunii, descrierii pe baza textelor literare și nonliterare.
Sensul și structura cuvintelor	Dezvoltarea vocabularului: sinonime, antonime, derivare, compunere. Derivarea cu prefixe și sufixe. Familia de cuvinte. Fonetica: semivocalele, diftongii, triftongii, hiatul. Regulile de despărțire a cuvintelor în silabe. Părțile de vorbire și ortografierea lor. Propoziția simplă și propoziția dezvoltată.
Literatura populară din Ungaria	Culegători de foclor din Ungaria. Strigături, zicători, proverbe, ghicitori, colinde, urări.
Lectură educativă	Parabola biblică: Samaritanul cel milos. Interpretări de texte literare și utilitare: reclame, afișe, anunțuri educative.
Lirica românească	Gruparea poeziilor după tematici. Pasteluri și poezii de dragoste. Vasile Alecsandri: Miezul iernii Mihai Eminescu: La mijloc de codru..., O, rămâi George Topîrceanu: Rapsodii de primăvară Lucia Borza: Anotimpuri Ana Blandiana: Cuvînt înainte Marin Sorescu: Cunoștințe peste cunoștințe Figuri de stil: enumerăția, repetiția, comparația și epitetul.
Texte nonliterare, utilitare și distractive	Articolul de dicționar, reclama. Cuvinte încrucișate, anagrame, jocuri distractive.
Comunicarea scrisă	Scopul compunerii. Părțile componente ale unui text. Așezarea în pagina de caiet. Elemente suplimentare în scriere: sublinieri, paranteze. Folosirea corectă a semnelor de punctuație. Scrierea funcțională: notișele, teme, extemporalul, lucrarea semestrială. Scrierea unor sentimente proprii. Scrierea creativă. Compuneri libere: povestirea, descrierea, caracterizarea.

Teme	Conținuturi
	Redactarea unui rezumat pe baza textelor literare și nonliterare. Transformarea unui dialog în text narativ, rezumatul, povestirea.
Biblioteca	artikli, articole. Structura săptămânalului românesc din Ungaria. Alte publicații din Ungaria.

De memorizat

5 strigături

o colindă

o poezie la alegerea profesorului

Limbă și comunicare

Lexic:

- forma și conținutul cuvântului, cuvântul de bază, cuvântul derivat, rădăcina, prefixe, sufixe,
- familia lexicală, câmpuri lexicale; nume de rudenii, nume de culori, nume de animale (domestice și sălbatice); sinonime, antonime.

Fonetică:

- semivocalele, diftongii, triftongii, hiatul, cratima și apostoful.

Morfologie:

- verbul nucleul comunicării: timpul, numărul, persoana, conjugarea, conjunctiv (prezent), condițional-optativ, imperativ, moduri personale și nepersonale (recunoașterea în text), verbele auxiliare,
- substantivul: actualizare, rolul prepoziției în exprimarea acuzativului, genitivului, utilizarea corectă a substantivelor proprii în genitiv și dativ.
- articolul: articolul demonstrativ, acordul.
- adjectivul: reactualizare, formarea adjectivelor cu sufixe și prefixe,
- pronumele: actualizare, forme accentuate și neaccentuate ale pronomelor, personale, pronumele demonstrativ, pronumele posesiv,
- numeralul: numeralul ordinal,
- adverbul: reactualizare, adverbe provenite din adjective,
- interjecția: rolul interjecției în comunicare.

Sintaxă:

- funcția sintactică a părților de vorbire.

Noțiuni literare

biblioteca, volumul, opera literară, textul utilitar, jocuri distractive, caracterizarea personajelor; figuri de stil: comparația, enumerarea, repetiția, epitetul; organizarea logico-semantică a mesajului, ideea principală, secundară, planul simplu și dezvoltat de idei, rezumatul oral, monologul, dialogul.

Cerințe de promovare

Elevul

- să diferențieze enunțurile principale în raport cu cele secundare,
- să recunoască cuvintele și expresiile specifice limbii literare,
- să participe activ la jocurile de rol și jocurile didactice,
- să utilizeze cunoștințele gramaticale în comunicare,
- să folosească termeni adecvați vârstei și statutului partenerului,
- să folosească expresii potrivite limbii îngrijite și limbii literare,
- să selecteze textele în funcție de stil,

- să selecteze textele în funcție de conținut,
- să recunoască sensul cuvintelor în contexte,
- să recunoască elementele de compoziție ale unei povești și povestiri,
- să recunoască dialogul, narațiunea, descrierea și caracterizarea,
- să înțeleagă semnificația a 5-6 strigături și urări,
- să prezinte, în scris, o întâmplare interesantă cu respectarea regulilor ortografice și ale așezării în pagină.

Clasa a 7-a
Numărul orelor: 148

Activități de învățare

Exerciții de dezvoltare a deprinderilor

Mesajul oral

- interpretarea mesajului oral,
- sesizarea informațiilor noi dintr-un text ascultat,
- receptarea corectă a structurii fonematice a unui cuvânt,
- discriminarea formelor lexicale corecte de cele incorecte,
- însușirea cuvintelor noi în texte literare și nonliterare,
- integrarea cuvintelor noi în serii sinonimice și antonimice,
- stabilirea sensului unui cuvânt necunoscut prin deducție,
- sesizarea sensului omonimelor,
- identificarea arhaismelor și a regionalismelor,
- sesizarea structurii morfologice corecte și incorecte în fluxul comunicării,
- sesizarea formulelor de inițiere, de menținere și de încheiere ale unui dialog,
- urmărirea adecvată a situației de comunicare și participare la o conversație.

Exprimarea orală

- dezvoltarea orală a unui plan simplu prin adăugarea ideilor secundare,
- exerciții de transfer comunicativ dinspre planul dezvoltat spre rezumat și spre povestirea conținutului,
- determinarea sensului cuvintelor și expresiilor în contexte diferite,
- rolul accentului în determinarea sensului cuvintelor,
- utilizarea paronimelor,
- dezvoltarea vocabularului prin folosirea sinonimelor și antonimelor,
- inițierea, menținerea și încheierea unui dialog purtat cu parteneri din diferite categorii sociale.

Mesajul scris

- redarea conținutului prin rezumat și prin povestire,
- identificarea temei principale în texte literare și nonliterare,
- identificarea momentelor subiectului într-o narațiune,
- identificarea caracteristicilor operelor epice și lirice (în proză și versuri),
- identificarea figurilor de stil într-un text epic și liric: epitet, hiperbolă, antiteză, metaforă etc.
- sesizarea rolului descrierii în realizarea portretului și a tabloului,
- sesizarea rolului dialogului în caracterizarea personajelor,
- identificarea expresiilor noi într-un text citit,
- folosirea dicționarelor și a dicționarului explicativ pentru relevarea sensului cuvintelor,
- sesizarea rolului sinonimiei, al antonimiei și al omonimiei într-un text dat.

Exprimarea scrisă

- recunoașterea destinației unui text, selectarea informației solicitate,
- structurarea detaliilor în jurul ideii principale,
- redactarea de texte utilitare,
- rezumarea și povestirea unor texte narative,
- caracterizarea personajelor,
- valorificarea posibilităților de expresie oferite de sinonime, antonime și omonime,
- recunoașterea sensurilor cuvintelor în contexte diferite,
- utilizarea expresivității formelor arhaice și regionale,
- recunoașterea mijloacelor de îmbogățire a vocabularului,
- folosirea corectă a topicii în propoziție și în frază,
- ortografierea diftongilor, triftongilor și a vocalelor în hiat,
- folosirea regulilor de despărțire a cuvintelor în silabe,
- scrierea corectă a neologismelor.

Teme	Conținuturi
Formule de comunicare	Dialogul și monologul informativ (relatarea unor întâmplări). Organizarea logico-semantică a mesajului, ordonarea ideilor. Organizarea formală a mesajului. Structura textului oral descriptiv. Organizarea replicilor într-un dialog (formule de inițiere, de menținere și de încheiere ale dialogului). Structura secvențelor de tip întrebare-răspuns.
Stilul textelor literare și nonliterare	Stilul artistic. Mihail Sadoveanu: Domnu' Trandafir Ion Creangă: Harap Alb Vasile Alecsandri: Iarna Lucian Magdu: Aduceri-amintere I. Al. Brătescu-Voinești: Puiul Stilul publicistic. Săptămânalul românilor din Ungaria, revista Lumina. Stilul tehnico-științific. Periodicul Izvorul, publicația Simpozion. Manuale de biologie, fizică, chimie editate în România. Stilul administrativ, completarea formularelor (la poartă, la hotel etc.). Redactarea unei cereri.
Arta interpretativă	Lectura expresivă și interpretativă. Ion L. Caragiale: Vizita (interpretare dialogată) Recitări. George Coșbuc: Mama, La oglindă Mihai Eminescu: Somnoroase păsările Spectacole artistice: participarea la Ziua naționalităților sau la serate literare, spectacole de teatru.
Elemente de construcție ale comunicării orale și scrise	Actualizarea cunoștințelor despre vocabular. Regionalisme, arhaisme. Graiurile românilor din Ungaria. Folosirea corectă a articolului genitival și a celui adjectival. Folosirea corectă a formelor accentuate și neaccentuate ale pronumelui personal.

Teme	Conținuturi
	Folosirea corectă a timpurilor verbale (indicativ prezent, imperfect, perfectul compus și viitor). Folosirea și conjugarea corectă a celor mai frecvente verbe neregulate (a lua, a ști, a da, a bea, a vedea etc.). Ortografierea părților de vorbire.
Legenda	Rolul mănăstirilor, cultura religioasă. Mănăstiri din România, în special Curtea de Argeș. Domnitori români: Ștefan cel Mare, Neagoe Basarab, Mircea cel Bătrîn, Vasile Lupu ș.a. în literatura română. Credințe populare legate de jertfă. Circulația europeană a jertfei în legenda Kőmüves Kelemenné. Lectura și analiza legendei Meșterul Manole.
Lupta eternă între bine și rău	Ion Creangă: Harap-Alb Caractere de personaje în poveste: pozitive – negative. Proverbe și zicători. Limbajul poveștii. Personalitatea polivalentă a scriitorului: povestitor, scriitor, autor de manuale. Primul abecedar. Parabola biblică: Fiul rătăcitor. Legăturile sentimentale dintre părinți și copii. Norme de conduită și responsabilitate.
Biblioteca	Folosirea dicționarelor: explicativ și altele. Dicționarele: român-maghiar, maghiar-român.

De memorizat

Mihai Eminescu: Somnoroase păsărele

George Coșbuc: Mama

Vasile Alecsandri: Iarna

Limbă și comunicare

Lexic:

- omonime, paronime, dialogul, monologul, regionalisme, arhaisme, graiuri, stilul tehnico-științific, publicitar, administrativ, artistic.

Morfologie:

- verbul: actualizare, moduri personale și nepersonale, verbe neregulate,
- substantivul: reactualizare, substantive compuse, (declinarea),
- articolul: articolul posesiv și demonstrativ,
- pronumele: pronumele de întărire, negativ, nehotărât,
- adjectivul pronominal demonstrativ,
- numeralul: colectiv, fracționar, distributiv,
- adverbul: gradele de comparație ale adverbului,
- prepoziția: actualizare și lărgire (prepoziții folosite în cazul acuzativ, dativ și genitiv),
- conjuncția și interjecția: actualizare, lărgire.

Sintaxa:

- predicatul verbal și predicatul nominal.

Noțiuni literare

schîpa, nuvela, amintirea, povestirea, legenda, poezia de dragoste, parabola, versificația, figuri de stil.

Cerințe de promovare

Elevul

- să facă diferență între enunțurile principale și cele secundare, să diferențieze cuvintele-cheie de detalii,
- să sesizeze înțelesul general al mesajului,
- să se exprime corect, coerent și fluent,
- să respecte succesiunea corectă a propozițiilor, în fluxul vorbirii,
- să acorde corect adjectivul cu substantivul,
- să așeze corect cuvintele în serii sinonimice și antonimice,
- să utilizeze corect formele accentuate și neaccentuate ale pronumelui personal,
- să înțeleagă sensul parțial și global al textelor literare,
- să recunoască tipurile de texte,
- să efectueze citire expresivă,
- să cunoască structura unui text liric și epic,
- să comenteze lecturile învățate,
- să caracterizeze personaje literare,
- să efectueze un plan de idei detaliat,
- să efectueze un plan pe o temă dată,
- să realizeze lucrări personale îngrijite,
- să traducă din română în maghiară 8 rînduri,
- să folosească corect regulile ortografice.

Clasa a 8-a**Numărul orelor: 148***Activități de învățare**Exerciții de dezvoltare a deprinderilor**Mesajul oral*

- rezumarea unor mesaje orale,
- dezvoltarea unui enunț sau a unui cuvînt într-o secvență textuală într-un enunț,
- construirea unor mesaje orale însoțite de elemente nonverbale,
- adecvarea lexicului la semnificația mesajului,
- identificarea particularităților graiului,
- identificarea categoriilor gramaticale învățate,
- identificarea relațiilor sintactice într-o propoziție sau într-o frază,
- identificarea cuvintelor-cheie într-un mesaj oral,
- identificarea începutului de dialog,
- aranjarea ideilor în funcție de utilizare a mesajului,
- receptarea și reținerea ideilor și a argumentelor dintr-un text.

Exprimarea orală

- formularea ideilor în jurul unei teme date,
- construirea unui text care să exprime opinia personală despre un anumit eveniment,
- compararea sensurilor unor cuvinte în contexte diferite,
- construirea unor familii de cuvinte,

- utilizarea corectă a antonimelor, sinonimelor, omonimelor și a cuvintelor polisemantice,
- utilizarea corectă a construcțiilor gramaticale învățate,
- exerciții de construire a unui monolog sau a unui dialog,
- descrierea unor obiecte, a unor tablouri din natură, a unor fenomene,
- construirea unor narapiuni scurte,
- utilizarea expresivă a limbii,
- construirea unor enunțuri și texte informative.

Mesajul scris

- identificarea ordinii logice și cronologice a unui text,
- identificarea cuvintelor din grai, a arhaismelor și a neologismelor,
- recunoașterea cuvintelor derivate și compuse,
- exerciții de recunoaștere a construcțiilor gramaticale studiate,
- utilizarea corectă a variantelor lexicale,
- recunoașterea elementelor etice și culturale într-un text,
- identificarea structurii textelor lirice și epice,
- discriminarea trăsăturilor specifice celor două genuri,
- recunoașterea relațiilor de sinonimie, antonimie, omonimie și polisemie într-un text dat,
- identificarea particularităților textelor literare și nonliterare,
- comentarea sensului global al unui text.

Exprimarea scrisă

- exerciții de scriere corectă, îngrijită și ordonată,
- deprinderea de redactare a unor texte funcționale de toate zilele (scrisoare, bilet, telegramă, cerere, invitație),
- prezentarea trăsăturilor unui peisaj, unei opere de artă, unei persoane prin utilizarea resurselor expresive ale limbii,
- aplicarea corectă a semnelor de punctuație în frază,
- rolul expresiv al semnelor de punctuație,
- exerciții morfosintactice de exprimare corectă orală și scrisă,
- comentarea subiectului, personajelor, elementelor de stil pe baza unui text literar,
- întocmirea planului unei lucrări pe o temă dată.

Teme	Conținuturi
Structura textelor utilitare și nonliterare	Redactarea unei scrisori, cereri, invitații. Redactarea unei schițe, unui rezumat și a unei compuneri. Formularea unui anunț.
Sintaxa propoziției	Părțile principale ale propoziției: subiectul, predicatul. Părțile secundare: atributul, complementul. Predicatul verbal și cel nominal. Verbul „a fi”. Construcții atributive (mașină de scris, profesor de matematică). Complementul direct cu și fără prepoziție (spăl mașina, îl caut pe Ion). Complementul indirect. Funcția sintactică a adverbilor (complementele circumstanțiale).
Mihai Eminescu poet național	Activitatea poetului. Poezia de dragoste: Sara pe deal. Natura în opera lui Eminescu: Mai am un singur dor. Sentimentul morții în poeziile lui Eminescu și Petőfi.

Teme	Conținuturi
Din operele lui I. Slavici G. Coșbuc V. Alecsandri	Activitatea literară a lui Ioan Slavici. Nuvela: Gura satului. Mentalitatea oamenilor de la sat. Bîrfe și prejudecăți. Modul de distracție din trecut și prezent (jocul, ȳezătoarea, discoteca, televizorul, cinematograful). Activitatea literară a lui G. Coșbuc. George Coșbuc: Nunta Zamfirei Obiceiuri de nuntă în poezie. Obiceiuri de nuntă la noi în sat. Alegoria. Strigături de nuntă. Vasile Alecsandri: O seară la Lido
Sintaxa frazei	Propoziția – actualizare. Fraza: propoziția principală și propoziția secundară. Coordonare și subordonare. Pronumele interogativ-relativ. Conjuncții coordonatoare, subordonatoare, locușuni conjuncționale. Punctuația frazei. Traduceri din limba română în limba maghiară și din limba maghiară în limba română.
ȳcoala de odinioară în operele literare	Ioan Slavici: Budulea Taichii Limbajul nuvelei, convieșuirea și toleranța. Tudor Arghezi: Abecedarul I. L. Caragiale: Bacalaureat Comicul și limbajul schișei. Rolul portecționismului și al relațiilor personale.
Avarismul sursă de inspirație	Barbu ȳt. Delavrancea: Hagi Tudose. Analiza operei, figura lui Hagi Tudose. Figura avarului în literatura maghiară, de pildă Zsugori uram.
Mijloace moderne de comuniare, informare	Calculatorul. Corespondența electronică. Informații obținute pe internet. Mesaje SMS, reclame, publicații la TV și în ziare.
Bibliotecă	Vizitarea Arhivei Episcopiei Ortodoxe sau a arhivei localității. Cărți vechi bisericești. Rolul cărții la începutul secolului XXI.

De memorizat

George Coșbuc: Nunta Zamfirei (fragment, 3-5 strofe)

Mihai Eminescu: Sara pe deal

5 strigături din folclorul românesc din Ungaria

Limbă și comunicare

Sintaxă:

- propoziția și părțile de propoziție,
- fraza, coordonare, subordonare,
- regenta, subordonata,
- citatul,
- documente oficiale și particulare,
- modalități de restrîngere și de expansiune a textului.

Noțiuni literare

comicul, limbajul, cărți vechi, corespondența electronică.

Cerințe de promovare

Elevul

- să înțeleagă semnificația globală a unui mesaj ascultat și să deosebească informațiile esențiale de cele neimportante,
- să recunoască sensul cuvintelor prin raportare la semnificația mesajului ascultat,
- să știe să construiască un mesaj oral pe o temă dată,
- să știe să facă o rezumare orală a unui text narativ,
- să caracterizeze oral un personaj dintr-un text dat,
- să știe să identifice momentele subiectului unei opere epice,
- să recunoască modurile de expunere dintr-o naratiune,
- să recunoască procedeele de expresivitate artistică într-o operă literară,
- să desprindă sensul cuvântului prin raportare la context,
- să recunoască valorile de stil ale categoriilor gramaticale,
- să știe să facă rezumarea unui text narativ,
- să caracterizeze în scris un personaj,
- să prezinte caracteristicile unui text literar,
- să redacteze texte cu destinație funcțională: cerere, telegramă și invitație,
- să știe a elabora compuneri, având în vedere exprimarea corectă și cunoștințele de ortografie, precum și regulile de despărțire a cuvintelor în silabe.

Clasele 9–12**A. LITERATURĂ***Scopurile și sarcinile*

Reforma învățământului maghiar are ca obiectiv principal formarea elevilor la nivelul standardelor internaționale de pregătire adaptată la cerințele societății maghiare actuale.

În realizarea programei-cadru a literaturii române s-a ținut seamă de nivelul presupus al performanțelor, al intereselor, al trebuințelor și al aspirațiilor elevilor. Programa-cadru a fost elaborată printr-o proiectare modernă și accentuează ca scop formarea unor elevi capabili să se raporteze la cultură autonom, critic și creativ.

Scopul este îndrăgirea literaturii, trezirea interesului pentru texte artistice și dezvoltarea discernământului critic, a sensibilității estetice și etice prin receptarea operelor literare.

Literatura participă prin conținutul său educativ la formarea unei personalități, prin urmare programa de față tinde spre o deschidere spre idei, sentimente și atitudini care înnobilează omul. Prin studierea literaturii române și a literaturii românilor din Ungaria intenționăm să formăm și să lărgim orizontul cultural al elevilor.

Literatura mai înainte de toate înseamnă o mișcare de idei și atitudini, de opțiuni tematice, filozofice și stilistice, o viziune asupra lumii, un spirit al timpului. În alegerea materialului didactic criteriile de evaluare au fost valoarea artistică și reprezentativitatea în interiorul unui gen literar.

Programa-cadru de literatură română oferă totodată profesorilor și un cadru flexibil de organizare a muncii instructiv-educative, lăsând o considerabilă libertate în privința alegerii textelor de studii ale capitolelor obligatorii și opționale. În aceste circumstanțe profesorii pot găsi modalitățile optime de a realiza cerințele prevăzute. În același timp studiul literaturii

române trebuie să se adapteze condițiilor particulare ale colectivului clasei și ale individualității elevilor.

Obiective generale

Studiind literatura română în liceu elevii trebuie să devină capabili:

- să cunoască momentele principale din evoluția literaturii române de la origini până în prezent, personalitățile culturale și literare marcante care au ilustrat, prin opera și activitatea lor, aceste momente;
- să dobândească o imagine de ansamblu asupra literaturii române, în relație cu dezvoltarea culturii și literaturii universale;
- să învețe să-și perfecționeze exprimarea orală și scrisă în concordanță cu normele limbii literare și cu diferitele situații de comunicare;
- să însușească o concepție evoluată despre artă, norme de comportament corect;
- să cunoască principalele perioade ale literaturii române și să le caracterizeze;
- să-și îmbogățească cunoștințele despre scriitori și operele lor prin receptarea textului liric, epic și dramatic;
- să știe să folosească manualul de literatură după menirea lui;
- să fie capabili de a-și exprima părerile în mod individual, să formeze aprecieri critice prin care interpretează perioadele literaturii române, scriitori și opere literare;
- să stăpânească terminologia adecvată studiului literaturii;
- să știe să ierarhizeze valorile literaturii române;
- să-și consolideze interesul pentru cunoașterea literaturii române și să-și îmbogățească limbajul;
- să se folosească de limbajul necesar studierii literaturii;
- să asimileze și să integreze valorile estetice în activitățile, comportamentele și aspirațiile lor.

Clasa a 9-a **Numărul orelor: 74**

Activități de învățare

Cultivarea comunicării estetice

Exerciții creative.

Recunoașterea intențiilor în comportamentul personajelor din operele literare.

Interpretarea comunicării prin gesturi.

Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului

Dezvoltarea citirii cu voce și în gând pe baza diferitelor tipuri de lecturi.

Recitarea expresivă a textelor memorizate.

Demonstrarea receptării operelor literare studiate.

Metode de prelucrare a textelor pe baza unor întrebări.

Împărțirea textului, accentuarea esenței. Raportul dintre integral și parțial.

Compararea diferitelor comentarii literare.

Dezvoltarea creativității.

Dezvoltarea capacității de exprimare

Dezvoltarea deprinderii de scriere.

Compuneri descriptive, descrieri ale naturii, narțiuni.

Formarea unor păreri proprii despre ideile formulate în operele literare.

Referate pe diferite teme.

Capacitatea de învățare

Orientare în literatura de specialitate.

Redactarea unor schițe și notițe individual și cu ajutorul profesorului.

Folosirea schișelor în elaborarea compunerilor cu diferite teme.

Lărgirea cunoștințelor acumulate în școală prin cercetări individuale. Întrebuințarea bibliotecii.

Adunarea informațiilor, evaluarea și utilizarea acestora.

Relația dintre cititor și literatură

Exerciții de comentariu a textelor.

Relatarea mai detaliată a temelor literare atractive pentru elevi.

Prelucrarea creativă a textelor literare de diferite teme și genuri.

Recunoașterea motivelor de bază ale literaturii populare și ale literaturii culte.

Discuții asupra sentimentelor. Motivarea alegerilor conduitei morale.

Moduri de exprimare literară

Distingerea autorului, naratorului și a personajelor. Evaluarea părerilor.

Denumirea operei literare, a speciilor și a genurilor literare.

Efectul afectiv al ritmului și al rimei. Rolul efectului sonor al unui text.

Distingerea timpului, spațiului și a acțiunii.

Așezarea operei literare în contextul epocii.

Evocarea biografiei autorilor.

Evaluarea temelor și a problemelor legate de diferite epoci în operele literare studiate.

Acceptarea și importanța operei literare în momentul apariției și în epocile ulterioare.

Teme	Conținuturi
Literatura, artă a cuvântului	Arta și înțelegerea, modalități specifice de cunoaștere a realității. Literatura și celelalte arte. Opera literară – realitate și ficțiune. Imaginea artistică. Funcția expresivă a limbajului în opera literară. Denotație și conotație. Structura operei literare. Raportul dintre conținut și formă. Specificul structurilor narative. Temă, motiv, leitmotiv. Subiectul, momentele subiectului, conflictul, personajul literar, moduri de expunere: naratiunea, descrierea, dialogul. Specificul structurilor lirice.
Teme fundamentale ale literaturii române	Categorii de conținuturi propuse: universul – <i>Geneza din Biblie; Rugăciunea unui dac, Scrisoarea I</i> de Mihai Eminescu; viață și moarte – <i>Miorișă; Mai am un singur dor</i> de Mihai Eminescu, <i>Gorunul</i> de Lucian Blaga, <i>Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte;</i> natura – <i>Pasteluri</i> de Vasile Alecsandri, <i>Sara pe deal</i> de Mihai Eminescu, <i>Noapte de vară</i> de George Coșbuc, <i>Noaptea de mai</i> de Alexandru Macedonski, <i>Nada florilor</i> de Mihail Sadoveanu; adolescența – <i>Fiul risipitor din Biblie, Fiind băiet...</i> de Mihai Eminescu, <i>La Medeleni</i> de I. Teodoreanu, <i>Cronicul vîrstelor</i> de Lucian Blaga, <i>Bursierul</i> de Barbu Ștefănescu Delavrancea; iubirea – <i>Cîntarea cîntărilor din Biblie, Dorinșă, De ce nu-mi vii...</i> de Mihai Eminescu, <i>La oglindă</i> de George Coșbuc, <i>Izvorul nopții, Lumina</i> de Lucian Blaga;

Teme	Conținuturi
	<p>joc și joacă – <i>Amintiri din copilărie</i> de Ion Creangă, Prefață la <i>Parapiticilor</i> de Tudor Arghezi;</p> <p>familia – <i>Amintiri din copilărie</i> de Ion Creangă, <i>Bunica</i> de Barbu Atefănescu Delavrancea, <i>Mama</i> de George Coșbuc, <i>Părinții</i> de Ana Blandiana;</p> <p>școala – <i>Cum am învățat românește</i> de Costache Negruzzi, <i>Bacalaureat</i> de Ion Luca Caragiale;</p> <p>aspecte din viața satului – <i>Nunta Zamfirei</i>, <i>Moartea lui Fulger</i> de George Coșbuc, <i>Gura satului</i> de Ioan Slavici;</p> <p>menirea artistului și a artei – <i>Balada Meșterul Manole</i>, <i>Rugăciune</i> de Octavian Goga, <i>Eu nu strivesc corola de minuni a lumii</i> de Lucian Blaga, fragment din <i>Moartea unui artist</i> de Horia Lovinescu;</p> <p>viciile omenești – <i>Hagi Tudose</i> de Barbu Atefănescu Delavrancea, <i>Moara cu noroc</i> de Ioan Slavici, <i>Câinele și câpelul</i> de Grigore Alexandrescu;</p> <p>aventură, călătorie – <i>Chira Chiralina</i> de Calistrat Hogaș, <i>Europolis</i> de Jean Bart, <i>Toate pânzele sus</i> de Radu Tudoran;</p> <p>lumea fantastică – <i>Loșrișă</i> de Vasile Voiculescu, <i>12 000 de capete de vită</i>, <i>Cum am găsit piatra filosofală</i> de Mircea Eliade.</p> <p>(Operele enumerate sînt recomandate.)</p>
Stiluri funcționale	<p>Limbajul tehnico-științific, artistic, administrativ, publicistic. Limbajul standard. Caracteristici. Stilul beletristic. Figuri de stil. Elemente ale expresivității artistice (vers, strofă, măsură, accent, rimă, ritm; versificație clasică, versificație modernă).</p>
Genuri și specii literare	<p>Genul epic. Particularități. Sistematizarea cunoștințelor din clasele școlii generale: epica în versuri – poemul eroic, epopeea; epica în proză – schița, nuvela, povestirea, romanul.</p> <p>Genul dramatic. Particularități. Actualizarea cunoștințelor din școala generală: tragedia, comedia, drama.</p> <p>Genul liric. Particularități. Sistematizarea cunoștințelor din clasele școlii generale: oda, satira, pastelul, elegia, sonetul, rondelul și gazelul – poezii cu formă fixă.</p>
Literatura populară, parte integrantă a literaturii române	<p>Literatura populară, parte a culturii populare, expresie a bogăției spirituale a poporului. Trăsături caracteristice. Teme și motive în literatura populară.</p> <p>Lirica populară. Caracteristici. Specii reprezentative (<i>doina</i>, <i>cîntecul</i>, <i>bocetul</i>, <i>strigăturile</i>, <i>proverbele</i>, <i>zicătorile</i>). Doina – creație lirică specifică poporului român. Varietatea doinelor.</p> <p>Epica populară în versuri. Balada. Varietatea baladelor. <i>Miorișă</i> (comentariu literar).</p> <p>Legenda. Trăsăturile caracteristice. Elemente de legendă și de baladă în <i>Mănăstirea Argeșului</i> (comentariu literar).</p> <p>Epica populară (în proză). Specii reprezentative. Basmul. Structuri narative. Motive. Valori artistice și morale. (<i>Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte</i>).</p> <p>Creații populare cu caracter dramatic. Poezia obiceiurilor. Colindele. Valoarea literaturii populare. Literatura populară, izvor de inspirație pentru literatura cultă. Miturile fundamentale (prezentare generală).</p>

Teme	Conținuturi
Literatura populară a românilor din Ungaria	Trăsături specifice. Teme și motive. Specii reprezentative – <i>cîntecul, bocetul, strigăturile, proverbele, zicătorile, basmul, poezia obiceiurilor</i> . (Vezi și programa-cadru Cultura și civilizația românească.)
Originea și evoluția limbii române	Latinitatea limbii române. Continuitatea și unitatea limbii române. Limba română pînă în secolul al XVI-lea. Limba literară. Dialecte și graiuri. Limba românilor din Ungaria. (Vezi și programa-cadru Cultura și civilizația românească.)

Cerințe de promovare

La sfîrșitul clasei a 9-a elevii trebuie:

- să prezinte noțiunile de teorie literară prevăzute de programă, pe baza textelor literare de referință:
operă literară, imagine artistică, structura operei literare, temă, motiv, leitmotiv, subiect, conflict;
genuri literare (epic, liric, dramatic); speciile genurilor literare (poem eroic, epeee, schiță, nuvelă, povestire, roman, tragedie, comedie, dramă, odă, satiră, pastel, elegie, sonet, rondel, gazel);
- să aplice, și în situații noi, noțiunile de teorie literară studiate; să le recunoască, să le identifice pornind de la alte opere literare;
- să deosebească unele genuri și specii literare de altele;
- să expună trăsăturile definitorii ale literaturii populare, principalele teme, motive și genuri ale acesteia (doina, balada, legenda, basmul);
- să prezinte informații esențiale privind originea poporului român și a limbii române, caracterul romanic al limbii;
- să deprindă, pe baza lecturii și în procesul de receptare a operelor, valorile estetice, moral-civice și mesajul umanist al literaturii române;
- să elaboreze pe diferite teme compuneri, răspunsuri la întrebări, motivări-argumentări etc.,
- să știe să alcătuiască rezumate, caracterizări, recenzii, referate, analize.

Clasa a 10-a **Numărul orelor: 74**

Activități de învățare

Cultivarea comunicării estetice

Exerciții variate pentru dezvoltarea tehnicii de comunicare.

Expunerea și susținerea părerii proprii.

Exerciții de redactare a întrebărilor și a răspunsului.

Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului

Demonstrarea capacității de citire și de receptare a mesajului.

Dezvoltarea analizei de text.

Delimitarea ideilor. Relevarea esenței.

Recunoașterea raporturilor cauză-efect.

Recunoașterea particularităților genurilor literare.

Identificarea stilurilor și a mijloacelor de exprimare.

Dezvoltarea capacității de exprimare

Exerciții de dezvoltare a exprimării orale și scrise.

Redactarea unor narțiuni, descrieri, caracterizări. Disertația.

Dezvoltarea tehnicii de argumentare în referate.

Observarea și aprecierea însușirilor, a mobilului acțiunii și a acționării personajelor.

Redactarea unor analize literare pe baza punctelor de vedere date.

Capacitatea de învățare

Dezvoltarea metodelor individuale de culegere a informațiilor.

Cunoștințe de bibliotecă. Internet. Ordonarea informațiilor culese din bibliografii și cărți de specialitate în schițe.

Culegerea datelor în grup sau individual.

Prelucrarea informațiilor. Regulile, cunoașterea și aplicarea normelor etice ale citării.

Relația dintre cititor și literatură

Recunoașterea motivelor și temelor esențiale pe baza lecturilor.

Completarea cunoștințelor prin lectură individuală.

Identificarea situațiilor și caracterizarea pe baza lecturilor, a pieselor și a filmelor televizate văzute.

Moduri de prezentare a sentimentelor și a ideilor în operele literare.

Recunoașterea mobilului de manifestare și comportament al personajelor.

Relații și paralele între literatură și celelalte ramuri ale artei.

Moduri de exprimare literară

Aplicarea sigură a cunoștințelor noi de teorie literară și a noțiunilor în cadrul analizelor literare.

Așezarea operelor literare citite în contexte diferite.

Teme	Conținuturi
Cultura și literatura română în secolul XVI	Începuturile culturii scrise. Cultura română în limba slavonă. <i>Învăpăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie</i> , scriere monumentală a culturii în limba slavonă. Caracterul românesc al culturii în limba slavonă. Începuturile scrisului în limba română (<i>Scrisoarea lui Neacșu</i>). Textele rotacizante (maramureșene). Activitatea lui Coresi, semnificația acesteia.
Literatura religioasă în secolul XVII	Contribuția literaturii religioase la dezvoltarea limbii române. Rolul lui Varlaam, al lui Simion ătefan și al lui Dosoftei. <i>Biblia de la București</i> , operă monumentală a culturii și a limbii române. Antim Ivireanul.
Marii cronicari ai secolului XVII și începutul secolului XVIII	Grigore Ureche, Miron Costin, Ion Neculce. Importanța <i>Letopiseșelor</i> marilor cronicari în dezvoltarea culturii și a limbii române. Afirmarea originii latine a poporului român și a limbii române. Patriotismul cronicarilor. Particularități ale <i>Letopiseșelor</i> . Cronicari munteni. Rolul lui Constantin Cantacuzino. Contribuția istoriografiei la dezvoltarea limbii literare și a literaturii române.
Dimitrie Cantemir, personalitate multilaterală	Dimensiunile europene ale personalității lui Dimitrie Cantemir. <i>Istoria ieroglifică</i> – primul roman de ficțiune în literatura română. Trăsături specifice ale umanismului românesc. <i>Descrierea Moldovei</i> (prezentare generală).

Teme	Conținuturi
Cultura și literatura română în a doua jumătate a secolului XVIII și începutul secolului XIX	Iluminismul. Școala Ardeleană – expresie a iluminismului românesc. Condițiile specifice ale apariției școlii Ardelene. Reprezentanți – Samuil Micu, Gheorghe Ancai, Petru Maior, Ion Budai-Deleanu. Activitatea lor culturală și literară. Idei istorice și lingvistice în afirmarea originii limbii și poporului român. Rolul școlii Ardelene în formarea și afirmarea conștiinței naționale. Ion Budai-Deleanu – <i>Piganiada</i> . Idei iluministe în <i>Piganiada</i> . Iluminismul în Țara Românească și Moldova. Văcăreștii, Costache Conachi, Dinicu Golescu (prezentare generală). Începuturile presei și ale teatrului în limba română.
Literatura română în perioada de la 1848	Cadru social, politic și cultural. Dezvoltarea presei, a învățământului și a teatrului în limba română. Gheorghe Asachi, Andrei Mureșanu, Ion Heliade Rădulescu, Costache Negruzzi, Grigore Alexandrescu, Nicolae Bălcescu, Alecu Russo, Dimitrie Bolintineanu, Anton Pann, Vasile Alecsandri (prezentare generală). Curentele literare în epocă – clasicism, preromantism, romantism. <i>Dacia literară</i> – program al romantismului românesc. Rolul revistei în orientarea literaturii române. Contribuția lui Mihail Kogălniceanu. Ion Heliade Rădulescu – exponent al culturii române moderne și îndrumător cultural. Activitatea literară și lingvistică. <i>Zburătorul</i> (comentariu literar). Grigore Alexandrescu – activitate literară. <i>Umbra lui Mircea</i> . <i>La Cozia</i> (comentariu literar). Fabule. Contribuția scriitorilor de la 1848 la dezvoltarea limbii și literaturii române, la constituirea genurilor și speciilor literare. Clasicism și romantism în literatura acestei epoci (sinteză).
Vasile Alecsandri, sinteză a literaturii epocii	Vasile Alecsandri – viața și activitatea literară. Participarea la marile evenimente culturale și politice ale epocii. Contribuția sa la dezvoltarea poeziei, prozei și dramei. Poezia lirică și epică. <i>Doine</i> , <i>Lăcrămioare</i> , <i>Pastelurile</i> (prezentare generală). Poezia de dragoste. <i>Steluța</i> , <i>O seară la Lido</i> (prezentare generală). Poezia marilor evenimente istorice (prezentare generală). Proza lui Vasile Alecsandri. <i>Istoria unui galbîn și a unei parale</i> , <i>Balta Albă</i> (comentariu literar). Teatrul. <i>Chirița în provincie</i> (prezentare generală). Vasile Alecsandri – deschizător de drumuri în literatura română.
Literatura română în perioada de după Revoluția de la 1848	Bogdan Petriceicu Hasdeu – <i>Răzvan și Vidra</i> (comentariu literar).
Epoca marilor clasici ai literaturii române	<i>Junimea</i> și <i>Convorbiri literare</i> . Titu Maiorescu – îndrumător cultural și literar. Rolul <i>Junimii</i> și al <i>Convorbirilor literare</i> în dezvoltarea literaturii române. Aportul fundamental al lui Titu Maiorescu – contribuția la dezvoltarea limbii literare. Principii estetice pe baza studiilor <i>O cercetare critică asupra poeziei române de la 1867</i> și <i>Comediile d-lui I. L. Caragiale</i> . Idei critice referitoare la literatura populară. Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu.

Teme	Conținuturi
Literatura românilor din Ungaria în secolul XIX	Prezentare generală. Centre culturale. Reviste și publicații. Românii din Ungaria de azi în presa secolului al XIX-lea. Iosif-Ioan Ardelean <i>Monographia comunii Chitichaz</i> (prezentare generală). Din creațiile lui David Voniga, Iustin Popfiu, Iosif Vulcan (prezentare generală). (Vezi și programa-cadru Cultura și civilizația românească.)

Cerințe de promovare

La sfârșitul clasei a 10-a elevii trebuie:

- să demonstreze dobândirea cunoștințelor generale despre cultura și literatura română veche (începuturi, literatura în limba slavonă, esența românească a acestei culturi, începuturile scrisului în limba română, contribuția literaturii religioase și a istoriografiei la dezvoltarea limbii și literaturii române);
- să explice rolul ăcolii Ardelene, ca manifestare a iluminismului românesc și mișcare culturală pentru afirmarea conștiinței naționale;
- să definească cadrul, conținutul și rolul revoluției de la 1848, semnificația evenimentelor din 1848 pentru evoluția culturii și literaturii române (mari personalități, opere fundamentale, genuri și specii literare, direcții și tendințe);
- să încadreze fenomenele culturale și literare în contextul istoric și social;
- să elaboreze compuneri cu subiecte variate, răspunsuri la întrebări, argumentări, rezumate, caracterizări, recenzii, referate, disertații despre perioade și opere literare;
- să însușească, pe baza lecturii și în procesul de receptare a operelor, valorile estetice, moral-civice și mesajul umanist al literaturii române.

Clasa a 11-a **Numărul orelor: 111**

Activități de învățare

Cultivarea comunicării estetice

Identificarea modului de prezentare a sentimentelor umane.
Exprimare fluentă. Prezentarea expresivă a unor fragmente.
Redarea sentimentelor, relațiilor prin intonație, ritm, melodie etc.

Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului

Identificarea textelor de diferite genuri prin interpretare adecvată.
Recunoașterea unor idei complexe. Relatarea argumentelor pro și contra.
Observarea particularităților de comunicare într-un text cotidian și literar.
Diferențierea sensului propriu și al celui figurat al cuvintelor.

Dezvoltarea capacității de exprimare

Exprimarea părerilor proprii. Dezbateri argumentative polemice.
Redactarea evenimentelor trăite, a unui reportaj, a unei recomandări pe o temă dată.
Redarea conținutului unor scene de viață în formă autentică.

Capacitatea de învățare

Selectarea lecturilor la o temă dată.
Redactarea unor compuneri despre personaje literare, despre câte o perioadă sau eveniment.
Culegerea materialului. Redactarea unor schițe, notițe.
Folosirea informațiilor bibliografice în redactarea unor referate, comunicări.

Relația dintre cititor și literatură

Aprecierea situațiilor, ideilor, caracterelor interdependente în operele literare studiate.

Evaluarea relațiilor umane. Observarea schimbărilor de valori.

Observarea influențelor filozofice, ale criticii societății în unele opere.

Moduri de exprimare literară

Recunoașterea genurilor literare pe baza operelor studiate.

Diferențierea principalelor componente structurale ale acțiunii (subiectului).

Identificarea spațiului și a timpului.

Înțelegerea rolului de exagerare și generalizare.

Aplicarea cunoștințelor interdisciplinare.

Aplicarea improvizației.

Teme	Conținuturi
Mihai Eminescu	<p>Viața și activitatea literară. Marile teme ale creației eminesciene. Concepția despre poezie și misiunea poetului – <i>Epigonii</i> (comentariu literar).</p> <p>Poezia de meditație. <i>Scrisoarea III</i> (comentariu literar). Încadrarea în seria <i>Scrisorilor</i>. Structura. Tablouri. Concepția asupra ideii de patrie. Poezia iubirii și a naturii – prezentare generală. <i>Sara pe deal</i> (comentariu literar). Compoziția. Tablourile. Cadrul natural, mijloc de potențare a sentimentului iubirii. Intensitatea sentimentelor.</p> <p>Expresivitatea și muzicalitatea limbajului poetic. <i>Floarea albastră</i> (comentariu literar). Semnificația simbolului. <i>Dorința</i> (comentariu literar). Viziunea asupra iubirii și naturii. Expresia plenitudinii clipei de dragoste.</p> <p>Din corespondența lui Mihai Eminescu cu Veronica Micle.</p> <p>Poezia de inspirație mitologică, folclorică – prezentare generală. <i>Revedere</i> (comentariu literar). Structura poeziei. Semnificația ei filozofică – viziunea asupra condiției umane. Simplitatea și profunzimea expresiei lirice.</p> <p>Poezia filozofică și religioasă. <i>Luceafărul</i> (comentariu literar). Geneza poemului. Compoziția: planurile universal-cosmic și uman-terestru. Bogăția de teme și motive. Elementele epico-lirice și dramatice în poem. Semnificația filozofică (sensurile alegorice ale poemului).</p> <p>Expresivitatea limbajului poetic. <i>Luceafărul</i>, capodoperă a poeziei eminesciene.</p> <p>Proza lui Mihai Eminescu.</p>
Realismul în literatura română	Privire generală asupra curentului literar.
Ion Creangă	<p>Activitatea literară – poveștile și povestirile. <i>Amintiri din copilărie</i> (comentariu literar). Evocarea copilăriei și a satului. Structura compozițională. Caracterizări. Particularitățile artei narative. Modalități de realizare a umorului. Limbajul artistic. <i>Povestea lui Harap-Alb</i> (comentariu literar). Motivele fundamentale ale basmului.</p> <p>Originalitatea operei (motivarea situațiilor și a acțiunilor, individualizarea fantasticului, valoarea dialogului).</p> <p>Contribuția lui Ion Creangă la dezvoltarea prozei. Din corespondența lui Ion Creangă cu Mihai Eminescu.</p>

Teme	Conținuturi
Ion Luca Caragiale	Activitatea literară (dramaturgia, nuvelele și povestirile, schișele) – prezentare generală. <i>O scrisoare pierdută, O noapte furtunoasă</i> (comentariu literar). Momentele subiectului. Gradarea conflictului și tensiunea dramatică. Compoziția. Personajele. Mijloace de individualizare. Natura și mijloacele comicului. <i>O scrisoare pierdută</i> – capodopera dramaturgiei române. <i>În vreme de război</i> (comentariu literar). <i>Năpasta</i> (comentariu literar). Contribuția lui Ion Luca Caragiale la dezvoltarea prozei.
Ioan Slavici	Activitatea literară. Contribuția la dezvoltarea prozei. Nuvelele – <i>Budulea Taichii, Popa Tanda, Gura satului</i> . Tipologie, imaginea satului ardelean. <i>Moara cu noroc</i> (comentariu literar). Tematica. Momentele subiectului. Personajele. Dramatismul acțiunii. Descrierea personajelor. Analiza psihologică. <i>Mara</i> (prezentare generală).
Literatura română la sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX	Tendințe, direcții ideologice și stilistice în dezvoltarea literaturii și culturii române. Sămănătorismul și poporanismul. Simbolismul. Reviste literare și personalități. <i>Sămănătorul</i> – George Coșbuc, Alexandru Vlahuță, Nicolae Iorga. <i>Viața Românească</i> – Constantin Stere; rolul lui Garabet Ibrăileanu. Simbolismul în literatura română. Reprezentanți – Alexandru Macedonski, Dimitrie Anghel, Ștefan Petică, George Bacovia, Ion Minulescu.
Alexandru Macedonski	Activitatea literară. Teoretician al simbolismului românesc. <i>Literatorul</i> . Ciclul <i>Nopșilor</i> . <i>Poema rondelurilor</i> . <i>Noaptea de decembrie</i> (comentariu literar). Poem romantic cu elemente simboliste. Aspiranța spre ideal. Semnificația alegoriei. Mesajul poeziei.
George Bacovia	Activitatea literară. George Bacovia și simbolismul autentic. <i>Plumb, Lacustră</i> (comentariu literar).
Barbu Ștefănescu Delavrancea	Activitatea literară. Contribuții la dezvoltarea prozei: <i>Sultănica, Trubadurul, Hagi Tudose</i> și a dramei: <i>Trilogia Moldovei – Apus de soare, Viforul, Luceafărul</i> (prezentare generală). <i>Apus de soare</i> (comentariu literar). Capacitatea de evocare a dramaturgului. Conflictul piesei. Erosic și monumental în construcția personajului literar (Ștefan cel Mare). Tehnica portretului. Mesajul patriotic al dramei.
George Coșbuc	Activitatea literară. Creația poetică a lui George Coșbuc, expresie a vieții și aspirațiilor poporului român. Poezia erosului rural și a naturii: <i>La oglindă, Dușmancele, Numai una, Pe lângă boi, Noapte de vară, Vara, În miezul verii</i> (prezentare generală). Poezia marilor evenimente din viața satului. <i>Nunta Zamfirei, Moartea lui Fulger</i> (comentariu literar). Valorificarea artistică a tradițiilor și obiceiurilor poporului. Atmosfera de basm a ceremonialelor. Expresivitatea limbajului poetic. Evocarea trecutului și a Războiului pentru Independență. <i>O scrisoare de la Muselim-Selo</i> (comentariu literar). Poezia socială. <i>Doina, Decebal către popor</i> (prezentare generală).
Octavian Goga	Activitatea literară. Monografia satului ardelean. Octavian Goga, poet al „pățimirii noastre”.

Teme	Conținuturi
	Caracterul național și social al poeziei sale. Mesianismul acesteia. Originalitatea artistică. <i>Rugăciune</i> (comentariu literar). Poetul, interpret al năzuințelor poporului. Vigoarea imaginilor și a limbajului, caracterul profetic al stilului. <i>Oltul</i> (comentariu literar). Expresivitatea limbajului poetic, originalitatea și sugestivitatea versurilor. Caracterul simbolic al poemului. Sensul patriotic al mesajului. Mijloace și modalități poetice. <i>Noi, Casa noastră, Bătrâni</i> (comentariu literar).
Mihail Sadoveanu	Activitatea literară. Marile teme ale prozei sadoveniene. <i>Hanu-Ancupei</i> (prezentare generală). <i>Baltagul</i> (comentariu literar). Imaginea artistică a vieții păstorilor. Elemente folclorice. Semnificația personajelor. Vitoria Lipan, personaj exemplar. Arta narățiunii. Romanul de inspirație istorică. <i>Neamul „oimăre”-tilor</i> (comentariu general). Compoziția romanului. Contribuția lui Mihail Sadoveanu la dezvoltarea literaturii române.
Ion Agârbiceanu	Activitatea literară. Marile teme ale prozei sale. Nuvele – <i>Fefelega</i> (comentariu literar), <i>Arhanghelii</i> (comentariu literar).

Cerințe de promovare

La sfârșitul clasei a 11-a elevii trebuie:

- să expună principalele trăsături ale epocilor și perioadelor literare care fac obiect de studiu în această clasă;
- să prezinte informații fundamentale despre aspectele activității literare ale scriitorilor studiați în acest an școlar;
- să citească integral operele sau fragmentele literare prevăzute pentru comentarii literare și prezentări generale;
- să dea dovadă că și-au însușit tehnicile necesare analizei operelor literare, adecvate genului literar din care fac parte;
- să demonstreze că sînt capabili să stabilească și corelații, analogii, paralele în studierea literaturii;
- să motiveze integrarea scriitorilor și a operelor în direcții, tendințe și curente literare;
- să argumenteze contribuția unor scriitori la dezvoltarea literaturii române;
- să caracterizeze perioada marilor clasici;
- să prezinte contribuția creației poetice eminesciene la dezvoltarea poeziei române;
- să știe să prezinte particularitățile curentelor literare studiate;
- să prezinte particularitățile liricii studiate în această clasă;
- să comenteze, oral sau în scris, structura și forma operelor studiate; personajele reprezentative, motivele;
- să comenteze pe baza deprinderilor însușite opere (fragmente) care nu au fost studiate în cadrul lecțiilor;
- să știe să integreze un fragment în structura de ansamblu a unei opere și să definească semnificația și valoarea acestuia;
- să însușească pe baza lecturilor valorile estetice, moral-civice și mesajul umanist al literaturii române;
- să elaboreze compuneri pe diferite teme, motivări-argumentări;
- să știe să alcătuiască rezumate, caracterizări, comentarii, analize comparative, sinteze, recenzii.

Clasa a 12-a Numărul orelor: 99

Activități de învățare

Cultivarea comunicării estetice

Interpretarea și dezbaterile legăturilor și a relațiilor sentimentale prezente în operele literare.
Jocuri de rol.

Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului

Căutarea și exprimarea ideilor ascunse în operele literare studiate, recunoașterea cadrului social-istoric.

Observarea modurilor de exprimare artistică și a figurilor de stil.

Dezvoltarea simțului critic. Formarea părerilor proprii.

Perceptarea și acceptarea operei literare.

Dezvoltarea capacității de exprimare

Argumentarea părerii proprii pe baza operelor literare studiate, în stil corect și personal.

Redactarea unor prezentări, recomandări, critici. Argumentarea.

Utilizarea regulilor de citare.

Aprecierea caracterului personajului literar.

Abordare multilaterală a problemelor.

Capacitatea de învățare

Culegerea informațiilor despre teme literare cu ajutorul unor mijloace externe.

Ridicarea unor probleme personale pe baza cercetărilor individuale.

Redactarea unor lucrări vaste.

Orientare tematică în cadrul materialelor suplimentare informative.

Relația dintre cititor și literatură

Incursiuni prin speciile literaturii de largă circulație.

Aprecierea operelor literare de largă circulație sau a operelor ecranizate atractive.

Conceperea rolului abloanelor și al schemelor.

Experiența acceptării literaturii contemporane.

Observarea și dezbaterile tendințelor și modurilor de comportament.

Moduri de exprimare literară

Observarea și valorificarea modurilor de exprimare artistică și funcției mijloacelor stilistice.

Redactarea individuală a cunoștințelor despre cele mai mari epoci ale literaturii române.

Orientare în cronologia literaturii române.

Analiza temelor de bază ale literaturii și a semnificației motivelor.

Dezvoltarea treptată a deprinderilor de analiză literară.

Formularea unor concluzii pe baza noilor lecturi.

Observarea influenței autorilor în tradiția literară.

Tradiția literară a regiunii, a localității.

Literatura, ca o tradiție continuă, însă istoric schimbătoare.

Teme	Conținuturi
Proza românească în secolul XX	Perioada 1900-1918. Elemente de continuitate. Duiliu Zamfirescu, Barbu Ștefănescu Delavrancea, Ion Agârbiceanu, Gala Galaction, Ion Alexandru Brătescu-Voinești, Calistrat Hogaș, Alexandru Vlahuță.

Teme	Conținuturi
	Perioada interbelică. Direcții și tendințe. Orientarea spre roman, direcții în evoluția romanului. Reprezentanți de seamă.
Liviu Rebreanu	Creator al romanului românesc modern. <i>Pădurea spânzurărilor</i> (comentariu literar). Geneza romanului, structura, mesajul artistic. <i>Ion</i> (comentariu literar). Păranul în operele lui Liviu Rebreanu. Nuvelele lui Liviu Rebreanu. <i>Catastrofa, Ipic 4trul, dezertor, Răfuiala, Pro4tii</i> (comentariu literar).
Camil Petrescu	Noutatea prozei lui Camil Petrescu în literatura interbelică. <i>Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război</i> (comentariu literar). Structura romanului (planul subiectiv și planul obiectiv), roman de observație și analiză psihologică, drama intelectualului. <i>Patul lui Procust</i> (prezentare generală). Romanul ca dosar de existență, autenticitatea, stilul.
George Călinescu	Personalitate proeminentă a literaturii noastre. Poet, critic, dramaturg, prozator, istoric literar. <i>Enigma Otiliei</i> (comentariu literar). Roman de tip balzacian, psihologia avarului și a arivistului. <i>Istoria literaturii române de la origini până în prezent</i> (prezentare generală).
Marin Preda	Activitatea literară. Personalitate proeminentă a prozei române după cel de-al doilea război mondial. <i>Moromeșii</i> (prezentare generală). Tabloul realist al satului românesc. Destinul lui Ilie Moromete; individualizarea personajului; alte personaje (Niculai Moromete). <i>Cel mai iubit dintre pământeni</i> (comentariu literar). Soarta intelectualului.
Mircea Eliade	Personalitate complexă a literaturii române. Viață și activitate multilaterală. <i>Maitreyi</i> (comentariu literar). <i>La țigănci</i> (prezentare generală).
Critica și istoria literară în secolul XX	Reprezentanți de seamă – Eugen Lovinescu, George Călinescu, Tudor Vianu, Perpessicius, Pompiliu Constantinescu, Vladimir Streinu, Șerban Cioculescu.
Tudor Arghezi	Tradiție și inovație în poezia argheziană. Universul poetic; poezie programatică, lirică erotică, socială, filozofică; înnoirea limbajului poetic. <i>Testament</i> (comentariu literar). Arta poetică argheziană. Conceptul de estetică a urâtului. Limbajul poetic. <i>Flori de mucigai</i> (comentariu literar). <i>Duhovnicească, Psalmi</i> (comentariu literar). În căutarea lui Dumnezeu. Dumnezeirea în creația argheziană și a lui Ady Endre.
Lucian Blaga	Reprezentant al liricii moderne. Universul și particularitățile liricii lui Lucian Blaga. Tendințe ale liricii universale receptate în poezia lui Lucian Blaga, fondul filozofic al poeziei. Expresionismul. <i>Eu nu strivesc corola de minuni a lumii</i> (comentariu literar). Arta poetică a lui Lucian Blaga. Conceptele de cunoaștere luciferică și paradisiacă; metafora revelatorie și plasticizantă, poezia – formă artistică de potențare a misterului, versul liber. <i>Gorunul</i> (comentariu literar). Comunicare cu natura; valorificarea unor motive populare (elemente mioritice); limbajul poetic. <i>Meșterul Manole</i> (comentariu literar). Transpunerea artistică a mitului popular; situarea acțiunii într-un timp mitic românesc, elemente expresioniste.
Ion Barbu	Arta poetică a lui Ion Barbu. Etapele creației. Parnasianism și depășirea lui în poeziile primei perioade de creație. <i>După melci</i> (comentariu

Teme	Conținuturi
	literar). Ciclu baladic și oriental. <i>Riga Crypto și Iapona Enigel</i> (comentariu literar). Forma de baladă; sensul simbolic; treptele cunoașterii; limbajul cu nuanțe arhaice și populare.
Poezia după cel de-al II-lea război mondial	Locul și importanța poeziei contemporane în evoluția literaturii române (prezentare generală). Cadrul social-politic și cultural al epocii. Dogmatismul ideologic și literatura.
Ștefan Augustin Doinaș	<i>Mistrețul cu colți de argint</i> (comentariu literar). Funcțiile moderne ale baladei; epicul ca pretext pentru liric. Contrastul dintre geniu și omul comun.
Nicolae Labiș	<i>Meșterul Manole, Miorița, Moartea câprioarei</i> (comentariu literar). Caracter de odă. Particularități ale lirismului.
Nichita Stănescu	<i>Cîntec</i> (comentariu literar). Expresia lirică a sentimentelor; originalitatea limbajului poetic. <i>Leoaică tînără, dragostea</i> (comentariu literar). <i>În dulce stil clasic</i> (comentariu literar).
Dramaturgia după cel de-al II-lea război mondial	Caracteristicile dramaturgiei. Reprezentanți de seamă.
Marin Sorescu	<i>Iona</i> (comentariu literar). Locul operei în creația dramatică a scriitorului; viziunea sa asupra vieții umane; tehnica parabolei; limbajul metaforic.
Horia Lovinescu	<i>Moartea unui artist</i> (comentariu literar). Transfigurarea artistică originală a mitului estetic al Meșterului Manole; problema creatorului și a menirii lui; caracterizarea personajelor.
Românii din Ungaria în literatura secolului XX	Poezia și proza românilor din Ungaria în secolul al XX-lea: Maria Berényi, Lucia Borza, Ilie Ivănuș, Lucian Magdu. (Vezi și programa-cadru Cultura și civilizația românească.)
Scriitori de origine română în alte literaturi	Privire generală. Elena Văcărescu, Panait Istrati, Eugen Ionescu, Vintilă Horia și alții

Cerințe de promovare

La sfîrșitul clasei a 12-a elevii trebuie:

- să cunoască și să caracterizeze principalele direcții literare din perioada interbelică;
- să prezinte cunoștințe fundamentale despre activitatea literară a scriitorilor studiați;
- să explice diversitatea temelor de inspirație și noile structuri compoziționale ale prozei și poeziei moderne;
- să prezinte și să expună aspectele caracteristice structurilor narative și lirice;
- să știe să utilizeze aprecierile critice în tipuri diferite de compuneri în mod demn unui absolvent;
- să distingă particularitățile poeziei secolului al XX-lea (poezia începutului de secol, a literaturii interbelice și de după cel de-al doilea război mondial);
- să demonstreze că posedă cunoștințe fundamentale despre activitatea literară a scriitorilor și poezilor studiați în această clasă;
- să prezinte particularitățile artistice ale textelor dramaturgice studiate și dezvoltarea dramaturgiei în literatura română;

- să motiveze, cu exemple, prin ce elemente caracteristice o operă, o personalitate literară constituie momente importante în dezvoltarea literaturii române;
- să prezinte specificul literaturii române, precum și integrarea acesteia în contextul literaturii universale;
- să elaboreze compuneri, rezumate (pe o temă, despre un scriitor sau o perioadă); compuneri-caracterizare de personaj și comentarii literare, în funcție de particularitățile etapei de instruire;
- să deprindă, pe baza lecturii și în procesul de receptare a operelor, valorile estetice, moral-civice și mesajul umanist al literaturii române.

B. LIMBĂ ȘI COMUNICARE

Scopurile și sarcinile

Această programă a fost elaborată luând în seamă *profilul, nivelul lingvistic specific liceului nostru*, precum și următoarele scopuri:

Predarea limbii române urmează exemplul planificării programei *moderne*.

Programa-cadru pune accent pe dezvoltarea capacității de *autoexprimare*, precum și pe *întocmirea ideilor în mod autonom și creativ*.

Pinând seamă de valorile caracteristice ale unei societăți deschise, actuala programă se bazează pe metode eficiente, oferă *posibilități de opțiune* în privința textelor de studiat.

Acest plan urmărește predarea practică a limbii, iar scopurile specifice sînt abilitatea lingvistică, *îmbogățirea competenței comunicative și de formare a textelor* (referitoare la cele mai diferite tipuri de texte), precum și perfecționarea permanentă a competenței comunicative și textuale.

Conținuturile sînt proiectate în *corelație* cu un set de competențe specifice pentru fiecare clasă.

Apariția unui anumit element în programa-cadru nu impune neapărat existența unei lecții cu același titlu într-un manual.

Se recomandă abordarea acestor elemente noi cu *modalități* cât mai practice care permit înțelegerea fenomenului respectiv (*exerciții, exemplificări, explicații succinte* etc.).

Aspectele teoretice vor fi reduse la strictul necesar în favoarea aplicațiilor practice pentru că se pune accent pe dezvoltarea *competenței comunicative*.

În acest fel, profesorii pot găsi *modalități optime* de a construi competențele propuse, de a adapta studiul limbii la condițiile particulare ale clasei și ale individualității elevilor.

Obiective generale

În cadrul finalităților generale ale educației lingvistice se urmărește ca *româna* să fie *limbă vehiculară* a domeniilor culturale specifice din *Programa națională de bază*:

Se pretinde *îmbogățirea competenței comunicative și a capacității de înțelegere și întocmire a textelor*.

Întocmirea diferitelor *texte orale și scrise*.

Formarea în mod adecvat a abilității lingvistice în raport cu scopul și situația comunicării.

Importanța dezvoltării *capacității de gândire în limba română*, cunoașterea realității sociale și istorice a comunităților lingvistice.

Utilizarea corectă și adecvată a limbii

Înțelegerea

Elevul să știe:

- să identifice din conversația altora nucleeele importante și principiul de *organizare a textului*;
- să exprime cu claritate *punctul de vedere* și *scopul emișătorului*.

Comunicarea

Elevul:

- să-și *planifice* și să-și *organizeze propriul său discurs*, ținând cont de factorii situației comunicative și de timpul care îi stă la dispoziție;
- obiectivele indicate privesc și *comunicarea la distanță* (mijloace telefonice etc.).

Relația dintre literatură și cititor

Elevul:

- să înțeleagă *texte de diferite teme*;
- să fie capabil de prelucrarea diferitelor *date și informații*; să facă *rezumate* și *studii aprofundate*, precum și alte *acte de îmbogățire a cunoștințelor*;
- să *analizeze* și să *interpreteze* texte diverse;
- să fie capabil de a distinge *diferitele tipuri de texte*;
- să înfrunte în mod *autonom* interferențele;
- în lectura cu „voce tare” să se adapteze la situația dată, reglând *aspectele fonice, prozodice*.

Scrierea

În practica scrierii elevul trebuie:

- să ajungă la nivelul *autocontrolului lingvistic conștient*;
- să înțeleagă diferența dintre *comunicarea orală* și cea *în scris*, privind regulile prozodice și de punctuație ale sintaxei eliptice și explicite și ale lexicului comun și celui tehnic.
- să fie capabil de a *realiza texte de diferite tipuri*;
- să aibă cunoștințe adecvate despre *formularea diverselor scrieri* și despre alegerea formei de comunicare oficială sau individuală în raport cu situația și scopul comunicării;
- să vadă clar că diferitele tipuri de texte pretind formularea logică și planificată;
- să redea la nivel de deprindere (cu exactitate) informații și tehnici de scriere din diferitele tipuri de texte.

Clasa a 9-a Numărul orelor: 59

Activități de învățare

Receptarea mesajului

Elevii să fie capabili de a distinge din diferitele texte informația esențială și cea de detaliu; să deducă din context unitățile lexicale necunoscute și să sesizeze informațiile importante. Să înțeleagă limbajul curent ori esența discursului monologic.

Exprimarea orală și scrisă

Receptarea, intenției de comunicare: formule de salut, adresare, prezentarea unei persoane, sau a se prezenta, interpelare telefonică; scrierea unei scrisori persoanele, a se interesa, a cere o permisiune, a mulțumi, a cere scuze și a răspunde la aceste acte; exprimarea impresiilor personale, schimb de informații în comunicare.

Capacitatea de învățare

Elevii să-și îmbogățesc cunoștințele prin utilizarea resurselor adunate în afara orelor școlare. Să elaboreze planuri de idei în vederea realizării unui text.

Cunoștințe asupra sistemului limbii române

Elevii să-și însușească noțiunile fonetice; să înțeleagă relația dintre fonem și grafem, sistemul schimbărilor fonetice. Să facă cunoștință cu părțile gramaticii descriptive: morfologie și sintaxă. Să fie capabili de a prezenta referate despre originea limbii române și să aibă cunoștințe concrete despre limbile neolatine.

Teme	Conținuturi
Comunicarea orală, situația de comunicare	<p>Situația de comunicare dialogată / monologată. Acomodarea limbajului la scopul comunicării.</p> <p>Organizarea logico-semantică a mesajului (semnificația textului oral, elementele esențiale / detaliile semnificative). Ideea principală, ideea secundară. Planul simplu și planul dezvoltat de idei. Rezumatul oral.</p> <p>Organizarea formală a mesajului. Consistenței textului oral. Selectarea cuvintelor. Organizarea propoziției și a frazei. Disponibilitatea și funcționarea simultană a elementelor verbale / nonverbale (gesturi, mimică etc.), expresivitatea în vorbire a registrelor limbii (standard, familiar etc.).</p> <p>Textul informativ. Structura dialogului simplu. Semnalele verbale / nonverbale de inițiere a unui dialog (mimică, privire, gesticulări, ținută). Formule elementare de menținere și de încheiere ale dialogului. Formulele de salut, de prezentare, de identificare, de permisiune și de solicitare.</p>
Procesul scrierii	<p>Organizarea textului scris. Scopul redactării. Regulile redactării unui text. Părțile componente ale unei compuneri (introducerea, cuprinsul, încheierea).</p> <p>Prezentarea textului. Elemente auxiliare în scriere (sublinieri, paranteză etc.).</p> <p>Semnele de punctuație: punctul, virgula, două puncte, semnul întrebării, semnul exclamării, ghilimelele.</p>
Contexte de realizare	<p>Scriere funcțională (pentru un scop practic, informativ).</p> <p>Studiu. Eseu. Notițe. Teme. Extemporal. Lucrare semestrială.</p> <p>Scrierea reflexivă (inspirată din experiența personală).</p> <p>Relatarea unor fapte și întâmplări personale.</p> <p>Scrisoarea familială. Scrisoarea de felicitare.</p> <p>Scrierea imaginativă (compuneri libere).</p> <p>Povestirea. Descrierea. Portretul.</p> <p>Scrierea despre textul literar / nonliterar. Rezumatul.</p> <p>Aprecieri sumare referitoare la textele lirice și epice.</p> <p>(Vezi și programa-cadru de literatură.)</p>
Lexicologie	<p>Îmbogățirea vocabularului. Frecvența cuvintelor în limbă. Cuvântul (formă și conținut). Cuvânt de bază. Cuvânt derivat. Rădăcina. Sufixele și prefixele. Familia lexicală (numai cuvintele formate prin derivare). Sinonimele. Antonimele.</p>
Noțiuni de fonetică	<p>Sunet, literă, alfabet. Corespondența dintre sunet și literă în limba română. Vocalele, consoanele, semivocalele. Grupurile de sunete</p>

Teme	Conținuturi
	(diftongul, triftongul). Hiatul. Silaba. Silabele accentuate și silabele neaccentuate. Regulile fonetice de despărțire. Ortografia pentru despărțirea cuvintelor în silabe (inclusiv folosirea cratimei și a apostrofului).
Noțiuni elementare de sintaxă	Părțile gramaticii (morfologie și sintaxă). Actualizarea cunoștințelor de sintaxă. Propoziția. Propoziția simplă și propoziția dezvoltată. Părțile principale ale propoziției (predicatul și subiectul) și părțile secundare ale propoziției (atributul și complementul). Propoziția afirmativă și propoziția negativă. Propoziția enunțiativă și propoziția interogativă. Fraza. Coordonarea și subordonarea (prin conjuncții).
Morfologie	<p>Verbul – nucleul comunicării (actualizare). Funcții sintactice. Timp, persoană, număr. Exerciții de recunoaștere în text.</p> <p>Modurile personale – familiarizare (indicativ, conjunctiv – prezent și perfect, condițional-optativ – prezent și perfect, imperativ). Exerciții de recunoaștere în texte.</p> <p>Moduri nepersonale – prezentare generală.</p> <p>Timpurile modului indicativ. Verbele auxiliare: a fi, a avea, a vrea (a voi). Valoarea predicativă a verbelor a fi, a avea, a vrea (a voi).</p> <p>Substantivul (actualizare).</p> <p>Substantive comune și substantive proprii. Ortografierea substantivelor. Genul. Numărul.</p> <p>Articolul. Articolul hotărât. Articolul nehotărât.</p> <p>Nominativul. Funcții sintactice: subiect și nume predicativ.</p> <p>Acuzativul. Prepoziția – instrument gramatical pentru exprimarea acuzativului. Prepoziția simplă și compusă.</p> <p>Dativul.</p> <p>Genitivul. Articolul genitival (posesiv). Acordul în gen și număr al articolului genitival cu substantivul determinat.</p> <p>Vocativul.</p> <p>Ortografierea substantivelor utilizate la diverse cazuri. Aspecte de punctuație.</p> <p>Substituții substantivului.</p> <p>Pronumele. Persoană, număr, gen. Formele accentuate și neaccentuate ale pronumelui personal. Ortografierea pronumelui personal (forme neaccentuate). Alte forme ale pronumelui personal: dînsul, dînsa, dînții, dînsele. Pronumele personal de politețe. Formule reverențioase de adresare (limbaj familiar și solemn). Ortografierea pronumelui personal de politețe (prescurtări).</p> <p>Numeralul (actualizare).</p> <p>Numeralul cardinal (simplu și compus). Numeralul ordinal.</p> <p>Ortografierea numeralelor. Determinanții substantivului.</p> <p>Adjectivul (actualizare). Adjective variabile și invariabile (exclusiv prin exerciții). Topica. Acordul cu substantivul în gen, număr și caz. Funcții sintactice. Adjective formate cu prefixe și cu sufixe (exclusiv prin exerciții). Ortografierea adjectivului.</p> <p>Adverbul. Adverbe de loc, de timp, de mod. Adverbe provenite din adjective. Ortografierea unor adverbe.</p> <p>Interjecția. Rolul ei în comunicare. Onomatopeea. Punctuația interjecției.</p>

Teme	Conținuturi
Sintaxa propoziției	Părțile principale ale propoziției. Predicatul (actualizare). Predicatul nominal. Subiectul (actualizare). Subiectul exprimat și neexprimat (subînțeleles și inclus.) Acordul dintre subiect și predicat. Părțile secundare ale propoziției. Atributul (actualizare). Atributul adjectival. Atribut substantival. Complementul (actualizare). Fraza. Propoziția principală. Propoziția secundară. Coordonarea. Subordonarea. Aspecte de ortografie și punctuație.

Cerințe de promovare

Scriere lizibilă, „citire mută” cu o rapiditate care permite înțelegerea textului, citire cu voce tare. Folosirea limbii în raport cu situația comunicării. Compunerea conform temei și situației comunicative.

Utilizarea corectă a regulilor limbii (sunet, cuvânt, propoziție).

Cunoașterea și utilizarea ortografiei românești.

Elaborarea schișelor și a notișelor pe baza unor texte scrise și prelegeri orale.

Clasa a 10-a **Numărul orelor: 59**

Activități de învățare

Receptarea mesajului

Elevii să relateze, pe baza unor întrebări diferite texte aparținând diverselor stiluri funcționale. Să rezume mesajul textelor, să analizeze macro- și micro-structura unui text

Exprimarea orală și scrisă

Elevii să alcătuiască mesaje orale prin selectarea elementelor lexicale adecvate în funcție de tema abordată și de situația de comunicare.

Să-și adapteze vorbirea la parteneri, la teme și la situația de comunicare.

Să redacteze texte simple despre opere literare.

Să-și formuleze ideile legate de o situație dramatică; să interpreteze diferite roluri dramatice.

Să elaboreze în scris notișe, aprecieri privind structura unor texte și comunicări. Pe parcursul executării temelor să folosească informații din bibliotecă.

Cunoaștințe asupra sistemului limbii române

Elevii să înțeleagă rolul și să interpreteze micro- și macro-structura textului: alineate, note, relații, acorduri.

Să aibă o imagine despre vocabularul limbii române și să folosească procedeele de îmbogățire a vocabularului.

Să dezvolte și să folosească în mod adecvat cunoștințele de bază ale foneticii și morfologiei.

Să folosească conștient limba literară și, unde e cazul, graiul local.

Teme	Conținuturi
Comunicarea orală	<p>Situația de comunicare. Situația de comunicare dialogată / monologată (actualizare). Dialogul și conversația. Adaptarea la interlocutor și la particularitățile emiterii (directe / mediate).</p> <p>Structura textului oral.</p> <p>Organizarea logico-semantică a mesajului. Ordonarea ideilor (actualizare).</p> <p>Organizarea formală a mesajului. Progresia secvențelor în textul oral descriptiv (constituenți, modalități simple de realizare a coerenței textuale). Modalități de conectare a elementelor nonverbale la cele verbale.</p> <p>Textul dialogat și cel monologat. Organizarea textului informativ (relatarea unor întâmplări). Organizarea replicilor într-un dialog complex. Formulele de inițiere, încheiere și menținere ale dialogului. Structurarea secvențelor „întrebare – răspuns”. Modalitățile de formulare a unei cerințe, opinii, impresii și permisiuni.</p>
Scrierea	<p>Stilul textului scris. Organizarea unui text în funcție de destinație.</p> <p>Transformarea vorbirii directe în vorbirea indirectă și invers.</p> <p>Simbolurile și imaginile.</p> <p>Semnele de punctuație: punctul, virgula, punctul și virgula, linia de dialog și de pauză. Semnele ortografice.</p> <p>Contexte de realizare.</p> <p>Scrierea funcțională (pentru un scop practic, informativ). Textul simplu de tip informativ. Instrucțiunea simplă.</p> <p>Scrierea reflexivă (inspirată din experiența personală). Relatarea la persoana I. Argumentarea unui punct de vedere.</p> <p>Scrierea imaginativă (compuneri libere). Povestirea unor fapte, întâmplări imaginate. Descrierea unui peisaj. Construirea unui dialog, pornind de la o convorbire telefonică imaginată. Portretul-ghicitoare al unei persoane cunoscute.</p> <p>Scrierea despre textul literar / nonliterar. Rezumatul. Conspectul unui text de informare. Subiectul fragmentului / operei literare. Aprecieri simple, referitoare la organizarea textelor lirice studiate.</p>
Lexicul, familia lexicală	<p>Noțiunea de vocabular. Îmbogățirea vocabularului.</p> <p>Derivarea (actualizare).</p> <p>Compunerea.</p> <p>Schimbarea valorii gramaticale.</p> <p>Familia de cuvinte.</p> <p>Antonimele. Sinonimele. Omonimele.</p> <p>Noțiuni de fonetică (actualizare).</p>
Morfosintaxa	<p>Verbul (actualizare). Verbul ca predicat. (Verbe predicative și verbe nepredicative).</p> <p>Moduri personale: modul indicativ, modul conjunctiv, modul condițional-optativ, modul imperativ.</p> <p>Moduri nepersonale: modul infinitiv, modul gerunziu, modul participiu, modul supin.</p> <p>Substantivul (actualizare).</p> <p>Genul, numărul, cazul (actualizare).</p> <p>Adjectivul pronominal demonstrativ.</p>

Teme	Conținuturi
	Declinarea cu articolul hotărât și nehotărât a substantivelor comune simple și compuse, declinarea substantivelor proprii (masculine și feminine). Exerciții de ortografie și punctuație. Substituții substantivului: pronumele (actualizare), numeralul (actualizare). Determinanții substantivului: adjectivul (actualizare), adverbul (actualizare), gradele de comparație. Prepoziția (actualizare). Interjecția (actualizare).
Sintaxa propoziției	Predicatul: verbal, nominal. Subiectul. Atributul: substantival, pronominal, verbal, adverbial.
Sintaxa frazei	Felul propozițiilor. Fraza. Propoziția regentă. Elementul regent. Coordonarea și subordonarea. Conjuncția (actualizare): conjuncții coordonatoare și subordonatoare.

Cerințe de promovare

Citirea fluentă, corectă și expresivă conform conținutului textului.

Scrierea lizibilă cu ortografie adecvată.

Utilizarea adecvată a diverselor tipuri de propoziții în funcție de tema și de situația de comunicare.

Cunoașterea normelor limbajului standard și al celui dialectal.

Folosirea dialogului, a argumentării în comunicarea cotidiană și în elaborarea referatelor.

Pregătirea unor comentarii mai simple.

Elaborarea textelor personale și oficiale.

Folosirea adecvată a regulilor limbii române.

Clasa a 11-a **Numărul orelor: 30 și 59**

Activități de învățare

Receptarea mesajului

Elevii să cunoască și să aprecieze structura diverselor texte și stiluri.

Exprimarea orală și scrisă

Elevii să folosească diferite modalități de compoziție pentru realizarea textelor personale și cele oficiale: referat, invitație, texte de publicitate, cerere, proces-verbal, texte personale: amintiri, curriculum vitae, compunere liberă. Să utilizeze cu succes posibilitățile date de bibliotecă și de informatică; să selecteze și să clasifice informațiile acumulate.

Cunoaștințe asupra sistemului limbii române

Elevii să comunice conștient în folosirea limbii literare și a graiului local. (Vezi și programa-cadru Cultura și civilizația românească.)

Să valorifice cunoștințele ortografice și de punctuație. Să perfecționeze cunoștințele de limbă și comunicare corectă. Să urmărească cu atenție programele românești de radio și televiziune.

Teme	Conținuturi
Tipuri de comunicare	<p>Situația de comunicare. Comunicarea dialogată / monologată (actualizare). Dialogul formal și informal. Structurarea textului oral. Organizarea logico-semantică a mesajului.</p> <p>Organizarea formală a mesajului. Modalități de asigurare a progresiei în textul oral. Înlănțuirea elementelor verbale și nonverbale în context.</p> <p>Textul informativ.</p> <p>Organizarea monologului expositiv și demonstrativ. Adecvarea elementelor nonverbale la mesaj. Modalitățile de exprimare a gusturilor și opiniilor, formularea de intenții și de proiecte.</p>
Procesul scrierii	<p>Organizarea textului scris. Exerciții de alcătuire a planului unui text literar / nonliterar, ordonarea logică a ideilor, dezvoltarea unei idei principale, refacerea unui text, schimbând ordinea inițială a secvențelor, expansiunea și restrângerea textului narativ.</p> <p>Exerciții de trecere de la relatare la dialog, din proză în versuri.</p> <p>Prezentarea textului. Diversele tipuri de scriere. Structura grafică specifică unor compuneri (versul liber, diverse fragmente de poezie și proză).</p> <p>Punctuația. Valoarea funcțională și expresivă a semnelor de punctuație. Contexte de realizare.</p> <p>Scrierea funcțională (pentru un scop practic, informativ).</p> <p>Textul documentar. Fișa de bibliotecă și de lectură. Macheta unui jurnal. Programul de spectacol. Prezentarea unui eveniment cultural.</p> <p>Scrierea reflexivă. „Punctul de vedere”. Textul argumentativ.</p> <p>Compuneri libere.</p> <p>Scrierea despre textul literar / nonliterar. Comentarea unor secvențe din operele studiate. Semnificația titlului. Personajul literar (caracterizare). (Vezi și programa-cadru de literatură.) Rezumatul unui text informativ.</p> <p>Transpunerea benzii desenate în text literar. Recenzia scurtă.</p>
Elemente de construcție a comunicării	<p>Lexicul.</p> <p>Vocabularul fundamental și masa vocabularului (actualizare).</p> <p>Sensul cuvintelor în context.</p> <p>Mijloace de îmbogățire a vocabularului. Derivarea (actualizare).</p> <p>Compunerea (actualizare). Schimbarea valorii gramaticale.</p> <p>Împrumuturile. Neologismele. Paronimele. Categoriile semantice (actualizare). Omonime. Cuvinte polisemantice.</p> <p>Unități frazeologice.</p>
Noțiuni de fonetică	<p>Sunetele limbii române, diftongii, triftongii, hiatul (actualizare).</p> <p>Alternanțe fonetice.</p> <p>Despărțirea în silabe a derivatelor și a compuselor.</p>
Morfosintaxa	<p>Verbul (actualizare). Diateza activă. Diateza pasivă. Diateza reflexiv-dinamică. Diateza reflexiv-pasivă.</p> <p>Verbele personale. Verbele impersonale și unipersonale.</p> <p>Locuțiuni verbale.</p> <p>Substantivul.</p> <p>Substituții substantivului: pronumele, pronumele nehotărât, pronumele negativ, pronumele interogativ, pronumele relativ, pronumele și adjectivul pronominal de întărire.</p> <p>Numeralul.</p>

Teme	Conținuturi
	Determinanții substantivului: adjectivul, adverbul, adverbe interogative, adverbe nehotărâte, locuțiuni adverbiale, adverbe predicative. Prepoziția (actualizare). Interjecția (actualizare).
Sintaxa propoziției	Părțile propoziției. Predicatul verbal. Predicatul nominal. Atributul (actualizare): atributul adjectival, atributul substantival, atributul pronominal, atributul verbal, atributul adverbial. Complementul (actualizare): complemente necircumstanțiale, complemente circumstanțiale. Elementele componente ale frazei. Propoziția regentă și propoziția subordonată. Raporturile de coordonare. Raporturile de subordonare în frază. Conjuncțiile specifice raportului de subordonare. Alte elemente de relație.

Cerințe de promovare

Citirea fluentă și corectă a unui text la prima vedere.

Alegerea stilului și limbajului adecvat situației comunicării personale și sociale.

Redactarea textelor de tip general și particular.

Folosirea diferitelor modalități de compoziție a unor texte cu subiect general. Folosirea conștientă a normelor limbii.

Cunoașterea regulilor gramaticale și utilizarea lor exactă.

Redactarea unor studii, comentarii, caracterizarea personajelor, recenzia unor cărți.

Clasa a 12-a **Numărul orelor: 26 și 53**

Activități de învățare

Receptarea mesajului

Elevii să aleagă limbajul cel mai potrivit diferitelor situații. Să simuleze diferite situații de comunicare și să le prezinte.

Capacitate de exprimare scrisă și orală

Elevii să țină mici conferințe în diferite forme de comunicații. Să intervină în conversații ocazionale conform cunoștințelor de comunicare. Să analizeze texte nonliterare (publicistice, științifice, cotidiene, practice).

Să-și exprime oral și în scris părerile despre diferitele momente ale vieții cotidiene, ale literaturii și despre impresii artistice.

Să elaboreze analize despre opere artistice din mai multe puncte de vedere. Să-și aleagă să se apropie de diferitele probleme din mai multe puncte de vedere, să le elaboreze, să discute criteriile, să-și justifice deciziile.

Să folosească sursele informatice a mass-mediei pentru discutarea și argumentarea unor probleme literare, artistice.

Cunoștințe despre sistemul limbii române

Elevii să relateze în scris și oral originea limbii române, momentele cele mai importante în evoluția ei, înrudirea cu alte limbi neolatine precum și diversele teorii despre formarea limbii române. (Vezi programa-cadru Cultura și civilizația românească.)

Cu câteva exemple să demonstreze esența cercetării lingvistice diacronice și sincronice.

Teme	Conținuturi
Cultivarea limbii, tipuri de comunicare	Comunicarea orală. Situații de comunicare. Stilul comunicării. Dialogul, discuția, convorbirea și conversația. Adaptarea la particularitățile individuale de vorbire ale interlocutorului. Scopul comunicării. Stilurile funcționale ale limbii. Organizarea logico-semantică a mesajului. Convergența ideilor în jurul unei teme, conexiuni între idei. Organizarea formală a mesajului dialogat și monologat. Monologul confesiv și dialogul.
Procesul scrierii	Organizarea textului scris. Planul de structurare a compunerii. Secțiunea. Capitolul. Secvența. Coerența textului scris. Scrierea de mână și prezentarea textului. Modalitățile de reliefare grafică a conținutului. Spațiul grafic al ordinatorului. Siglele. Simbolurile. Schițele. Desenele. Subsolul paginii. Grafia și punctuația. Valoarea expresivă a semnelor grafice și de punctuație, cumulate în diferite tipuri de texte. Contexte de realizare. Referința. Invitația personală. Construirea unui text publicitar. Referat. Eseu. Analiză. Cerere. Proces-verbal. Formulare tipizate etc. Scrierea reflexivă. Evocarea. Jurnalul. Curriculum vitae. Povestirea științifico-fantastică. Personaje imaginare. Elemente științifico-fantastice în povestire. Compuneri narative. Compuneri poetice. Compuneri de tip dramatic. Scrierea despre textul literar și nonliterar. Comentariul de text. Compunerea de sinteză. Paralela între două opere literare. Nota de lectură. Cronică (muzicală, sportivă etc.).
Lexicologie	Structura etimologică a lexicului. Cuvinte moștenite și cuvinte împrumutate. Caracterul latin al limbii române. Unitatea de limbă a tuturor românilor. Limba literară. Dialecte. Limba vorbită. Limba scrisă. Dinamica vocabularului (aparitii de cuvinte noi, disparitii de cuvinte, modificări de sens). Mijloace de îmbogățire a vocabularului: derivarea, compunerea, schimbarea valorii gramaticale. Familia de cuvinte. Mijloace externe de îmbogățire a vocabularului. Împrumuturile. Neologismele. Cuvântul și contextul. Stabilirea sensului cuvintelor în context. Sensul propriu (de bază și secundar) și sensul figurat. Polisemia. Categoriile semantice. Sinonimele. Omonimele. Antonimele. Paronimele. Pleonasmul.

Teme	Conținuturi
	Tautologia. Argoul și jargonul. Vocabularul fundamental și masa vocabularului (actualizare).
Noțiuni de fonetică	Actualizarea celor învățate.
Sintaxa	Tipuri de fraze. Predicatul și propoziția subordonată predicativă. Subiectul și propoziția subordonată subiectivă. Atributul și propoziția subordonată atributivă. Complementul direct și propoziția subordonată completivă directă. Complementul indirect și propoziția subordonată completivă indirectă. Complementele circumstanțiale și propozițiile subordonate circumstanțiale.

Cerințe de promovare

Pentru lucrările în scris se pretinde scrierea estetică și ortografia corectă.

Ușurință, spontaneitate în comunicarea cotidiană, elaborarea unor texte practice.

În stil argumentativ (scris și oral) elevii trebuie să dea dovadă de claritate în formularea ideilor.

Să fie orientați în posibilitățile date de bibliotecă, să știe să caute și să folosească sursele în mod adecvat.

În sistemul limbii române să fie orientați, să cunoască etapele importante ale evoluției limbii, să o încadreze în familia limbilor romanice.

^aCOLI ÎN CARE LIMBA ROMÂNĂ ESTE OBIECT DE STUDIU

Clasele 1–4

Scopurile ^oi sarcinile

Predarea limbii române, în ^ocolile în care limba română se predă ca disciplină de studiu, are ca scop – ca într-un mediu dominat de limba maghiară – să asigure posibilitatea de a însu^oi limba română ca a doua limbă maternă.

La clasele 1-4 scopul primordial e să se pună accent pe formarea ^oi dezvoltarea deprinderii de a conversa, aplicând metodele didactice moderne folosite în predarea limbilor străine.

Scopul predării limbii române este ca elevul:

- să însu^oească cuno^otințele de bază ale limbii române,
- să-^oi dezvolte deprinderile de folosire corectă a limbii atât oral, cât ^oi în scris, să se deprindă cu folosirea practică a limbii,
- să însu^oească un lexic care se leagă de viața cotidiană,
- să pronunțe corect sunetele limbii române,
- să citească corect, respectând intonația specifică limbii române,
- să-^oi dezvolte deprinderile de scriere corectă,
- să cunoască informații privind cultura românească.

Sarcinile predării limbii române este ca elevul:

- să înțeleagă mesajul transmis de profesor,
- să articuleze corect sunetele limbii române ^oi să accentueze corect cuvintele,
- să înțeleagă întrebările simple ^oi să răspundă la acestea,
- să ^otie să alcătuiască corect propoziții scurte,
- să ^otie să citească cu voce tare ^oi în gând,
- să poată face mici observații despre cele citite.

Obiective generale

Dezvoltarea receptării mesajului oral ^oi a exprimării orale

Elevul să aibă curajul de a vorbi în limba română, treptat să-^oi consolideze încrederea în sine.

Să înțeleagă ^oi să efectueze indicațiile profesorului.

Să ^otie formula o întrebare simplă, să răspundă la o întrebare.

Să fie capabil de a efectua exerciții legate de înțelegere după auz.

Să ^otie să ceară explicații privind problemele legate de înțelegere.

Să ^otie să folosească limba română în comunicarea curentă.

Să fie capabil de a-^oi formula comunicările într-o formă ce corespunde conținutului.

Să ^otie a iniția ^oi a susține o conversație, a relata un eveniment trăit, a cere ^oi a da informații.

Să memoreze ^oi să redea câteva poezii ^oi cântece în limba română.

Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris

Să se trezească în elev interesul față de cultura românească.

Să recunoască ^oi să înțeleagă cuvintele ^oi expresiile scrise învățate deja.

Să semnaleze înțelegerea lor verbal sau în scris.

Să fie capabil de a citi corect ^oi cursiv române^ote conform vârstei.

Să ție a selecționa din text informații simple.

Să aibă experiența înțelegerii unui text citit în gând, compus din elementele lingvistice deja învățate.

Să înțeleagă un text mai complex din punct de vedere gramatical, să fie capabil de a-l analiza (în clasă cu ajutorul profesorului, sau ca lectură particulară).

Să cunoască câteva opere literare românești (poezie, poveste, povestire).

Să fie capabil de a citi expresiv, cu intonație adecvată un text cunoscut.

Să simtă necesitatea de a citi în limba română.

Dezvoltarea capacității de exprimare scrisă

Elevul să fie capabil să copieze și să scrie corect după dictare un text simplu.

Să ție a redacta informații reale, simple.

Să fie capabil de a redacta corect un text, compus din mai multe propoziții simple (dialog, mesaj, felicitare, prezentare).

Să fie capabil de a folosi corect legăturile gramaticale ale limbii române.

Să facă deosebire între limba română și limba maghiară.

Să se familiarizeze cu spiritualitatea culturii românești, prin studierea operelor literare românești și să recunoască avantajele biligvismului.

Să fie capabil să redea pe scurt și în scris esența unei opere literare.

Clasa 1

Numărul orelor: 111

Activități de învățare

Exerciții de dezvoltare a deprinderilor

Mesajul oral

- dezvoltarea comunicării și a înțelegerii mesajelor,
- discriminarea fonemelor corecte de cele incorecte,
- receptarea auditivă a cuvintelor noi în diferite texte,
- stabilirea sensului unui cuvânt, apelând la context,
- recunoașterea și identificarea unor mărci expresive, caracteristice conținutului mesajului oral,
- exerciții de urmărire a unor dialoguri, de participare la realizarea lor,
- exerciții pentru stimularea conversației,
- jocuri didactice de stabilire a acordurilor.

Exprimarea orală

- exerciții de rostire corectă,
- antrenamente de accentuare corectă a cuvintelor, expresiilor, propozițiilor,
- memorizări,
- recitarea unor poezii și interpretarea unor cântece,
- jocuri de copii,
- activități în perechi în context tematic,
- jocuri didactice,
- exerciții de construire a propozițiilor simple,
- exerciții de utilizare a cuvintelor în contexte diferite,
- exerciții de pronunțare corectă a vocalelor „ă, î” și a lui „x” (gz, cs),
- exerciții de pronunțare în grup,

- exerciții pentru pronunțarea corectă a diftongilor „oa, ea”,
- dezvoltarea vorbirii,
- exerciții de pronunțare corectă a cuvintelor și a intonației,
- exerciții de vorbire însoțită de acțiuni,
- exersarea noului vocabular în cadrul unor jocuri instructive, jocuri cu cânt, cu gimnastică,
- alcătuire de propoziții cu cuvinte date,
- exerciții de dezvoltare a vocabularului prin structuri verbale.

Teme	Conținuturi
Copilul și universul său	Prezentare (numele, vârsta) Însușiri fizice Însușiri morale Jocuri și jucării preferate
Familia	Membrii familiei Ocupații
Casa	Încăperi Mobilierul
Școala	Obiecte școlare, rechizite Activități
Vremea	Anotimpurile Caracteristicile climatice
Activități	Activități curente Zilele săptămânii, lunile anului
Sărbători	Moș Nicolae Crăciunul Paștile Ziua mamei

Funcții comunicative

Acte de vorbire

Actele de vorbire propuse vor fi prelucrate în funcție de tematică și vor fi prezentate și exersate în contexte situaționale:

- a saluta, a răspunde la salut la întâlnire și la sosire (formule de salut de bază),
- a se prezenta (Mă numesc..., Pe mine mă cheamă..., Eu sînt...),
- a da și a solicita informații de ordin personal (Vă rog, Te rog, Unde este? Ce face?),
- a relata despre activități uzuale la prezent (învăț, citesc, mînc, mă spăl etc.),
- a identifica elemente ale mediului înconjurător,
- a localiza elemente din mediul înconjurător al elevului (aici, acolo, la școală, în cameră etc.),
- a descrie persoane și obiecte (bun, rău, mic, mare, frumos, urît etc.),
- a exprima intenții (Doresc să..., Aș vrea să...),
- a exprima ceea ce-ți place și ceea ce nu-ți place (Mie îmi place să..., Nu-mi place să...),
- a mulțumi, a răspunde la mulțumiri (Vă mulțumesc! Cu plăcere!).

Elemente de construcție ale comunicării

Lexic

Dezvoltarea vocabularului: însușirea a 250 de unități lexicale pe baza temelor și a dicționarului ilustrat.

Clasa a 2-a
Numărul orelor: 111

Activități de învățare

Exerciții de dezvoltare a deprinderilor

Mesajul oral

- confirmarea înțelegerii mesajului ascultat,
- stabilirea sensului unui cuvânt necunoscut prin raportare la context,
- identificarea sunetelor din structura silabei,
- jocuri didactice de stabilire a acordului dintre adjectiv și substantiv, respectiv a acordului dintre subiect și predicat,
- exerciții de corectare a greșelilor de exprimare,
- exerciții de stimulare la dialoguri și conversații.

Exprimarea orală

- construirea unor texte scurte,
- formulări de întrebări și răspunsuri,
- descrierea caracteristicilor de bază ale unor obiecte,
- povestirea unor texte citite sau audiate,
- exerciții de construire a unor enunțuri,
- exerciții de formare a unor cuvinte cu ajutorul unor silabe,
- exerciții de pronunțare corectă a sunetelor,
- exerciții de diferențiere a vocalelor și a consoanelor,
- intonația propozițiilor enunțiative și interogative.

Mesajul scris

- asocierea sunetului cu litera,
- exerciții de identificare a literelor mari și a literelor mici de tipar și scrise de mână,
- identificarea silabelor din structura unui cuvânt,
- citirea cuvintelor pe silabe,
- exerciții de citire integrală a cuvintelor,
- exersarea citirii cu voce tare și în gând,
- dezvoltarea citirii fluente,
- exerciții de citire și de memorare a unor texte în versuri,
- cunoașterea bibliotecii școlii (cărți românești).

Exprimarea scrisă

- scrierea și legarea corectă a literelor; scrierea cuvintelor și a expresiilor,
- topica într-o propoziție,
- exerciții de alcătuire a unor propoziții pe baza cuvintelor date,
- folosirea semnelor de punctuație la sfârșitul propozițiilor,
- exerciții de copiere: cuvinte, propoziții enunțiative, interogative,
- exerciții de dictare,
- alcătuirea propozițiilor pe baza unor imagini care reprezintă evenimente.

Teme	Conținuturi
Copilul și universul său	Actualizarea cunoștințelor și dezvoltarea temelor Adresa Părțile corpului Îmbrăcămintea
Familia	Actualizarea cunoștințelor și dezvoltarea temelor Rudele apropiate Sărbători în familie
Casa	Actualizarea cunoștințelor și dezvoltarea temelor Curtea Grădina Animale domestice
Școala	Actualizarea cunoștințelor și dezvoltarea temelor Rechizite școlare Oralul
Vremea	Actualizarea cunoștințelor și dezvoltarea temelor Ceasul
Activități	Actualizarea cunoștințelor și dezvoltarea temelor Activități legate de părțile zilei Sfârșit de săptămână
Sărbători	Actualizarea cunoștințelor și dezvoltarea temelor Moș Nicolae, Crăciunul, Paștile, Ziua mamei, ziua de naștere

Funcții comunicative

Formarea capacității de comunicare

Comunicarea orală – mici dialoguri legate de temele prevăzute.

Cuvântul – element de comunicare.

Dialogul – convorbirea între două persoane.

Acte de vorbire

Elevii, folosindu-și deprinderile de exprimare orală, să realizeze următoarele acte de vorbire:

- a saluta, a răspunde la salut la întâlnire și la despărțire (formule de salut de bază),
- a se prezenta (Mă numesc..., Pe mine mă cheamă..., Eu sînt...),
- a mulțumi (Mulțumesc! Vă mulțumesc! Cu plăcere!),
- a da și a cere informații (Vă rog..., Te rog..., Unde este? Cine este?),
- a adresa o urare (La mulți ani! Sărbători fericite!),
- exprimarea timpului (Cît e ceasul? La ce oră? Cînd?; dimineața, seara, după-masă).
- a localiza spațiul: locul (aici, acolo, aproape, departe), mișcarea: unde (la, în, din, pe).
- a exprima intenții (Vreau să..., Aș vrea să..., Doresc...),
- a relata despre activități uzuale,
- a cere permisiunea (Vă rog să-mi dați voie să..., Vă rog să mă lăsați să...).

Elemente de construcție ale comunicării

Comunicarea orală

Lexic

Îmbogățirea vocabularului: însușirea a 250 de expresii și unități lexicale pe baza temelor discutate și a lecțiilor studiate.

Comunicarea scrisă

Scrierea: alfabetul, scrierea cuvintelor, despărțirea cuvintelor în silabe, scrierea propozițiilor.

Ortografia: scrierea ortografică a cuvintelor, scrierea cu literă mare la începutul propoziției, scrierea cu literă mare a substantivelor proprii (numele și prenumele).

Scrierea corectă a cuvintelor care conțin literele „ă, â, î”, grupurile de litere „ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi”.

Scrierea corectă a diftongilor „oa, ea, ia, ua, uă”, punctuația.

Cerințe de promovare

Elevul

- să știe a desprinde sensul unui mesaj cunoscut,
- să știe reacționa verbal / nonverbal la un mesaj ascultat,
- să fie capabil să pronunțe clar, prin articulare corectă, fonemele, silabele, cuvintele, diftongii,
- să utilizeze intonația potrivită a enunțurilor afirmative,
- să știe folosi structurile sonore învățate,
- să știe să formeze independent 2-3 propoziții pe baza unei imagini,
- să recite trei poezii scurte și să prezinte trei cântece învățate,
- să recunoască semnele caligrafice ale sunetelor,
- să fie capabil să desprindă informația dintr-un mesaj scris, cu ajutorul profesorului,
- să fie capabil să recunoască tipurile de propoziție în funcție de punctuație,
- să știe copia corect litere, cuvinte, propoziții și texte scurte,
- să știe scrie corect literele proprii limbii române,
- să fie capabil să scrie după dictare,
- să folosească corect semnele de punctuație la sfârșitul propozițiilor.

Clasa a 3-a**Numărul orelor: 111***Activități de învățare**Exerciții de dezvoltare a deprinderilor**Mesajul oral*

- exerciții de receptare a textelor,
- sesizarea elementelor semnificative ale unui mesaj ascultat, prin formularea de întrebări și de răspunsuri,
- ordonarea temporală a secvențelor dintr-un text,
- identificarea cuvintelor cunoscute dintr-un enunț audiat,
- alcătuirea unor enunțuri cu expresii noi,
- exerciții de identificare a vocalelor, a consoanelor și a silabelor,
- identificarea grupurilor de sunete în cuvinte date,
- exerciții de dialog între învățător – elev, elev – elev, elev – elevi,
- jocuri de rol.

Exprimarea orală

- construirea propozițiilor pe baza unor întrebări și cuvinte date,
- construirea unor texte orale scurte,
- jocuri lexicale,
- exerciții și jocuri de dicție,
- exerciții de pronunțare clară,

- exerciții de reglare a intonației,
- recitări de poezii,
- povestire cu ajutorul profesorului,
- formule de inițiere și de încheiere a unui dialog,
- discuții în perechi și în grup pe teme cunoscute.

Mesajul scris

- identificarea titlului cu conținutul celor citite,
- exerciții de citire, formulări de răspunsuri la întrebările puse,
- recunoașterea personajelor din texte narative,
- intonarea și accentuarea propozițiilor enunțiative, interogative și imperative,
- exerciții de citire cu adaptarea intonației impuse de semnele de punctuație de la sfârșitul propozițiilor,
- cunoașterea bibliotecii,
- recitarea unor poezii, cărțile de povești, discuții pe baza unor ilustrații din cărțile de povești românești.

Exprimarea scrisă

- exerciții de analizare a imaginilor,
- dezvoltarea unor propoziții,
- formulări de întrebări și răspunsuri,
- integrarea în propoziții a cuvintelor noi,
- exerciții de scriere a cuvintelor care conțin grupuri de sunete,
- exerciții de scriere, de copiere, de dictare a propozițiilor pentru folosirea majusculei și a semnelor de punctuație,
- despărțirea cuvintelor la capăt de rând,
- exerciții de scriere caligrafică,
- exerciții de scriere a unor texte scurte,
- dezvoltarea exigenței de a scrie îngrijit și corect,
- dezvoltarea scrisului propriu.

Teme	Conținuturi
Copilul și universul său	Actualizarea și dezvoltarea cunoștințelor Viața în familie, dragostea și respectul Munca părinților
Casa	Actualizarea și dezvoltarea cunoștințelor Ordinea și curățenia Activități în curte și în grădină
Școala	Actualizarea și dezvoltarea cunoștințelor Comportarea la școală Obiectele de învățământ Activități școlare
Vremea	Actualizarea și dezvoltarea cunoștințelor Anotimpurile (activități, îmbrăcăminte)
Timpul liber	Jocuri, jucării, televizor (desene animate), cititul etc.
Sănătatea	Igiena corporală Alimentația sănătoasă Îmbrăcăminte potrivită La doctor

Teme	Conținuturi
Sărbători	Actualizarea și dezvoltarea cunoștințelor Ziua pedagogului 15 Martie
Activități	Actualizarea și dezvoltarea cunoștințelor La cumpărături

Funcții comunicative

Formarea capacității de comunicare

Comunicarea orală – mici dialoguri legate de tematicile prevăzute.

Cuvântul – element de comunicare.

Propoziția – intonarea propozițiilor.

Dialogul – conversație între două persoane.

Acte de vorbire

Actele de vorbire vor fi discutate în funcție de tematică și vor fi prezentate în contexte situaționale:

- a saluta, a răspunde la salut la întâlnire și la despărțire (formule de bază),
- a se prezenta și a prezenta pe cineva (Pe mine mă cheamă..., Mă numesc..., Eu sînt..., Dați-mi voie să vă prezint pe doamna / pe domnul...),
- a invita, a accepta, a refuza o invitație (Vă invit, Vă aștept cu drag, Vin cu plăcere, Nu pot veni, Sînt ocupat),
- a mulțumi și a răspunde la mulțumiri (Mulțumesc! Vă mulțumesc! Cu plăcere!),
- a da și a cere informație (Spune-mi, te rog..., Spuneți-mi, vă rog..., Unde este...? Cine este...?),
- a exprima o dorință (a merge, a mânca),
- a adresa o urare (La mulți ani! Sărbători fericite!),
- relații spațiale: locul, direcția, mișcarea (Unde? la, în, aici, la dreapta, la stînga; De unde? de la, din),
- relații temporale: modul indicativ timpul prezent, perfectul compus, viitorul. Exprimarea orei (Cît este ceasul? La ce oră?). Exprimarea timpului (ieri, azi, mîine, luni, marți).
- Însușiri, caracteristici: cantitatea (Cîți?, Cîte?). Numeralele de la 20-100. Calitatea (bun, rău). Însușiri (mic, mare, frumos, urît).

Elemente de construcție ale comunicării

Comunicarea orală

Lexic

Îmbogățirea vocabularului cu 250 de unități lexicale pe baza tematicilor și a lecturilor studiate.

Comunicarea scrisă

Scrierea: scrierea caligrafică, respectarea spațiului dintre cuvinte.

Ortografia: scrierea corectă a literelor „ă, â, î”, a grupurilor de litere „ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi” și a diftongilor și a triftongilor.

Folosirea corectă a semnelor de punctuație: punctul, semnul întrebării, semnul exclamării, virgula și cratima.

Cerințe de promovare

Elevul

- să sesizeze sensul cuvintelor și al expresiilor,
- să înțeleagă informația unui enunț,
- să fie capabil să întrețină un dialog simplu,
- să știe să răspundă la întrebările profesorului în funcție de cerințele comunicării,
- să fie capabil să ofere informații pe baza temelor studiate,
- să cunoască proverbe, ghicitori, să recite trei poezioare și să interpreteze trei cântece românești.
- să știe să redea corect și logic o întâmplare în propoziții scurte,
- să extragă și să rezolve temele referitoare la textele citite,
- să formuleze corect întrebări și răspunsuri pe baza lecturilor,
- să deprindă informația dintr-un mesaj scris,
- să folosească corect semnele de punctuație,
- să copieze corect și cu o caligrafie îngrijită și ordonată un text scurt,
- să fie capabil să scrie după dictare 4-5 propoziții.

Clasa a 4-a
Numărul orelor: 111

*Activități de învățare**Exerciții de dezvoltare a deprinderilor**Mesajul oral*

- ordonarea temporală a secvențelor dintr-un mesaj oral,
- confirmarea textelor audiate prin bifare, completare de tabel,
- exerciții de sesizare intuitivă a structurilor gramaticale corecte și incorecte în fluxul enunțului,
- exerciții de realizare corectă a acordului,
- exerciții de mimare,
- potrivirea elementelor verbale cu cele nonverbale (gesturi, mimică),
- receptarea textelor, rezumarea esențialului,
- integrarea cuvintelor noi în texte scurte,
- exerciții de ascultare a unor mesaje.

Exprimarea orală

- povestirea unor fapte, întâmplări,
- construirea unor texte orale pe baza unor imagini,
- construirea unor texte orale pe baza unor întrebări,
- exerciții de folosire a dicționarului,
- corectarea pronunțării incorecte și regionale,
- exerciții de dialog și de conversație pe teme cunoscute,
- jocuri de rol pentru exersarea unor acte de vorbire.

Mesajul scris

- exerciții de citire fluentă,
- formularea ideilor principale dintr-un text citit,
- indentificarea determinantilor spațiali și temporali ai acțiunii,
- sesizarea legăturii dintre imagine și text,

- rezumarea ideilor principale dintr-un text,
- căutarea și utilizarea – în cadrul unei teme – a esențialului, pe baza indicațiilor profesorului,
- exerciții de recitare a unor poezii,
- exerciții de citire expresivă, respectând intonația impusă de semnele de punctuație.

Exprimarea scrisă

- descrierea unor întâmplări trăite,
- reducerea enunțurilor detaliate la informația esențială,
- redactarea unor texte pe baza unor imagini,
- alegerea cuvintelor în funcție de temă,
- stabilirea acordului dintre subiect și predicat,
- exerciții de completare a propozițiilor lacunare,
- exerciții de scriere corectă care încep cu litera „e”,
- scrierea corectă a cuvintelor cu majuscule,
- utilizare corectă a semnelor de punctuație,
- redactarea unei felicitări.

Teme	Conținuturi
Copilul și universul său	Actualizarea și dezvoltarea cunoștințelor Date personale (locul și data nașterii) Adresa domiciliului; câți ani am?
Familia	Actualizarea cunoștințelor Forme de adresare membrilor din familie Locul de muncă al părinților Meserii și profesii
Satul	Satul meu Sate locuite și de români (denumirile românești) Locuri și instituții mai importante din sat
Orașul	Orașul cel mai apropiat Giula, centrul românilor din Ungaria. Vizitarea orașului în funcție de posibilități Deosebirea dintre oraș și sat
Timpul liber	Actualizarea și dezvoltarea cunoștințelor Alte activități din timpul liber (biblioteca, ajutorul dat părinților etc.)
Sănătatea	Actualizarea și dezvoltarea cunoștințelor Sînt bolnav
Călătoria	Călătorie cu trenul, autobuzul și mașina Ciclismul, reguli de circulație Prevenirea accidentelor
Cumpărături	La magazinul alimentară La piață Fructe și legume

Funcții comunicative

Formarea capacității de comunicare

Comunicarea orală

Dialogul – conversație între două persoane, formule de prezentare, diverse solicitări.

Monologul – comunicarea după imagine, povestirea unui eveniment.

Propoziția – intonația propozițiilor, comunicare prin gesturi și mimică.

Acte de vorbire

Actele de vorbire propuse vor fi discutate în funcție de tematică și vor fi prezentate în contexte situaționale:

- a saluta, a răspunde la salut la întâlnire și la despărțire,
- a se prezenta, a prezenta pe cineva (Mă numesc..., Doresc să vă prezint pe..., Vă rog să faceți cunoștință cu...),
- a mulțumi (Mulțumesc! Vă mulțumesc! Cu plăcere!),
- a cere și a da informații (Te rog, spune-mi..., Spuneți-mi, vă rog..., Unde este?),
- a exprima o dorință (Doresc să..., Aș vrea să..., Nu doresc să...),
- a da și a primi o comandă (Așteaptă-mă! Grăbește-te! Te aștept. Nu te grăbi!),
- a adresa o urare (Sărbători fericite! La mulți ani!),
- relații spațiale: locul, direcția, mișcarea (Unde? De unde? Ia, de la etc.),
- relații temporale: modul indicativ, timpul prezent, perfectul compus, viitorul; exprimarea orei (Cât este ceasul? La ce oră? Când?); exprimarea timpului (azi, mâine, ieri, luni, marți...),
- însușiri, caracteristici: cantitatea (Câți? Câte?). Numeralele 1-1000. Calitatea (bun / rău). Însușiri (mare, mic, frumos, urât).

Elemente de construcție ale comunicării

Comunicarea orală

Lexic

Îmbogățirea vocabularului: însușirea a 250 de expresii și unități lexicale pe baza temelor discutate și a lecturilor studiate.

Comunicarea scrisă

Scrierea: scrierea caligrafică, așezarea corectă a textului în pagină.

Ortografia: actualizarea cunoștințelor, scrierea corectă a cuvintelor și a propozițiilor, cratima sau / s-au, sa / s-a.

Folosirea corectă a semnelor de punctuație învățate.

Scrierea funcțională: felicitarea.

Compunere: scriere după imaginație, compunere după ilustrații.

Cerințe de promovare

Elevul

- să fie capabil să recunoască sensul cuvintelor și al expresiilor învățate și des folosite,
- să știe să desprindă sensul global al unui mesaj clar articulat, rostit cu viteză normală,
- să fie capabil să întreprindă un dialog scurt, folosind structurile sonore însușite,
- să știe să ofere informații despre familia sa,
- să formuleze întrebări în situații de comunicare uzuală,
- să recite trei poezii și să interpreteze trei cântece,
- să citească fluent texte cunoscute, respectând intonația orală de tipul propoziției,
- să desprindă esența mesajului citit,
- să prezinte o persoană, un obiect, un animal,
- să completeze propozițiile cu verbe, substantive, adjective,
- să utilizeze corect regulile de ortografie și semnele de punctuație învățate.

Clasa a 5-a
Numărul orelor: 111

Activități de învățare

Exerciții de dezvoltare a deprinderilor

Mesajul oral

- Exerciții de răspuns la comenzi, formule simple de comunicare în societate.
- Exerciții de identificare și de discriminare.
- Exerciții de confirmare a înțelegerii globale a unui text audiat prin îndeplinirea unor sarcini simple de tipul: încercuiește, subliniază, desenează etc.
- Exerciții de mimare.
- Exerciții de orientare în spațiu.

Exprimarea orală

- Exerciții de pronunție.
- Activități în perechi (dialoguri simple).
- Exerciții de alcătuire de anunțuri cu elementele de vocabular și structurile noi.
- Descrieri simple pe baza unor imagini (cuvinte de sprijin) întrebări de sprijin.
- Recitare de poezii / interpretări de cântece.
- Jocuri didactice.

Mesajul scris

- Exerciții de identificare a unor enunțuri simple.
- Exerciții de citire expresivă și pe roluri, în ritm susținut.
- Exerciții cu alegere multiplă.
- Exerciții de confirmare a receptării prin răspunsuri la întrebări de control.
- Exerciții de orientare pe o hartă sau desen.
- Exerciții de utilizare a dicționarului.

Exprimarea scrisă

- Exerciții de utilizare a dicționarului.
- Exerciții de completare.
- Exerciții de scriere după dictare.
- Exerciții de alcătuire de propoziții.
- Exerciții de redactare (scurte descrieri, formule de felicitare) cu așezarea în pagină.
- Jocuri didactice (rebus, grilă etc.).

Teme	Conținuturi
Copilul și universul său	Salutul și răspunsul la salut – în funcție de partener și în funcție de părțile zilei. Prezentarea. Prezentarea cuiva. Răspunsul la prezentare. Prezentarea locuinței (casei). Prezentarea încăperilor locuinței (camera de zi, dormitorul, baia, bucătăria, camera copiilor). Descrierea unei persoane pe baza însușirilor fizice și morale. Relații de rudenie. Părțile corpului. Îmbrăcămintea. Starea sănătății. Alimentația sănătoasă. Ocupații. Descrierea clădirii școlii și a clasei. Orarul elevului. Anul școlar și vacanțele.

Teme	Conținuturi
Natura și mediul înconjurător	Anotimpurile. Starea vremii. Exprimarea orei. Părțile zilei. Pomi fructiferi și ornamentali. Plante cultivate în grădină (flori, zarzavaturi). Animale domestice. Animale sălbatice. Reguli de circulație (pietoni, ciclști). Raportul cu mediul înconjurător. La alimentară. La magazinul de îmbrăcăminte și încălțăminte. La magazinul de jucării.
Mediul social	O convorbire telefonică (o invitație, solicitarea unei informații). Redactarea unei felicitări cu ocazia sărbătorilor religioase (Crăciunul, Paștile) și cu ocazia zilei de naștere.
Lumea fantastică	Poveștile: Scufița Roșie, Albă-ca-Zăpada. Lupta între bine și rău / adevăr și minciună. Personaje: pozitive / negative. Povestirea unui desen animat – Motanul încălțat. Personajul preferat dintr-un basm (motivație).
Activități zilnice și recreative	Programul de zi al elevului. Programul elevului în zilele nelucrătoare. La cinematograful, în drumeție etc. Vizionarea unor emisiuni la televizor pentru elevi și tineret.

Funcții comunicative

Acte de vorbire

Actele de vorbire propuse vor fi abordate în funcție de tematică și vor fi prezentate în contexte situaționale:

- salutul, răspunsul la salut (reluare, îmbogățire)
- a se prezenta, a prezenta pe cineva (reluare, îmbogățire)
- a cere permisiunea (permite-mi; dă-mi voie să...)
- a descrie persoane, animale, obiecte, locuri (reluare, îmbogățire)
- a cere și a da informații (de ordin personal, despre mediul înconjurător)
- a-și exprima bucuria sau supărarea (sînt bucuros că..., sînt supărat că...)
- a se scuza (scuză-mă, iartă-mă, nu am vrut...)
- a confirma / a infirma (da, este adevărat; nu, nu este adevărat...)
- a felicita, a primi felicitări (vă felicit, vă urez, La mulți ani!)
- a-și exprima mulțumirea / nemulțumirea (îmi place, nu-mi place)
- a exprima relații spațiale – locul și distanța (aici, acolo, alături, lângă, în mijlocul, în fața etc.)
- a exprima relații temporale (reluare, îmbogățire) – sînt, eram, am fost, voi fi
- a exprima însușiri, caracteristici.

Elemente de construcție ale comunicării

Fonetică și ortografie

- despărțirea cuvintelor în silabe
- semnele de punctuație și rolul lor
- folosirea cratimei
- rolul accentului în vorbire
- diftongi, triftongi, hiat

Lexic

- îmbogățirea vocabularului cu 250 de unități lexicale pe an
- îmbogățirea vocabularului prin derivare (sufixe, prefixe)
- sinonime, antonime

Morfosintaxă

Substantivul (reluare)

- ortografierea substantivelor proprii
- exprimarea cazurilor genitiv și dativ (substantive comune și proprii)
- articularea cu articol hotărât și nehotărât

Articolul hotărât și nehotărât (reluare)

- declinarea substantivelor cu articol hotărât și nehotărât

Articolul adjectival (cel, cea, cei, cele)

- declinarea cu articol adjectival

Adjectivul calificativ (reluare)

- gradele de comparație ale adjectivului

Adjectivele demonstrative (acest elev / elevul acesta)

Adjectivele posesive (mei, tăi, săi etc.)

Pronumele personale (reluare)

- formele pronumelor personale în cazul dativ și acuzativ

Numerales ordinale (reluare)

- de la 1.000–1.000.000
- adunarea și scăderea

Verbul

- prezent, perfectul compus, viitor (reluare)
- imperfectul
- viitorul exprimat prin o + formele de conjunctiv ale verbului de conjugat
- imperativul
- verbele auxiliare (reluare: a avea, a fi)
- verbul auxiliar: a vrea
- verbele reflexive: a se spăla, a se îmbrăca, a se culca

Adverbul – de loc, de timp, de mod – cele mai uzuale

Prepoziția (reluare, îmbogățire) – la, cu, din, în, despre etc.

Conjuncția – (reluare, îmbogățire) ori... ori, nici... nici etc.

Interjecția – of! au! vai! poc!

Propoziția simplă – părțile principale ale propoziției

Propoziția dezvoltată

Cerințe de promovare

Efectuarea unor ordini date de profesor.

Înțelegerea globală a unui mesaj scurt și deducerea cuvintelor noi.

Solicitarea și comunicarea unor informații simple.

Citirea unui text cunoscut într-un ritm susținut, folosind intonația corectă.

Recitarea a două poezii și cântarea a două cântece învățate.

Desprinderea sensului global al unui text scurt, citit în gând.

Înțelegerea sensului unei felicitări sau ilustrate primite.

Scrierea corectă după dictare.

Alcătuirea unor propoziții, folosind ordinea corectă a cuvintelor.

Alcătuirea diferitelor tipuri de compuneri (pe baza cuvintelor-cheie, plan de idei).

Formularea unor telegrame și a unor felicitări.

Clasa a 6-a
Numărul orelor: 111

Activități de învățare

Exerciții de dezvoltare a deprinderilor

Mesajul oral

- Exerciții cu alegere multiplă.
- Exerciții de răspuns la întrebări globale.
- Exerciții de tip adevărat / fals.
- Activități de confirmare a răspunsului corect (bifare, completare).
- Exerciții de ordonare a propozițiilor dintr-un set, conform textului audiat.

Exprimarea orală

- Exerciții de formulare de întrebări.
- Activități pe perechi / în grup.
- Dialog situațional.
- Descrieri simple (cu suport verbal, întrebări, cuvinte de sprijin sau imagini).
- Discuții pe subiecte simple.

Mesajul scris

- Activități de lectură individuală sau în grup; lectură pe roluri.
- Activități de completare de tabele; exerciții cu alegere multiplă; răspunsuri la întrebări.
- Activități de combinare a textului cu imaginea; punerea de etichete imaginilor.
- Exerciții de alcătuire de propoziții cu cuvintele noi achiziționate.
- Exerciții cu alegere multiplă.

Exprimarea scrisă

- Redactări pornind de la întrebări de sprijin.
- Redactări cu structură simplă (pe teme familiare).
- Completare de formulare cu date personale.
- Redactare de scrisori personale.

Teme	Conținuturi
Copilul și universul său	Prezentarea (reluare, îmbogățire). Domiciliu / adresă. Prezentarea locuinței (reluare, îmbogățire). Prezentarea colegilor și a profesorilor. Părțile corpului uman. Îmbrăcămintea bărbătească și de damă. Starea sănătății. La dentist. Căsătoria și nunta. Relații de rudenie. Alimentația sănătoasă. În sala de mese a școlii. Mesele principale. Servirea mesei. Ocupații (reluare, dezvoltare). La cantina școlii. Meserii.
Natura și mediul înconjurător	Prezentarea localității natale. Orașul și satul (deosebiri). Orașe importante din țară și din România. Mijloace de transport urban. Edificii publice. Reguli de circulație (reluare, îmbogățire). La cumpărături: la piață, la alimentară, la magazinul de îmbrăcăminte și încălțăminte (reluare, îmbogățire).

Teme	Conținuturi
	Caracteristici climatice. Activități legate de anotimpuri. Îmbrăcămintea în funcție de anotimp. Îngrijirea animalelor domestice. Îngrijirea animalelor în timpul iernii. La grădina zoologică (cele mai cunoscute animale sălbatice). Îngrijirea legumelor din grădina de zarzavat. Masa servită la restaurant (norme etice).
Mediul social și cultural	Scrisoarea familială și cea oficială. Părțile unei scrisori. Corespondență amicală și familială. Cererea. La poștă. Expedierea unei scrisori sau unui colet. Completarea formularelor poștale. La biblioteca orănească. La muzeu.
Lumea fantastică	Basme din literatura universală și literatura română: Cenușăreasa, Capra cu trei iezi. Snoave și povești din creația populară a românilor din Ungaria (Păcală avocat, Hai la prune, hai!). Proverbe și ghicitori. Caracterizarea personajelor (trăsături fizice și morale) din basmele învățate (exemplificări cu citate).
Activități zilnice și recreative	Programul de zi al elevului (reluare, îmbogățire). Activități recreative la care participă întreaga familie: în week-end; o excursie pe malul lacului Balaton; latrand; într-o stațiune; o excursie în România. Vizionarea unui program la televizor pentru elevi și tineret. Pasiuni: pescuitul, colecționarea de mărci poștale, colecționarea de erveșele.

Funcții comunicative

Acte de vorbire

Actele de vorbire propuse vor fi abordate în funcție de tematică și vor fi prezentate în contexte situaționale:

- a cere și a da informații de ordin personal (reluare, dezvoltare)
- a cere permisiunea: dă-mi voie, dați-mi voie; permite-mi, permiteți-mi (reluare, îmbogățire)
- a-și exprima bucuria sau supărarea (reluare, îmbogățire)
- a se scuza (reluare)
- a confirma / a infirma (dezvoltare)
- a felicita, a primi felicitări (reluare, dezvoltare)
- a-și exprima mulțumirea / nemulțumirea (reluare, dezvoltare)
- a-și exprima regretul (îmi pare rău, nu am vrut să, regret că)
- a întreba, a vorbi de sănătate (Cum te simți? Ți-ai revenit?)
- a exprima dorințe (dezvoltare: doresc, aș vrea, îmi doresc, îți doresc)
- a exprima rugăminți (dezvoltare)
- a permite, a interzice (se poate, e posibil, îți interzic să)
- relații spațiale: locul și distanța (reluare, îmbogățire)
- relații temporale (reluare, îmbogățire), durata: încet, repede, demult, rar; lunile anului
- însușiri, caracteristici (reluare, îmbogățire), valori: scump, ieftin, primul, ultimul etc.
- a exprima sentimente (satisfacție, neliniște, teamă)

Elemente de construcție ale comunicării

Fonetică și ortografie

- despărțirea cuvintelor în silabe (reluare, dezvoltare)
- semnele de punctuație (reluare, îmbogățire)
- folosirea corectă a cratimei (reluare, dezvoltare): l-am văzut, m-a chemat, ți-am spus etc.

Lexic

- îmbogățirea vocabularului cu 250 de unități lexicale pe an
- îmbogățirea vocabularului prin derivare (reluare, dezvoltare)
- sinonime, antonime (dezvoltare)
- familia de cuvinte

Morfosintaxă

Substantivul

- reactualizarea celor învățate în anii precedenți
- declinarea substantivelor precedate sau urmate de un adjectiv

Articolul

- articolul hotărât și nehotărât (recunoaștere)
- articolul adjectival (reluare)
- articolul posesiv sau genitival – acordul cu obiectul posedat

Adjectivul

- acordul adjectivului cu substantivul (reluare)
- adjective variabile / invariabile
- gradele de comparație ale adjectivelor (reluare, dezvoltare)

Pronumele

- pronumele personal (reluare, îmbogățire)
- forme accentuate și neaccentuate
- pronumele de politețe
- pronumele reflexiv
- pronumele posesiv

Numeralul (reluare, dezvoltare)

- numeralul ordinal

Verbul (reluare, dezvoltare)

- modul imperativ; ortografierea: Du-te!
- modul condițional-optativ, timpul prezent
- locuțiuni verbale (a țerge putina, a da bir cu fugiții)

Adverbul – de timp, de loc, de mod – cele mai uzuale

Prepoziția (reluare)

- prepoziții care cer cazul genitiv: deasupra, contra, împotriva
- prepoziții care cer cazul dativ: datorită, mulțumită

Propoziția dezvoltată

Părțile secundare ale propoziției

Cerințe de promovare

Înțelegerea globală a mesajului audiat.

Efectuarea unor ordini, rugăminți cerut de partener.

Solicitarea și comunicarea unor informații personale.

Recitarea a trei poezii și interpretarea a trei cântece învățate.

Înțelegerea globală a unui text citit în gând.

Înțelegerea unei scrisori primite.

Respectarea topicii și ortografiei limbii române.

Alcătuirea diferitelor tipuri de compuneri (după tablou, plan de idei, cuvinte-cheie etc.).

Clasa a 7-a
Numărul orelor: 111

Activități de învățare

Exerciții de dezvoltare a deprinderilor

Mesajul oral

- Exerciții cu alegere multiplă; răspunsuri la întrebări.
- Activități de confirmare a răspunsului corect (subliniere, bifare etc.).
- Completare de tabel; completare de text lacunar.
- Marcarea unui traseu pe o hartă, plan, marcarea unei rute pe un desen (pentru orientarea în spațiu).

Exprimarea orală

- Exerciții de participare la dialog.
- Activități pe perechi / în grup.
- Discuții pe subiecte simple.
- Expunerea unor evenimente și experiențe trăite (monolog).

Mesajul scris

- Exerciții de lectură pe roluri.
- Exerciții de completare de tabel.
- Exerciții de ordonare a unui set de propoziții conform unui text citit.
- Exerciții de alcătuire de propoziții.
- Lectură dirijată / nedirijată.

Exprimarea scrisă

- Redactări pornind de la cuvinte de sprijin.
- Elaborări de redactări cu structură simplă.
- Relatarea simplă a unor evenimente; exerciții de folosire a conectorilor (mai întâi, apoi, în cele din urmă).
- Redactarea diferitelor tipuri de scrisori.
- Compuneri după un plan dat.

Teme	Conținuturi
Universul personal	Prietenia. Colegialitatea. Spirit de sacrificiu. Slăbiciunile caracterului omenesc. Jurnalul personal. Activități sportive. O serbare școlară (început sau sfârșit de an școlar). O aniversare în familie. Masa festivă. Mâncăruri tradiționale românești. Gătirea – pregătirea unei mâncări. Prepararea unei prăjituri. Cum se pregătește familia pentru o sărbătoare? (cadouri, oferirea cadourilor)
Mediul înconjurător	Protecția mediului înconjurător. Îngrijirea animalelor domestice (reluare, dezvoltare). Animale exotice (broasca țestoasă, hanister etc.). Utilitatea materialelor refolosibile. Colecționarea hârtiei, fierului vechi. Viața la țară – legată de anotimpuri.
Progres și schimbare	Aparate electrice. Obiecte de uz casnic. Mașini – unelte din agricultură. Prezentarea unei uzine (uzina de prelucrare a cărnii din Giula). Meserii. Meșteșugari. Artizani.

Teme	Conținuturi
	Ocupații și profesii la începutul mileniului trei. Corespondență prin internet. Informații prin internet. Anunțuri și (reclame) publicitate.
Mediul social și cultural	Prezentarea minorității române din Ungaria. Localități locuite și de români. Biserica (religia) ortodoxă. Povestitori de origine română din Ungaria: Mihai Purdi, „Cîlpu Bătrînu”. Articole din publicația „Foaia românească”. Lucia Borza și Lucian Magdu – poezii.
Activități recreative	O vizită în capitala țării. Mijloacele de transport din capitală: metroul, troleibuzul, tramvaiul. Obiective importante din capitală: edificiile publice și construcții reprezentative. Cazarea (posibilități) și servirea mesei (posibilități). O partidă de șah.

Funcții comunicative

Acte de vorbire

Actele de vorbire vor fi abordate în funcție de tematică și vor fi prezentate în contexte situaționale:

- a exprima intenții
- a exprima sentimente (surpriză, admirație, uimire)
- a accepta / a refuza o invitație: voi veni cu plăcere; regret, nu pot veni
- a atrage atenția: Ascultă! Privește! Fii atent!
- a descrie o situație: azi am fost, ieri m-am întâlnit etc.
- a face propuneri: propun ca să, cred că, trebuie să etc.
- a da sfaturi: te sfătuiesc să; este bine / rău; ar fi indicat ca
- a-și exprima bucuria / supărarea: mă bucur; mă supăr dacă etc.
- relații spațiale – locul: peste tot, în jurul, de-a lungul, de-o parte etc., direcția: spre nord; dinspre / înspre sud; de la răsărit la apus etc.
- relații temporale: de când, totdeauna, de fiecare dată, în timp ce
- însușiri, caracteristici – cantități: bucată, felie, metru, litru; forme: rotund, dungi, picăpele, carouri

Elemente de construcție ale comunicării

Fonetică și ortografie

- reactualizarea celor învățate în anii precedenți
- apostroful
- semivocalele

Lexic

- îmbogățirea vocabularului cu 250 de unități lexicale pe an
- îmbogățirea vocabularului prin compunere
- serii sinonimice / antonimice
- neologisme

Morfosintaxă

Substantivul

- reactualizarea celor învățate în anii anteriori
- cazul acuzativ – funcția sintactică
- cazul vocativ
- ortografierea substantivelor compuse: untdelemn, bunăstare, pierde-vară, gură-cască, Tîrgu-Jiu etc.

Articolul (reactualizare)

- articolul demonstrativ
- formele de genitiv sau dativ

Adjectivul (reactualizare)

- comparativul de egalitate, inferioritate; superlativul absolut

Pronumele (reactualizare)

- declinarea pronumelui demonstrativ
- cazuri în care forma neaccentuată a pronumelui personal ține locul adjectivului posesiv (caut °apca mea – îmi caut °apca)

Numeralul (reactualizare)

- declinarea numeralelor ordinale: primul elev
- înmulțirea, împărțirea

Verbul (reactualizare)

- modurile nepersonale – funcția sintactică
- infinitivul lung cu valoare substantivală
- participiul cu valoare adjectivală

Prepoziția (reactualizare, dezvoltare)

- prepoziții care cer genitivul, dativul °i acuzativul

Sintaxă (reluare, aprofundare)

- recunoașterea părților principale °i secundare ale propoziției

Cerințe de promovare

Desprinderea semnificației globale a unui mesaj audiat.

Discriminarea informației esențiale de cele neimportante.

Construirea unui mesaj oral pe o temă dată.

Realizarea independentă a unei traduceri.

Desprinderea semnificației globale a unui text citit.

Recunoașterea sintagmelor °i a expresiilor învățate.

Realizarea unei traduceri cu ajutorul dicționarului.

Alcătuirea diferitelor tipuri de compuneri.

Cunoașterea regulilor alcătuirii unui rezumat.

Clasa a 8-a
Numărul orelor: 111

*Activități de învățare**Exerciții de dezvoltare a deprinderilor**Mesajul oral*

Înțelegerea globală a unor mesaje audiate.

Executarea unor comenzi (simple sau complexe).

Exerciții de confirmare a răspunsului corect prin bifare, subliniere etc.

Întrebări orale vizînd înpelegerea mesajului verbal.

Exerciții cu alegere multiplă.

Exerciții de simulare; joc de roluri.

Exerciții de adecvare a lexicului la semnificația mesajului; contextualizarea unor cuvinte.

Exprimarea orală

Exerciții de conversație semidirijată; activități pe perechi / în grup.

Exerciții de simularea unor situații de comunicare uzuală.

Exerciții de exprimare a părerii personale, a unor sentimente, în diferite situații de comunicare.

Exerciții de formulare de întrebări.

Exerciții de completare a informației.

Mesajul scris

Exerciții de formulare de întrebări și răspunsuri.

Exerciții de selectare și ordonare a informației utile prin parcurgerea mai multor paragrafe dintr-un text.

Exerciții de recunoaștere a sensului figurat.

Lectură dirijată / nedirijată.

Exprimarea scrisă

Exerciții de povestire sau de continuare a unei povestiri.

Exerciții de transpunere din stilul direct în stilul indirect.

Exerciții de exprimare în scris a opiniei asupra unor teme din universul apropiat.

Exerciții de redactare individuală sau în grup cu ajutorul dicționarului.

Activitate de redactare (rezumat, compunere, continuarea unor povești etc.).

Teme	Conținuturi
Universul personal	Prietenia (reluare, dezvoltare). Dușmănia. Toleranța. Căsătoria (oficială și religioasă). Nunta. Vizitarea unui bolnav la spital. Înmormîntarea. Concursuri școlare. Concursuri tradiționale pentru copiii români din Ungaria: „Cel mai bun recitator”, „Cel mai bun povestitor”, „Cupa Prieteniei”, „Perinița”. Pregătirea și participarea elevilor la concurs. (Se va învăța cu toată clasa o poveste și două poezii din care una din clasicii români).
Mediul înconjurător	Ocrotirea mediului (reluare, îmbogățire). Din lumea tăcerii: „Puiul” de Ioan Al. Brătescu-Voinești, „Căprioara” de Emil Gîrleanu, „Zdreanță” de T. Arghezi, „Moartea căprioarei” de N. Labiș. Frumusețile naturii în proză și poezie. (Vezi: C. Hogaș, V. Alexandri, G. Goșbuc.) Industria ușoară. Prezentarea unei uzine de prelucrare a laptelui. Industria grea. Prezentarea fabricii de autobuze „Ikarus”. (Produse de export: Made in Hungary.) Noțiuni de geografie. Relieful României și al Ungariei. Populația. Țările vecine ale Ungariei / României. Prezentarea unui oraș din România, din apropierea frontierei (Oradea, Arad). Un accident rutier. Prim ajutor dat unui accidentat.

Teme	Conținuturi
Progres și schimbare	Importanța calculatorului. Calculatorul și învățământul. Continuarea studiilor. Tipuri de școli. Liceul „N. Bălcescu” din Giula. Profesii noi (dezvoltare). Schimbările survenite în construcția caselor. Modernizarea gospodăriilor.
Mediul social și cultural	Viața culturală și spirituală a românilor din Ungaria. Publicații în limba română. Viața culturală a românilor din localitățile locuite și de români (Giula, Aletea, Micherechi, Bătania etc.). Grupările culturale, politice ale românilor din Ungaria (asociații, autoguvernări).
Activități recreative	Obiective turistice din România. (Delta Dunării, Litoralul Mării Negre, Mănăstirile din Moldova etc.). Obiective turistice din țară (Lacul Balaton, Ópusztaszer). O excursie în străinătate. Trecerea frontierei: pașaportul, vama, valuta etc.

Funcții comunicative

Acte de vorbire

Actele de vorbire vor fi abordate în funcție de tematică și vor fi prezentate în contexte situaționale:

- a exprima gusturi, preferințe (reluare, îmbogățire)
- a preveni, a avertiza (te previn, te avertizez)
- a cere și a da informații (reluare, îmbogățire)
- a iniția o interacțiune verbală
- a relata o suită de evenimente
- a exprima permisiunea, interdicția (îți permit, îți interzic)
- a protesta (nu sînt de acord, nu ai dreptate, nu e adevărat)
- a-și exprima curiozitatea sau indiferența (este curios / curioasă, îl interesează / o interesează, nu-l interesează / n-o interesează)
- a-și exprima optimismul / pesimismul (va reuși, nu va reuși etc.)
- relații temporale: de cînd, din cînd în cînd, cînd și cînd etc.
- însușiri, caracteristici – cantități: hectar, ar, m², m³, cm³ etc.

Elemente de construcție ale comunicării

Fonetică și ortografie

- scrierea cu cratimă (reluare, îmbogățire: nu i-l dau, pare-mi-se)
- semivocale (reluare)
- scrierea corectă a vocalelor lungi (reluare, îmbogățire)

Lexic

- îmbogățirea lexicului cu 250 de unități lexicale pe an
- compunerea prin sudare, abreviere
- neologisme (auto-, macro-, micro-, poli- etc.)
- schimbarea valorii gramaticale (frumos – adjectiv, adverb)

Morfosintaxă

Substantivul (reluare, dezvoltare)

- substantive cu forme duble de număr (colb – colpi, colpuri)
- substantive defective de număr (fier, aur, unt, mazăre, ochelari, măruntaie, zori etc.)
- substantive colective (tinerețe, bătrânețe)
- declinarea substantivelor compuse; funcția sintactică

Adjectivul (reluarea celor învățate)

- funcția sintactică a adjectivului
- adjective fără grad de comparație (major, minor, minim etc.)

Pronumele (reluarea celor învățate)

- pronumele de întărire (însumi, însuși)
- pronumele relative și interogative (care, cine, ce)
- pronumele nehotărât (cineva, oricine)
- pronumele negative (nimeni, nimic)

Numeralul (reluarea celor învățate)

- numeralul colectiv (amândoi, tustrei, ambii)
- numeralul distributiv (câte unu, câte doi)
- numeralul multiplu (înzecit, însutit)

Verbul, adverbul, prepoziția și conjuncția

(reluarea celor învățate în anii anteriori, îmbogățite cu locuțiuni)

Fraza

- reluare, îmbogățire
- propoziția regentă (principală) și subordonată (secundară)

Cerințe de promovare

Desprinderea de informații specifice dintr-un mesaj rostit în limbaj standard, cu viteză normală.

Înțelegerea informației cerute.

Comunicarea unor informații cerute de partener.

Construirea unui mesaj oral pe o temă dată.

Realizarea independentă a unei traduceri (cu sau fără dicționar).

Desprinderea semnificației globale a unui text citit.

Recunoașterea sintagmelor și a expresiilor studiate.

Realizarea unei traduceri cu ajutorul dicționarului.

Alcătuirea diferitelor tipuri de compuneri.

Cunoașterea regulilor alcătuirii corecte a unui rezumat.

CULTURA ȘI CIVILIZAȚIA ROMÂNEASCĂ

°COLI CU LIMBA DE PREDARE ROMÂNĂ ȘI BILINGVE ȘI ÎN CARE LIMBA ROMÂNĂ ESTE OBIECT DE STUDIU

Clasele 1–4

Scopurile și sarcinile

În toate cele trei tipuri ale °colilor generale românești – °coli cu limba de predare română, bilingve sau °coli în care se predă numai ca obiect limba română – se introduce un nou obiect de studiu: cultura și civilizația românească. În cadrul acestui obiect de studiu se face predarea cunoștințelor despre cultura, tradițiile și obiceiurile românilor din Ungaria de azi, potrivite nivelului de limbă al elevilor și accesibile vârstei lor.

Scopul primordial este făurirea unei imagini generale despre țările vecine cu Ungaria, despre locul de origine al strămoșilor românilor din Ungaria, despre existența altor minorități naționale în această țară, despre trăsăturile specifice ale modului de viață al părinților români din secolele XIX și XX.

Cunoștințele din acest domeniu vor prezenta familia în care trăiau împreună mai multe generații, structura, mobilierul și împrejurimile casei familiale, muncile de toate zilele, obiceiurile legate de evenimentele familiale (nașterea, căsătoria) și de sărbătorile creștine, gospodărirea autarhică, petrecerea timpului liber, îmbrăcămintea, alimentația, jocurile și jucăriile copiilor, zicătorile și poveștile păstrate prin grai viu.

Se va urmări trezirea respectului față de povestitorii și dansatorii păstrători ai tradițiilor, întărirea dragostei față de limbă. Se va stimula practicarea obiceiurilor de Crăciun, de Paști și de toate zilele, traducerea în practică a jocurilor copiilor, precum și confecționarea jucăriilor de odinioară.

Toate acestea trebuie să formeze și să întărească o justă conștiință de identitate, să genereze respect față de cultura și datinile altor minorități naționale din această țară, având în vedere în mod deosebit cele ale poporului maghiar.

Obiective generale

Pe baza exemplurilor și lecturilor să devină evident care sînt țările învecinate cu Ungaria, alături de români ce minorități etnice mai trăiesc în această țară, care sînt acele localități, regiuni de unde strămoșii românilor au fost colonizați aici (cîteva au fost păstrate în numele de familie) și care sînt acelea în care trăiesc și azi descendenții lor.

Să devină cunoscute elementele principale ale modului de viață al românilor din Ungaria: componența unei familii (3-4 generații), casa de locuit, încăperile și mobilierul acestora, curtea, grădina, animalele crescute, ocupațiile și meșteșugurile, obiceiurile de sărbători și de toate zilele, credințele, petrecerea timpului liber, jocurile și jucăriile copiilor.

Să devină evidentă pe de o parte deosebirea dintre modul de viață de azi și cel de odinioară, pe de alta deosebirea ce exista în trecut între traiul diverselor păături sociale.

Elevul să cunoască cîteva obiceiuri populare (colinde, vopsirea ouălor de Paști, mîncări pentru zile de sărbătoare, mîncări de post etc.), strigături de nuntă, zicători, povești populare, jocuri de copii.

Să știe să facă deosebire între formele literare și dialectale ale cuvintelor din vocabular de bază. Cu ajutorul cîtorva exemple să-și dea seama de deosebirile existente în limba vorbită de românii din Ungaria.

Clasa 1
Numărul orelor: 37

Activități de învățare

Plimbare de studiu, observarea aspectului exterior al unei case părănești vechi și noi.

Încăperile unei case vechi și noi, mobilierul.

Prezentarea diferitelor boabe de grâne, care servesc pentru alimentație umană, care pentru hrănirea animalelor.

Vizitarea unui mic atelier meșteșugăresc tradițional.

Prezentarea unor unelte mai simple (ciocan, ferăstrău, clește etc.), conversație despre folosirea lor. Simularea întrebunpării.

Vizitarea unei gospodării părănești, funcția clădirilor anexe.

Conversație despre legume și fructe, despre felul păstrării lor pentru iarnă.

Învățarea unor jocuri de copii, împreună cu versurile însoțitoare. Călăritul pe genunchi al unei păpuși. Asemănarea jocurilor *de-a pișigaia*, *de-a pisica-n anș* cu jocurile *Csip-csip-csóka* și *Enyém a vár...*

Învățarea pe de rost a câtorva numărători.

Construirea din coceni a unei colibe și a unei fântâni.

Îmbogățirea vocabularului referitor la toate temele.

Teme	Conținuturi
Viața la țară	Majoritatea populației de la țară se compunea din țărani, slugi, zileri. Dar se găseau și dulgheri, tâmplari, rotari, fierari, frizeri, croitori, cizmari. Dintre țărani mai înstăriți era ales primarul satului. Pușini intelectuali: preoți, învățători, învățătoare, notari. Erau oameni care lucrau la poartă sau la căile ferate. Agricultorii produceau pentru necesitățile familiei grâu (pentru pâine), orz, porumb, dovleac, sfeclă, lucernă (pentru animale). Numărul animalelor crescute la țară depindea de necesitățile familiei. Se țineau în general cai, vaci (rareori capre, oi), porci și păsări de curte. Caii erau folosiți la muncile agricole, laptele vacilor era prelucrat acasă (lapte acru, unt, brânză), păsările de curte și porcii asigurau carnea pentru familie. Majoritatea familiilor aveau puțin surplus pentru piață. În agricultură se foloseau unelte simple (plug, tăvălug, grapă, coasă, seceră, semănătoare de porumb acționată cu mîna), în cultivarea grădinii se foloseau cizma, sapă, greblă, ferăstrău. Alte unelte necesare muncii din gospodăria casnică: ciocan, clește, rindea, pilă, sfredel, rînișă.
Casa de locuit	Încăperile unei case părănești din trecut: camera dinspre stradă, bucătăria, camera cea mică, dinspre curte, cămara. În unele locuri, în continuarea casei era grajdul. Mobilierul consta din: paturi, masă, scaune, lavișă, comodă, blidar, leagăn. În camera cea mică se afla ligheanul. Unelte de uz casnic: oale, cratițe, blide, tacâmuri, albie, ciubăr, butoi, căldare, ciur, sită etc., precum ustensile folosite la arderea cuptorului și la prelucrarea cînepei (melișă, piepteni, furca de tors, războiul de pesut).
Curtea	Fiecare casă avea o curte, în ea fântînă săpată, jgheab, precum clădiri anexe: bucătărie de vară, opon, pătul, coteșe, grajd separat de casa de locuit.

Teme	Conținuturi
Grădina	În grădina de lângă casă, pe lângă pomi (prun, vișin, nuc, măr, în unele locuri vie) se cultivau mai ales legume: cartofi, varză, morcovi, pătrunjei, ceapă, usturoi, fasole, mac. O parte din ele erau păstrate pentru iarnă, se pregăteau murături, din fructe se fierbea marmeladă sau erau uscate.
Jocuri	Cu cei mai mici se jucau de obicei bunicii și străbunicii. Cele mai cunoscute jocuri erau: <i>a bate din palme, călăritul, de-a pișigaia, Acasă bi-e câinele?</i> Versurile însoțitoare erau scandate. Jocul preferat al celor mai mari ori era <i>de-a pisica-n anș</i> . Regulile jocului.
Numărători	Numărătorile au un rol important înainte de a începe jocul. Scandarea lor dezvoltă simțul ritmului. Pe lângă învățarea numărătorilor păstrate prin grai viu vor fi repetate câteva cunoscute din manualul de lectură.
Jucării	Cele mai simple și populare jucării erau confecționate din coceni de înși copii. Astfel de jucării sînt: coliba din coceni și fîntîna din coceni. Construirea colibei constă din aranjarea în formă de con a cîtorva coceni, activitate care cere multă atenție și îndemînare. Fîntîna se construiește așezînd cîte doi coceni paraleli unul deasupra altuia în formă de pătrat pînă la o înălțime de circa 20-25 cm în care este așezat apoi în poziție verticală un singur cocean. Jocul constă din scoaterea coceanului din fîntîna în așa fel, ca fîntîna să nu se dărîme.

Clasa a 2-a
Numărul orelor: 37

Activități de învățare

Studierea atentă a unor fotografii reprezentînd costume naționale românești. Prezentarea unor vechi obiecte de îmbrăcăminte și încălțăminte țărănești purtate de românii din Ungaria (de pildă: spătoi, poale, gaci, cămașă, orp, papuci, opinci). Denumirea lor în limba literară și în grai.

Conversație despre portul de iarnă și de vară.

Învățarea jocului *de-a puricele*, împreună cu dialogul însoțitor, compararea jocului cu *Hátulsó pár előre fuss!*

Confecționarea jucăriilor (minge din cîrpe sau din cîlpi, mobilă din scai).

Vopsirea ouălor de Paști cu coji de ceapă, ornamentarea ouălor cu frunze.

Joc cu ouăle roșii (ciocnire, a da cu banul în ou).

Teme	Conținuturi
Îmbrăcăminte	În România, costumele naționale, în culori, bogat ornamentate diferă de la o regiune la alta. Prezentarea unor costume naționale cu ajutorul fotografiilor, mai cu seamă ale bănașenilor, moșilor și ale țărănilor din împrejurimile Clujului. Denumirea obiectelor specifice costumelor naționale (ie, fotă, cioareci, erpar).

Teme	Conținuturi
	<p>Îmbrăcăminte românilor din Ungaria s-a deosebit și în trecut de portul românilor din România. Pe vremuri, multe obiecte de îmbrăcăminte erau cusute cu mîna, acasă. Chiar și pînza era țesută acasă. Din fir de lînă, erau tricotate sau croșetate pieptare, jerssee.</p> <p>Îmbrăcăminte bărbabilor și femeilor vara respectiv iarna. Copilașii de obicei moșteneau hăinușele de la cei mai marișori. Adesea, chiar și băieșii purtau rochișe, paltonul era înlocuit cu broboadă.</p>
Jocuri	<p>Jocul preferat al celor mai marișori era <i>de-a cucurbăul</i>. Noroiul necesar jocului era frămîntat din praful aflat în ulișă. Jocul este însoțit de versuri. Mersul jocului <i>de-a puricele</i> este identic cu al jocului <i>Hátulsó pár előre fuss</i>, dialogul însoțitor însă diferă esențial.</p> <p>Explicarea regulilor jocului, apoi executarea lui.</p>
Jucării	<p>Jucării puteau cumpăra numai familiile mai înstărite, de obicei la țîrguri. Astfel, cei mai mulți copii se jucau cu jucării confecționate de ei înșiși. Cărușă cu cai (din cutie și coceni), minge (din cîrpe sau cîlpi, mai demult din păr de vacă), mobilă (din scai) știa să facă oricare copil.</p>
Obiceiuri de Paști	<p>Paștile sînt cele mai mari sărbători creștine la români. Unul din simbolurile sărbătorii este oul roșu. În trecut, ouăle erau vopsite cu coji de ceapă sau hîrtie creponată, fiind ornamentate cu diverse frunzulișe. Scopul jocului cu ouăle roșii era cîștigarea oului de la adversar. Acest scop se putea realiza prin ciocnirea a două ouă sau prin a da cu un ban în ou. Acesta din urmă era practicat de băieși.</p>
Obiceiuri de toate zilele	<p>Copiii preferau zicătorile legate de fenomenele naturii sau de animale. Cu zicătorile de bațjocură adesea își exprimau supărarea, mînia. Erau răspîndite printre copii și zicătorile scandate cînd le cădea un dinte de lapte, cînd se împărșeau frășete pe ceva sau cînd se pregăteau seara să meargă la culcare.</p>

Cerinșe de promovare

Elevul știe să enumere cîteva meșteșuguri. Știe denumească cîteva unelte și să spună la ce se folosesc.

Știe să precizeze care dintre plantele agricole sînt folosite în alimentație umană și care se cultivă pentru furajarea animalelor.

Știe să spună care sînt încăperile unei case țărănești tradiționale, să denumească mobilierul, menționînd cîteva obiecte azi ne mai folosite.

Știe să descrie aspectul unei curși, al clădirilor anexe aflate acolo, precizînd care ce funcție are.

Știe să spună ce fel de animale domestice au acasă și care este folosul lor.

Știe să cunoască legumele și fructele, să vorbească despre felul cum se păstrează pentru iarnă.

Știe să prezinte, singur sau cu colegii săi, jocurile copiilor împreună cu versurile însoțitoare.

Știe să confecționeze jucăriile învășate.

Știe să fie capabil să scandeze două-trei numărători.

Pe baza unor fotografii, să denumească cîteva obiecte caracteristice ale costumelor naționale românești.

Știe să cunoască denumirea literară și dialectală a unor vechi obiecte de îmbrăcăminte azi ne mai purtate de românii din Ungaria.

Știe să denumească cîteva materiale textile (de pildă: pînză, flanelă, stofă, mătase, catifea). Știe să motiveze deosebirea dintre portul de toate zilele și cel de sărbătoare.

Să enumere jucării din trecut și de azi. Să explice cum erau confecționate jucăriile în trecut, să execute, împreună cu colegii săi, jocurile învățate, să aleagă începătorul jocului cu ajutorul unei numărători.

Să schițeze pe scurt modul vopsirii ouălor și al ornamentării lor, cu ajutorul unui coleg să prezinte jocurile cu ouăle roșii.

Să știe să scandeze versurile legate de fenomenele naturii și de animale, precum și zicătorile tradiționale referitoare la viața de toate zilele a copiilor.

Clasa a 3-a Numărul orelor: 37

Activități de învățare

Studierea hărții Ungariei, denumirea țărilor vecine. Locuitorii acestora (austrieci, slovaci, ucraineni etc.) și limba pe care o vorbesc.

Căutarea localităților locuite și de români pe harta Ungariei. Numele localităților în limbile maghiară și română.

Numele de familie al elevilor în limba română: care derivă din meșteuguri, ocupații, care din numele unor regiuni, râuri.

Câteva propoziții din poveștile aflate în manualul de lecturi, prezentarea lor în grai.

Vizitarea bisericii, casei de rugăciuni din localitate, observarea aspectului exterior.

Confecționarea podoabelor pentru pomul de Crăciun (de pildă din con de brad, nuci).

Învățarea colindelor.

Studierea fotografiilor despre băieții care umblau cu steaua, observarea îmbrăcăminții.

Confecționarea unei bisericuțe pentru umblatul cu vicleimul (cutie de carton, iesle, Pruncul etc.).

Compararea jocurilor *La cine-i inelul?* și *Megy a gyûrû vándorútra*.

Confecționarea unei viori și a diferitelor animale din tului.

Teme	Conținuturi
Para în care trăim	În Ungaria, majoritatea populației este maghiară. Este maghiară și limba lor maternă. În țară însă trăiesc și locuitori care au altă limbă maternă, de pildă români, germani, slovaci, sârbi, croați etc. Aceștia formează minoritățile naționale. Ungaria se învecinează cu șapte țări. Și în acestea trăiesc, pe lângă populația majoritară, minorități naționale, care vorbesc și limba oficială a țării.
Unde trăiesc români în Ungaria?	Localitățile locuite și de români în Ungaria se găsesc de-a lungul frontierei cu România. Ele au și nume românesc.
De unde se trag strămoșii noștri?	Românii din Ungaria s-au stabilit în localitățile unde trăiesc și azi, venind din regiunile vestice ale Transilvaniei. Mai multe nume de familie derivă de aici (de pildă: Abrudan, Mureșan, Ardelean, Crișan, Sălăjan, Tîrnovan), dar mulți români au nume maghiar. Mai multe nume de familie păstrează ocupația, meșteugul strămoșilor (de pildă: Cioban, Olar, Păcurar). Famiile cu același nume, dar neînrudite, au fost deosebite prin supranume.

Teme	Conținuturi
Limbă, dialect, grai	Scriitorii și poezii folosesc o limbă aleasă. Aceasta este limba literară. În unele regiuni oamenii folosesc unele cuvinte în altă formă decât cea literară. Ei vorbesc în dialect. Limba unor comunități mici poate să difere și de dialect. Această limbă se numește grai. Românii din Ungaria vorbesc câte un grai aparținând dialectului bihorean și crișean.
Comunități religioase	Majoritatea românilor din Ungaria aparțin Bisericii Ortodoxe, mai puțini Bisericii Greco-catolice, respectiv Bisericii Baptiste.
Obiceiuri de Crăciun	Pe lângă Paști, cea mai mare sărbătoare creștină a românilor este Crăciunul. Obiceiuri practicate cu prilejul acestei sărbători sînt colindatul și umblatul cu steaua. Copiii mici mergeau să colinde mai cu seamă la rude, spunînd doar cîteva versuri. Cei mai mari ori prezentau colinde mai lungi, intrînd nu numai la rude. Cu prilejul umblatului cu steaua, colindătorii prezentau scenete populare despre nașterea lui Isus, purtau costume speciale, confecționarea cărora era ajutată de adulți. Greco-catolicii umblau cu vicleimul. Cadourile primite (de pildă: mere, nuci, cozonaci) le adunau în traistă de pînză albă.
Jocuri	Jocul <i>La cine-i inelul?</i> (care în parte seamănă cu <i>Megy a gyûrû vándor-útra</i>) cere multă atenție și iscusință, totodată e și emoționant. Jocul este însoțit de cîteva versuri. Ceva mai simplu este jocul <i>otronul</i> , regulile căruia coincid cu cele ale jocului <i>ugróiskola</i> .
Jucării	Din tului, mai cu seamă băieții care aveau să mînuiască cu istețime briceagul confecționau: vioară, animale. Din partea tare a tului făceau animale mai mari (cal, vacă), iar din miezul moale animale mai mici (scroafă, porci, câini).

Cerințe de promovare

Elevul să știe să arate pe hartă părțile învecinate cu Ungaria. Să enumere numele lor, numele populației majoritare și limba pe care o vorbesc.

Să denumească minoritățile naționale din Ungaria.

Să știe să scrie corect românește numele localităților maghiare locuite și de români, precum și numele de familie românești.

Să aleagă una din temele învățate (de pildă: casa de locuit, grădina, îmbrăcămintea) și să enumere cuvinte legate de tema respectivă în graiul localității în care trăiește.

Să execute, cu ajutorul colegilor săi, jocurile *La cine-i inelul?* și *otronul*.

Să confecționeze la libera alegere o jucărie, două, din tului, respectiv din miez de tului (de pildă: vioară, cal, vacă, scroafă cu porci).

Să cunoască data precisă a Crăciunului.

Să învețe pe de rost două-trei colinde la libera alegere.

Clasa a 4-a
Numărul orelor: 37

Activități de învățare

Vizitarea casei-muzeu din Chitighaz și a Muzeului Munkácsy Mihály din Bichișceaba.
Studierea mobilierului casei-muzeu și a obiectelor expuse în muzeu, examinarea obiectelor azi ne mai folosite.

Informații de la bunici despre mâncările de post.

Pregătirea unui calendar de ceapă.

Căutarea datei sărbătorilor creștine în calendar (Boboteaza, Floriile, Rusaliile, Sfântul Teodor, Sfântul Gheorghe).

Sărbători familiale: ziua nașterii, ziua numelui, aniversarea căsătoriei. Locul și data nașterii al membrilor familiei. Data când își sărbătoresc ziua numelui. Anul, luna și ziua căsătoriei părinților. Notarea în scris a datelor. Tradiționalul „*La mulți ani!*” rostit cu prilejul felicitărilor.

Studierea unor fotografii vechi despre nuntele părănești.

Confecționarea unui prîsnel și a unui zmeu de hîrtie.

Culegerea proverbelor din manualele folosite pînă acum.

Conversație despre personajele unor povești cunoscute. Morala poveștilor.

Vizitarea unei biblioteci, răsfoirea volumelor apărute în limba română.

Teme	Conținuturi
Casă-muzeu	Exteriorul casei-muzeu din Chitighaz păstrează fidel obiceiul de odinioară al construirii caselor. Aranjarea caracteristică a mobilierului. Elemente decorative în interior: cuverturile de lînă, pernele ornamentate cu dantelă, covoarele din zdrenșe au fost făcute de femeile familiei. Vechile unelte, ustensilele folosite la prelucrarea cînepei, la tors și la țesut sînt amintiri ale modului de trai al păranilor.
Muzeul Munkácsy	Muzeul Munkácsy Mihály din Bichișceaba este și muzeul regional al minorității nașionale române (și slovace). Obiectele au fost adunate în cursul a mai multe decenii. La taberele etnografice de colecționare au participat și liceeni români.
Posturi	Postul este o perioadă importantă a vieții religioase. Pe vremuri, postul mic (înainte de Crăciun) și postul mare (înainte de Paști) era strict respectat, fiind interzisă orice mîncare de provenienșă animalieră. De post se făceau pregătiri serioase, toate vasele erau spălate în apă cu leșie fiartă din cenușă, pentru a le curățea de grăsime.
Obicei de Crăciun	Umblatul cu vioara era un obicei preferat al feciorilor. Împreună cu doi-trei lăutari, feciorii vizitau în grup casele cu fete de mărîtat. După urările de bine și cîteva colinde, oaspeții au invitat la dans gazdele. Aceștia i-au servit pe oaspeți cu prăjituri și băuturi.
Obiceiuri de anul nou	Cantitatea și calitatea recoltei totdeauna depinde de mersul vremii. Fiecare păran dorea să știe care va fi rezultatul muncii sale. Așadar făceau calendar de ceapă, creșînd în prevestirea acestuia. La revelion și la anul nou era obiceiul să se pregătească mîncări tradiționale. La revelion se gătea mîncare din păsări, deoarece păsările rîcșie răul spre anul ce a trecut, iar la anul nou se mîncea carne de porc, pentru că porcul rîmă cu rîtul binele spre anul ce vine.

Teme	Conținuturi
Alte sărbători creștine	<p>Pe lângă Crăciun și Pași, sînt considerate sărbători Boboteaza, Floriile, Rusaliile, Sfîntul Teodor, Sfîntul Gheorghe.</p> <p>Boboteaza este sărbătoarea sfinșirii caselor, cu Floriile încep săptămîna Patimilor și pregătirile pentru Pași.</p> <p>De ziua lui Sfîntul Teodor se leagă diferite credinșe despre calul lui Sîntoader, iar în ziua lui Sfîntul Gheorghe era obiceiul ca feciorii să ude fetele cu apă de la fîntînă.</p> <p>La Rusalii erau sfinșite grînele.</p>
Evenimente în familie	<p>În familie erau considerate sărbători nașterea și căsătoria.</p> <p>Numele nou-născutului era ales în mod tradișional. Primul născut fiu primea numele tatei sau al bunicului, fetișba numele mamei sau al bunicii.</p> <p>Nașba era aleasă de asemenea în mod tradișional în persoana surorii mamei sau a tatei. Dar puteau să fie nași și nași tinerilor părinși.</p> <p>Un moment important al căsătoriei este nunta, pregătirile durau chiar săptămîni.</p> <p>La masă erau servite mîncări tradișionale, dansul dura pînă dimineașba, buna dispozișie era intensificată de strigături.</p>
Petreceri, distracșii, jucării	<p>Pentru feciori și fete singura posibilitate de distracșie era jocul organizat în zile de duminică și de sărbătoare. Tinerii aici făceau cunoștinșba. În perioade de post însă jocul era interzis. La joc se dansa mereu același grup de dansuri constînd din 4-5 dansuri, executate în ritm domol sau accelerat, urmate de pauză, care însă nu erau aceleași în fiecare sat.</p> <p>Muzica o asigurau doi lăutari, dansurile se executau în coloane, în timp ce, mai ales feciorii, chiuiau și strigau strigături. Acestea exprimau sentimente ale tinerilor: simpatie, ironie etc.</p> <p>Băieșii se jucau cu prîsnel confecșionat din mosor de lemn, întrecîndu-se, al cărui prîsnel se învîrtește mai mult timp.</p> <p>Lansarea zmeului de hîrtie la fel era un preferat mod de petrecere a timpului liber.</p>
Literatura populară	<p>Prin grai viu s-au păstrat numeroase proverbe. Aceste sfaturi, înșelepciuni concise bătrînii le foloseau des în vorbirea lor de toate zilele.</p> <p>Strămoșii noștri cunoșteau multe anecdote. Aceste scurte întîmplări, pline de umor și cu un sfîrșit frapant, transmișîndu-se din gură-n gură, au suferit schimbări, așadar sînt cunoscute mai multe variante.</p>
Povești	<p>În serile lungi de iarnă, torsul, dezghiocatul porumbului se făcea cu mai mult spor, dacā vîrstnicii începeau să povestească. Printre poveștile populare românești din Ungaria există nu una, pe care o povesteau în mai multe seri pînă ce se termina.</p> <p>În povești, se luptă personaje reale și imaginare, bune și rele. Binele învinge răul, dreptatea iese la iveală.</p> <p>Cîteva povești mult îndrăgite sînt cunoscute la mai multe popoare (de pildă: <i>Scușiba roșie</i>, <i>Albă-ca-Zăpada</i>, <i>Pungușba cu doi bani</i> etc.)</p>
Păstrători ai tradișionilor	<p>Poveștile populare românești din Ungaria au fost interpretate cu deosebit talent de băranii <i>Vasile Gurzău</i>, <i>Mihai Purdi</i>, <i>Teodor Șimonca</i>. Povesteau în graiul localitășii lor (Micherechi, Otlaca Pustă, Chitighaz), în acest limbaj au apărut poveștile lor în volume pentru posteritate.</p>

Teme	Conținuturi
	De la fiecare povestitor se va face cunoscută câte o poveste în formă prelucrată. Dansatori, lăutari, cântăreți.

Cerințe de promovare

Elevul să cunoască adresa Muzeului Munkácsy Mihály din Bichi°ceaba.

Să enumere câteva mîncări de post, mîncări tradiționale de revelion °i de anul nou.

Să °tie să spună data sărbătorilor fixe.

Să noteze în scris data na°terii a membrilor familiei (bunici, părinți, frați), precum °i data căsătoriei părinților săi.

Să înepe pe de rost câte două strigături de joc °i de nuntă.

Să vorbească despre joc, precizînd perioadele interzicerii.

Să spună pe scurt o anecdotă °i o poveste.

Să explice morala pove°tii *Ciobanul mincinos*.

Să înepe, cu melodie cu tot, dansul *perinița* °i să-l prezinte cu colegii săi.

Clasele 5–8

Copurile °i sarcinile

Predarea culturii °i civilizației române°ti ca obiect de studiu independent a devenit posibilă mulțumită introducerii noii Programe naționale de bază (NAT).

Cultura spirituală °i materială a românilor este o parte importantă, a învățămîntului de naționalitate, care oferă cunoștințe de bază din cultura, istoria °i prezentul românilor.

Scopul predării acestui material este ca fiecare elev să cunoască obiceiurile populare specifice localității °i zonei în care trăie°te.

Aceste cunoștințe să întemeieze °i să adîncească autocunoa°terea, patriotismul activ, cunoa°terea °i păstrarea valorilor spirituale, a culturii populare, aprecierea valorilor naționale.

Elevul să-°i dea seama că tradițiile populare fac legătura cu trecutul °i ajută înpelegerea prezentului.

Să ambiționeze descoperirea tradițiilor spirituale °i materiale, istorice °i religioase ale pămîntului natal °i împrejurimilor, stîrnind interesul pentru colecționarea tradițiilor populare evocabile sau încă existente, pentru a întări în elevi cinstirea trecutului, dragostea de patrie °i întărirea legăturilor suflete°ti cu aceasta.

Prin cunoa°terea valorilor culturii populare să se depună bazele educației raționale, sentimentale, etice °i estetice ale elevilor.

Prin cunoa°terea mai temeinică a tradițiilor populare locale scopul este întărirea patriotismului, formarea unui sănătos spirit al identității, care îi va învăța pe elevi să aprecieze valorile noastre naționale, să iubească °i să cinstească valorile înainta°ilor.

Alături de prezentarea surselor etnografice (fotografii de arhivă, filme, documente vechi, acte, obiecte, unelte) elevii trebuie să primească cunoștințe generale despre originea limbii române, despre frumusețile naturale ale României, despre epocile istorice mai însemnate, precum °i despre persoanele de seamă ale vieții °tiințifice °i culturale.

Obiective generale

În timpul predării, elevilor să li se asigure cât mai multe ocazii pentru a cunoaște în mod emotiv tradițiile și creațiile populare, vizită la muzeu, vizitarea unei case pătrănești, vizionarea unor filme.

Elevii să participe în mod activ și creativ la cunoașterea creațiilor populare (obicei popular, cântec popular, poveste, creații populare, dans popular-specific localității).

Să devină clar pentru elev că rînduierile ciclice ale vieții pătrănești sînt dereminate și de ritmul alternanței zilelor de muncă și a sărbătorilor care s-au legat, pe de-o parte, de zilele însemnate, de sărbători, de ocaziile de muncă, iar pe de alta au determinat cadrul normelor vieții de la leagăn pînă la sicriu.

Predarea culturii și civilizației românești să conștientizeze în elevi că fiecare popor trebuie să-și cunoască mai întîi tradițiile, valorile sale naționale, pentru ca apoi să înțeleagă și să cinstească valorile altora.

Elevul să cunoască evenimentele, personalitățile, creațiile artistice legate de viața culturală a națiunii sale din care se trage.

Să fie în stare să se informeze din diferite izvoare de documentare.

Clasa a 5-a
Numărul orelor: 37

Activități de învățare

Elevul să aibă cunoștințe despre structura familiei românești, folosind termenii limbii literare și ai graiului (străbunici, bunici, mătușă, unchi, nepot, văr, ginere, noră, cumnat, cumnată, tată vitreg, mamă vitregă, copil înfiat).

Să cunoască tehnicile de construire a caselor, materialele de construcție: pereți bătuți din pămînt, vâlătuci, acoperiș din trestie, de paie.

Structura casei pătrănești: două camere, o bucătărie, o cămară.

Clădiri anexe: bucătărie de vară, opron pentru unelte, grajd, coteș, porumbar, pătul, pivniță etc.

Colecționarea de fotografii despre aranjarea și felul mobilierului: două paturi, o lavișă, masă, scaune, blidar etc.

Culegerea și prezentarea textilelor, obiectelor de ornamentare internă: cusături și țesături, textilele din camera curată, perne cu dantele, cearăfuri, fețe de masă icoane, blide pe perete, fotografii etc.

Aranjarea unei mese festive (de Crăciun, de nuntă, în timp de post).

Să recunoască de pe fotografii, din filme obiectele de îmbrăcăminte specifice portului popular.

La femei: basma, bluză, poale, fustă, orș, cizme, pantofi, papuci etc.

La bărbați: cămașă, izmene, orș, pălărie, pălărie de paie, cușmă, pantaloni, opinci (din piele, din postav etc).

Elevul să știe să enumere activitățile membrilor familiei: îngrijirea animalelor crescute, repararea uneltelor, a casei, cultivarea pămîntului, munci casnice, prelucrarea laptelui, tors, țesut, cusut, lucru de mîină, munci sezoniere în grădină, supravegherea frașilor mai mici, măturatul curșii, păunatul gătelor, vacilor etc.

Cunoașterea bolilor și vindecarea populară în caz de: gălbinare, tuse, bube, boli de plămîni, deochi – apă sfințită, ceai de mușel, urzici, ulei rînced, frunze de varză, ceapă, frunze de tutun, tămîie, roșii. Descîntatul.

Cunoașterea alimentelor și mâncărilor populare specifice, descrierea modului de preparare: carne de porc, de oaie, de păsări, ouă, lapte, produse lactate, pâine (coaptă în cuptor), legume, fructe (uscate, acide), mămligă, mălai.

Gătirea în oale de lut, în cratițe de fier.

Recunoașterea și eventual prezentarea obiectelor de ornamentare a locuinței: covoare, pături, acoperiri de pat, cearăfuri, fețe de pernă, țergare, fețe de masă.

Teme	Conținuturi
Familia	Membrii familiei. Familia mare. Rude apropiate, rude îndepărtate.
Casa familială	Construirea caselor, caracteristici, materiale de construcție.
Arhitectura populară	Specificul casei țărănești. Construcții anexe.
Mobilierul	Aranjarea și denumirea mobilierului. Mijloace și unelte de bucătărie. Alte obiecte din cămară. Obiecte ornamentale.
Alimentația populară, mâncăruri	Alimente de bază. Ordinea meselor.
Îmbrăcămintea	Îmbrăcămintea specifică. Portul ocazional. Îmbrăcămintea femeilor. Îmbrăcămintea bărbaților.
Gospodăritul	Muncile casnice și gospodărești: diferențierea după vârstă și gen. Sarcinile bărbaților. Treburi femeilor. Îndatoririle copiilor.
Medicina populară	Spălatul la jgheabul fântâni. Scăldatul săptămânal în albie sau ciubăr. Boli. Moduri de tămăduire. Procedee populare de vindecare.
Alimentație, alimente	Consumarea produselor alimentare proprii. Oale de lut, cratițe de fier. Mâncăruri populare tradiționale.
Arta populară	Pesături și broderii pentru a ornamenta locuința. Textilele de toate zilele, textilele din camera curată.

Cerințe de promovare

Elevul să ia parte la îngrijirea și păstrarea tradițiilor.

Elevul să cunoască structura familiei (gradele de rudenie), folosind graiul local și termenii limbii literare, să întocmească un simplu arbore genealogic.

Să prezinte specificul arhitecturii populare locale și să recunoască de pe fotografiile trăsăturile specifice ale casei țărănești (pereții, acoperișul etc.), clădirile anexe și funcțiile lor.

Să enumere obiecte de uz casnic și unelte ale gospodăritului țărănesc și să le prezinte pe scurt.

Să enumere obiecte de mobilier popular românesc.

Să denumească cele mai importante piese ale portului popular.

Să prezinte două me^ote^ouguri tradiționale.

Să învețe denumirea celor mai cunoscute plante medicinale (mu^oeșel, urzici).

Să viziteze muzee, să reuimască fotografiile vechi, să vizioneze filme și să le folosească ca izvor de cunoștințe.

Clasa a 6-a Numărul orelor: 37

Activități de învățare

Cunoașterea traiului părănesc.

O parte a păranilor cultiva pentru jumătate din recoltă pământul altora.

Păranii fără proprietate de pământ lucrau ca zileri, slugi, păstori de animale, secerători ș.a.

Dezvoltarea vocabularului prin cunoașterea diferitelor meserii și ocupații: fierar, dulgher, tâmplar, frizer, croitor, pantofar, rotar, preot, notar, dascăl, primar etc.

Adunarea obiceiurilor legate de viața omului, de ex.: vizitarea nou-născutului, botezul (legarea unui fir de lână roșie de încheietură, așezarea în leagăn a unor obiecte cu puteri magice etc.)

Să se intereseze cum s-au căsătorit părinții, bunicii, străbunicii.

Adunarea obiceiurilor de nuntă, învățarea și prezentarea câtorva strigături.

Vizionarea unui film înregistrat la o nuntă din localitate.

Discuții, despre căsătoria din interes, fugitul, zestrea fetei.

Decesul: tragerea clopotului în diferite moduri.

Formele doliului, cunoașterea obiceiurilor: acoperirea oglinzilor, ridicarea catafalcului în camera cea mare, legarea basmalelor, batistelor de prapuri.

Înmormântarea tinerilor necăsătoriți ca miri, ca mirese.

Bocete, priveghiul mortului.

Rolul jocului: organizatorii, ordinea dansurilor, a perechilor, tariful, strigăturile. Memorizarea câtorva strigături.

Adunarea jocurilor distractive de societate și a jocurilor de copii, cunoașterea regulilor de joc, prezentarea lor.

Prezentarea în practică a pregătirii jucăriilor: praștie, păpușă din cocean, pasăre din găoace de ou, fluier din pană de gâscă, pușcă de soc, minge din zdrențe etc.

Elevii să se informeze despre jocurile tinerilor legate de ezătoare: furatul și scosul fuselor.

Scurte povestiri despre călătorii și excursii făcute în România, despre impresiile personale.

Teme	Conținuturi
Ocupații, me^ote^ouguri	Agricultori. Meseriași. Intelectuali.
Evenimente familiale	Nașterea. Nașterea și botezul copilului, credințe legate de acestea. Căsătoria. Obiceiuri legate de căsătorie. Desfășurarea unei nunți din localitate. Obiceiuri de nuntă. Decesul, înmormântarea. Obiceiuri și credințe de înmormântare. Doliul. Hora mortului.

Teme	Conținuturi
Petrecerea timpului liber	Cunoașterea obiceiurilor tradiționale. Dansul, rolul și ocaziile de joc. Reactualizarea fidelă a obiceiului. Ordinea dansurilor românești. Posibilități de distracție. Țezătoarea. Alte obiceiuri legate de țezătoare. Jocuri de copii. Confecționarea jucăriilor. Petreceri, distracții.
Conștințe despre România	Frumuseți ale naturii. Lecturi despre personalități istorice, evenimente.

Cerințe de promovare

Elevul să cunoască cele mai însemnate obiceiuri legate de sărbătorile calendaristice, câteva momente de petrecere a timpului liber.

Să cunoască un meșteșugar popular sau casă-muzeu din satul natal.

Să cunoască structura socială a satelor locuite și de români.

Să aibă conștințe despre viața țărănească, despre greul vieții țărănești, despre diferențele stărilor materiale.

Să știe să denumească evenimente familiale, de la naștere până la înmormântare, precum și obiceiuri și opere ale literaturii populare legate de acestea.

Să cunoască frumusețea comorilor folclorice.

Să învețe patru cântece populare, să recunoască două dansuri populare, instrumente populare caracteristice, patru jocuri de societate (practice la țezători).

Să denumească câteva regiuni ale României cunoscute despre frumusețile naturii, câteva personalități istorice din legende.

Clasa a 7-a

Numărul orelor: 37

Activități de învățare

Conștințe despre componența populației din Ungaria: cetățeni, majoritate, minoritate, națiune, naționalitate, etnie.

Colonizarea populației de naționalitate din țările învecinate.

(De unde au venit strămoșii.)

Situația localităților în perioada ocupației otomane.

Cauzele depopulării: diferite epidemii, lupte, războaie.

Motivul colonizării, ordinea, însemnătatea social-politică.

Conștințe despre localitățile locuite și de români și stabilirea lor pe hartă.

Locul limbii române în familia limbilor neolatine.

Însemnătatea înființării școlilor confesionale din punct de vedere al limbii materne.

Cunoașterea dialectului bihorean și crișan, compararea lor cu graiul localității respective.

Obiceiuri.

Posturi: săptămânal în zilele de miercuri și vineri.

24 iunie: împletirea cununișelor de sînziene.

Ziua de marți ca zi cu ghinion: nu se torcea, nu se țesea.

În zilele de joi între Paști și Rusalii erau interzise: spălatul, cusutul, văruiatul pentru a preveni furtunile.

Obiceiuri de primăvară, legate de semănatul zarzavaturilor: macul trebuia semănat când ieșeau credincioșii din biserică, pentru ca să iasă des, pătrunjelul trebuia semănat la ora unu, pentru a avea o singură rădăcină etc.

Trimiterea gustării rudelor, vecinilor cu ocazia tăiatului porcului.

Despre originea poporului român. Așezarea României în Europa. Regiuni renumite. Personalități istorice de seamă.

Teme	Conținuturi
Para în care trăim	Așezarea Ungariei pe hartă, țăările învecinate. Națiune, naționalitate, etnie. Limba maternă. Colonizarea naționalităților.
Românii din Ungaria	Români în bazinul carpatic. Nume de familie care fac referință la locul de origine. Cauzele depopulării. Cauzele colonizării. Înființarea comunităților bisericești. Scurtă privire asupra istoricului unei localități.
Limbă, dialect, grai	Însemnătatea limbii literare române. Limbi ale familiei limbilor neolatine. Înființarea primelor coli confesionale românești.
Obiceiuri	Noțiunea de postul mare. Sânzienele. Obiceiuri legate de tăiatul porcului. Obiceiuri legate de primăvară. Jocul paparudelor.
Cunoștințe despre România	Cunoștințe topografice. Epoci istorice mai însemnate. Evenimente de mare amploare. Căpătenii istorice de seamă.

Cerințe de promovare

Elevul să înțeleagă clar noțiunile de grup etnic și minoritate națională.

Să cunoască pe scurt istoricul colonizării naționalităților, denumirea localităților populate și de români, precum și așezarea lor geografică.

Să cunoască evenimentele mai importante din istoricul localității sale (pe cât e posibil, completând cu muncă de colecționare).

Să înțeleagă noțiunile: minoritate națională, minoritate etnică, majoritate, națiune, limbă maternă, dialect.

Să știe să vorbească despre conviețuirea naționalităților.

Să-și motiveze identitatea legată de religia sa și de limba maternă.

Să cunoască obiceiuri, superstiții legate de diferitele anotimpuri, de ex.: paparudele.

Să povestească despre impresiile sale legate de pildă de tăiatul porcului.

Pe baza hărții, să schițeze caracteristicile geografice ale României. Să denumească câteva epoci istorice mai importante și conducători proeminenți.

Clasa a 8-a
Numărul orelor: 37

Activități de învățare

Însemnătatea bisericii în păstrarea identității și limbii.

Despărțirea Bisericii Catolice de Biserica Ortodoxă (în Bihor greco-catolici).

Biserica locală: construită mai întâi din lemn, mai târziu din cărămidă.

Capii bisericii: numele preoților din bisericile locale și pastorilor baptiști.

Cunoștințe despre ierarhia Bisericii Ortodoxe, despre rolul conducător al episcopilor din Arad și Oradea.

Tradițiile adunărilor baptiste locale, de ex.: botez la vîrstă majoră.

Sărbători cu dată fixă și sărbători cu dată variabilă.

Obiceiuri legate de diferite sărbători, de ex.: stropitul fetelor la Sf. Gheorghe, turca etc.

Informații despre activitatea lui Domokos Sámuel și Alexandru Hoșopan cu privire la culegerile folclorice.

Recunoașterea păstrătorilor de tradiții, după fotografii (dansatori, lăutari, cîntăreși).

Prezentarea, în linii mari, a momentelor mai însemnate ale vieții culturale și științifice din România.

Teme	Conținuturi
Religie, biserică	Biserica Ortodoxă. Biserica locală. Biserica Baptistă. Religia – o formă de păstrare a identității românilor din Ungaria.
Sărbători creștine și obiceiuri legate de sărbători	Sărbători cu dată fixă. Sărbători cu dată variabilă. Crăciunul. Anul Nou. Paștile. Rusaliile.
Păstrători de tradiții	Povestitorii cunoscuți. Dansatorii păstrători de tradiții. Personalități distinse: lăutari, cîntăreși.
Personalități de seamă	Cîțiva reprezentanți de seamă ai vieții culturale și datele biografice mai importante.
Sistemul de organizare al românilor din Ungaria	Organe de conducere ale vieții sociale, culturale, politice și bisericești.
Cunoștințe despre România	Dezvoltarea științelor și a artelor, precum și reprezentanții acestora

Cerințe de promovare

Elevul să cunoască rolul bisericii în păstrarea limbii și identității naționale.

Să aibă cunoștințe despre rolul bisericii în formarea conștiinței.

Să cunoască cele mai importante sărbători calendaristice (participarea la un obicei dramatizat).

Să fie în stare să descrie și să prezinte în mod independent un obicei legat de o sărbătoare.

Să știe să vorbească despre activitatea unei personalități de seamă a localității sale.

Să cunoască organele, culturale, bisericești și politice ale românilor din Ungaria și conducătorii acestora.

Să cunoască autoguvernarea locală și rolul conducător al Autoguvernării pe Țară a Românilor din Ungaria.

Să cunoască modalitățile alegerii acestui organ.

Să cunoască personalitățile importante ale vieții culturale românești din țară.

Să schișeze rolul îndeplinit de Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria în coordonarea și organizarea vieții culturale.

Rolul Institutului de cercetări în cunoașterea trecutului și a prezentului.

Rolul important al presei, al radioului, al televiziunii în răspîndirea informațiilor.

Să aibă informații în legătură cu editarea cărților românești (cărți și culegeri etnografice, volume de popularizare, filme, fotografii) să știe să le folosească drept izvoare informative autentice.

Să vorbească despre o vizită la un muzeu.

Să știe să stabilească legătură între aceste cunoștințe și alte discipline: istorie, literatură, cânt, muzică etc.

Să știe să enumere câțiva savanți, artiști români cu renume și să denumească câteva din cele mai cunoscute opere ale lor.

Clasele 9–12

Scopurile și sarcinile

Cultura și civilizația românească constituie un nou obiect de studiu care pe de-o parte cuprinde cunoștințe legate de *geografia* României, de *istoria*, *etnografia* și *filologia* românilor, iar pe de altă parte prezintă: *trecutul istoric*, *limba*, *religia*, *obiceiurile* și *tradițiile* minorității românești din Ungaria.

Scopurile și sarcinile provin din crezul că numai prin *păstrarea*, *crearea* și *transmiterea* valorilor se poate forma *conștiința de neam* a individului și a comunității.

Scopul de predare a obiectului de studiu este cunoașterea modului de *viață*, de *gîndire* și de *pătimire*, creionarea *portretului sufletesc* și *înfățișarea* valorilor materiale și spirituale ale înaintașilor.

Dat fiind că „*în sistemul culturii populare nu pot să existe acte fără rost, acte goale de sens*” etc., prin descifrarea semnelor ascunse în *jocurile populare*, în *actele* și *procedeele magice*, precum și în *poeziile populare* se destăinuie și pentru noile generații un bogat patrimoniu de cultură tradițională, care îndeamnă *gîndul* și *sufletul* la cinstirea și iubirea acestuia.

Nu-și asumă sarcina de idealizare a trecutului, ci are ca scop descrierea cât mai reală a esenței contextului social și a portretului moral.

Destăinuirea căilor ce-și au pornirea dintr-un trecut spre un prezent ajută la o înțelegere cât mai profundă a prezentului, precum și la formarea unei imagini reale legate de viitor.

Principiul central de organizare este ca elevii să însușească toate aceste conținuturi păstrătoare de *culori* și *valori locale* atât în contextul *cultural universal*, cât și în *al celor două popoare convieșuitoare*, urmînd totodată cu atenție *obiceiurile* și *tradițiile altor minorități conlocuitoare*.

Obiectul de studiu cultura și civilizația românească își asumă sarcina de educare și instruire a unor indivizi cu o *conștiință de neam* și cu o iubire de poporul cu care convieșuim, a unor tineri „*cu o gîndire universală în realizare locală*” care vor fi capabili să corespundă noilor așteptări creionate de al treilea mileniu.

Obiective generale

Elevii urmează:

- să însușească cât mai multe cunoștințe despre *geografia*, peisajul pitoresc, *simbolurile specifice ale României*;
- să cunoască *diferitele teorii legate de formarea poporului și a limbii române*, precum și *diferitele epoci și figuri istorice reprezentative*;
- să înțeleagă mersul istoriei, raportul cauză-efect în *contextul istoriei universale*, precum și al *conviețuirii româno-maghiare*;
- să respecte *valorile culturale ale minorităților conlocuitoare*;
- să cunoască *trecutul istoric și viața religioasă a românilor din Ungaria de ieri și de azi și să însușească cunoștințe de istorie locală*;
- să știe cât mai mult și din domeniul *etnologiei*;
- să fie *capabili* de a descoperi interferențele artelor și să fie atenți la conexiunea dintre *literatură, muzică, pictură*;
- să pătrundă în *istoria culturii românilor din Ungaria de ieri și de azi*;
- să cunoască *instituțiile culturale* (școli, teatru, presă, societăți culturale), *științele, tehnica* etc. în frunte cu acei oameni de știință care prin genialitatea lor au dăruit valori nemuritoare minorității, neamului românesc și întregii lumi (unii dintre ei au câștigat renume mondial);
- să urmărească cu atenție *evenimentele actuale* din România de azi și *viața românilor de peste hotare*;
- să dispună de un bagaj de cunoștințe legat de *viața socio-culturală a românilor din Ungaria de azi* (instituțiile, învățământul, presa, publicațiile, asociațiile etc.);
- să cunoască și să cinstească *cultura maghiară, păstrând și transmițând noilor generații valorile moștenite de la înaintașii noștri: limba, religia, tezaurul cultural specific*.

Clasa a 9-a**Numărul orelor: 59****Geografia României***Activități de învățare*

Elevii urmează:

- să-și însușească cât mai profunde cunoștințe legate de *geografia fizică și economică a României*, însă nu numai pe baza literaturii de specialitate, ci și printr-o călătorie fictivă în lumea artelor și printr-o excursie realizată în acest spațiu exotic;
- să-și acumuleze și în mod individual informații din filme, cărți științifice, note de reportaj etc., fiindcă toate acestea constituie surse de activități noi prin care se dezvoltă bagajul de cunoștințe, simțul etic și estetic al tinerilor;
- să redacteze discursuri orale și lucrări în scris despre *viața economico-socială, turismul din România*;
- să scrie o compunere despre *contextul social și minoritatea în cauză*;
- să se orienteze cu multă experiență pe hartă;
- să urmărească pe hartă (și cu ochii închiși) cele mai însemnate locuri topografice, asociindu-le cunoștințe istorico-culturale și artistice din care străbat ecourile trecutului;
- pe lângă cunoștințele geografice și de vocabular specific, să acorde multă atenție și problemelor de cultivare a limbii, de îmbogățire a lexicului (de folosire corectă a termenilor tehnici).

La orele de limbă și comunicare bogatul material legat de geografie poate fi folosit și ca exercițiu lexical, gramatical.

Teme	Conținuturi
Situarea geografică a României	Împărțirea administrativ-teritorială (județe). Resursele naturale și economia României. Structura societății, rolul populației active.
Spații geografice	Munții: Carpații Orientali, Carpații Meridionali, Subcarpații, Munții Banatului, Munții Apuseni. Ape: Marea Neagră, Litoralul, Delta Dunării, Porțile de Fier, Mureșul, Oltul etc.
Legende geografice	Legende despre Caraiman, Babele, Retezatul. Legenda Mureșului și a Oltului. (Abordarea intertextuală, gramaticală și lexicală a acestor texte se va realiza în cadrul orelor de limbă și comunicare.)
Așezări	<i>Așezări rurale.</i> Viața între munte și câmpie. Tipuri de sate românești; (satul maramureșean, bucovinean, așezări din Para Moșilor). Imagini caracteristice. <i>Așezări urbane.</i>
Turism	Litoralul. Stațiuni balneo-climaterice de câmpie, submontane, montane. Stațiuni de schii (Poiana Brașov, Predeal, Vatra Dornei). Spațiul montan. Reșeaua turistică de tip rural.
România de azi	Privire generală. Structura etnică. Viața socială. Structura socială. Sistemul de guvernare, juridic, financiar, politic: multipartit, de învăpămînt. Viața culturală, cotidiană.

Cerințe de promovare

Geografia României

Elevii:

- să aibă deprinderea de a se orienta cu experiență pe hartă;
- să cunoască împărțirea administrativ-teritorială a României și resursele naturale mai importante;
- să știe să urmărească pe hartă emblemele geografice specifice;
- să învețe cel puțin 5-6 legende geografice;
- să fie capabili de prezentarea geografică și istorică a unor orașe mai renumite;
- să prezinte câteva stațiuni climaterice cunoscute;
- să-și formeze o imagine generală despre România de azi;
- să-și însușească cunoștințe de bază și despre românii din regiunile limitrofe graniței româno-maghiare.

Istoria românilor

(pînă la începutul secolului al XX-lea)

Activități de învățare

Elevii urmează:

- să se orienteze cu experiență și în mod operativ pe harta istorică;
- să-și îmbogățească cunoștințele și prin activități din afara orelor, de exemplu, să studieze literatura de specialitate, magazinul istoric și alte studii istorice și să urmărească filme pe această temă (inclusiv și publicațiile românilor din Ungaria);
- să se informeze și cu ajutorul Internetului;
- să înțeleagă conexiunea dintre științele fundamentale ca: *geografia, istoria, filologia*, iar mai târziu *etnologia*;
- să-și lărgescă orizontul de cunoaștere și în domeniul artelor, a mișcărilor și curentelor filozofice și literare, de exemplu, prezentînd rolul Țării Ardelene, să cunoască și contextul filozofico-cultural al iluminismului european;
- prin teze în scris ori prin răspunsuri orale să evoce fapte istorice care au influențat realmente istoria românilor și a ungarilor;
- să redacteze discursuri orale și teze în scris despre conviețuirea celor două popoare;
- să compare fragmente din diferite izvoare istorice referitoare la același eveniment istoric;
- să cunoască diferitele teorii, concepțiile istoriografilor români și ale celor maghiari;
- și în mod independent să întocmească o bibliografie tematică;
- să țină prelegeri (de vreo 4-5 minute) și să pornească discuții (pe baza unor notițe și planuri de lecții);
- să discute despre deciziile personalităților istorice;
- să cunoască legende istorice legate de marii domnitori;
- să aducă exemple din opere literare și opere de artă care evocă marii domnitori;
- să caute locuri istorice pe harta zilelor de azi.

Teme	Conținuturi
Începuturile	Antichitatea pe teritoriul României. Originea neamului românesc.
Evul mediu	Formarea Țării Românești și a Moldovei. Structurile economice și sociale ale evului mediu.
Expansiunea otomană	Pericolul otoman. Popoare conlocuitoare în Principatul Transilvaniei în secolele XVI-XVII. Dominanța otomană în Principate. Lupte împotriva imperiului otoman. Relații româno-maghiare. Viața culturală. Epoca fanariotă.
Trezirea la conștiința națională	Românii din Transilvania în secolul al XVIII-lea. Răscoala lui <i>Tudor Vladimirescu</i> . <i>Regulamentul organic</i> . Românii din Transilvania în epoca reformelor și în revoluția din 1848. Revoluția din 1848 în Principatele Române.

Teme	Conținuturi
Organizarea statului modern	Unirea Principatelor și reformele lui <i>Cuza</i> . Războiul de independență și proclamarea monarhiei. Dezvoltarea capitalismului. Răscoale țărănești și mișcarea muncitorească. Situarea românilor în perioada dualistă. Problema Ardealului în România. În primul război mondial.

Cerințe de promovare

Istoria românilor până la începutul sec. al XX-lea

Elevii:

- să cerceteze în mod individual literatura de specialitate, să-și facă notițe, exprimându-se cât mai logic atât în scris, cât și oral;
- pe baza hărții să evoce evenimente istorice;
- să înțeleagă raporturile cauză-efect ale evenimentelor;
- pornind de la anumite date istorice, să evoce evenimente istorice;
- să se descurce, orientându-se în lumea noștrilor învățate;
- să înțeleagă și să extragă esența unui studiu mai compact;
- să caracterizeze marile personalități istorice;
- să vorbească în mod coerent despre conviețuirea popoarelor învecinate;
- să se informeze din cea mai nouă bibliografie.

Clasa a 10-a

Numărul orelor: 59

Istoria românilor

(sec. al XX-lea)

Activități de învățare

Elevii urmează:

- să-și acumuleze și prin colecționarea individuală a literaturii de specialitate cunoștințe cât mai vaste despre situația socială, politică, economică și despre structura etnică a României de azi;
- să se orienteze cu ajutorul Internetului și prin mass-media în cea mai modernă bibliografie;
- să poarte un discurs despre documentele de bază cu privire la acordurile internaționale, tratatele de pace;
- să-și exprime și prin eseuri părerile legate de anumite probleme istorice.

Teme	Conținuturi
România după primul război mondial	România după tratatele de pace semnate în zona Parisului. Problemele societății, partidele și politica, problema naționalităților. Culturalizarea, modul de trai între cele două războaie mondiale. Lupta dintre rege și Garda de fier. Dictatura regală.
Cel de-al doilea război mondial și urmările lui	A doua decizie de la Viena, partea de nord și partea de sud a Transilvaniei. Căderea dictaturii regale. România în cel de-al doilea război mondial.

Teme	Conținuturi
Dictarua comunistă în România	Schimbări economico-sociale după cel de-al doilea război mondial. Instaurarea dictaturii comuniste. Problema naționalităților.
Schimbarea regimului în România	Revoluțiile de la Timișoara și de la București. Constituirea sistemului multipartit. Probleme sociale și economice în România de azi.

Istoricul românilor din Ungaria

Activități de învățare

Elevii urmează:

- să cerceteze în biblioteci, în arhive și muzee diferite izvoare legate de istoria culturii române din Ungaria de ieri și de azi;
- să-și deseneze arborele genealogic;
- să colecționeze fotografiile și alte obiecte din moștenirea strămoșilor;
- să întocmească prelegeri, lucrări din istoria locală;
- să scrie referate și studii despre personalitățile marcante care au activat pentru ridicarea spirituală a românilor din această zonă;
- să cunoască datele istorice care figurează în programa-cadru;
- să însușească cât mai multe cunoștințe și din istoricul, literatura, muzica și dansurile minorităților conlocuitoare;
- să formuleze în scris propuneri ce pot fi supuse discuției pe tema: drepturile cetățenilor ale minorităților.

Istoria locală

Teme	Conținuturi
Pe urmele trecutului înainte de secolul XVIII	Date referitoare la existența populației române în zonele limitrofe graniței româno-maghiare. Prezența românilor în bazinul celor trei Crișuri în secolul al XIII-lea.
Situația localităților în perioada dominației otomane	Confesiuni din consemnările călătorului turc <i>Evlia Celebi</i> (1666, în cetatea din Giula). Cauzele depopulării regiunii.
Perioada de recolonizare	<i>Cauzele și circumstanțele recolonizării.</i> <i>Reînființarea județelor: Bihor (1688), Bichiș (1715) și Cenad (1730).</i>
Pe urmele trecutului	Românii de la <i>Giula</i> până la <i>Cenadul Unguresc</i> se trag dinspre părțile muntoase care coboară spre <i>Crișul Alb</i> , iar cei din <i>Micherechi</i> și până la <i>Pocei</i> au venit din părțile <i>Crișului Negru</i> mai apropiate de <i>Munții Apuseni</i> (hartă). Înainteșii au adus cu ei elementele-cheie ale supraviețuirii: <i>limba, religia ortodoxă, obiceiurile, artele populare</i> etc.
Din istoricul localităților	Mozaicuri din istoricul localităților locuite și de români: Aletea, Bătania, Bichișceaba, Chitighaz, Micherechi, Otlaca Pustă, Giula, Săcal, Apateu, Bedeu, Pocei, Cenadul-Unguresc.

Mozaicuri din istoricul românilor din Ungaria

(de ieri și de azi)

Teme	Conținuturi
Aspecte național-culturale (până la 1918)	Rolul <i>„colii Ardelene</i> . Preparandia din Arad. Aspecte din viața macedoromânilor din Austro-Ungaria. Din istoricul Societății „Petru Maior” din Budapesta.
Personalități marcante	Moise Nicoară, Gheorghe Pomur, Iosif Vulcan, Iosif Ioan Ardelean, David Voniga, Ștefan Rusu și alții în slujba românismului din Ungaria.
Instituții culturale scoli, învățământ, fundații	școli confesionale. școli românești de stat. Învățământul superior. Fundațiile: <i>Gojdu, Elena Ghiba-Birta, Teodor Pap, Petru Pegle</i> . Rolul fundațiilor în cultura românilor din Ungaria.
Presa în limba română, publicații	Istoria presei române din Ungaria până în anul 1918. Iosif Vulcan și revista <i>Familia</i> 1864. Revista „ <i>Lumina</i> ” 1894 de David Voniga. Istoricul presei din Ungaria de azi. Almanahuri și alte publicații românești.
Viața culturală în a doua parte a secolului XX	Viața culturală a românilor din Ungaria. Instituții românești.
Publicațiile românilor din Ungaria	Sinteza celor mai importante publicații.

Cunoștințe despre drepturile cetățenești ale minorităților

Teme	Conținuturi
Despre drepturile minorităților	Noțiuni de bază: popor, națiune, naționalitate, minoritate, etnie. Cunoștință de neam, identitate, legături duble, conviețuirea româno-maghiară. Asimilația (cauzele, caracteristicile, gradul).
Politica minoritară în Ungaria de azi	Legile privitoare la naționalități. Minoritățile din Ungaria.

Limba română

(Vezi și programa-cadru Limbă și comunicare.)

Activități de învățare

Elevii urmează:

- să deseneze arborele limbilor neolatine;
- să memorizeze 20-30 de cuvinte de bază (din lat. pop.) care sînt mărturii ale înrudirii cu aceste limbi;
- să urmărească pe hartă teritoriile de răspîndire a limbii române;
- să prezinte texte orale și scrise referitoare la cele două graiuri ale subdialectului crișean;
- să inițieze discuții pe tema: limbă și identitate.

Teme	Conținuturi
Limba română, o limbă neolatină	Particularitățile limbii române. Limbile neolatine. Prezentarea zonelor de răspîndire a limbii române (hartă).
Zonele și formele de răspîndire a limbii române	Formele regionale ale limbii române.
Dialecte, graiuri	Caracteristicile „subdialectului crișean” și ale celor <i>două graiuri</i> .
Ce este limba literară?	Forma literară a limbii române. Stilurile.
Limba românilor din Ungaria	Locul și rolul limbii române în viața minorității de azi. Clasificarea minorității române pe baza cunoștințelor de limbă.
Limbă – identitate	Limba ca un element-cheie în păstrarea și transmiterea valorilor culturale. Noile generații – coala – limba (graiurile – limba literară).

Cerințe de promovare

Istoria românilor (sec. al XX-lea)

Elevii urmează:

- să fie capabili de a contura o schiță cât mai reală despre starea socială, politică și economică a României de azi, precum și despre etniile populației;
- să se informeze cu experiență în lumea bibliotecilor și a Internetului;
- să cerceteze cele mai recente studii;
- să cunoască atitudinile istoricilor români și maghiari referitoare la România secolului al XX-lea;
- să întocmească prelegeri (cu ajutorul profesorului);
- să se orienteze cu pricepere în lumea noțiunilor și să înțeleagă raportul cauză-efect;
- să urmărească cu atenție evenimentele actuale.

Istoricul românilor din Ungaria

Elevii urmează:

- să cunoască trecutul istoric al românilor din Ungaria, cauzele și împrejurimile recolonizării;
- să dispună de cunoștințe de bază din istoria locală;
- să urmărească cu atenție năzuințele național-culturale, eforturile elitei spirituale;
- să aibă cunoștințe vaste din istoria culturii românilor din Ungaria de ieri și de azi;
- să cunoască instituțiile românilor din Ungaria și publicațiile românești;
- să posede cunoștințe despre drepturile cetățenești ale minorităților.

Limba română

Elevii urmează:

- să înțeleagă deosebirea dintre analiza diacronică și cea sincronă a limbii;
- să dispună de cunoștințe de bază cu privire la formarea limbii române;
- să schițeze arborele limbilor neolatine și să urmărească pe hartă părțile (popoarele, etniile, minoritățile) care vorbesc surorile limbii române;
- să cunoască particularitățile dialectelor și graiurilor românești;
- să-și expună părerea despre bilingvism, despre scăderea poziției limbii, despre limbă și identitate;
- să cunoască diferitele stiluri.

Clasa a 11-a
Numărul orelor: 59

Rolul religiilor și al bisericilor în cultura românilor

Activități de învățare

Elevii urmează:

- să poarte o discuție despre cauzele indirecte și cele directe care au dus la Schisma cea Mare;
- să scrie eseuri despre esența creștinismului (inclusiv a ortodoxismului);
- să vizioneze interiorul unei biserici ortodoxe, să-i denumească părțile principale, să recunoască diferitele *vestigii* și *cărpi sacre*;
- să scrie lucrări despre rolul bisericii în păstrarea limbii și a culturii românești;
- să-și pună la cântar cunoștințele și prin teze și răspunsuri.

Teme	Conținuturi
Creștinismul, biserica creștină	Pe urmele primelor secole ale creștinismului – <i>esența credinței creștine</i> (privire generală).
Schisma cea Mare (1054)	Cauzele indirecte și directe ale schismei. Urmările schismei. Despărțirea creștinismului răsăritean și apusean. Deosebiri <i>dogmatice</i> , <i>disciplinare</i> , <i>liturgice</i> .
Ortodoxismul	Învățăturile de bază ale ortodoxismului. Bisericile ortodoxe, inclusiv Biserica Ortodoxă Română (privire generală).
Părțile edificiului sacru	Biserica – edificiu sacru. Stilul arhitectonic. Părțile interioare. Obiecte de cult. Cărpi bisericești (sfinte).
Greco-catolicismul	Greco-catolicismul la românii din Ungaria: <i>Leta, Bedeu, Pocei</i> . Esența greco-catolicismului. Deosebiri <i>dogmatice</i> , <i>liturgice</i> și <i>disciplinare dintre ritualul ortodox și greco-catolic</i> .
Reformația	Biserica protestantă. Mari biserici protestante. Esența și efectul protestantismului asupra dezvoltării culturii. Comunitățile baptiste române (privire generală).

Cultura populară a românilor din Ungaria

Activități de învățare

Elevii urmează:

- să colecționeze fotografii despre satul tradițional, meșteșugurile și uneltele de lucru ale înaintașilor etc.;
- să caracterizeze în scris și oral portul popular al strămoșilor, gastronomia și obiceiurile legate de sărbători etc.;
- să facă o vizită la casa-muzeu din Chitighaz; să gătească mâncăruri tradiționale și să urmărească filme din arhivă;
- să descifreze cele mai însemnate simboluri sacre și profane legate de riturile de trecere;
- să învețe și să prezinte cântece și dansuri populare, povești, legende și producții legate de teatrul popular;
- cu scopul de mântuire a valorilor să colecționeze obiceiuri străvechi, tradiții și creații de tip folcloric;

- să organizeze excursii de studii și să viziteze și colecțiile etnografice, mărturiile ale vremurilor vechi;
- să participe la taberele etnografice, de autocunoaștere; să cinstească valorile moștenite de la părinții părinților noștri.

Teme	Conținuturi
Comunități părenești	(Accentul se pune mai ales pe viața materială și spirituală a românilor din Ungaria). Paralelisme în cultura populară românească și maghiară.
Structura familiei, sistemul de înrudire	Prezentarea familiei de tip tradițional. Familia ca o unitate socială și economică. Structura familiei. Relațiile. Sistemul de înrudire. <i>Endogamia etnică, de religie și locală.</i>
Starea economică și socială	Părași fără proprietate, iobagi, mai târziu părași liberi, slugi, porcari, argași etc.
Așezări	Localități de tip îngrămădit, cu ulițe înguste și întortocheate.
Îndeletniciri principale, unelte	Agricultura. Creșterea animalelor. Prelucrarea cînepei și a inului. Plug de lemn (mai târziu de fier). Călcatul cerealelor cu cai.
Meșteșuguri strămoșești	În România prelucrarea lemnului: diverse construcții, biserici de lemn (Maramureș, Munții Apuseni). Olăritul (Horezu, Ohaba, Vama). La românii din Ungaria: cojocăritul, torsul, șesutul, brodatul.
Case de locuit, construcții agricole	Casa construită în modul tradițional caracteristic mediului geografic și cultural (din perechi bătuși din „pămînt”, acoperiș din trestie). Tipul casei cu caracter de șes. Casă cu două, trei încăperi. Tipuri de construcții agricole: pentru păstrarea produselor agricole, pentru adăpostirea animalelor, clădiri pentru depozitarea uneltelor și a nutrețului.
Interiorul caselor părenești	Împărțirea spațiului – structură terțială (camera curată, bucătăria, camera de zi). Împărțirea funcțională pe colțuri a camerelor. Interiorul camerelor. În mod tradițional: așezarea mobilierului în formă unghiulară. De la începutul secolului: aranjarea mobilelor aliniate paralel. Cele mai importante ornamente din interiorul casei: forme decorative, perechi vopsite.
Mobilierul	Mobilier confecționat din lemn tare cu încrustări geometrice ori motive florale vopsite. Mobilier de tip burghez de la mijlocul sec. al XIX-lea.
Îmbrăcămintea	Portul popular în diferitele zone folclorice ale României și la românii din Ungaria. <i>Funcțiile portului:</i> haine de port, de duminică (și de sărbători). Specificul etnic în îmbrăcămintea femeilor și a bărbaților.
Textile populare, funcțiile și ornamentația lor	<i>Pesăturile</i> făcute manual sînt elemente specifice românești din interiorul locuințelor. Arta șesutului. Pesături prin <i>încrucișarea a două sisteme de fire</i> . Textilele decorative erau șesute <i>din cînepă și bumbac</i> , de exemplu: <i>feșe de masă, cearșafuri, perne cu dantele</i> etc. Pesături cu <i>diferite funcții și caracter</i> . Pesături de uz zilnic și sărbătorești. Culorile, elementele decorative, motivele geometrice.

Teme	Conținuturi
	Procedeele tehnice de brodat, trecere de la formele simple la cele mai complicate.
Alimentația tradițională, mâncăruri specifice	Mîncăruri tipice românești. Mîncăruri de post. Ordinea mîncărilor la sărbători (Paști, Crăciun, nuntă, pomană), și în timpul muncilor sezoniere, la seceri, la cules.

Obiceiuri, credințe și tradiții românești

(Prezentare într-un context universal și național;
paralelisme în cultura populară românească și maghiară.)

Teme	Conținuturi
Sărbători calendaristice	<i>Sărbătorile calendaristice</i> grupate pe 4 cicluri. <i>Sărbătorile de iarnă, de primăvară, de vară și de toamnă.</i>
Onomastică, supranume	Sistemul numelor și al supranumelor la românii din Ungaria.
Riturile de trecere Nașterea	<i>Sarcina.</i> Obiceiuri și credințe populare, ritualuri de prevestire a viitorului. <i>Nașterea.</i> Obiceiuri legate de naștere. Practici magice de influențare a destinului <i>nou-născutului</i> . Credințe, superstiții. Simboluri profane. Cîntecul de leagăn. Nașterea în oglinda artelor.
Botezul	Integrarea nou-născutului în biserica creștină ortodoxă. Prezentarea riturilor de consacrare. Rituri și simboluri sacre.
Manifestări populare din perioada nupțială	Petrecheri tradiționale. Jocul duminical și de sărbătoare. Sezătoarea.
Căsătoria	<i>Fugitul.</i> Logodna. Endogamie, exogamie. Cununia religioasă.
Nunta	Ceremonialul nupțial. Obiceiuri și creații folclorice. Chemarea la nuntă. Nunta, ca teatru popular. Nunta în oglinda artelor. (Vezi și programa-cadru de literatură română.)
Influența folclorului maghiar	Preluarea unor obiceiuri maghiare.
Înmormîntarea	<i>Acte, rituri și credințe</i> legate de trecerea în lumea de dincolo. Secvențe importante ale înmormîntării. Spectacolul funebru, păstrător al simbolurilor arhaice. Semne de prevestire a morții. Priveghiul. Cortegiul funerar. <i>Bocitul</i> , un obicei străvechi al popoarelor. <i>Bocetul, poezie improvizată de femei.</i> <i>Hora mortului</i> , creație folclorică caracteristică românilor din Ungaria. Moartea ca un mister al nunții în cultura românească și în artele universale. (Vezi și programa-cadru de literatură română.)
Credințe populare, superstiții	Semne bune, semne rele: „ceas bun”, „ceas rău”, „zile faste”, „zile nefaste”. <i>Marți, Vineri etc.</i>

Teme	Conținuturi
Medicină populară	Plante și alte obiecte în slujba medicinei populare. Medicina magică. Descântatul.
Rolul copilului în comunitatea tradițională	Îndreptăbirile, sarcinile, timpul liber.
Jocuri de copii	<i>Specii de jocuri ale adulților ajunse în lumea copiilor:</i> dramatizarea unor obiceiuri din ciclul familial (ca nunta, înmormântarea etc.). <i>Specii propriu-zise de jocuri de copii:</i> de ex.: „de-a bighe”, „de-a tetrușăle”. Teatru de copii: colindatul, păpărușă (ruga ploii) etc. Cîntece, zicători, numărători, ghicitori, calambururi.
Jucăriile copiilor din mediul tradițional	Confecționarea jucăriilor în comunitățile tradiționale.

Folclor literar

(Vezi și programa-cadru de literatura română)

(Genuri – specii)

Teme	Conținuturi
Folclorul ca datină	<i>Poezia muncilor agrare:</i> Cîntece de seceri° <i>Poezia colindelor:</i> Colinde sacre și profane. <i>Poezia ceremonialului nupțial:</i> strigătura de nuntă, orașia de chemare la nuntă, de colăcărie, de iertăciune, la masa mare. <i>Poezia medicală</i> – descântecul. <i>Cîntecul funerar</i> – bocetul. <i>Hora mortului.</i>
Literatura sentențioasă și enigmatică	<i>Proverbe și zicători</i> (vol. Proverbe și zicători din Micherechi de Al. Hoșopan). <i>Cimilitura.</i> <i>Din folclorul infantil.</i>
Balada populară	Miorișă, Meșterul Manole.
Proza populară	Basmе și povești. Basmul propriu-zis. Teme, motive universale, naționale și cu caracter local în povestile lui V. Gurzău, T. ăimonca și M. Purdi.
Legende populare	<i>Legende geografice și istorice:</i> A fost odată un cioban Bucur... (legendă despre întemeierea Bucureștilui). Legenda întemeierii Moldovei. Un ostaș al lui Vlad Țepeș. Cuza Vodă și soldatul. Legenda haiducului Bologu. Părădaica.
Flora și fauna în oglinda legendelor	Legende legate de faună și floră. Legenda florii-soarelui. Legenda rîndunicii etc.
Lirica populară	Lirica erotică. Doine de dragoste. Strigături.
Teatrul popular	Carnaval părănesc: turca. Jocuri cu măști de animal. Drama liturgică medievală. Vicleimul. Alte spectacole populare coregrafice.
Muzică populară	Cîntecul de leagăn, doina, balada bocetul, hora.
Folclor coregrafic	Dansuri cultivate (și) de românii din Ungaria. Dansuri bihorene.

*Cerințe de promovare**Rolul religiilor și al bisericilor în cultura română*

Elevii urmează:

- să cunoască esența creștinismului;
- să înțeleagă cauzele și urmările produse de Schisma cea Mare;
- să dispună de cunoștințe de bază privind deosebirile dogmatice, liturgice și de disciplinare ale bisericilor apusene și ale celor răsăritene;
- să cunoască cele mai mari biserici ortodoxe;
- să înțeleagă învățăturile de bază ale ortodoxiei și să enumere câteva vestigii bisericești și cărți sfinte;
- să fie capabili de a descifra simbolurile sacre;
- să sintetizeze cele învățate despre esența protestantismului și să cunoască bisericile protestante;
- să se informeze și despre viața de cult a comunităților greco-catolice și baptiste.

Cultura populară a românilor din Ungaria

Elevii urmează:

- să cunoască sistemul intern al comunităților de tip popular;
- să fie capabili de a descoperi influențele reciproce ale unor obiceiuri populare românești și maghiare;
- să cunoască structura de înrudire a familiei tradiționale;
- să dispună și de cunoștințe despre mediul rustic, portul popular și mâncărurile tradiționale;
- să înțeleagă esența endogamiei și a exogamiei;
- să cunoască sărbătorile calendaristice și folclorul acestora;
- să aibă cunoștințe de bază din sistemul supranumelor la românii din Ungaria;
- să cunoască obiceiurile și poezia riturilor de trecere;
- să înțeleagă rolul copiilor în comunitățile tradiționale și să cunoască tehnica de confecționare a jucăriilor din trecut;
- să fie capabili de a analiza în mod complex tema, atmosfera și funcționalitatea creațiilor folclorice;
- să cite zicători, proverbe, balade, legende și basme populare românești;
- să analizeze basme, destăinuind din ele motive universal-naționale și etnic-locale.

Clasa a 12-a**Numărul orelor: 53****Științele – artele – limba***Activități de învățare*

Elevii urmează:

- să-și formeze o privire generală asupra celor patru științe fundamentale: geografia, istoria, etnologia, filologia;
- să aducă exemple pentru interferența literaturii cu celelalte ramuri ale artei;
- să caute conexiuni între diferitele științe și ramuri ale artei;
- să-și afirme cultura generală prin prezentări orale, referate, lucrări în scris referitoare la diferitele ramuri ale artei: arhitectura, pictura, muzica ș.a.m.d.;
- să participe în mod activ și creativ la orele de integrare a cunoștințelor legate de geografie, istorie și de artele bogate în simboluri;
- cu o viziune diacronică și sincronică să integreze și să-și sistematizeze cunoștințele însușite;
- să evoce fapte istorice prin codurile estetice ale literaturii, picturii și muzicii;
- să demonstreze interferențele artelor și din aspectul curentelor literare urmărind cu atenție modernismul în arte;

- să țină prelegeri despre curentele moderne și postmoderne (după modelul exemplilor de mai sus);
- să scrie lucrări despre descoperirile culturale și științifice etc. românești de nivel european și universal;
- să prezinte cele mai mari descoperiri științifice și tehnice;
- să participe la concursuri legate de arte, științe, tehnică, sport etc.;
- să analizeze texte istorice, științifice etc. (din punct de vedere morfologic, semantic etc.) dat fiind că exercițiile de acest tip ajută la îmbogățirea vocabularului, la exprimarea corectă și nuanțată;
- să viziteze muzee, galerii, instituții culturale fiindcă toate acestea contribuie la dezvoltarea simțului etic și estetic, ajutând întărirea conștiinței de neam.

Teme	Conținuturi
<i>Integrarea cunoștințelor legate de geografie, istorie, religie, arte. Sugestii de abordare textuală, intertextuală.</i>	
Științele – artele	Mănăstirile din <i>Muntenia</i> . Stiluri arhitectonice (bizantin, <i>brâncovenesc</i> , de Argeș etc.). Personalități istorice. Creații literare și de arte plastice. Mănăstirile din <i>Moldova</i> . Caracteristicile picturii moldovenești. Stilul moldovenesc. Albastrul de Voroneț. Arhitectura și artele plastice din secolul al XVIII-lea. Stilul brâncovenesc. Secolul al XIX-lea – <i>stilul neoclasic și național</i> . Arhitectura, sculptura, pictura secolelor XIX și XX (schife). <i>C. Brâncuși</i> : ansambluri sculpturale. Artele plastice la românii din Ungaria.
Teatrul	Noțiuni fundamentale din istoricul teatrului. Actori. Regizori. Dramaturgi. Artă dramatică. (Vezi și programa-cadru de literatura română.)
Muzica	Cunoștințe de muzică. Istoria muzicii. Compozitori, dirijori, cântăreți.
Filmul	Personalități marcante (actori, regizori).
Instituții culturale	(Vezi și programa-cadru de literatura română.) <i>Științele (matematică, fizică, chimie, biologie, geografie, istorie, filozofie, psihologie, lingvistică etc.)</i> . Personalități cu renume mondial în diversele științe.
Tehnica	Aviația.
Sportul	Sportivi renumiți.

TiszteltElőfizetők!

Tájékoztatjuk Önöket, hogy a kiadónk terjesztésében levő lapokra szóló előfizetésüket folyamatosnak tekintjük. Csak akkor kell változást bejelenteniük a 2002. évre vonatkozó előfizetésre, ha a példányszámot, esetleg a címlistát módosítják, vagy új lapra szeretnének előfizetni (pontos szállítási, név- és utcacím-megjelöléssel).

Az esetleges módosítást szíveskedjenek levélben vagy faxon megküldeni.

Felhívjuk szíves figyelmüket, hogy a lapszállításról kizárólag az előfizetési díj beérkezését követően intézkedünk. Fontos, hogy az előfizetési díjakat a megadott 10300002-20377199-70213285 sz. számlára utalják, illetve a kiadó által kiküldött készpénz-átutalási megbízáson fizessék be.

Készpénzes befizetés kizárólag a Közlönyboltban (1085 Budapest, Somogyi B. u. 6.) lehetséges. (Levélcím: Magyar Hivatalos Közlönykiadó, 1394 Budapest 62. Pf. 357. Fax: 318-6668.)

A 2002. évi lapárak

Magyar Közlöny	56 784 Ft/év	Nemzeti Kulturális Alapprogram Hírlevele	2 688 Ft/év
Az Alkotmánybíróság Határozatai	10 752 Ft/év	Oktatási Közlöny	13 776 Ft/év
Bányászati Közlöny	2 688 Ft/év	Önkormányzatok Közlönye	3 360 Ft/év
Belügyi Közlöny	14 448 Ft/év	Pénzügyi Közlöny	18 144 Ft/év
Cégek Közlöny	59 136 Ft/év	Pénzügyi Szemle	13 104 Ft/év
Egészségügyi Közlöny	14 784 Ft/év	Statisztikai Közlöny	7 728 Ft/év
Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Értesítő	10 416 Ft/év	Szociális és Munkavédelmi Közlöny	10 416 Ft/év
Határozatok Tára	13 104 Ft/év	Turisztikai Értesítő	6 720 Ft/év
Házi Jogtanácsadó	2 688 Ft/év	Ügyészségi Közlöny	4 032 Ft/év
Hivatalos Értesítő	8 400 Ft/év	Vízügyi Értesítő	7 392 Ft/év
Ifjúsági és Sport Értesítő	2 688 Ft/év		
Igazságügyi Közlöny	9 072 Ft/év	Élet és Tudomány	6 384 Ft/év
Gazdasági és Foglalkoztatási Közlöny	13 776 Ft/év	Ludové Noviny	1 680 Ft/év
Környezetvédelmi Értesítő	8 064 Ft/év	Neue Zeitung	2 688 Ft/év
Közlekedési és Vízügyi Értesítő	13 776 Ft/év	Természet Világa	3 696 Ft/év
Kulturális Közlöny	11 088 Ft/év	Valóság	4 032 Ft/év
Külgazdasági Értesítő	11 424 Ft/év		
Magyar Közigazgatás	5 376 Ft/év		

Az árak a 12%-os áfát is tartalmazzák.

A **Házi Jogtanácsadó** című lap előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címén:

Budapest VIII., Somogyi B. u. 6. 1394 Bp. 62. Pf. 357 vagy faxon: 318-6668, vagy a www.mhk.hu/hj internetcímen található megrendelőlapon.

Telefon: 266-9290/234, 235 mellék.

Éves előfizetési díja 2688 Ft áfával.

A CD-JOGÁSZ hatályos jogszabályok hivatalos számítógépes gyűjteménye 2002. évi éves előfizetési díjai:

Önálló változat	48 000 Ft	25 munkahelyes hálózati változat	96 000 Ft
5 munkahelyes hálózati változat	64 000 Ft	50 munkahelyes hálózati változat	112 000 Ft
10 munkahelyes hálózati változat	80 000 Ft	100 munkahelyes hálózati változat	128 000 Ft

Egyszeri belépési díj: 6000 Ft. (Árunk az áfát nem tartalmazzák.)

Facsimile Magyar Közlöny. A hivatalos lap 2001. évfolyama jelenik meg CD-n az eredeti külalak megőrzésével, de könnyen kezelhetően.

Hatályos jogszabályok online elérése: a 3 naponta frissített adatbázis az interneten keresztül érhető el a www.mhk.hu címen. További információ kérhető a 06 (80) 200-723-as zöldszámon.

Szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal, a szerkesztőbizottság közreműködésével.

A szerkesztőbizottság elnöke: dr. Bártfai Béla, társelnöke: Nyéki József.

A szerkesztésért felelős: dr. Müller György. Budapest V., Kossuth tér 1—3.

Kiadja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Felelős kiadó: dr. Korda Judit vezérigazgató.

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. Telefon: 266-9290.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadónál

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62. Pf. 357, vagy faxon 318-6668.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Hivatalos Közlönykiadó a FÁMA Rt. közreműködésével. Telefon/fax: 266-6567.

Információ: tel./fax: 317-9999, 266-9290/245, 357 mellék.

Példányonként megvásárolható a kiadó Budapest VIII., Somogyi B. u. 6. (tel./fax: 267-2780) szám alatti közlönyboltjában, illetve megrendelhető a www.mhk.hu/kozlonybolt internetcímen.

2001. évi éves előfizetési díj: 48 720 Ft. Egy példány ára: 140 Ft 16 oldal terjedelemtől, utána + 8 oldalanként + 84 Ft.

A kiadó az előfizetési díj évközbéli emelésének jogát fenntartja.

HU ISSN 0076—2407

01.1933 — Nyomja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert.